

Takiyyuddîn en-Nebhânî

**HİZB-UT TAHRİR'İN
SİYASİ MEFHUMLARI**

Takiyyuddîn en-Nebhânî

**HİZB-UT TAHRİR'İN
SİYASİ MEFHUMLARI**

Hizb-ut Tahrir Neşriyâtındandır

Dördüncü Baskı
[Mutemet Baskı]
H. 1425 - M. 2005

Kitabın İÇeriği

<i>Mukaddime</i>	6
<i>Fikir ve Metot Olarak Siyaset</i>	9
<i>Siyasi Planlar ve Üsluplar</i>	16
<i>Devletlerarası Durum</i>	26
<i>Devletlerarası Örf ve Devletlerarası Kanun</i>	42
<i>Devletlerarası Çatışmanın Etkenleri</i>	75
<i>Dünyanın Büyük Meseleleri</i>	84
1. Avrupa Meselesi	124
2. Ortadoğu Meselesi	133
3. Uzak Doğu Meselesi	160
4. Orta Asya Meselesi	170
5. Hint Yarımadası Meselesi	179
6. Afrika Meselesi	182
<i>Dünyanın Mutsuzluğunun Sebepleri</i>	205
<i>Küresel Siyaseti Etkileme Keyfiyeti</i>	226
<i>Siyasi Uyanıklık</i>	229

Mukaddime

Siyaset, ümmetin işlerini dahilen ve haricen götürmektir. Bu da devlet ve ümmet tarafından olur. Zira pratik olarak bu götürmeyi üstlenen bizzat devlettir ve bundan dolayı devleti muhasebe edecek olan da bizzat ümmettir.

Ümmetin işlerinin dahilen ve haricen devlet tarafından güdülmesi dahilide ideolojiyi uygulamakla olur ki bu dahili siyasettir.

Ümmetin işlerinin haricen devlet tarafından güdülmesi ise diğer devletlerle, halklarla ve ümmetlerle olan ilişkiler olup ideolojiyi dünyaya yaymasıdır ki bu da harici siyasettir.

Harici siyaseti anlamak; devletin ve ümmetin varlığının muhafaza edilebilmesi için cevheri bir unsurdur, davetin dünyaya taşınabilmesi için esasi bir husustur ve ümmetin başkalarıyla olan ilişkisinin doğru bir şekilde düzenlenebilmesi için kaçınılmaz bir iştir.

İslami ümmet, İslami daveti bütün insanlara taşımakla mükellef olduğuna göre Müslümanların, dünyanın durumları ile sorunlarını idrak eden, devletleri ile halklarının dürtülerini bilen, dünyada gelişen siyasi işleri takip eden, devletlerin üsluplarını uygulama, birbiriyle olan ilişki keyfiyetleri ve yaptıkları siyasi manevralardaki siyasi planlarını mülahaza eden bir şekilde dünya ile bağlantılı olmaları elzemdir. Bunun içindir ki Müslümanların devletlerarası küresel durumu anlama ışığı altında İslami

alemdaki durumun hakikatini idrak etmeleri de elzemdir ki böylece devletlerini kurmanın ve davetlerini dünyaya taşımanın çalışma üslubunu kolaylıkla görebilmiş olsunlar.

Ancak devletlerin durumunun aynı hal üzere sabit kalmayıp devletlerarası durumların değişimine göre değişim gösterdiği de anlaşılır olmalıdır.

Her bir devletin durumunun devletlerarası yönden aynı hal üzere olması gerekmez. Gerek güç ve zayıflık gerek etki edip etmeme gücü gerekse kendisi ile diğer devletler arasındaki mevcut ilişkilerin farklılığı ve ihtilafı bakımdan birçok hallerde dönüşüm gösterir. Bunun içindir ki hem devletlerarası durum hakkında sabit bir genel hattın hem de dünyadaki mevcut herhangi bir devletin durumu hakkında sabit bir fikrin ortaya konulması imkansızdır. Ancak bu durumun değişebilirliği göz önüne alınmakla birlikte herhangi bir dönemde devletlerarası durum hakkında genel bir hattın ortaya konulması mümkündür. Bu durumun değişebilirliğinin farkında olmakla birlikte herhangi şartlarda herhangi bir devletin durumu hakkında muayyen bir fikrin ortaya konulması da mümkündür. Bundan dolayı siyasi bir kimsenin; siyaseti doğru bir şekilde kolaylıkla anlayabilmesi, devletlerarası durumun değişip değişmediğini görebilmesi, her bir devletin durumunu kavrayabilmesi bu devletlerin durumlarının aynı hal üzere devam edip etmediğini veya bir değişime uğrayıp uğramadığını bilebilmesi için dünyadaki siyasi işleri takip edip bunları eski siyasi bilgileriyle ilişkilendirmesi kaçınılmazdır.

Devletlerarası durumun değişmesi, bazı devletlerin ya güçlenmesi ya zayıflaması ya diğer devletlerle olan ilişkisinin kuvvetlenmesi ya da bu ilişkinin zayıflaması gibi durumunun bir halden başka bir hale değişimine bağlıdır. Böylece dünyadaki mevcut güçler dengesinde değişim meydana gelmesinden dolayı devletlerarası dengede de bir değişim ortaya çıkar. Bunun içindir ki devletlerarası duruma etkisi olan devletlerden her bir devletin durumunu anlamak, devletlerarası durumu anlamanın temel unsurudur. Bundan dolayı her devlet hakkındaki bilgilere vakıf olmaya odaklanılması önemlidir. Çünkü bu, siyasi anlayışın temel taşıdır. Her devletin durumunu bilmek devletlerarası durumdaki konumu ile alakalı olmayıp bilakis devletin harici ve dahili siyaseti ile bağlantısı olan her hususla alakalıdır. Bundan dolayı İslami ümmetin takınması gereken tutuma kayda değer bir etkisi olan dünyadaki mevcut devletlerin siyasetinin üzerine dayandığı fikrin bilinmesi kaçınılmazdır. Ayrıca bu devletlerin kullandıkları planların ve üslupların bilinmesi ve bu bilginin, bunların sürekli takibatıyla, bunların değişim boyutunun idrak edilmesiyle, bunların değişimine sevk eden dürtülerin veya bu devletleri planlarını ve üsluplarını değiştirmeye mecbur bırakan sebeplerin kavranmasıyla ilişkilendirilmesi de kaçınılmazdır. Bununla birlikte bu devletlere etki eden veya onları planlarını ve üsluplarını değiştirmeye sevk eden şeyler de doğru bir şekilde bilinmelidir.

Fikir ve Metot Olarak Siyaset

Bir devletin siyasetinin üzerine kurulu olduğu fikir, diğer halklar ve ümmetlerle olan ilişkilerini esası üzerine bina ettiği fikirdir. Dolayısıyla inandığı bir ideolojisi olmayan devletlerin fikirleri, farklı ve çelişkili olup değişebilirliğe sahiptir. Siyasi planların ve üslupların ele alınması bu tür devletlere intibak ederken siyasi fikrin ele alınması bu devletlere intibak etmez.

İnandığı bir ideolojisi olan devletlerin fikri ise sabit olup değişken değildir ki bu, üsluplar ne kadar değişirse değişsin inandıkları ideolojiyi değişken olmayan sabit bir metotla dünyaya yaymaktır ve siyasi fikrin ele alınması da bu devletlere intibak eder.

Dünyadaki mevcut her bir devletin diğer halklar ve ümmetlerle olan ilişkilerine dair sabit ya da sabit olmayan temel bir fikir ile bu fikrin uygulanması için özel metoda sahip olmaları itibariyle bu devletlere işte bu esas üzere bakılmalıdır. Dolayısıyla devletler, gayelerini gerçekleştirmede kendilerine yardımcı olacak şekilde fikirlerine ve metotlarına göre planlar çizerler ve üsluplar takip ederler. Ancak günümüz dünyasındaki mevcut devletler, üsluplar noktasında başıboş hareket ederek metoda ters düşse bile maksadı gerçekleştirecek üsluplar takip etmekte ve "gaye vasıtayı meşru kılar" kaidesine göre hareket etmektedirler.

10 *Hizb-ut tahrir'in Siyasi Mefhumları*

Her halükarda tüm devletler, ihtiyaca binaen değişen siyasi planlar çizerler ve durumlara göre birçok farklı üsluplar takip ederler.

Devletler, siyasi işlerinde sadece halkın çıkarlarını gözetip başkalarıyla olan ilişkilerini de bu çıkarlara göre kurmalarına rağmen bu hususta büyük farklılıklar gösterirler. Mesela muayyen bir ideoloji taşımayan bir devlet, devletlerarası ilişkilerde sadece çıkarı etkin faktör olarak belirlerken muayyen bir ideolojiye inanan ve onu dünyaya taşıyan devlet ise devletlerarası ilişkilerinde ideolojiyi etkin faktör ve çıkarı da bu yolda ideolojiye yardım eden bir unsur olarak belirler. Bunun içindir ki devletin inandığı fikirler bakımından tanınması elzemdir. Bir ideolojiye inanan mı yoksa inanmayan bir devlet midir? İşte o zaman devletlerarası ilişkilerine etki eden faktörler bilinmiş olur. Madem devlete dolayısıyla devletlerarası ilişkilere ve devletlerarası duruma etki eden şey bizzat inandığı ideolojisidir o halde günümüz dünyasına egemen olan ideolojilerin ve bu ideolojilerden her birisinin günümüz devletlerarası siyasetine etki boyutu, ne derece etkili olduğu ve devletlerarası siyasetin geleceğine etki etme olasılığının bilinmesi elzemdir. İşte o zaman bu ideolojilerin ve bunların şu ana ve geleceğe dair etki boyutları ışığı altında devletlerarası ilişkiler anlaşılmış olur.

Bugün dünyaya baktığımızda sadece şu üç ideolojinin egemen olduğunu görürüz. Bunlar; İslam, komünizm ve kapitalizmdir. Bu ideolojilerin her birine yüz milyonlarca insan inanmaktadır. Fakat şu anda İslam'ın bir devleti yoktur. Bunun içindir ki günümüz dünyasına egemen olan devletlerarası ilişkilerde ve devletlerarası durumda İslam'a

dair hiçbir varlığın olduğunu göremeyiz. İslam ümmetinin evlatları arasında gözle görülür kıpırdamaların başlaması üzerine İslam Devleti'nin hayat vakasına yeniden dönmesini engellemek için dünya devletlerinin yürüttüğü çalışmalara gelince: Bunların devletlerarası durumla hiçbir alakası olmadığı gibi devletlerarası ilişkilere de hiçbir etkisi yoktur. Çünkü devletlerarası duruma ve devletlerarası ilişkilere etki etmek İslam'ı bir ideoloji olarak taşıyan dahili ve harici siyasetinde bu ideolojinin esasına göre hareket eden bir devletin varlığını gerektirir.

Devletlerarası siyasetin özellikle de Amerikan siyasetinin, 2003 yılındaki "Büyük Ortadoğu Projesi" gibi projelerle İslami bölgeye hegemonya kurmak üzere onu şekillendirme girişimine yönelmesinin mülahaza edilmesine gelince; Müslümanlara ait bir devletin kurulmasının yaklaştığı beklentisi içerisine giren bu devletlerde giderek tırmanan endişenin bir sonucudur. Yoksa bu, İslam'ın fiilen bir devletin var olduğundaki gibi devletlerarası siyasete bilinen manada etki etmesinden dolayı değildir.

Diğer iki ideolojiden her birisi ise bir devlete dahası müteaddit devletlere sahiptir. Bunun içindir ki devletlerarası ilişkilerde, devletlerarası durumda ve devletlerarası siyasette etkileri olan bu iki ideolojidir. Bilhassa Sovyetler Birliği yıkılmadan önce bu iki ideolojinin etkisi yüzünden dünya doğu ve batı olmak üzere iki bloğa ayrılmıştı. Ancak doğu bloğunun yıkılması ve Varşova Paktı'nın dağılmasıyla birlikte dünyadaki iki kutuplu siyaset sona erdi ve Çin ile Kuzey Kore dışında şeklen de olsa komünizm ideolojisinin uygulandığı bir devlet kalmadı. Böylece daha sonraları bölgesel bir hale dönüşmek üzere devletlerarası çatışmanın

12 *Hizb-ut tahrir'in Siyasi Mefhumları*

---

varlığı sona ermiştir. Zira Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla artık onun fikri küresel siyasete etki etmez hale gelmiştir. Bu da harici siyasetinin -ki o komünizmi yaymaktır- üzerine dayalı olduğu fikrin artık uygulanır olmamasından kaynaklanmaktadır. Komünizm ideolojisini taşıyan devletlerin harici siyasetleri ise bu fikre dayanmamaktadır. Mesela Çin'in siyaseti, komünizmi dünyaya yayma esasına dayanmamaktadır ki bu da Asya civarına nüfuz etmekle yetinen ve tarih boyunca küresel bir nüfuzunun olmasına göz dikmemiş olan Çin halkının vakıasından kaynaklanmaktadır. Çin halkının bu vakıası nedeniyle Çin, hiçbir gün küresel siyasette etkin bir konuma gelmek amacıyla kendisini ve gücünü buna adapte etmeye çalışmamış ve Çin'in tüm çalışmaları kendi civarında kendisine ait bölgesel bir nüfuz oluşturmaya odaklanagelmiştir.

Kapitalist bloğun siyasetinin üzerine kurulu olduğu fikir, bütün dünyada dini hayattan ayırmak olan kapitalizm ideolojisini yaymaktır. Kapitalizm ideolojisine inanan birden çok farklı devletin hepsi de kapitalizmin fikri liderliğini dünyaya yaymaya ve hayata bakış açısını dünyaya egemen kılmaya çalışmaktadırlar.

Kapitalist bloğun, fikrini uygulamak için izlediği metot ise sömürgeciliktir. Yani mağlup halkları sömürmek için siyasi, askeri, kültürel ve iktisadi hakimiyetini onlara dayatmaktır. Hükümetler ne kadar değişirse değişsin ve kanunlar ne kadar farklılaşsın farklılaşsın bu metot sömürgecilik olup sabittir değişmez. Sömürgecilik Lenin'in ifade ettiği gibi "*Sömürgecilik, kapitalizm evrelerinin en üst evresi*" değildir. Bilakis sömürgecilik, kapitalizmin bakış

açısının bir parçasıdır ve kapitalizmi halklar ile ümmetlere yaymanın metodudur. Buna göre kapitalist bloğun harici siyaseti, fikrinde ve metodunda sabit olup devletlerin birbirleriyle olan ihtilafı ve çekişmesi bunu değiştirmez. Mesela İngiltere; Amerika, Fransa, İtalya ve herhangi bir kapitalist devlet gibi olup siyasetinin esası halkları ve ümmetleri sömürmek yoluyla ideolojisini ve hayata bakış açısını yaymaktır.

Batı bloğunun metodu anlaşılırken şunun mülhaza edilmesi gerekir ki her ne kadar bu metot sabit olsa da Batı bloğu nezdinde bir metot olarak, bir fikir olarak kapitalizm ile bağlantısı bakımından (sömürgeciliği) gerçekleştirme üsluplarına ve sömürgeciliğe olan bakışa zamanla bir takım değişimler arız olmuştur. Nitekim üsluplardaki değişim ve sömürgeciliğe bakıştaki farklılık gibi bunlarda meydana gelen değişimler bu cümledendir. Üsluplarının değişmesine gelince; eski sömürgecilik olarak bilinen şey askeri hakimiyet üzerine yoğunlaşırken daha sonra yeni sömürgecilik olarak bilinen şey başka hususlara itimat eder olmuştur. Mesela Amerika, siyasi baskılar ve sıkıştırmalar uygulamanın yanı sıra kalkınma projeleri adı altında borç vermek, uzmanlar göndermek ve benzeri hususlar gibi ekonomik yöne itimat ederken daha sonra ümmetleri ve halkları kendi nüfuzuna ve iradesine boyun eğdirmek amacıyla bu üslupların yanı sıra onlar üzerinde askeri hakimiyet kurma üslubuna geri dönmüştür. Böylece sömürgelerindeki nüfuzunu korumak için oralarda askeri üsler inşa etmeye yeniden hırs gösterir olmuştur. İngiltere ise kendisine ajan olacak kişiler icat etmeye, İngiliz istihbarat elemanlarına, ülkelerdeki ajan yöneticilerine ve şaibeli ticari anlaşmalara itimat eder

14 *Hizb-ut tahrir'in Siyasi Mefhumları*

---

olmuştur... Mali durumunun zayıflaması nedeniyle borçlar vermeye itimadı zayıfladığı gibi Kıbrıs veya bu sömürgelerinin yakınındaki kendi sömürgelerinde askeri birlikler ve üsler bulundurma teşebbüsünü sürdürmüş olsa da devletlerarası nüfuzunun zayıflamasından dolayı askeri üslere itimadı da zayıflamıştır. Böylece üsluplardaki değişim sömürgeciliğin ayrılmaz bir özelliğidir.

Bir (metot) olarak kapitalizm fikri ile olan bağlantısı bakımından sömürgeciliğe bakıştaki farklılığa gelince; şu iki nokta arasında gidip gelmektedir: Bu bağlantının gücü, yani sömürgecilik sadece kapitalizmin yayılma metodu olup bu da öncelikli olarak önemli olanın bizzat kapitalizmin yayılması demektir. Bu bağlantının zayıflığı, yani öncelikli olarak önemli olan bizzat sömürgecilik olup bu da ikinci önemli olanın kapitalizmin yayılması demektir. Dolayısıyla hemen hemen gaye olmaya daha yakın olan sömürgeciliktir. Bu bağlantının güçlülüğü veya zayıflığı ise kapitalist devletlerin kendilerine hakim olmak istedikleri ülkelere bağlıdır. Üzerinde kolayca hakimiyet kurmak ve servetlerini sömürmek için istila edilmesi ve bozuk kapitalizm hadaratının sokulması istenilen hadarat sahibi bir devlet midir yoksa istilayı gerektirecek hadaratı bulunmayan bir devlet olup sadece servetlerini yağmalamak ve üzerinde hakimiyet kurmak için sömürülmesi istenilen tamamen boş bir devlet midir? Bu durum ise şiddetli bir sömürü içerisine girmiş olup neredeyse kapitalizm fikrinin yayıldığına dair hiçbir emarenin olmadığı Afrika'da Batılı devletlerin sömürgecilik çatışmasının yapısında ortaya çıkar. Mesela yıllarca devam edip yüz binlerce insanın hayatını kaybettiği Uganda ve Ruanda'daki iç savaşın yanı sıra (Demokratik

Kongo) diye bilinen Zaire olaylarında maddi tamahkarlıktan ve Avrupa ile Amerika arasındaki nüfuz çatışmasından başka bir şey ortaya çıkmamıştır. Nitekim İngiltere ve beraberindeki Avrupalı müttefikleri ile Amerika, Afrika'da maddi çıkarlardan başka hiçbir şeye iltifat etmemişlerdir. Böylece Afrika'da sömürgecilik bir metot olmaktan ziyade gaye olmaya daha yakın bir hale gelmiştir. İslam dünyasında, Orta Doğu'da, Kuzey Afrika'da, Orta ve Güney Doğu Asya'da ise başta Amerika olmak üzere sömürgeci devletler maddi çıkarlarını sömürmek amacıyla İslam dünyasına siyasi, askeri ve ekonomik hakimiyeti dayatmaya çalışmalarının yanı sıra pek çok alanda kapitalizmi yaymak için de çalışmışlardır. Nitekim "Kadın özgürlüğü" ve "Kadının güçlendirilmesi" konferanslarına önem vermeleri, Orta Doğu'ya yönelik Amerikan projesinde geçen hususlar, "kültürlerin yeniden inşa edilmesi", dinlerarası diyalog olarak bilinen kültürel hegemonya dayatması, hadaratların buluşması, eğitim müfredatının değişimi veya tadilatı üzerinde yoğunlaşılması gibi hususlar Müslümanların hadaratları ve kültürleri ile olan bağlantılarını yok etmek içindir. Böylece kapitalizmin metodu zamanla değişir hale gelmiştir. Bununla birlikte sömürgecilik, ister kapitalizmin yayılması için bir metot olsun isterse gayeye daha yakın bir metot olsun kapitalizmin temel bir esasıdır.

Siyasi Planlar ve Üsluplar

Her ne kadar planlar, üsluplara oranla daha az değişikliğe uğrasa da siyasi planlar ve bu planları infaz eden üsluplar çıkarların gerektirdiğine göre değişir. Devletlerarası siyasetin takibatında mülahaza edileceği üzere üslup ile plan arasındaki fark şudur ki plan, ideolojiyi yaymanın veya yayma metodunun gerektirdiği gayelerden bir gayeyi gerçekleştirmek için çizilen genel siyasettir. Üslup ise planın gerçekleştirilmesine ve tespitine yardımcı olan cüzlerden bir cüz hakkındaki özel bir siyasettir.

Örneğin Irak'a yönelik Amerikan planı, devletlerarası bir kararlar veya bir karar olmaksızın Irak'ı işgal etmek, ardından işgalin başlangıcında ihmal edilmiş olsa da Birleşmiş Milletler yoluyla işgale devletlerarası meşruiyet kazandıracak bir hükümet, ardından Irak'ta seçimler veya yarı seçim yapmak yoluyla (yerel) başka bir meşruiyet oluşturmaktır. Ardından da bu hükümet, Irak halkının (vekili) olarak işgal kuvvetlerinin bekası için muvafakat belgesini imzalama yetkisini alarak böylece ülke halkının muvafakati, talebi ve devletlerarası kararlar mevcut varlığına meşruiyet özelliği kazandırılmış olacaktır. Bu durum ise diğer devletler ile Güvenlik Konseyini Irak sorununa müdahaleden uzaklaştırırken Amerika'yı Irak'la ilgili tüm işlerde tek yetkili yapacak ve böylece işgale meşruiyet özelliği kazandırılmış olacaktır. Çünkü işgal güçlerinin bekasını ve varlığını onaylayan bizzat (seçilmiş) meşru Irak hükümeti olacaktır. Böylece fırkacılığı yerleştirecek,

federasyon bahanesiyle devleti parçalayacak, mezhepçi kıvılcımı tutuşturacak ve Müslümanları işgali kaldırmakla meşgul olmaları yerine birbirleriyle meşgul edecek şekilde Irak için işgalin gözetimi altında yeni bir anayasa belirlenecekti. Bunun içindir ki Amerika, belirlenmiş bir plan olarak Irak'ı işgal etmek üzere imkanı dahilindeki tüm araçları ve üslupları kullanmıştır. Ardından da bu işgale devletlerarası ve yerel açıdan yasal bir boyut kazandırarak onu (meşru) hale getirmiştir.

Bunun aksine Fransa'nın planı ise Amerikan planına karşı koymak için kendi liderliğinde büyük devletlerden bir eksenin oluşturulmasını gerektirmekteydi. Nitekim bu plan, Irak'a saldırmak amacıyla Güvenlik Konseyinin kullanılmasına ilişkin Amerikan projelerini gizlemeye dönük açık kararlar çıkarmasını engellemiştir. Böylece Amerika, Güvenlik Konseyi kartını oynamaktan tamamıyla aciz kaldı ve devletlerarasında kanuna karşı gelen bir devlet olduğu ifşa edildi. Dolayısıyla Amerika, daha önce görünen halinde olduğu gibi devletlerarası kanunun koruyucusu olarak görünmek yerine kanuna karşı çıkan zorba bir güç olduğu ortaya çıkmıştır. Fransa, davranışlarıyla Amerika'yı rahatsız edecek ölçüde Almanların duygularını tahrik ve provoke etmeyi başarmasının yanı sıra kendi planlarını desteklemesi için Amerika'nın Güvenlik Konseyini kullanmasına karşı çıkmada Rusya da Fransa'nın yanında yer aldı. Böylece Fransız planı, Amerikan işgalini engelleyemese de Amerika'nın bu işgalden gözettiği hedefleri ifşa etmede başarılı olmuştur.

İngiliz planı ise karmaşık ve habis bir plandı. Ganimetten pay alabilmek için görünürde Amerika ile yardımlaşmakta,

Amerika'nın kefesi ağır bastığında devletlerarası sahnede Amerika ile birlikte görünmekte, eline geçen her fırsatta ise Amerika'yı sırtından vurmaktaydı. Zira İngiltere, devletlerarası durumda kefesi daha ağır basmasından dolayı Amerika ile birlikte hareket etmesine rağmen diğer taraftan Fransa, Rusya ve Almanya'nın tutumları neticesinde karar çıkmasının imkansız olduğunu önceden bildiği halde Amerika'yı Irak'a saldırılması hususunda Güvenlik Konseyine bir karar çıkarması teklifinde bulunmaya mecbur etmiştir. Böylece karar olsun yada olmasın Irak'a saldırmak istediğine dair Amerika'nın ayıbını ifşa etmiştir. Nitekim İngiltere, Amerikan tutumu karşısında bu iki devletin tutumunu güçlendirme ve sağlamlaştırma İngiliz siyasi dehasını kullanmasından dolayı 20.09.2003'te Blair'in Chirac ve Schröder ile birlikte katıldığı zirve görüşmesinde İngiltere'nin ortaya attığı bazı görüşlerle veya bu yönde onları tahrik edip bu hususta kendisini aleni olarak açığa vurmaksızın Amerika karşısında katı bir tutum takınmaya sevk ederek bu eğilimi teyit etmiştir. Amerika, işgale meşruiyet kazandırmak için Birleşmiş Milletlere projeler sunmasına rağmen İngiltere, Irak'ın işgalinden sonra bile aynı politikasını sürdürmüştür.

Örneğin Avrupa Birliğinin tek vücut haline dönüşerek Amerika için bir tehlike teşkil etmesini engellemek amacıyla belirlenmiş Amerikan planı şu üç eksen üzerine dayanmaktaydı:

Birincisi: Avrupa Birliğinin Doğu Avrupa devletleriyle genişlemesidir ki bu devletler, birer Amerikan türetmesi olup Amerika'nın etkisini birliğe sokma hususunda onun mızrak başıdır. Nitekim bu durum, Rumsfield'in Avrupa'yı

eski ve yeni şeklinde isimlendirerek onunla alay etmesine neden olacak derecede bu devletlerin Irak'a saldırısında Amerika'nın görüşünü destekledikleri sırada ortaya çıkmıştır. Fransa Cumhurbaşkanı Chirac ise bu devletlerin davranışlarından dolayı öfkelenmiş ve Amerika'nın yanında yer almalarının Birliğe kabul edilmelerini kesin olarak engelleyeceği imasında bulunmuştur. Buna rağmen yeni üyelerin kabulünü belirleyecek olan Avrupa Birliği toplantısında bu devletlerin katılımları onaylanmış ve Fransa katılımı iptal etmeyi başaramamıştır.

İkincisi: Varşova Paktı dağılmasına rağmen NATO'nun varlığını sürdürmesi ardından asıl ortaya çıkışında olduğu gibi Avrupa'nın harici savunmasını yapmak yerine Avrupa'daki güvenlik sorunlarına müdahale edecek şekilde NATO'nun stratejisinin genişletilmesidir. Nitekim Avrupa, Amerika'nın NATO'ya fiili liderlik yapmasından dolayı onun kendisine yönelik tehlikesini hissedip Fransa, Almanya, Belçika ve Lüksemburg özel bir Avrupa kuvveti oluşturma çağrısında bulduklarında Birleşik Devletler buna karşı çıktı ve özel Avrupa kuvveti fiilen daha gün yüzünü görmeden halen yorgun Avrupa'yı tahrik etmeyi sürdürmektedir.

Üçüncüsü: Amerika'nın İngiliz tutumunu istismar etmesidir. Zira meşhur dehaya sahip olan İngiltere, Avrupa Birliği'nin içerisinde eriyip gideceği ve Lüksemburg gibi periferik bir devlet olacağı tek bir kuvvet olmasını istememektedir. Çünkü İngiltere, halen derinliklerinde üzerine güneş batmayan büyük imparatorluk duygularını taşımaktadır. Bunun içindir ki birliğin oluşumunu engellediğini, fiili bir vakiya dönüşümünü görünceye kadar

ona girmediğini, girdiğinde ise onu zayıflatmak için girdiğini ve şu ana kadar Avrupa'nın tek para birimi olan euroya geçmediğini görmekteyiz. Ondaki imparatorluk zihniyeti, eline geçen her türlü yolla onu devletlerarası sahnede bir rol araştırmanın içerisine itmiştir.

Buna karşılık Fransa'nın planı ise Avrupa Birliği'ni güçlendirmek, onu Amerikan şemsiyesi karşısında uygun bir şemsiye yapmak ve NATO'dan bağımsız bir Avrupa ordusu kurmak için çalışmaktır. Nitekim Fransa, bu hususta Almanya'yı kendi yanına çekmeyi başardı ve başarılı olmaları halinde ganimetten payını kaçırmamak için İngiltere'nin kendilerine katılmasını sağlayacak ölçüde Almanya ile ittifak kurarak gerçekten zekice bir davranışta bulunmuştur. Böylece Fransa, kurulmasını engellemeye dönük Amerika'nın İngiltere ile Almanya'ya yönelik şiddetli baskılarına rağmen sonunda İngiltere ve Almanya ile birlikte bu ordunun çekirdeğini atmayı başarmıştır. Ayrıca birlik içerisindeki küçük devletlerin müdahalesinden, İtalya ve İspanya gibi birliğe etki etme arzusunda olan devletlerden uzak bir şekilde Avrupa Birliği için uzun vadeli politikalar belirlemeye ilişkin üçlü devlet planında da başarılı olmuştur.

Böylece her ne kadar başlangıçta Almanya ve İngiltere ile anlaşarak Avrupa'da bağımsız askeri bir çekirdek oluşturarak Avrupa Birliği'ni güçlendirmek için olsa da Fransa'nın bir giriş kapısı aralamayı başardığını görmekteyiz. Eğer bu devletler, her bir devletin (özel çıkarını) sahip oldukları değerler ölçeğine oturtan kapitalizme inanmamış olsalardı kesinlikle Birleşik Devletler karşısında güçlü bir Avrupa Birliği oluşturabilirdi. Buna rağmen Avrupa'daki güçlü devletlere (Almanya ve

İngiltere'ye) bir plan sunmada Fransa'nın gösterdiği mücerret başarı, Amerika'nın göz ardı edemeyeceği etkili bir iş sayılır.

Mesela Rusya'yı minimize ederek bölgesel nüfuza dahi sahip olmayan bir devlet haline getirmek için Amerika'nın belirlediği plan, Rusya'yı Balkanlar, Doğu Avrupa ve Orta Asya'daki kendi nüfuz bölgelerinden kovmanın yanı sıra en önemli güç unsurunu oluşturan nükleer cephanesinin etkisizleştirilmesine ve uzay savaşında ona üstünlük sağlamaya dayanmaktadır. Dolayısıyla Kosova krizini istismar ederek Ruslarla (etnik Slav) bağı olan (Sırbistan ve Dağlık Karabağ'daki) Yugoslav ordusunu vurması, Doğu Avrupa devletlerine nüfuz etmek için onlarla ekonomik ve askeri ilişkiler kurması, ardından onlardan bir çoğunu NATO'ya dahil etmesi olmak üzere bunun için birçok üslup benimsemiştir. Ayrıca ekonomik yardımlarla bazı yöneticilerini yanına çekmesinden sonra terörizme karşı savaşı istismar ederek Orta Asya devletlerinde kendisine ait üsler inşa ettiği gibi Afganistan'ı işgal etmiş ve nükleer savaş başlıkları taşıyabilen Rus balistik füzelerini etkisiz kılmak için de füze savunma sistemi geliştirmeye yönelmiştir. Yine ajanlarını piramidin zirvesine çıkarmak için Gürcistan'daki fakirliği istismar etmeyi başararak Türkiye'deki NATO ile Rusya arası tampon bölgeyi devre dışı bıraktığı gibi uzay savaşı yarışındaki üstünlüğünü azaltmak için MİR Uzay İstasyonu'ndan vazgeçmesi ve Uluslararası Uzay İstasyonu'na "ISS" katılması noktasında Rusya'yı da ikna etmiştir. Böylece Amerika, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra devletlerarası nüfuzunun koparılmasının ardından bölgesel nüfuzu da koparılmış bir

devlet olarak kalması için Rusya'yı kuşatmaya yönelik planlarına devam etmiştir.

Çin ile olan durum da böyledir. Çünkü Amerika, Çin'i boyun büktürmenin ve özellikle büyük devlet dinamiklerine sahip değilken onu sıradan bir devlet haline getirmenin gerektiğini düşünmektedir. Ancak Çin, doksanlı yılların ortalarından beri sahip olduğu gücü sayesinde Güvenlik Konseyinde veto hakkına, bölgesel arzulara ve hırslara sahip olan bölgesel büyük bir devlet olarak ortaya çıkmıştır. Bu ise Amerika Birleşik Devletleri'nin kabullenmediği bir husustur. Zira Amerika'nın nazarında Çin, Doğu Asya bölgesindeki Amerikan çıkarlarını tehdit eden bir tehlike olmaması için kendisinden faydalanılması kaçınılmaz olan devasa ticari bir pazar ve evcilleştirilmesi gereken insani bir devdir. Bundan dolayı Amerika'nın, soğuk savaşın sona ermesinden sonra Çin'i minimize etmeyi ve hayati alanını tamamen koparamasa da en iyi halde dar hayati bir alana hapsedilmesine dönük bir plan belirlemesi gerekiyordu. Bunun içindir ki Amerika, Amerika-Vietnam ilişkilerinin iyileşmesi durumunda Vietnam'ı Çin'in karşısında bir engel haline getirmek için onunla ilişkilerini normalleştirmeyi önemsemektedir. Amerika, şer eksenini bahanesiyle Kuzey Kore'ye yönelik baskılarını arttırarak Kore Yarımadası'nı Çin'in etrafında ileri bir tehlike merkezi haline getirmeye çalıştığı gibi aynı zamanda Çin sınırına ve evinin kapısına yakın olan askeri üslerinin varlığını sürdürmeye çalışmaktadır. Hindistan'ı Çin karşısında bir bostan korkuluğu yapmaya girişmesinin yanı sıra Orta Asya ile Orta Doğu'da stratejik müttefikler ve bölgesel askeri paktlar oluşturmaya da çalışmaktadır. Ayrıca Orta Asya'da Çin'in

batı sınırında ve Himalaya'nın diğer tarafında askeri üstler kurmuştur.

Hakeza siyasi planlar ve üsluplar doğrudan amel etmek için konulur. Ancak bununla birlikte bu üsluplar ifşa olur ve istenilene götürmez bir hale gelirse devletin mevcut üslupları değiştirmesi ve başka üsluplar bulması muhtemel bir durumdur. Aynı şekilde plan fayda vermez hale gelir veya bu planın bekası devlete birtakım zorluklar yükleyip varlığı da çıkarına değilse plan da değişebilir. Ancak devlet, planını değiştirdiğinde onu başka bir planla değiştirir, üslubunu değiştirdiğinde de onun yerine başka bir üslup koyar. Aciz kalıp zaman içerisinde etkinliğini kaybeden Japonya, İtalya, Hollanda, Belçika, İspanya ve Portekiz'in durumunda olduğu gibi devletlerarası durumdaki konumundan düşmedikçe plan ve üslup koymaktan geri durmaz.

Plan değişikliğine örnek Amerika'nın Almanya için çizdiği planında yaptıkları değişikliklerdir. Zira Amerika'nın planı, Almanya'nın askeriyesini canlandırmak ve Batı Almanya Cumhuriyetini kurmak iken daha sonra planı Batı Almanya'yı zayıflatmak, Doğu Almanya ile arasında bir birlik oluşturmak ve Almanya'nın silahlanmasını sınırlandırmak olmuştur. Daha sonra Fransa ve İngiltere ile yarışan ve Avrupa Birliğinin liderliği üzerinde onlarla rekabet eden güçlü bir Avrupa devleti oluşturmak için 1990 yılında bunların birleşmesini düşündü ki böylece Avrupa'nın tek bir kuvvet olarak birleşmesi olasılığını zayıflatmış olsun.

Amerika'nın Çin için belirlediği plan da böyledir. Zira onu destekleyerek devletlerarası bir kutup yapmanın yanı sıra o zaman Sovyetler Birliği'nin devletlerarası durumunu zayıflatmak ve birbirinin can düşmanı olan iki komünist müttefik arasındaki çatlağı derinleştirmek amacıyla Çin'i devletlerarası sistemin bir sütunu yapmak için Çin-Japon ilişkilerini iyileştirmeyi düşünürken daha sonra soğuk savaş döneminin bitmesiyle Amerika bundan vazgeçti ve planını değiştirdi. Mevcut durumun, Çin'in minimize edilip büyük seddinin duvarları arkasına geri döndürülmesine dönük bir planı gerektirdiğini gördü. Böylece özellikle Çin, Orta Asya'daki çıkarlarına yönelik bir tehlike oluşturacak unsurlara sahipken bunu düşünmemek için bir plan belirlemeye koyuldu.

Üslup değişikliğine örnek ise Amerika'nın İslam dünyası ülkelerinde yaptıklarıdır. Zira ajanlarını yönetime ulaştırmak için askeri darbelere ve sözde kalkınma projeleri altında borç vermek, uzmanlar göndermek ve benzerleri gibi ekonomik yardımlara, havuç-sindirme veya havuç-sopa üsluplarına itimat ederken şu anda askeri ve korkutma çözümlerine itimat ederek bırakmış olduğu askeri paktlara ve üslere geri döndü ki bu da akıllara askeri sömürgecilik dönemini ve Batı emperyalizmini getirmektedir.

İngiltere de bazı üsluplarını değiştirmiştir. Zira askeri anlaşmalar ve üslere vazgeçerek ajan yöneticilere, ekonomik ve silahlanma anlaşmalarına itimat etmiştir. Görünen o ki eski yeni bir üslup olan askeri üslere geri dönerek şu anda Amerika'nın kervanında seyretmeye çalışmaktadır.

Siyasi planların ve üslupların açıklaması böyledir. Bunun içindir ki Müslümanlar, Batı bloğunun siyasi fikrini ve metodunu değiştirmeyeceğini ancak ideolojisini yayıncaya kadar başka planlar ve yeni üsluplar belirlemek üzere planlarını ve üsluplarını değiştireceğini kesin olarak bilmelidirler. O halde üslupları bitirilir ve planları boşa çıkarılırsa belirlediği planlar ve üsluplarla gerçekleştirmek istediği projeleri de boşa çıkarılmış olur. Bunun içindir ki siyasi mücadele, Batının siyasi fikri ve metodu ile savaşılmasına dönük olduğu gibi -ifşa edilmesi ve karşı konulması bakımından- planlarına ve üsluplarına da dönük olmalıdır. Binaenaleyh Müslümanların her devletin siyaseti için belirlediği planlarını bilmeleri ve üsluplarını görmeleri kaçınılmazdır.

Devletlerarası Durum

Devletlerarası durumu anlamak her bir devletin siyasetini anlamaktan farklıdır. Çünkü etkili devletlerin siyasetini anlamak daha önce de açıkladığımız üzere bu devletlerin siyasetlerinin üzerine kurulu olduğu fikrin ve metodun anlaşılmasıyla alakalıdır. Devletlerarası etkili ilişkilerin iskeleti olan devletlerarası durum, yani birinci devletin ve onunla rekabet eden devletlerin içerisinde bulunduğu durumun ise düşünce ve metotla alakası yoktur. Bu, sadece devletlerarası ilişkilerle, devletlerin birinci devlet olma ve devletlerarası siyasete etki etme konusundaki daimi yarışlarıyla alakalıdır. Bunun içindir ki devletlerarası durumu anlamak kaçınılmazdır.

Devletlerarası durumun tek bir hali gerektirmediği, dünyanın içerisinde bulunduğu durumlara, hallere ve olaylara göre değişken olduğu da anlaşılmalıdır. Ancak bununla birlikte hem devletlerarası duruma dair net bir tablonun çizilmesi hem hakkında genel hatların ortaya konulması hem de durumları hakkında tafsilatların verilmesi mümkündür. Ancak tüm bunlar, sadece tanımlandığı sırada insanlara görünen andaki halini gösterir. Dolayısıyla bu tanım, mevcut vakıa için geçerli olup devletlerarası durum değiştiğinde ise ortaya konulan bu tanım doğru olmayıp sadece olup bitmiş ve tarihe karışmış bir şeyin tanımı olur. Artık ortaya çıkan vakıa, yani devletlerarası yeni durum için bir tanımın ortaya konulması kaçınılmaz bir hal alır. Buna göre görüntüsünü çizme veya

hakkında genel hatlar ortaya koyma veya detaylarına girme hususunda devletlerarası durum için şekillendireceğimiz tanım, ancak daha önce görülen vakıya veya şu anda görünen veya ortaya çıkması beklenen şeye ait bir tanım olur. Ancak buna rağmen sabit bir durum olarak itibar edilmez. Bundan dolayı siyasi bir kimse nezdinde durumların netleşmesi ve bunlar hakkında yargıda bulunabilmesi için onun devletlerarası durum ve devletlerarası siyaset hakkında gördüğü şeylerle ilişkilendireceği malumatlara sahip olması kaçınılmazdır.

Devletlerarası durumu anlamak, Müslümanların dünyadaki birinci devletin konumunu, bu devlete ve küresel siyasete oranla diğer devletlerin konumunu bilmelerini gerektirdiği gibi tabi devletleri, uydu devletleri ve müstakil devletleri bilmelerini de gerektirir.

Tabi devlete gelince; Mısır'ın Amerika ve (şu anda) Kazakistan'ın Rusya ile durumunda olduğu gibi harici siyasetinde ve dahili işlerinin bir kısmında bir başka devlete bağlı olan devlettir. Uydu devlete gelince; Japonya'nın Amerika, Avustralya'nın Amerika ve İngiltere, Kanada'nın Amerika, İngiltere ve Fransa ve (şu anda) Türkiye'nin İngiltere ve Amerika ile olan durumunda olduğu gibi harici siyasetinde başka bir devlete tabi bağı ile değil de çıkar bağı ile bağlı olan devlettir. Müstakil devlete gelince; Fransa, Çin ve Rusya gibi harici ve dahili siyasetinde maslahatına göre dilediği gibi hareket eden devlettir.

Burada devletlerarası siyaset kapsamına girmeyen bir takım durumlar vardır ki bunlar sadece sömürgeci devletlerin ülkelerden çıkması sonucunda ortaya çıkan

durumlardır. İşte bu ve benzeri durumlar, devletlerarası siyasette ele alınmaz ve bunlar hakkında genel hatlar ortaya konulmaz. Bilakis her durum kendi vakıasıyla ele alınır ve hakkında hüküm verilir. Mesela İngiltere'nin çıkması, 14 Temmuz 1958 darbesinin meydana gelmesi, tüm anlaşmalar ve bağlantıların ilga edilmesi üzerine Irak, devletlerarası açıdan Fransa, İngiltere ve herhangi müstakil bir devlet gibi müstakil bir devlet haline gelmiştir. Ancak her ne kadar devletlerarası açıdan müstakil bir devlet olsa da o zamanki yöneticisi Amerika'nın ajanı olmasından dolayı Irak, aslında Amerika'ya tabi bir devlet haline gelmiştir. Ancak 17 Temmuz 1968 darbesinin yaşanması ve yönetime İngiliz ajanlarının gelmesiyle Irak İngiltere'ye tabi bir devlet haline gelmiştir.

Böylece müstakil olan devletlerin yöneticileri ajan olur veya yönetimi ajan biri devralırsa bu devlet, yöneticisinin ajanı olduğu devlete tabi olan bir devlet haline gelir.

Kendisine bu hallerin arız olduğu ve yöneticilerin değişmesi sonucunda bir elden başka bir ele geçen sömürge devletlerin hepsi böyledir. Bu tür devletler, devletlerarası açıdan görünürde müstakil olsalar da gerçekte tabi devletlerdir. Ancak bunlar, sömürge devletlerin sömürgeci kurtulmaları, sömürgeci devletlerin sömürgeci geri dönmeye veya başka devletlerin buradan, yani sömürgeci devletlerin yerini almaya çalışmaları sonucunda ortaya çıkan münferit durumlardır.

Hem küresel siyaseti hem de devletlerarası durumu anlamadaki öneminden dolayı dünyadaki birinci devletin konumunun bilinmesi kaçınılmazdır. Zira sıralamaya göre

devletlerarası durumda birinci devlet, devletlerarası açıdan söz sahibi sayılır, bunun ardından ikinci devlet ve siyaseten küresel etkileme gücü bakımından herhangi diğer bir devlet yer alır.

Diğer devletleri etkileme ancak birinci devlet üzerinde etki ağırlığı olan devletlerce olur ve bu etki devletlerin zati ve küresel güçteki farklılıklarına göre değişir. Zira bir devletin birinci devlet üzerindeki ve buna bağlı olarak da devletlerarası açıdan küresel siyasete etki gücü bu devletin gücü ve küresel ağırlık boyutuyla orantılıdır.

Birinci devlete etki etme ve buna bağlı olarak da küresel siyasete etki etme girişimine dair bugün en açık örnek (2004) günlerindeki İngiltere örneğidir. Zira devletlerarası açıdan İngiltere'nin küresel siyasete etkisi, hem dünyada birinci devlet olan Amerika üzerindeki bir takım etkisinden hem de eski sömürgeleri üzerinde devam eden nüfuzundan kaynaklanmaktadır. Fransa, Rusya ve Almanya da böyledir. Zira bu devletler, Irak'a yönelik Amerikan-İngiliz savaşından sonra birinci devlet üzerinde ve buna bağlı olarak da devletlerarası açıdan küresel siyaset üzerinde bir tür etki oluşturmak için birlik oluşturmuşlardır.

Birinci devlete etki edemeyen ve buna bağlı olarak da küresel siyasete müstakil bir etkisi olmayan devletlerin örneğine gelince: Kendisine tabi olduğu devletin kullanma gücü dışında birinci devlet üzerinde etkisi olmaması bakımından tabi devlet bunlardan biridir. Uydu devletler de böyledir. Zira bu devletler, etkilerini yörüngesinde döndükleri büyük devletlerden alırlar.

Tabi ve uydu olmayan diğer devletlere gelince; İsviçre, İspanya, Hollanda, İtalya, İsveç gibi müstakil olan devletlerdir. Birinci devletin çıkarlarını güvence altına aldıklarında ve tehdit ettiklerinde devletlerarası açıdan küresel siyaseti etkileme güçleri vardır. Nitekim hem İtalya'nın hem de İspanya'nın 2003 yılında Irak'ı işgalinde Amerika'yı destekleyerek onun önemli bir çıkarını güvence altına almaları buna dair birer örnektir.

Bunun içindir ki küresel siyasete etki etmek ve onu çıkarları doğrultusunda hareket ettirmek isteyen herhangi bir devlet şu iki yoldan birisini tutmalıdır: Ya devletlerarası durumdaki birinci devletin gerçek çıkarlarını fiilen tehdit etmek yada kendi çıkarları için pazarlık yapmak yoluyla birinci devletin çıkarlarını güvence altına almaktır.

Faal-etkin tehdit etme yolu hem kesin sonuç getiren hem de etkisini güvence altına almak ve sesini devletlerarası durumda duyurmak isteyen gerçek devlete yakışan bir yoldur. Çıkarların güvence altına alınması amacıyla tutulan ikinci yol ise tökezlememe garantisi olmayan karanlık bir yol olup hedefe götürebileceği gibi helake de götürebilir. Zira bu yol, ümmetin varlığı üzerinde kumar oynamak ve devletin geleceğini ahmakça tehlikeye atmaktır; çünkü herhangi bir devlet tarafından büyük devletin çıkarının güvence altına alınması gerek konumca gerekse imkanca onun dışındaki başka bir devlet ile pazarlık yapmasına mani değildir.

Mesela Amerika, "eski Avrupa" nitelendirmesinin ardından Batı Avrupa devletlerinden olan klasik müttefikleri üzerinde 2003 yılında pazarlık yapmış ve Irak meselesinde müttefiklerinin yerini dolduracak Doğu Avrupa devletlerini

ele almaya başlamıştır. Aynı şekilde İngiltere, devletlerarası meşruiyetin alınması için Birleşmiş Milletlere müracaat edilmeden Irak'a saldırılması hususunda yan çizince Amerika ona karşı sinyal vermiş ve Amerikan Savunma Bakanı Rumsfeld şöyle demiştir: *“İngiltere olmadan da Amerika Irak'a gidebilir.”*

Çıkarları tehdit etmek ve faal etki oluşturmak isteyen bir devlet savunma imkanlarına ve dahili kusursuz kontrol araçlarına sahip olmalıdır. Bunun doğru yolu ise giderek artan bir yükselme yolunda yürümesidir. Yani kendisine komşu olan devletlerden başlamak üzere küresel olarak taşıdığı bir ideolojiye sahip olmalıdır. Kendisini bir iç savaşa girmekten koruması için de sınırlarını korumakla yetinmemeli bilakis ideolojisini ve nüfuzunu genişletmelidir ki devletlerarası durumda birinci devletle rekabet edebilsin.

Herhangi bir devletin birinci devleti, merkezi konumundan edebilmesi için tıpkı ikinci dünya savaşı öncesinde Almanya'da olduğu gibi siyasi atmosferi kendi lehine çevirmesi, siyasi açıdan diğer devletleri kendine ve kendi fikrine çekmesi gerekir. Bir devletin bunu başarması halinde ise devletlerarası durum, herhangi bir devletin birinci devlet konumunu teslim almasına kadar sallantıda kalır. Bu da ister genel bir savaş yada kısmen sınırlı bir savaş isterse birinci devlete karşı muhtemel bir savaş tehlikesi ve bu savaşta da kendi bloğunda rekabet halinde olduğu bir devlete ihtiyaç duyulması olsun genellikle ancak durumu değiştirecek bir savaşın çıkmasıyla gerçekleşir.

Dünyada birinci devlet konumu, yeni bir şey olmayıp eskiden beri var olan bir husustur. Mesela eski tarihte Mısır

birinci devletken Irak'taki Asurlular bu konumu üzerinde onunla rekabet halindeydi. Roma devleti birinci devletken Fars devleti bu konumu üzerinde onunla rekabet halindeydi. Raşidi Halifeler döneminden haçlı savaşlarına kadar İslami devlet birinci devletken bu konumu üzerinde onun rakibi yoktu. Fransa birinci devletken İngiltere bu konumu üzerinde onunla rekabet halindeydi. İslami Hilafet Devleti vasfıyla Osmanlı Devleti yaklaşık üç asır boyunca birinci devletken miladi 18. asrın ortalarına kadar bu konumu üzerinde onun rakibi yoktu. Birinci dünya savaşı öncesi Almanya birinci devletken İngiltere ile Fransa bu konumu üzerinde onunla rekabet halindeydiler. Birinci dünya savaşından sonra İngiltere birinci devletken Fransa bu konumu üzerinde onunla rekabet halindeydi. Sonra ikinci dünya savaşı öncesinde İngiltere birinci devletken Almanya bu konumu üzerinde onunla rekabet halindeydi ki birinci devlet olmak üzereyken ikinci dünya savaşı çıktı, Amerika savaşa iştirak etti ve savaş devletlerarası siyaset ile devletlerarası durumu belirleme hususunda Amerika'nın birinci devlet olmasıyla sona erdi. Zira devletlerarası siyaseti kendi tarafına çekmede en güçlü devletti ve sadece kendisinin istediği olayların dışında hiçbir şeyin olmadığı ve uygulanmadığı bir şekilde devletlerarası duruma hakim olmayı sürdürdü. Bununla birlikte o zaman Sovyetler Birliği, İngiltere ve Fransa, onunla rekabet etme girişimlerini sürdürdüler. Özellikle Sovyetler Birliği güçlü ve İngiltere daha zayıf bir şekilde olmak üzere bu devletler güçlerine göre belli oranda küresel siyaseti etkilemede ona ortak oldular.

Sovyetler Birliği, bir ortak ve müttefik olarak Amerika'nın yanında yer almayı başarırken İngiltere ise geride kaldı ve git gide daha aşağı düşerek şu anda içinde bulunduğu hale geldi. Bunun açıklaması ise şöyledir; İngiltere, ikinci dünya savaşından sonra savaşın darbesinden uyanmaya başlar başlamaz Amerika'yı birinci devlet konumundan etmek için çalışmaya koyuldu ve Amerika'ya etki etmek için siyasi çalışmalara başladı. Mesela Kore savaşına sadece sembolik olarak katıldı ve Amerika'ya ait savaş haberlerini gerçekte Kore savaşını yürüten Çin'e aktarıyordu. Böylece İngiltere, habis gizli araçlarıyla Amerika'nın konumunu sarsan Kore savaşında onun devletlerarası konumuna etki etmeyi başardı. Yine Hint-Çini için düzenlenen Cenevre Konferansı'nda Doğu bloğunun yanında yer alarak Doğu bloğunun lehine kararlar çıkarmasının yanı sıra Amerika'ya ait gizli ve askeri bilgileri Rusya'ya aktarmıştır ki U2 casus uçağının düşürülmesine yol açan onun hakkında Rusya'ya bilgiler aktarması olayı da bunlardan biridir. Daha sonra Paris Konferansı'nda Mc. Millan'ın Eisenhower'a karşı Khrushchev'in yanında yer alması ve Birleşik Devletler Başkanı vasfıyla Eisenhower'ı aşağılama girişimi konferansın başarısız olmasına ve Amerika'nın konumunun zayıflamasına yol açmıştır. Böylece birinci devlet konumuna etki etmek amacıyla Amerika'ya darbe vurmak için pek çok iş yapmış olsa da Amerika bunların hepsinin farkındaydı. Daha sonra Viyana'da Khrushchev-Kennedy görüşmesi yapıldı ve bu tarihten itibaren İngiltere, Amerika'ya saldırma pozisyonundan kendisini savunma pozisyonuna geçmiştir. Zira Rusya (Sovyetler Birliği) ile Amerika, İngiltere'yi

dünyadan tasfiye etmek için birlikte hareket etmeye başlamışlardır.

Sovyetler Birliği, Batı bloğuna karşı soğuk savaşı alevlendiriyor ve bundan en büyük payı Amerika alıyordu. Zira dünyada birinci devlet olmak için dizginleri Batı bloğundan almaya uğraşiyor ve Amerika'yı birinci devlet konumundan etmek için çalışıyordu ki bir takım işlerde de başarılı oldu. Mesela Amerika'yı devletlerarası sorunların çözümünde dokunulmaz kalesi olan Birleşmiş Milletlerin dışında konferanslar düzenlemeye sevk etmeyi başardı. Birinci devletin konumunu zayıflatmak ve anlaşmazlık çatlağını genişletmek amacıyla Amerika ile rekabet etmesi için İngiltere'ye cesaret verdi, Fransa ile Amerika arasındaki anlaşmazlık çatlağını genişletti ve devletlerarası işlere büyük oranda etki etti. Bunların yanı sıra uzay sahasında Amerika'yı geçecek derecede ve nükleer silahlar ile kıtalar arası füzeler konusunda ilerleme kaydetti. Amerika'yı tehdit etmek için Küba'da kendisine ait askeri bir üs inşa etti. Kongo, Mısır, Cezayir ve başka yerlerdeki pek çok Amerikan üslerini ifşa etti. Tüm bunlar Amerika'ya tamamen etki etmesine rağmen onu birinci devlet konumundan edemeyen sadece devletlerarası açıdan bazı siyasi meselelerde birtakım kısmi başarılarından ibarettir. Ancak Sovyetler Birliği, 1961 yılındaki Kennedy-Kruschef görüşmesi gerçekleşinceye kadar soğuk savaş üslemleriyle Amerika'ya saldırmada ümitsizliğe kapılmamıştır. Zira bu ikili, bu senenin haziran ayında Avusturya'nın başkenti Viyana'da bir araya gelip dünyanın aralarında paylaşımı hususunda anlaşmışlardır. Bu tarihten sonra hem İngiltere hem de Fransa küresel siyasetten düştüler ve bu siyaseti belirlemede Sovyetler

Birliği ile Amerika yalnız başına kaldılar. İngiltere, küresel siyasette bir görüşünün olması için yaptığı bütün girişimlerde başarılı olamadığı gibi Fransa da başarılı olamamıştır. Hatta De Gaulle'nin zamanında bile küresel siyasetin ele alınmasında kendisi için herhangi bir imkan oluşturma hususunda tek bir adım dahi ilerleyemedi ve bu durum Berlin duvarının yıkıldığı 1989 yılına kadar bu şekilde devam etti. Bundan iki yıl sonra Sovyetler Birliği resmen dağıldı, soğuk savaş sona erdi ve Rusya geçen asrın doksanlarının başında Sovyetler Birliği'nin yerini resmen miras olarak aldı. Ancak Rusya, küresel siyasette ikinci konumdan düşürüldü ve ilk kez Amerika Birleşik Devletleri'nin devletlerarası bir ortağının olmadığı yeni devletlerarası bir durum ortaya çıktı ve dünya daha önce görülmemiş bir döneme girdi. Böylece Amerika, baba Bush'un son döneminde tek yanlı devletlerarası bir siyaset belirlemeye koyuldu ve yenedünya düzeni kavramını dillendirdi. Ancak bu düzen hiçbir başarı kaydedemedi ve Clinton'un 1992 yılında yönetime gelmesi ve yalnızlıktan ziyade üstünlüğe dayanan yeni bir devletlerarası düzen tesis edene kadar hem bu kavram hem de devletlerarası durum belirsizliğini korudu. Böylece Clinton yönetimi, en önemli esaslarından biri diğer büyük güçlerle ortak bir politika izlemek olan bu yeni düzenin kurallarını tesis etmeye başladı ki bu da Bosna Hersek ve Kosova'daki Balkan sorunlarının çözümünde olduğu gibi Rusya ile anlaşarak Ukrayna ve Beyaz Rusya'daki nükleer silahların sökülmesi hususunda ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde Amerika ile daha önce Doğu sisteminin bir parçası olan devletler arasında mutabakat zabıtları imzalandı ve bunların bir kısmının

imzasına İngiltere ile Almanya da katıldı. Amerika, bu dönemdeki katılım politikaları sayesinde Avrupa Birliği devletlerinin genişlemesinden faydalanan diğer Batılı Avrupa devletleriyle işbirliği yaparak NATO'yu genişletmeyi de başardı. Bu ve diğer genişleme ise Rusya ile Rusya'nın nüfuzu aleyhine olmuştur.

Bu dönem Alman gücünün yükselişiyle ön plana çıkmıştır. Zira Sovyetler Birliği'nin zayıflaması, Berlin duvarının yıkılması ve Doğu Almanya'ya yönelik desteğin ortadan kalkması sonucunda Doğu ve Batı Almanya rekor hızla birleşmiş, Avrupa'nın en büyük ekonomik gücü haline gelerek Amerika ile Avrupa'nın yakınlaştığı etkin ve aktif siyasi bir güce dönüşmüştür. Hatta Almanya'nın Güvenlik Konseyi daimi üyesi olan devletler kulübüne girmesinin konuşulması Amerika, Avrupa ve dünya tarafından sorgulanır bir konu haline gelmiştir.

Bu yeni siyasi durum, büyük ölçüde pazar politikalarının aktifleştirildiği yeni ekonomik bir durumu beraberinde getirmiş ve bu da kendisini dünyaya dayatan küreselleşme politikalarında ortaya çıkmıştır. Zira şirketler birleşerek devleştiler, politikalarını hükümetlere dikte eden ekonomik baş aktör olarak ortaya çıktılar, çok uluslu şirketler ekonomistlerin gündemi haline geldiler, 1995 yılında Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Antlaşması'nın [GATT] hukuki kılıf altında küreselleşme politikalarını koruyan Dünya Ticaret Örgütüne [WTO] dönüştürülmesi gibi IMF ile Dünya Bankasının rolü de etkinleştirilmiştir. Böylece -Dünya Ticaret Örgütü, IMF ve Dünya Bankası- üçlüsü, büyük devletler tarafından devletlerin ekonomik politikalarına bir müdahale ve baskı aracı olarak kullanılır olmuştur. Nitekim hem

Amerikan dışişleri eski bakanı Lawrence Eagleburger hem de IMF Başkanı Michael Candice, dalgalı kur politikasının dayatılması ve bu politikayı kabul etmemesi halinde kredilerden mahrum edilmesi yoluyla Suharto rejimini devirmede IMF'yi kullandıklarını itiraf etmişlerdir. Zira o da bu talebe boyun eğerek dalgalı kur sistemine geçti ve böylece devrildi.

Ayrıca Rusya'nın da ilave edilmesiyle yedi sanayileşmiş ülkenin olduğu G7'nin rolü etkinleştirildi ve böylece Amerika, Japonya, Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, Kanada ve Rusya'dan oluşan bu sekiz devlet küresel ekonomik ve parasal politikalara hakim oldular. Büyük ekonomik ve nükleer bir güce, nüfussal ağırlık konumuna ve Güvenlik Konseyi daimi koltuğuna sahip olan Çin'i de bu sekiz devlete eklediğimizde büyük ölçüde şunu söylememiz mümkündür: Bugün dünyanın büyük devletleri işte bu dokuz devlettir. Ancak bu devletlerin güç farklılığı bunlardan iki devleti düşürmemize neden olur ki bunlar, kendilerini küresel bir rol oynamaya ehil kılacak herhangi bir siyasi veya jeo-siyasi güce sahip olmamalarından dolayı İtalya ile Kanada'dır. Böylece geriye küresel siyasete etki eden yedi devlet kalır ki bunlar şunlardır: Amerika, İngiltere, Fransa, Almanya, Rusya, Çin ve Japonya'dır. Bu devletlerin küresel etkideki farklılıklarına rağmen ilk beşi dünyanın farklı bölgelerine etki etmeye göz dikmekle birlikte Amerika'nın diğer dört devlet üzerinde muazzam bir üstünlüğü vardır. Altıncısı (Çin) ise bölgesel muhitine etki etmeye göz dikmeye odaklanmıştır. Yedincisi (Japonya) ise dünyanın farklı bölgelerine ancak ekonomik esas üzerine etki etmeye göz dikmiştir.

Eski Fransa Dışişleri Bakanı Hubert Vedrine, "Küreselleşme Zamanında Fransa'nın Bahisleri" adlı kitabında kendi tanımınca şöyle diyor: "Ekonomik, teknolojik, askeri, parasal, dilsel ve kültürel alanların hepsine egemen olan bu yegane güç (Amerika), tarihte görülmemiş bir durumdur." Ardından Vedrine, güç ve nüfuz bakımından devletlere özel bir tasnif getirerek şöyle diyor: "Birleşik Devletler, tartışmasız bir şekilde dünyada birinci dereceyi temsil etmekte ve onun ardından ikinci sırada küresel nüfuza sahip şu yedi devlet gelmektedir: Fransa, İngiltere, Almanya, Rusya, Çin, Japonya ve hala bölgesel olan vizyonunu genişletmeye başlaması koşuluyla Hindistan." Ve şöyle ekliyor: "Bu tasnifin birçok kriteri vardır ki milli gelir, teknolojik düzey, nükleer silah, sonra nicel ve nitel silah düzeyi, Güvenlik Konseyi, G8 Topluluğu veya Avrupa Birliği gibi devletlerarası örgütler ve teşkilatlarla bağlantı, sonra dilsel geçerlilik ve geçmişten miras kalan kültürel etki bunlardandır."

Ancak Vedrine'nin bu görüşünden daha dakik olan şudur ki 21. asrın başlarında hiçbir devletin yaklaşmadığı dev bir devlet olan Amerika'dan sonra gerçekten büyük olan şu üç devlet gelir: Rusya, İngiltere ve Fransa. Sonra bu üç devletin hemen ardından Almanya gelir ve dünyanın pek çok yerinde devletlerarası arzulara sahip olan işte bu dört devlettir. Daha sonra kendi bölgesel muhitinin sınırları içerisinde büyük bir devlet olan Çin, dar bir devletlerarası arzuya sahip olmamış olsaydı kesinlikle önceki dört devletin hepsiyle veya bir kısmıyla rekabet edebilirdi. Ekonomik olarak Amerika'dan sonra en büyük devlet ise Japonya'dır. Böylece devletlerin güç sıralaması şu şekilde olur: Amerika, Rusya, İngiltere, Fransa, Almanya, Çin ve Japonya. Bu yedisini büyük devlet olarak isimlendirmek mümkündür.

Hindistan, Kanada ve İtalya ise bu yedi devleti takip etmelerine ve dünyanın ilk on devleti arasında yer almalarına rağmen büyük devlet olarak isimlendirilmeyi hak etmemektedirler.

20. asrın sona erip miladi üçüncü bin yılın başlamasıyla beraber oğul George Bush yönetimi, oyunun kurallarını değiştirmeye koyuldu. Zira Clinton'un izlediği katılım politikalarını kaldırdı, politikalarını büyük güçlere zorla dayatmaya başladı, Kyoto Sözleşmesi, Uluslararası Ceza Mahkemesi, balistik silahların konuşlandırılmasının azaltılmasına ilişkin SALT Anlaşmaları gibi benzeri birçok anlaşmalardan çekildi, New York'taki Dünya Ticaret Merkezi ile Washington'daki Pentagon binasındaki patlamalar sonucunda 2001 yılında meydana gelen 11 Eylül olaylarıyla büyük devletler ile olan ilişkisi daha da gerildi. Zira bu olay, yalnızlık yönünde kendisine yeni bir ivme kazandırdı ve terörizm olarak isimlendirdiği hususla savaşmak için bu patlamaları kendisine bir gerekçe edinerek bu gerekçe altında Afganistan'ı ve Irak'ı işgal etti ve Amerikan yönetiminin politikasına kibir egemen oldu. Böylece "Ya bizimlesiniz yada bizim karşımızdasınız" politikasını benimsedi. Bu yeni politika Avrupalılar ile başkalarının öfkeli tepkilerini çekti, Amerika'yı basitlik ve yüzeysellikle suçladılar, Amerikalılardan diyalog ve ortaklığa geri dönmelerini talep ettiler. Ancak Amerikalılar, Clinton'un izlediği ortaklık ve diyalog kurallarına geri dönmeyi reddettiler. Başkan Yardımcısı Dick Cheney, Savunma Bakanı Rumsfeld ve yardımcısı Wolfowitz, Savunma Politikaları Kurul Başkanı Richard Perle, Douglas With, John Bolton, Condoleeza Rice ve diğerlerinin

liderliğinde yeni muhafazakarlar olarak bilinen bu kimseler, tüm güçlerini, nüfuzlarını ve bu politikalara hizmet etmek için kendilerini destekleyen şirketleri kullanarak Bush'un kararlarına etki etmeyi başardılar.

Bu politikaların en dikkat çekici olanı kararların alınmasında Birleşmiş Milletlere ve meşruiyetine iltifat edilmemesi ve önceliğin Amerika çıkarına verilmesidir. Bu çıkar, devletlerarası meşruiyet ile çatıştığında devletlerarası meşruiyet göz ardı edildi ve çatışmadığında harekete geçirildi. Güvenlik Konseyine de bu şekilde muamele etti. Zira konseyden kararlar çıkarmayı başardığında onunla hareket etti değilse onu göz ardı etti ve es geçti.

Avrupa, İngiltere'nin önderliğinde Amerikan yönetimini devletlerarası meşruiyet hususunda ikiye bölme girişiminde bulundu ve bu girişim Amerikan Dışişleri Bakanı Colin Powell'ı cezbetti ve Başkan Bush da ona meyletti. Ancak yeni muhafazakarlar gurubu bloğu bu girişimi boşa çıkardı ve Amerika katılım politikalarını göz ardı etmeye devam ettiği gibi devletlerarası örgüte etkin bir rol verilmesini de göz ardı etti.

Her şeye rağmen oğul Bush yönetimi, devletlerarası siyasette rol oynamada İngiltere, Rusya, Fransa ve Almanya gibi büyük devletleri saf dışı bırakmadı. Bilakis oğul Bush'un izlediği bu politikalar, bu devletlerin tutumlarını zayıflatmak yerine güçlendirdi. Çünkü bu devletler, bu azgın Amerikan saldırısı karşısında kendilerini savunmak için saflarını birleştirme cihetine gittiler. Böylece Fransa, Almanya ve Rusya eksenini oluşturdu ve bu eksenin gizli şekilde İngiltere ile işbirliği yapmasıyla da bu devletler, mukavemet

ve yumuşaklık yoluyla belli ölçüde birer etkin büyük devlet olarak konumlarını devletlerarası siyasette yerleştirmeyi başardılar.

Devletlerarası Örf ve Devletlerarası Kanun

Geçmiş asırlarda birinci devlet konumuna yönelik rekabette devletlerarası kanun bulunmamasından dolayı onunla ilişkili siyasi işler bariz değildi. Bilakis tarihin doğuşundan bu yana savaşlar, gazveler ve devletlerin kenarlarının kırılması gibi askeri eylemler barizdi. Bu durum, devletlerarası kanunun genişlediği veya daha doğrusu kanun ve yasama şeklini aldığı 18. asrın ortalarına kadar bu şekilde devam etti. O zamandan bu yana siyasi işler, devletlerarası ilişkilerde ve devletlerarası sorunların çözümünde önemli bir yer tutmaya başladı. Böylece sorunların çözümünde, birinci devletin hakimiyetini durdurmada ve konumuna yönelik rekabette askeri eylemlerin yerini siyasi işler alır oldu. O günden bu yana devletlerarası ilişkilerde devletlerarası kanunun hakemliği arttığı gibi devletlerarası sorunların çözümünde ya tek başına ya da savaşların ve gazvelerin yanı sıra siyasi işlerin bir araç olarak kullanılması da arttı. Bu, Cemiyet-i Akvam'ın kurulduğu 1919 yılından sonra net bir şekilde yerleşti. Dolayısıyla devletlerarası kanuna ve devletlerarası örf muhakeme olmak da arttı. Genel olarak devletler ile birinci devletle rekabet eden devletler ve özel olarak bizzat birinci devlet, yürüttükleri siyasi işlerde sadece devletlerarası örf ve devletlerarası kanun denilen şeye istinat ediyorlardı. Dolayısıyla siyasi işlerin vakasını ve devletlerarası açıdan siyasi işlerde bulunma keyfiyetini idrak etmek için

devletlerarası örf ile devletlerarası kanuna kısa olarak göz atılması kaçınılmazdır.

Devletlerarası örf gelince; devletlerin, emirliklerin ve varlıkların varlığı kadar eski olup savaş ve barış halinde beşeri topluluklar arasındaki ilişkilerden dolayı ortaya çıkan kurallar toplamıdır. Sonra toplulukların uzun zaman bunlara bağlanmasından dolayı birer devletlerarası örf haline gelmişlerdir. Daha sonra bu kurallar toplamı devletlerde istikrar buldu, devletler kendilerinin bu örflere gönüllü olarak bağlandıklarını gördüler ve kanun benzeri bir hal aldılar. Bu bağlılık ise manevi bir bağlılık olup maddi bir bağlılık değildi ve beşeri topluluklar bunlara gönüllü olarak ve kamuoyundan korkarak bağlanıyorlar, bunlara bağlanmayan kimseler kamuoyunun öfkesine maruz kalıyor ve bu hususta ayıplanıyorlardı. Nitekim İslam öncesi dönemde haram ayda savaşın yasak olmasına dair Arap ıstılahı, bu kabilden sayılır, yani devletlerarası örfler kabilindendir. Bunun içindir ki Abdullah Bin Cahş'ın seriyyesi Amr Bin el-Hadrami'yi öldürüp Kureyşten iki kişiyi esir etmesi ve ticaret kfilesini alması üzerine Kureyş, Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'i kınayarak her yerde Muhammed ve ashabının haram ayı helal kıldıklarını, onda kan akıttıklarını, malları aldıklarını ve kişileri esir aldıklarını dillendirdiler. Böylece devletlerarası örflere muhalefet etmesinden dolayı aleyhinde bir kamuoyu oluşturmuştur.

İşte böylece beşeri topluluklar arasında savaşta ve barışta uydukları bilinen kurallar olmuştur ki elçi veya sefir denilen kimseler, savaş ganimetleri ve benzerleri bunlardandır. Ancak bu örfler arasında sefirler, yani elçiler gibi beşeri

toplulukların hepsinin uyduğu genel olanları ve muayyen topluluklara has olanları vardır. Bu örf; devletlerin, emirliklerin ve varlıkların ihtiyaçlarına göre, yani beşeri toplulukların birer topluluk olarak birbirleriyle olan ilişkilerindeki ihtiyaçlarına göre gelişme gösterirdi. Dolayısıyla insanlar, kamuoyu karşısında bu devletlerarası örfere muhakeme oluyor ve bunlara muhalefet edenler ayıplanıyordu. Dolayısıyla sadece manevi etki sayesinde gönüllü ve istekli olarak bunlara uyarlar ve bunları tatbik eden maddi bir güç bulunmazdı. Dolayısıyla da beşeri topluluklar, bu örfere istinat ederek siyasi işler yaparlardı.

Devletlerarası kanun denilen şeye gelince; Osmanlı Devleti tarafından temsil edilirken İslami Devlete karşı doğmuş ve ortaya çıkmıştır. Çünkü İslami Devlet vasfıyla Osmanlı Devleti, Avrupa'ya saldırmış, Avrupa'daki Nasranilere karşı cihat ilan etmiş ve beldelerini tek tek fethetmeye başlamıştı. Mesela Yunanistan, Romanya, Arnavutluk, Yugoslavya, Macaristan ve Avusturya denilen yerleri silip süpürerek Viyana surlarına kadar dayanmış ve Avrupa'daki Nasranilerin hepsine korku salmıştı. Böylece Nasraniler nezdinde İslami ordunun mağlup edilemeyeceği, Müslümanların öldürüldüklerinde kendileri için cennet olduğuna, kadere ve ecele inanmalarından dolayı savaştıklarında ölüme hiç aldırış etmedikleri kanaati oluştu. Nasraniler, Müslümanların cesareti ve çetin savaşçılıklarından dolayı onların karşısında kaçtıklarını bunun da Müslümanların beldeleri silip süpürmelerini ve İslam'ın otoritesine boyun eğdirmelerini kolaylaştırdığını gördüler. Bu sırada Avrupalı Nasraniler, prensliklerden ve derebeyliklerden ibaretti. Dolayısıyla birer dağınık devlet

olup her devlet de prensliklere parçalanmıştı ki bunlardan her birini, yetkileri kralla paylaşan derebeyleri yönetiyordu. Bu da kralı bu prenslikleri savaşa zorlayamayan ve harici işler denilen her hususu savaşçılar önünde ifade etme gücüne sahip olamayan bir duruma sokuyordu. Bu da savaşlarda ve fetihlerde Müslümanlara kolaylık sağlıyordu. Avrupalı devletlerin bu durumu, orta çağlara, yani 16. asrın sonuna kadar bu şekilde devam etti. 16. asırda, yani orta çağlarda ise Avrupalı devletler, İslami Devlet karşısında durmaya muktedir tek bir aile oluşturmak için toplanmaya başladılar. Bu devletlere hakim olan bizzat kilise ve onları bir araya toplayan da Nasranilik diniydi. Bunun içindir ki devletler topluluğundan meydana gelen bir Nasrani ailesi oluşturmak için girişimler başlatıldı ve aralarındaki ilişkileri sınırlandırmaya koyuldular. Bunun sonucunda da birbirleriyle olan ilişkilerini düzenlemek için üzerinde anlaştıkları kurallar ortaya çıktı. Bu da daha sonraları devletlerarası kanun olarak isimlendirilen şeyin ilk ortaya çıkışı oldu. Dolayısıyla devletlerarası kanunun ortaya çıkışının esası, Avrupa'daki Avrupalı Nasrani devletlerinin İslami Devlet karşısında durmak için Nasranilik bağı esası üzerine bir araya toplanmalarıdır. Bu da devletlerarası Nasrani ailesi denilen olgunun ortaya çıkmasına yol açmış ve bu aile kendi aralarında bir takım kurallar üzerinde anlaşmıştır ki bu devletlerin fertleri arasında hukuk eşitliğinin olması, bu devletlerin aynı ilkeleri ve ortak ideali olması ve mezhep farklılıklarına rağmen bu devletlerin hepsinin yüksek manevi gücü Katolik Papa'ya teslim etmesi bunlardandır. Böylece bu kurallar, devletlerarası kanunun çekirdeği olmuştur. Ancak bu Nasrani devletlerin

toplanması, başlangıçta etkili olmamıştır. Çünkü üzerinde anlaştıkları kurallar, onları bir araya toplayamamıştır. Zira derebeylik sistemi, devletin gücünü ve devletin harici ilişkileri üstlenmesi imkanını engellemeye devam etmiştir. Kilisenin devletler üzerindeki tasallutu ise onları kilisenin tabileri haline getiriyor ve devletlerin egemenliği ile bağımsızlığını gasp ediyordu. Bunun içindir ki feodal lordların mağlup edilmesi için devlet içinde bir çatışma çıktı ki bu çatışma devletin galibiyeti ve feodalizmin yok olmasıyla son buldu. Aynı zamanda kilisenin devletin dahili ve harici işler üzerindeki otoritesinin yok olmasına yol açan devlet ile kilise arasında da çatışma çıktı. Ancak devlet, Nasrani olarak kalmaya devam etti ve bu hususta sadece devlet kilise ile olan ilişkisini devletin bağımsızlığını teyit eden şekilde düzenlemiştir. Bu da Avrupa'da güçlü devletlerin ortaya çıkmasına yol açmış olsa da bu devletler, İslami Devlet'in karşısında duramadılar ve bu durum 17. asrın ortalarına, yani 1648 yılına kadar bu şekilde devam etti. Bu yılda Avrupalı Nasrani devletler, bir konferans düzenlediler -ki o Westphalya Konferansıdır- ve bu konferansta Avrupalı Nasrani devletler arasındaki ilişkileri düzenleyen sabit kurallar konuldu ve İslami Devlete mukabil Nasrani devletler ailesi düzenlendi. Konferansta, devletlerarası kanun denilen klasik kurallar konuldu. Ancak bu, devletlerarası genel bir kanun olmaktan ziyade sadece Avrupalı Nasrani devletlere ait olup İslami Devlet'in devletlerarası aileye girmesini veya devletlerarası kanunun ona intibak etmesini yasaklayan devletlerarası bir kanun oldu. İşte o tarihten bu yana kraliyet devletleri ile cumhuriyet devletleri veya Katolik devletler ile Protestan

devletler arasında ayırım yapmaksızın tüm Avrupalı Nasrani devletlerden oluşan devletlerarası toplum denilen olgu ortaya çıktı. Evvel-il emirde Batı Avrupa devletleri ile sınırlı iken daha sonraları buna diğer Avrupalı Nasrani devletler de katıldı. Daha sonra Avrupa dışındaki Nasrani devletler de kapsadı. Ancak İslami Devlet'in zayıflama durumuna düştüğü ve hasta adam olarak isimlendirildiği 19. asrın ikinci yarısına kadar İslami Devlet için yasak olarak kalmaya devam etti. O zaman Osmanlı Devleti, devletlerarası aileye girmeyi isteyince bu talebi reddedildi. Daha sonra bunda ısrarı ısrar edince devletlerarası ilişkilerinde İslam'a muhakeme olmaması ve bazı Avrupalı kanunları alması da dahil kendisine ağır şartlar koşuldu. Bunun üzerine Osmanlı Devleti bu şartları kabul etti ve bunlara boyun eğdi. Devletlerarası ilişkilerde İslami Devlet yapısından vazgeçmeyi kabul etmesi üzerine talebi kabul edildi ve 1856 yılında devletlerarası aileye dahil edildi. Bundan sonra devletlerarası aileye Japonya gibi Nasrani olmayan başka devletler de dahil oldu. Bunun içindir ki 1648 yılında düzenlenen Westphalia Konferansı, devletlerarası kanunun klasik kurallarını düzenleyen konferans olarak kabul edilir ve bu kurallara göre belirgin şekilde siyasi eylemler ve devletlerarası toplu eylemler ortaya çıkmıştır.

Bu kuralların en barizi şu iki tehlikeli fikirdir: Birincisi: **Devletlerarası denge fikri.** İkincisi: **Devletlerarası konferanslar fikridir.** Devletlerarası denge fikrine gelince; devletlerden biri diğer devletlerin aleyhine genişlemeye kalkıştığında savaşın engellenmesinin ve barışın yayılmasının garantörü olan devletlerarası dengeyi korumak üzere bu genişlemeyi engellemek amacıyla diğer devletlerin

örgütlenmesini öngörmektedir. Devletlerarası konferanslar düşüncesine gelince; Avrupa'nın muhtelif devletlerinden oluşacak ve sorunları ile işleri, Avrupa'nın çıkarları ışığında ele almak amacıyla düzenlenecektir. Daha sonra bu fikir, dünyanın işlerini büyük devletlerin çıkarları ışığında ele almak üzere düzenlenen büyük devletlerin konferanslarına dönüştü. Sömürgeci devletlerin ve büyük devletlerin otoritelerini yükseltmeleri uğrunda dünyanın maruz kaldığı zorluklardan dolayı çektiği sıkıntıların temeli işte bu iki fikirdir.

Bu iki fikir ilk defa 19. asrın başlarında Napolyon döneminde kullanıldı. Zira Fransız devrimi gerçekleşip özgürlük, eşitlik, fertlerin ve halkların haklarını tanıma esasına dayanan fikirler yayılınca Avrupa'nın siyasi haritasını değiştirmeyi, yeni devletler inşa etmeyi ve eski devletleri yok etmeyi başardı. O zaman Avrupalı devletler, denge gerekçesi altında bir araya toplandılar ve Fransa'ya karşı birleştiler. Napolyon'un hezimete uğraması üzerine bu devletler 1815 yılında Viyana Konferansı'nda bir araya gelerek denge konusunu ve devletlerarası Nasrani ailesinin işlerinin düzenlenmesini yeniden gözden geçirdiler. Böylece Prusya ve Avusturya'ya krallıkları geri verildi, İsviçre ile Norveç arasında federasyon oluşturuldu, Fransız genişlemesini engelleyen tek bir devlet olmaları için Belçika Hollanda'ya ilhak edildi ve İsviçre daimi tarafsızlık içerisine itildi. Bu konferansta alınan kararların uygulanması için de konferansa katılan devletler İngiltere kralının muvafakati ile kendi aralarında bir ittifak -ki bu, Prusya, Rusya ve Avusturya kralları arasındaki bir ittifaktır- oluşturdular. Sonra Fransa da buna katıldı. Yani diğer devletlere hakim

olmak için büyük devletler arasındaki bir ittifaktır. Daha sonra 1818 yılında Rusya, İngiltere, Prusya, Avusturya ve Fransa arasında Viyana Konferansı'nın sonuçlarını tehdit eden herhangi bir devrimci hareketi bastırmak için silahlı müdahale üzerinde anlaştıkları Eklaşapel Sözleşmesi yapıldı. Böylece bu beş büyük devlet kendisini, devletlerarası toplum, yani devletlerarası Nasrani ailesi içerisindeki güvenliği ve düzeni koruyucu bir örgüt yaptı. Daha sonra yetkisini genişleterek Osmanlı Devleti'nin zayıflamasıyla bazı İslami bölgeleri de kapsadı. Bu devletler, barışı koruma gerekçesi altında birçok müdahalede bulundular. Mesela 1821 yılında Napoli'ye, 1827 yılında İspanya'ya, 1826 yılında Portekiz'e ve 1840 yılında Mısır'a müdahale ettiler. Bu büyük devletler, Amerika'ya da müdahale girişiminde bulundular. Mesela Amerika'daki sömürgelerini geri almada İspanya'ya yardım etmeye kalkıştıysalar da güçlü bir devlet olan ve bunun hesabını yapan Birleşik Devletler bunu engelledi. Bunun üzerine Birleşik Devletleri Başkanı James Monroe 1823 yılında Monroe deklarasyonu olarak bilinen meşhur açıklamasını yaptı ve onda şöyle diyordu: *"Amerika Birleşik Devletleri herhangi bir Avrupa devletinin Amerika kıtasının işlerine müdahale etmesine ve herhangi bir parçasını işgal etmesine kesinlikle izin vermeyecektir."* Böylece bu devletler müdahale etmekten vazgeçtiler.

Hem büyük devletlere müdahale gerekçeleri oluşturan ve diğer devletlere tahakküm etmelerine fırsat veren hem de çıkarlarını gerçekleştirme veya birinci devletle rekabet etmede devletlerin yaptığı siyasi işlerde kendisine istinat ettikleri devletlerarası kanunun aslı işte budur. Her ne kadar

devletlerarası bu kurallara biraz değişim arız olsa da bunların hepsi büyük devletlerin lehine ve tamahkarlıklarının düzene sokulması yada diğer bir ifadeyle savaşlara ve silahlı anlaşmazlıklara yol açmayacak şekilde dünyanın menfaatlerini kendi aralarında paylaşmaya dönük bir değişimdir. Mesela sömürgecilik asrı olan miladi 19. asırda dünyadaki devletler zayıf ülkeleri sömürmeye koyuldular ve bu sömürü yüzünden büyük bir savaş boyutuna ulaşmayan anlaşmazlıklar çıkmıştır. Ancak İngiltere, Fransa ve Rusya tarafından Almanya'nın devasa gücüyle kendilerini tehdit ettiği ortaya çıkıp Irak'taki İslami beldelerin petrolünü alacağını, İran ve Arap Yarımadası petrolünde İngiltere'yi tehdit ettiğini görünce bu üç devlet Almanya'ya karşı ittifak yaparak ona karşı savaş açtılar. Osmanlı Devleti ise itilaf devletlerine karşı Almanya'nın yanında savaşa girdi ve zafer itilaf devletlerinin oldu. Ancak Rusya, bu ittifaktan ayrıldı ve geriye Fransa, İngiltere ve Amerika kaldı. Amerika da kendi uzletine çekilince meydan İngiltere ile Fransa'ya kaldı. Böylece bu iki devlet, sömürgeciliği kendi aralarında düzenlemek ve silahlı anlaşmazlığın çıkmasını engellemek için devletlerin işlerini tanzim etmesi ve aralarında savaş çıkmasını engellemesi amacıyla Cemiyet-i Akvamı kurdular. Ancak Cemiyet-i Akvam, çelişkiden doğan garip bir atmosferde ortaya çıkmış olmasının ötesinde büyük devletlerin politikası değişmeyeceğinden dolayı tökezlemeye başladı. Zira onların her birinin barış konferansındaki derdi farklı güçler arasındaki dengeyi sağlamak, çıkarlarını himaye etmek ve Almanya ile Osmanlı Devleti'nin mülklerini paylaşmaktı. Dolayısıyla sömürgeci devletler, egemenliklerine yönelik

herhangi bir dokunuşu kabul etmediler, sömürgelerini korudular ve buna bir de (manda devletleri) aldatması adı altında yeni bir sömürgecilik türü eklediler. Bunun etkisi sonucunda da Cemiyet-i Akvam, devletlerarası uzlaştırma ve güvenliğin istikrarı girişimlerinde tökezledi. Böylece barışı güvence altına almak, yani sömürgeler üzerinde anlaşmazlık çıkmamasını güvence altına almak için devletlerarası anlaşmalar yapma girişiminde bulundu. Mesela barışçıl yollarla anlaşmazlıkları gidermek ve zorunlu tahkime müracaatı dayatmak maksadıyla Cemiyet-i Akvam'ın gözetiminde 1924'te Cenevre Protokolü konuldu, 1925 yılında Lokarno Anlaşmaları yapıldı, karşılıklı güvence ve ortak yardımlaşmalar kararı alındı, 1928 yılında **Briand Kellog Sözleşmesi** imzalandı, savaşa başvurulması yasaklandı ve zorunlu tahkime has olan 1928 **Cenevre Sözleşmesi** imzalandı. Ancak bu anlaşmaların hepsi, Cemiyet-i Akvam'ın misyonunda başarısızlığa uğramasını engelleyemedi ve 1933 Çin-Japonya Savaşı, 1936 yılında İtalya-Etiyopya Savaşı, 1938 yılında Almanya'nın Avusturya'ya, 1938 yılında Çekoslovakya'ya ardından 1939 yılında Polonya'ya saldırması ve 1939 yılında İkinci Dünya Savaşı'nın çıkması olmak üzere gözü ve kulağı önünde birçok savaşlar çıkmıştır.

Devletlerarası ilişkilere arız olan değişim işte budur. Böylece devletlerarası ilişkiler konferanslardan devletlerarası güvenliği korumaya dayanan devletlerarası bir örgüte dönüşmüştür. Ancak bu gelişme hiçbir şeyi değiştirmede ve büyük devletler İkinci Dünya Savaşı çıkana kadar ganimetler üzerinde birbirleriyle çekişmeye devam ettiler. İkinci dünya savaşından sonra ise büyük devletler, kendi

aralarındaki ilişkilerin düzenlenmesinin en iyi aracının devletlerarası bir örgütün inşa edilmesi olduğunu gördüler. Evvel-il emirde bunu savaşa giren devletlere ait bir örgüt, ardından onu genişleterek tüm dünya ülkelerinin girebileceği küresel bir örgüt haline getirdiler ve devletlerarası ilişkiler bu örgütün misakına göre düzenlendi. Böylelikle devletlerarası ilişkiler, büyük devletlerin dünyaya hakim olması, ganimetleri kendi aralarında paylaşması ve kendileri dışında başka büyük bir devletin ortaya çıkmasını engellemek amacıyla bir konferanstan, aralarındaki ilişkileri düzenlemesi ve büyük devletlerin hakimiyetini güvence altına alması için devletlerarası bir örgüte ardından da dünya devletlerinin işlerini düzenleyen ve dünyaya hakim olan küresel bir devlet şeklinde olan devletlerarası bir örgüte dönüşmüştür.

Devletlerarası durum, 1815 yılındaki Viyana Konferansı'ndan sonra şu dört büyük devlet tarafından temsil edilmekteydi: Prusya, Rusya, Avusturya ve İngiltere. Fransa, bu devletleri konumlarından etmeye kalkışarak dünya haritasını ve devletlerarası durumu değiştirip birinci devlet olunca büyük devletler ve diğerleri, ona karşı birleşerek onun tamahlarına son verdiler, ardından dünyaya hakimiyette ona ortak oldular ve devletlerarası durum bu beş devlet tarafından temsil edilir oldu. İngiltere, yavaş yavaş barizleşmeye başladı ve sonunda birinci devlet oldu. Almanya, birinci devletle rekabet etmeye kalkışıp İslami beldelerin petrolünü ele geçirince İngiltere, Fransa ve Rusya ona karşı ittifak kurdular, onunla savaştılar, onun tamahlarına son verdiler, dünyanın birçok parçasını sömürmede yalnızlaştılar, İngiltere aslan payını alırken

Fransa'ya ise sofradaki kırıntılar ile bazı sömürgelerini vererek onu razı ettiler. Böylece devletlerarası durum, İngiltere ve Fransa ile birlikte İtalya tarafından temsil edilmesine rağmen İngiltere birinci devlet olarak kaldı. Ardından Cemiyet-i Akvam ortaya çıktı ve küresel barışı korumak gerekçesi altında inşa edilmiş olsa da ortaya çıkarılmasının gerçek gayesi birinci devletin konumunu korumak, diğer devletlerin onunla rekabet etmesini ve herhangi başka bir devletin büyük bir devlet haline gelmesini engellemektir. Almanya, bir kez daha birinci devletle rekabet etmeye kalkışıp büyük bir devlet olunca ilk önce İngiltere ile Fransa ardından İngiltere, Fransa, Rusya ve Amerika ittifak oluşturarak onu bitirinceye kadar ona karşı İkinci Dünya Savaşı'nı açtılar.

Ancak bu defa savaşın sonucu İngiltere'nin aleyhine oldu ve savaştan kaburgaları kırılmış olarak çıktı. Savaştan zaferle çıkan devlet ise sadece Amerika oldu. Bunun içindir ki devletlerarası güç, İngiltere'nin elinden Amerika'nın eline geçti. Böylece Amerika, birinci devlet olurken devletlerarası durum ise birinci devlet olan Amerika, onunla rekabet eden Sovyetler Birliği ve ikinci derecedeki, yani devletlerarası durumda ikinci devlet olan İngiltere ile Fransa tarafından temsil edilir oldu.

Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasında devletlerarası duruma dünyanın devletlerarası olarak iki bloğa bölünmesi şeklinde yeni bir faktör arız oldu. Bu da devletlerarası çekişmenin şiddetini ikiye katladı, devletlerarası durumu içinden çıkılmaz bir hale soktu ve mevcut haliyle bu durum daha önce olmamıştı. Evet, birinci dünya savaşı öncesi devletlerarası durum, bloklardan oluşmasına rağmen

kamplar şeklinde değildi. İkinci dünya savaşı öncesinde demokratlar cephesi ve faşist nazizm diktatörler cephesi olarak ikiye bölünmesine rağmen bölünmüşlüğü ideolojik kamplar şeklinde değildi. Çünkü faşizm ve nazizmden herhangi birisi bir ideoloji olmadığı gibi ideoloji olma boyutuna da ulaşmamıştır. Bunun içindir ki İkinci Dünya Savaşı öncesi ideolojik anlamda bloklar olmamıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise dünya devletlerarası olarak şu iki bloğa bölünmüştür: Batı bloğu ve Doğu bloğu. Batı bloğunda Amerika ve Doğu bloğunda Rusya (Sovyetler Birliği) birinci devlet sayılırdı. Her ne kadar iki blok birbirleriyle ideolojik esasa göre çatışıyor ve aralarındaki çatışan çıkarlar için çekişiyor olsalar da her ikisi de devletlerarası esasa göre hareket ediyorlardı. Zira iki bloğa bölünmenin merkezi sadece ideoloji olmamış bilakis bununla birlikte devletlerarası çıkarlar da olmuştur. Ancak bu devletlerarası çıkarlar, Doğu bloğunda komünizm ideolojisine ve bu ideolojinin yayılmasının gerektirdiği şartlara göre seyrediyordu. Batı bloğunda ise menfaatçiliği hayattaki tüm amellerin ölçüsü yapan kapitalizm ideolojisi esasına binaen ideolojiyi yayma politikasına, yani milli ve vatani çıkarlara göre seyrediyordu. Bunun içindir ki Batı bloğunda kendi ideolojisi üzerine olmayan ama çıkarları onun çıkarlarına bağlı olan bir takım devletler bulunurken Doğu bloğunda böyle bir şey mevcut değildi. Bundan dolayı Doğu bloğundaki devletlerin hepsi komünisttir, aynı bloktandır ve komünist olmayan devletler yoktur. Çünkü Doğu bloğunun merkezi ideoloji iken Batı bloğu dağınıktır. Bunun içindir ki hem Batı bloğunda gedikler oluşturmak hem ondaki bazı devletlerin Doğu bloğuna ihraç edilmesi

hem de bu iki bloğun dışında Batı bloğunda barış ve savaş hallerinde devletlerarası durumda etkisi olup tek başına duracak başka bir bloğun oluşması mümkündür.

Batı bloğuna dikkatle bakıldığında görülür ki onda Amerika'nın birinci devlet merkezine ulaşmasından kaynaklanan içsel bir bölünme vardır. Amerika, devletlerarası durumdan uzlette iken bu merkez İngiltere'ye aitti. Nitekim bu bölünme, gizli olmayıp açıktır ve küresel bir savaşın çıkmasını geciktiren şey de budur. Zira İngiltere'nin birinci devletkenki durumunda olduğu gibi birinci devlet, devletlerarası siyasette bloğun lideri gibi hareket etmiyordu. Bilakis bloğun komutanı gibi hareket ediyor ve bu komutanlığı askerlere zorla dayatıyordu. Bunun içindir ki İngiltere gibi kuvvet bakımından birinci devlete yakın olan bloğun devletleri, zayıf devletlerden daha kindar ve daha fazla isyankar olmuşlardır. Bunun sırrı ise bizzat Amerika'nın politikasında yatmaktadır. Zira Amerika, İkinci Dünya Savaşı'nda zafer kazandıktan sonra egemenliği bütün devletlerden söküp almaya karar verdiği gibi dünyaya kendi egemenliğini dayatmaya karar verdi ve sahip olduğu gücü ile muazzam servetinin farkına varınca gurura kapıldı. Hatta kendisini tüm dünyaya egemen olması gereken, halkların ve devletlerin yardımı ve rıza talep ettikleri biri olarak gördü. Bunun içindir ki siyasi işler ve mali projeler yoluyla Avrupa'ya saldırdı. Ardından sömürgelerinde, özellikle birinci devlet olup en fazla sömürgeye sahip olan İngiltere'nin ardından Fransa'nın ardından Hollanda'nın sömürgelerinde askeri darbeler yaptı. Amerika, sömürgecilere saldırmak yerine Marshall Planı ve yardımlar ile borçlar verme çerçevesinde bizzat sömürge

devletlere saldırdı. Hatta bunu başarınca sömürgecilere yöneldi ve tüm sömürgeleri çekip alıncaya kadar onları yavaş yavaş hakimiyetine almaya başladı ama bunu diğer Avrupalı devletlerin hücum ettiği üsluptan farklı bir üslupla yaptı.

Böylelikle Batı bloğu devletleri arasındaki anlaşmazlık şiddetlendi. Bu anlaşmazlık yeni bir şey olmayıp bilakis kadim bir anlaşmazlıktır. Zira Batı bloğundaki bu anlaşmazlık, İkinci Dünya Savaşı öncesinde başlamasına rağmen aynı blok içerisinde olan bir anlaşmazlık değildir. Sadece iki devlet arasındaki ekonomik bir anlaşmazlıktır ve sonra aynı blok içerisindeki siyasi bir anlaşmazlığa dönüşmüştür. Bu anlaşmazlık, ekonomik sorunlardan özellikle de petrol sorunundan kaynaklanıyordu. Çünkü petrole ilişkin anlaşmaların bizzat İngiltere ile Amerika arasında olması ve İngiltere'nin Amerika'nın desteğine ihtiyaç duyması bu iki devlet arasında, buna bağlı olarak da Batı bloğu devletleri arasında anlaşmazlığa yol açmıştır. Çünkü Birinci Dünya Savaşı sonrası durumun İngiltere lehine istikrar bulmasıyla Fransa onunla rekabet ediyordu ve bu rekabet açıktı. Zira İngiltere, bir taraftan Almanya'yı güçlendirerek diğer taraftan sömürgelerdeki vatancı ve milliyetçi hareketleri cesaretlendirerek Fransa'yı zayıflatmaya çalışıyordu. Böylece Fransa'yı bitap düşürdü ve onu Almanya tehlikesinden sakınmaya çalışmakla meşgul etti.

Ancak o zaman devletlerarası durumda İngiltere ile Fransa'nın durumunu birlikte tehdit eden bir güç altında İtalya ve Almanya meselesi ile Roma-Berlin ekseni ortaya çıktı. Dolayısıyla Amerika'yı uzletinden çıkarmak İngiltere

için kaçınılmaz oldu. Böylece Doğu petrolleriyle onun iştahını kabarttı ve petrol anlaşmaları yapıldı. Ancak Amerika, petrol aramaya başlayınca Amerikan şirketleri, Doğu petrolünün sadece ekonomik kar açısından değil bizzat Amerika'nın varlığı açısından kıymetini de fark ettiler. Bunun içindir ki petrol kuyularını ve petrol imtiyazlarını İngiliz şirketlerinden çekip almaya ve onlara karşı üstünlük kurmaya başladılar. Böylece İngiliz-Amerikan şirketleri arasında rekabet başladı. Amerikan şirketlerinin Doğuya açılmasıyla da Amerika, uzletinden çıkmış oldu. Ardından da İkinci Dünya Savaşı çıktı. Böylece Amerika, sömürgecilikte birinci devlet konumuna intikal ederken İngiltere, Fransa ve Hollanda düşüşe geçtiler. Hollanda'ya gelince; zayıflığından dolayı onun işi bitti. İngiltere'ye gelince; hem Doğudaki bazı nüfuzunu hem Akdeniz havzasındaki bazı nüfuzunu hem de bazı küçük devletlerdeki nüfuzunu kaybetti. Bu da devletlerarası durumunun en aşağı seviyeye düşmesine neden oldu. Amerika ise tüm dünyadaki nüfuzunu tasfiye etmede onu takip etmeyi sürdürdü. Fransa'ya gelince; Uzak Doğu ile Afrika'daki sömürgeleri gidince durumu zayıfladı ve De Gaulle'nin Fransa'yı kalkındırma ve devletlerarası nüfuzunu geri alma çabalarına rağmen büyük devletlerden sayılagelse de eskiden olduğu gibi devletlerarası sahneye dönmeyi başaramadı.

Tüm bunlardan ortaya çıkmaktadır ki Batı bloğunun İkinci Dünya Savaşı sonrası soğuk savaş sırasında bölünmesi ve parçalanması Amerika dışında tüm devletleri zayıflatmıştır. Zira Amerika'nın bu devletlerin sömürgelerini alarak onları tasfiye etmesi sonucunda sahip olduğu güc ve nüfuz sayesinde birinci devlet olarak kaldı ve konumu

güçlendi. Ancak İngiltere, müttefiki Amerika'nın konumuna etki etmek ve onu birinci devlet konumundan etmek için belli bir süre bir takım marjinal siyasi manevralarda ve askeri eylemlerde bulunmaya devam etti. Daha sonra özellikle askeri ve ekonomik gücü bakımından Amerika gibi dev bir devlet karşısındaki gücünün zayıflığını ve uğradığı güç kaybını görmesinden sonra müttefiki Amerika'nın konumuna etki etmeyi bırakarak çıkarlarını koruma uğraşısı peşine düşmekle yetindi. Bunun içindir ki tek olması itibarıyla Batı bloğu, tüm devletlerine anlaşmazlığın ve bölünmenin egemen olduğu, menfaatler üzerinde birbirleriyle yarıştıkları ve birbirlerine tuzak kurdukları parçalanmış çekişmeli bir yapıdır.

Doğu bloğuna gelince; geçen asrın altmışlı yılların başlarına kadar sadece ideolojik esasa dayanıyor, fikri ve askeri liderlik olarak ona Rusya (Sovyetler Birliği) liderlik ediyordu. Dolayısıyla o, bir taraftan öğretici vasi diğer taraftan bekçi ve komutan mesabesindeydi. Bunun içindir ki fikri ve siyasi liderlik hususunda devletleri arasında Rusya (Sovyetler Birliği) ile rekabet edecek kimse yoktu. Dahası devletleri arasında Sovyet politikasına karşı çıkmaya cüret edecek herhangi bir devlet yoktu. Bir olay çıktığında gerektiğinde bu karşı çıkış askeri güçle yok edilirdi. Stalin döneminden bu yana Doğu bloğunun dahili politikası, devlet organını güçlendirme ve aynı anda savunmaya ve saldırıya dönük askeri savaş gücü hazırlama esasına dayanıyordu. Harici politikası ise kapitalizm ile komünizmin arasından barışçıl bir yaşamın imkansızlığı esasına dayanıyordu. Bunun içindir ki kapitalizmin daima siyasi bir hasım edinilmesini kaçınılmaz olarak görüyordu.

Çünkü aslında kapitalizm, fikri bir hasımdı. İkinci Dünya Savaşı çıktığında Rusya (Sovyetler Birliği), savaşta İngiltere, Fransa ve Amerika ile işbirliği yaptı ve belli bir süre yan yana yaşadılar. Ancak bu, savaşın sona ermesiyle buharlaşıp giden istisnai zaruri bir durumdu ve siyasi bağlantının bekasıyla birlikte Rusya (Sovyetler Birliği) ile Batılı devletler arasındaki soğuk savaş döndü. Bu siyasi bağlantı, Birleşmiş Milletler Örgütü, devletlerarası konferanslar ve diplomatik nezaketlerin yanı sıra temsildeydi ve komünizmin temel politikasında bir değişim olduğu anlamına gelmeyip sadece çeşitli siyasi üsluplardan bir üsluptu. Batı bloğuna karşı komünizm politikasında aslolan ise Sovyetler Birliği'nin üzerine dayandığı fikirden olmasıdır. Çünkü komünizm ideolojisi, kapitalizm ile komünizmin yan yana barış içerisinde yaşamasının imkansızlığını gösteren bir içeriğe sahiptir. Eninde sonunda birinin diğerine galip gelmesi kaçınılmazdır ve komünizme ait kitapların hepsi iki ideoloji arasındaki anlaşmazlığın giderilmesinin imkansız olduğunu ifade etmektedir. Görüşlerden bir görüş olan bu görüş, hem Lenin hem de Stalin'in görüşü olup birinin görüşü diğerinin görüşünden farklı değildir. Komünistlerin hepsi de bu fikir üzerinde hemfikir olup yönetici olsun yada olmasın herhangi bir komünist politikacının, kapitalizm ile komünizm arasında barışçıl yaşam politikasına göre hareket etmesi imkansızdır. Çünkü bu durum, harici politikada komünizm fikrinden çıkmak sayılır.

İdeolojik açıdan, siyasi açıdan ve devletlerarası açıdan iki bloğun içerisinde bulunduğu vakıa işte budur. Ancak devletlerarası açıdan bu iki bloğa 1961 yılından bu yana bu iki bloğun durumunun ve devletlerarası durumunun

değişmesine yol açan bir değişim arız oldu. Çünkü altıncı on yılın ikinci yarısından, yani 1956 yılından bu yana her iki blokta da bir takım hareketlenmeler ve kıpırdanmalar başlayarak iki bloğun tamamen dağılmasına yol açıncaya kadar ilerledi ve iki blok, bloklarındaki diğer devletleri hiçbir şekilde hesaba katmaksızın Birleşik Devletler ve Sovyetler Birliği olmak üzere iki devlete dönüştü.

Komünizm bloğu açısından olana gelince; komünist devlet, milliyetçilik olmayan bir esasa, yani ideolojik esasa dayanır. Yani dünyanın tamamında tüm dünyaya ait komünist bir devlet olması esasına dayanmaktadır. Bu esas onu şu iki hususa zorlamıştır: Birincisi: Sosyalizmin yayılması için ekonomik ve askeri güçlere karşı içeride sürekli teyakkuz halinde olması ve ciddi bir hazırlık içerisinde bulunmasıdır. Bu da hem siyasi hem de ekonomik açıdan halka sürekli ağır bir baskı uygulamayı gerektirmiştir. Bunun içindir ki komünist devlet, Rus halkı üzerinde ağır bir kabus olmuş ve Rus halkı lüks hatta bazı zorunlu ihtiyaçlardan bile mahrum kalmıştır. Tüm bunlar ise sosyalizmin dünyaya yayılması içindir. Komünist devletin zorunlu kıldığı ikinci hususa gelince: Birer emperyalist kapitalist devlet olmaları vasfıyla Batılı devletlerin hepsiyle katı bir düşmanlık hali içerisinde olmak, onlarla olan soğuk savaşı sürekli şekilde tutuşturmak ve her an koruyucu savaşa girmeye hazır olmaktır. Dünyayı açık şekilde birbirine düşman iki blok haline getiren ve her an fiili bir savaşa sürükleyebilecek bir duruma sokan işte budur. Ancak komünizmin biriken bozuklukları, komünizm sahiplerinin teorilerini sonuna kadar götürmeyi sürdürmelerine imkan vermemiştir. Bunun içindir ki geçen asrın ellilerinin

sonlarında yönetime yeni bir ekol geldi ve komünizmi Rusya'nın çıkarlarıyla örtüşen yeni bir yorumla yorumlamaya başladı ki bu, komünizmden ziyade milliyetçilik yorumuna daha yakındır. Mesela dahili siyaset açısından hem siyasi hem de ekonomik yönden insanlara bir takım rahatlatmalar getirdiler. Zira insanlar üzerindeki baskıyı hafiflettiler ve aşamalı olarak tüketim eşyalarına izin vermeye başladılar. Harici siyaset açısından ise Amerika'ya yaklaşma, onunla daha sağlam ilişkiler oluşturma uğraşısı içerisine girdiler ve aralarındaki savaşı engelleme üzerinde anlaşmak amacıyla Rusya (Sovyetler Birliği) ile Amerika arasında hızlı bağlantılar yürütülmeye başlandı. Daha sonra üzerinde anlaşmazlığın olması muhtemel devletlerarası tüm meseleleri kapsayacak şekilde bu bağlantıların yönleri genişlemeye başladı. Bu bağlantılar olgunlaşınca 1961 yılının haziran ayında Khrushchev ile Kennedy arasında tehlikeli bir görüşme yapıldı ve bu görüşmede devletlerarası meselelerin tamamı üzerinde kapsamlı bir anlaşma sağlandı. Böylece Rusya (Sovyetler Birliği), devletlerarası açıdan komünizm ile kapitalizm arasında daimi bir düşmanlık fikrinin olduğu önemli bir fikirden vazgeçti ve kapitalist anlamda barış içerisinde birlikte yaşama fikrine inandı.

Kapitalist bloğa gelince; Amerika, İngiltere'nin aleyhinde çalıştığını ve ganimetler üzerinde kendisiyle rekabet etmeye uğraştığını fark etmesinin yanı sıra Doğu bloğu ile Batı bloğu arasındaki mevcut soğuk savaş halinin de gücünü bitiren bir durum olduğunu gördü. Dolayısıyla bu, ekonomik gelişmeyi bırakıp askeri hazırlıklara yönelmesi gereken bir savaş hali olmadığı gibi askeri hazırlıkları bırakıp ekonomik gelişmeye yönelmesi gereken bir barış hali

de değildi. Bilakis bu, barış ile savaş arası bir durumdu. O halde Amerika, hayali bir şey, yani çıkacağı bilinmeyen bir savaş için askeri hazırlıklar uğrunda devletin servetlerinden muazzam bir serveti tüketiyordu. Bunun yanı sıra Amerika, bu soğuk savaşın ateşini tutuşturanın ve körükleyeninin bizzat İngiltere olup bundaki maksadının da bu sayede Amerika'yı servetlerini ve imkanlarını tüketen bir pozisyonda tutarak onu aşamalı olarak zayıflatmak ve böylece devletlerarası dengede bir boşluk oluşturmak olduğunu gördü. Böylece çıkarının (kapitalist) İngiltere'ye karşı (komünist) Rusya ile yakınlaşmada olduğunu fark etti. Şöyle ki kapitalizmin de bozuklukları birikmişti ve çünkü kapitalistler nezdinde değerler ölçeğinin en üstünde olanı (menfaatçiliktir). Zira onlar nezdinde sabit bir kıymet yoktur. Bilakis maddi çıkarlar peşinde soluk soluğa kalmak vardır. Bunun içindir ki geçen asrın altmışlı yıllarının ikinci yarısından, yani Kennedy'nin gelmesinden önceki Eisenhower döneminden bu yana Amerika da Rusya (Sovyetler Birliği) ile arasındaki anlaşmazlık çatlağını daraltma ve onunla müzakerelere girme çabası içerisine girer oldu. Nitekim Kennedy gelir gelmez Amerika ile Rusya arasındaki yakınlaşma adımını tamamlamaya koyuldu ve yönetimi devralmasının üzerinden bir seneden fazla bir zaman geçer geçmez Khrushchev ile Kennedy arasında 1961 yılı Haziran ayında üzerinde anlaşmazlığın olması muhtemel devletlerarası meselelerin tamamı üzerinde kapsamlı anlaşmanın sağlandığı Viyana görüşmesi gerçekleşti. Böylece Amerika da yarım asra varan süredir inanmış olduğu önemli bir fikri terk etmiş oldu. Dikkat edin! O, komünizmi bitirme ve onu dünya haritasından silme fikridir. Böylelikle barış içerisinde

birlikte yaşama adı altında Sovyetler Birliği ile yakınlaşmaya başladı ve bu, Sovyetler Birliği'ni bitirme çalışmasını tekrar ihya eden Reagan'ın seksenli yıllarda Amerikan başkanlığına gelmesine kadar yirmi küsur yıl sürdürdü.

Böylece devletlerarası nüfuz sahibi olarak kalmak ve kendileri dışında başka birisinin ortaya çıkmasını engellemek üzere iki blok liderinin çıkarları ittifak etti. Görünen o ki Amerika ve Sovyetleri Birliği, Çin'i çevreleme politikası, İngiltere'yi sömürgelerinden çıkarma, Ortadoğu ile Uzak Doğu'daki nüfuzunu söküp atma ve Almanya'nın yeniden nükleer bir devlet olmasını engelleme üzerinde de ittifak ettiler. Daha sonra ikisi, barış içerisinde birlikte veya uzlaşma adı altında yaşama üzerinde ittifak ettikleri gibi aralarındaki sorunların çözümünde askeri güce başvurmama, dünyayı aralarında paylaşma, her birinin nüfuz bölgelerinin belirlenmesi ve birinin nüfuz bölgesinde diğerinin ona yardım etmesinin ne denli gerekli olduğu üzerinde de ittifak ettiler. Diğer bir ifadeyle küresel tek bir güç oluşturan iki müttefik haline geldiler. Tüm bu ittifaklar sayesinde de hem dünyanın durumu hem de devletlerarası durum değişti.

Devletlerarası durum açısından olana gelince; artık dünya, siyasi ve ekonomik açıdan birbiriyle çekişen ve 1961 öncesinde olduğu gibi aralarındaki ilişkilerin müteaddit sorunlar olarak dolaştığı iki blok sayılmamasına rağmen fikri açıdan iki blok haline gelmişti. Zira komünizm fikri, bu dönemde komünist devletler tarafından ve kapitalizm fikri kapitalist devletler tarafından temsil edilmeye devam etmiştir. Çünkü iki fikrin aralarında uzlaşması imkansızdır. Dolayısıyla bu açıdan dünyanın iki blok olduğunda hiç

şüphe yoktur. Devletlerarası açıdan ise artık iki blok yok oldu, tüm dünya Amerika ile Rusya tarafından temsil edilen tek bir kuvvet haline geldi ve birinci devlet konumunda öncelik Amerika'ya ait olmakla birlikte dünyaya sadece bu iki dev tahakküm eder oldu.

Binaenaleyh Doğu ve Batı blokları artık yok oldu ve dünyada devletlerarası bloklar diye bir şey kalmadı. Devletlerarası durum, artık köklü şekilde değişti ve Birinci Dünya Savaşı öncesindeki duruma döndü. Yani her bir devletin ganimet almaya ve diğer devletleri zayıflatmaya çalıştığı münferit devletlere ve iki blok arasında değil de iki devlet arasındaki bir sürtüşmeye dönüştü. Viyana görüşmesi sonrasındaki uzlaşma dönemindeki durum ile Birinci Dünya Savaşı öncesindeki durum arasındaki fark ise devletlerarası duruma iki büyük devlet tahakküm etmeye, diğer devletler de bu iki devletin şerrinden sakınmak ve aralarında bu iki devletin karşısında duracak bir güç oluşturacak topluluk oluşturmak için çalışmaya başladı. Bunun aksine Birinci Dünya Savaşı öncesi durumda birinci devlet herkesten güçlü olsa da büyük devletler hemen hemen birbirine yakın güçteydiler ve bu yakınlık Birinci Dünya Savaşı'nın çıkmasına yol açan güçler dengesinde bir boşluğa ve ganimetler üzerinde keskin bir anlaşmazlığa dönüşmüştür.

Uzlaşma döneminde ise iki devletin toplam gücü, dünyadaki herhangi bir devletin gücünü hatta dünyadaki tüm devletlerin gücünü kat be kat geçmekteydi. Bunun içindir ki geçmişte bilinen manasıyla büyük bir dünya savaşı çıkmamıştır. Hatta diğer devletleri bir araya getirerek bir dünya savaşına yol açacak bir sürtüşme olasılığı dahi olmamıştır. Uzlaşma dönemindeki devletlerarası durum ile

İkinci Dünya Savaşı öncesi durum arasındaki hal de böyleydi. Zira İkinci Dünya Savaşı öncesinde ayrı ayrı devletler olup cepheler şeklini almış olsalar da her şeye rağmen evvel-il emirde bunlar birbirlerine yakın güçlerdi. Daha sonra dengede bir boşluk meydana gelince Almanya, İtalya ve Japonya güçlenirken İngiltere ile Fransa güçlenemedi ve Amerika da uzlettiydi. Dengedeki bu boşluk, İtalya, Almanya ve Japonya'dan her birini tek başına savaş yoluyla ülkeleri almak için apar topar harekete geçirdi. Bu da peşi sıra İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla sonuçlanan büyük bir sürtüşmeye yol açtı. Bunun aksine uzlaşma dönemindeki durumda devletlerarası durum, iki büyük dev ve aralarındaki anlaşma tarafından temsil ediliyordu ki bu, bir dünya savaşına yol açacak devletlerarası anlaşmazlığın çıkmasına geçit vermeyen bir durumdu. Sadece bazı devletler ile iki devlet veya devletlerin birbiri arasındaki anlaşmazlığa geçit vermekteydi. Ancak her ne kadar böylesi bir anlaşmazlık yerel bir savaşla sonuçlansa da iki devletin gücü, diledikleri zaman bu savaşı söndürmenin garantörüydü.

Ancak Birleşik Devletler ile Sovyetler Birliği arasında 1961 anlaşmasıyla başlayan uzlaşma politikası, komünizm ile kapitalizm arasındaki çatışmanın sona erdiği anlamına gelmiyordu. Çünkü bunun bir takım gerekçeleri ile nedenleri vardı ve soğuk savaş ile olup olmayacağı bilinmeyen bir şey için hazırlık artık her iki tarafı da bitirmişti. Dolayısıyla her ikisi de kendilerini dahili işlerini yoluna koymaya vermek için aralarında uzlaşma ve dünyayı paylaşma yoluna gittiler. Vietnam savaşının sona ermesiyle artık uzlaşma önemini yitirmeye başladı. Ardından Fransa,

sömürgelerinden çıkarıldı ve kendisiyle güçlenmek için Avrupa'ya döndü. İngiltere ise zayıflığını hissetti ve kurtarabildiği kadarını kurtarmak için Avrupa ile güçlenme çabası içerisine girdi. Sovyetler Birliği ise devasa stratejik askeri bir güç haline geldi, uzay savaşı alanında bir üstünlük sağladı ve varlığını hayati alanın ötesindeki bölgelere yaymayı başardı. Böylece etkin şekilde küresel bir güç haline geldi.

Hem sağcılardan ve liberallerden oluşan siyasi gurupların geneli uzlaşma politikasına saldırmaya hem de Birleşik Devletler uzlaşmayı tanımamaya başladı. Bu da Sovyetler Birliği'nin uzlaşma gölgesinde Birleşik Devletler'in kaygısı ve kendisine karşı tehlikenin kaynağı haline gelen muazzam kitle imha gücü inşa etmesinden kaynaklanmaktadır. Böylece Birleşik Devletler'in mutlak güvende olma dönemi sona erdi ve karşılıklı caydırıcılığa, yani geleceği gelecekle ilişkilendirmeye dayanmaya başladı. Bunun yan etkileri sonucunda ise Kissinger'i 1973 yılını Avrupa yılı olarak isimlendirmeye sevk edecek şekilde Avrupa devletleri Birleşik Devletler'den ayrılmaya ve Sovyetler Birliği ile olan ilişkilerinde ondan bağımsız bir politika izlemeye başladılar. Bu da Vietnam'ın statüsüne ilişkin olarak Paris Anlaşması'nın imzalandığı 1973 yılına girilmesiyle Birleşik Devletler ve Rusya (Sovyetler Birliği), Fransa'yı sömürgelerinin genelinden çıkarmalarından, İngiltere'yi dünyadaki askeri üslerinin genelini sökmeye zorlamalarından, onu sömürgelerinin çoğundan çıkarmalarından ve Çin'i çevrelemelerinden kaynaklanmaktadır. Böylece uzlaşma, gerekçelerini yitirmiş olmaktadır. Hiç kuşkusuz Birleşik Devletler, uzlaşmadan

olduğundan daha dev askeri bir güç olarak çıktığı gibi İngiltere, Fransa ve Hollanda'yı sömürgelerinden çıkarması ve onların yerlerini alması nedeniyle de önemli siyasi bir nüfuz sahibi haline gelmiştir. Bundan dolayı Birleşik Devletler açısından uzlaşmanın meyve vermesi bir takım olumsuzluklarının olmayacağı anlamına gelmiyordu. Ancak Birleşik Devletler açısından uzlaşmanın olumsuzlukları ile olumlu yönleri kesinlikle birbirine kıyaslanamaz olsa da 1973 yılında gerekçelerini yitirmiştir. Böylece Amerika, uzlaşma politikasından kaynaklanan olumsuz etkileri bitirmeye yöneldi ve çalışmasının öncelikleri arasına şunları aldı: Sovyetler Birliği'nin nüfuzunu hayati alanının ötesindeki bölgelere yaymasına son vermek, Sovyetler Birliğini ekonomik olarak yıpratmak ve Avrupa'yı Amerikan şemsiyesi altına döndürmek.

Sovyetler Birliği'nin nüfuzunu hayati alanının ötesine yayması açısından olana gelince; kırılğan bir durum olup bu da Sovyet ekonomisinin kırılğanlığından kaynaklanmakta ve bunu her an söküp atılması kolaydır. Ancak bu, Sovyetler Birliği'ne devletlerarası meselelere ortak olma hakkı veriyordu ve bu da Birleşik Devletler'in görmek istemediği bir şeydi. Zira Amerika, uzlaşma politikasını Sovyetler Birliği'ni Birleşik Devletler'in karşısında bir bostan korkuluğuna dönüştüren değil de onu çevreleyecek bir yol olarak görmüştü; bundan dolayı onun hayati alanının dışındaki nüfuz bölgesinden çıkarılmasının gerekli olduğunu gördü.

Sovyetler Birliği'nin ekonomik olarak yıpratılmasına gelince; Birleşik Devletler, Sovyetler Birliği ile silahlanma yarışına girilmesinin ekonomisini yıpratacağını ve onu bir

çöküşe iteceğini gördü. Bu yarış, yetmişli yılların sonlarında Carter döneminde başladı. Ancak kızışarak Reagan yönetimi politikasını ayırt eden bariz bir olay haline geldi. Zira silahlanma yarışının ateşini tutuşturan oydu. Böylece selefi Carter'in belirlediği ve en önemlisi MX mobil füzeleri olan programa göre hareket etti ve buna ek olarak strateji savunma girişimini veya yıldızlar savaşını benimsedi. Bu strateji, düşman füzelerine karşı koruyucu kalkan oluşturmaya dönük teknolojilere başlamayı gerektirmekteydi. Bu da nükleer bir savaş çıkması halinde nükleer cephaneliğinin hiçbir bir etkisinin olmayacağına dair Sovyetler Birliği'ni vehme düşürdü. Bu ise Sovyetler Birliği'ni savunma sistemini geliştirme girişimine iten güçler dengesinde bir boşluğun oluşması ve nükleer bir savaşa kalkışmada Amerika'nın cesaret kazanması demektir. Çünkü mevcut verilere göre saldırı silahları alanında rekabet etme imkanı yoktu. Bundan dolayı saldırı araçlarını geliştirme rekabetinden savunma araçlarını geliştirmeye geçildi. Her ne kadar Reagan'ın savunma stratejisi veya yıldızlar savaşı başlangıçta birtakım ilerlemeler kaydetmiş olsa da bu füze savunmasını inşa etmeye muktedir bir teknolojiye ulaştığını söyleme boyutuna varmamıştır. Zira hava sahasına dönmeden daha uzayda iken kıtalararası füzeleri imha edebilmesi için lazer ışınlarını istenilen yoğunlukta güdümlenmeye muktedir lazer toplarına ulaşılmasının hemen hemen imkansız olduğu bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Ancak Reagan, gelişiminde ileri aşamalara ulaşmamasına rağmen bu savunma girişimini benimsediğini ilan ederek Sovyetler Birliği'nin kafasını karıştırmayı ve onu zaten yıpranmış olan ekonomisinin kaldıramayacağı yeni bir

silahlanma yarışının içerisine sürüklemeyi başardı. Ayrıca yıldızlar savaşı stratejisi, anti-füzesavarlara ilişkin olarak 1972 yılında Birleşik Devletler ile Sovyetler Birliği'nin imzaladıkları anlaşmaya aykırı olmasına rağmen Reagan, girişiminin bu uzlaşmayla çelişmediğinde ısrar ederek Sovyetler Birliği ile olan durumu daha da germiştir. Onun bu davranışı sayesinde uzlaşma politikasının son alametini de yitirdiğini söylemek mümkündür.

Reagan'ın bu çalışmaları, her ne kadar bu defa saldırıdan ziyade savunma sistemlerini geliştirmeye dönük olup Sovyetler Birliği'ni ekonomik olarak yıpratmak ve onu Viyana'daki 1961 anlaşmasında üzerinde anlaşılan hayati alanına dönmeye hatta çöküşe itmek için olsa da onu yeni bir silahlanma yarışının içerisine sürüklemiştir.

Birleşik Devletler'in hegemonyasından kurtulmak için uzlaşma dönemini istismar eden Avrupa'ya gelince; Kissinger'ın Avrupa yılı olarak isimlendirdiği 1973 yılından bu yana neredeyse Amerikan şemsiyesini terk etmek üzere olan Avrupa'yı yeniden bu şemsiyenin altına döndürmek amacıyla Amerikalı siyasetçiler çalışmalarına başladılar. Zira Avrupa devletleri, kendi çıkarlarının Birleşik Devletler'in çıkarlarından farklı olduğunu yansıtmaya ve sırf Amerikan çıkarlarını savunmak amacıyla Birleşik Devletler'in yanında bir savaşa girmekten uzaklaşmaya başladılar. Bunun üzerine Amerika, 1982 yılında Pershing2 ve Kuruz tipi orta menzilli füzelerini, Sovyetler Birliği'nin orta menzilli füzelerini Avrupa'ya konuşlandırdığı ve daha sonra da bunları kaldırmayı reddettiği gerekçesi altında Avrupa'ya konuşlandırdı. Böylece Birleşik Devletler, Avrupa'yı savunma gerekçesi altında Avrupa'nın güvenliğini kendi

güvenliğine bağladı. Dolayısıyla Avrupa'nın geleceğini kopamayacağı şekilde Birleşik Devletler'in geleceğine bağladı.

Reagan'ın 1985 yılında ikinci başkanlık dönemini kazanmasıyla birlikte Gorbaçov da Sovyetler Birliği'nin lideri oldu. Gorbaçov iktidara gelir gelmez Sovyetler Birliği, Birleşik Devletler karşısında taviz üzerine taviz vermeye ve böylece Sovyetler Birliği çöküş yolunda sendelemeye başladı. Bundan dolayı Reagan, Beyaz Saray'dan ayrılırken başkan olarak en önemli başarısının ne olduğuna inanıyorsunuz şeklinde kendisine yöneltilen soruya, “*Soğuk savaşı kazandığımı söylüyorlar*” cevabını verirken haklıydı.

Böylece Reagan'ın Beyaz Sarayı terk etmesiyle devletlerarası duruma köklü bir değişim arız oldu. Zira uzlaşma politikasının artık tamamen sona ermesi, Sovyetler Birliği'nin silahlanma yarışının içerisine sürüklenmesi ve ekonomik olarak yıpranmasıyla sallanmaya başlamasının yanı sıra Sovyet ayrılıkçılar ile muhalefet saflarının yanında yer alanlar olmuştur. Böylece Sovyet ideolojisiyle mücadeleye dönük devletlerarası bir medya kampanyası başlatılmıştır ki bu da Birleşik Devletler nezdinde uzlaşma diye bir şeyin olmadığı bilakis siyasi, ekonomik ve ideolojik olarak Sovyetler Birliği'ne karşı bir saldırı başlattığı anlamına gelmektedir. Bu da hem nüfuzunun veya hayati alanının dışında dünyaya nüfuz etme teşebbüslerinin gerilemesine hem de içeride ekonomik olarak çökmesine yol açmasının yanı sıra genel olarak Sovyetler Birliği ve Doğu bloğu içerisinde ardından da dünyada Sovyet politikasına muhalefet eden kesimlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu durum, Sovyetler Birliği'nin geçen asrın doksanlı yılların

başlarında yıkılmasına kadar devam etmiş ve daha önceki gibi Birleşik Devletler kendisine yakın bir rakip olmaksızın birinci devlet haline gelmiştir.

Velhasıl dünyadaki devletlerin üzerine değişim gösterdiği durum şudur ki eskiden dünyaya Osmanlı Devleti, Prusya, Rusya, Avusturya, İngiltere ve Fransa tahakküm ediyor ve dünyanın işlerini yürüten, barışı tehdit eden ve savaşa karar veren bu devletlerdi. Sonra Birleşik Devletler ortaya çıkınca bu devletleri sınırlandırdı, onları eski dünyaya hasretti ve kendisinden uzaklaştırdı. Sonra Avusturya, büyük devlet olma itibarından düşünce dünya devletleri şu beş devlet oldu: Rusya, Almanya, İngiltere, Fransa ve Osmanlı Devleti. Sonra Osmanlı Devleti düşünce dünyaya tahakküm eden büyük devletler olarak geride şu dört devlet kaldı: Rusya, Almanya, Fransa ve İngiltere. Birinci Dünya Savaşı sonrası komünizmin kurulması ve komünist partinin iktidarı ele geçirmesiyle Rusya uzlete girdi ve Birinci Dünya Savaşı'nda hezimete uğraması sonucunda Almanya düşünce büyük devletler şu iki devlet oldu: İngiltere ve Fransa. Amerika dışında dünyanın tamamında hüküm süren İngiltere iken Fransa ise İngiltere'nin arkasında soluk soluğa kalmaya başladı. Dördüncü on yılın başlarında, yani 1933 yılında Nazi partisi iktidara el koydu ve yeniden büyük bir devlet oluncaya kadar Almanya'nın durumunu yükseltmek için çalışmaya başladı. Bundan kısa bir zaman önce de İtalya'da Mussolini iktidarı ele geçirmiş ve büyük devletlerden bir devlet sayılana kadar İtalya'nın durumunu yükseltmek için çalışmaya başlamıştı. Japonya'nın yıldızı parlamaya başlayarak sanayi devletlerinden biri haline gelmesiyle nüfuzu genişledi ve büyük devletlerden sayılmaya başladı. Sovyetler Birliği'nin

gövdesi güçlendi ve devletlerarası bir varlığa sahip oldu. Böylece yeniden büyük bir devlet sayılmaya başladı. Böylelikle de büyük devletler şu altı devlet oldu: Sovyetler Birliği, Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya ve Amerika uzlette kalmaya devam etti. İkinci dünya savaşından sonra ise Almanya, İtalya ve Japonya hezimete uğradı ve bu üç devletin durumunun zayıflamasının yanı sıra Birleşik Devletler uzletinden çıktı, dünyanın işlerine ortak olmak için harekete geçti, İngiltere ile Fransa iki büyük devlet olarak bekalarını korudular. Böylece büyük devletler şu dört devlet oldu: Sovyetler Birliği, İngiltere, Fransa ve Birleşik Devletler. Sonra Sovyetler Birliği ile Birleşik Devletler'in 1961 yılında anlaşmasıyla hem İngiltere hem de Fransa büyük devlet konumundan düştüler. Böylece büyük devletler şu iki devlet oldu: Sovyetler Birliği ve Birleşik Devletler. Bu iki devletin anlaşmasıyla da tek bir güç haline geldiler. Dolayısıyla dünya, iki devletten oluşan tek büyük bir güç haline geldi ve Sovyetler Birliği'nin çöküşü öncesine kadar dünyaya tahakküm eden başka büyük bir devlet kalmadı.

Gorbaçov'un 1985 yılında Sovyetler Birliği liderliğini devralmasıyla Reagan'ın kazandığı ikinci dönem başkanlığı boyunca Sovyetler Birliği, Birleşik Devletler karşısında taviz üstüne taviz vermeye başladı ve böylece Sovyetler Birliği çöküş yolunda sendelemeye başladı. Bundan dolayı Reagan, Beyaz Saray'dan ayrılırken başkan olarak en önemli başarısının ne olduğuna inanıyorsunuz şeklinde kendisine yöneltilen soruya, *"Soğuk savaş kazandığımı söylüyorlar"* cevabını verirken haklıydı. Bu da devletlerarası durum üzerinde birinci tek devlet hakimiyetini geri getirdi ve

Sovyetler Birliği büyük devlet konumundan düştü. Sonra Sovyetler Birliği dağıldı ve Rusya enerjisi ile askeri gücüne varis olmasına rağmen siyasi iflasın ve ideolojik kimliği kaybetmenin sıkıntısını çekmeye başlamasının yanı sıra komünizme halef olması yüzünden ekonomik ve siyasi gibi dahili sorunları da vardı. Bu da küresel siyaset üzerindeki etkisinin gerilemesine yol açtı.

Böylece Amerika Birleşik Devletleri, dünyada tek büyük güç, yani küresel siyasetin dümenini yönlendirmeye muktedir ve bu konum üzerinde kendisiyle rekabet edecek bir rakibi olmayan birinci devlet haline geldi. Her ne kadar Avrupa (üçlüsü) (Fransa, İngiltere ve Almanya), gerek 2003 yılında Irak'ın işgali sırasında gerekse aynı sene içerisinde NATO'dan ayrı bir Avrupa gücü oluşturma hususunda bir araya gelmelerinde ve 2004 haziranında sanayileşmiş sekiz ülke [G8] zirvesinde sunulan Ortadoğu'ya yönelik Amerikan projesini ele almalarında olduğu gibi rekabet sahasına girmeye teşebbüs etmişler ve edegelseler de bunlar, birinci devlet konumu üzerinde malum rekabet etme niteliğine ulaşmayan teşebbüslerdir. Bunlar sadece devletlerarası siyasete bir miktar etki etmek için Amerika'ya ortak olma teşebbüsleridir.

Şu andaki durumun ulaştığı nokta işte budur. Tarih boyunca dünyaya tahakküm edenlerin büyük devletler özellikle de birinci devlet olduğu, bazen büyük devletlerin zayıflayacağı, onun yerini başka devletlerin alacağı, dolayısıyla devletlerarası durumun değişeceği, büyük devletler arasındaki ilişkilerin şeklini değiştirenin, kuvvet ve zayıflık bakımından birinci devletin konumu ile onunla rekabet eden diğer devletler arasındaki farklılığı belirleyen

devletlerarası durumdaki bu değişimin olduğu bilinmelidir. Dolayısıyla da Almanya'nın kendisiyle rekabet ettiği sırada İngiltere'nin başına geldiği gibi birinci devletin konumu zayıflar. Veya İngiltere ile Fransa'nın nüfuzuna darbe vurduğu ve devletlerarası etkinin Viyana görüşmesinden sonra Amerika ile Rusya'da kaldığı sırada Amerika'nın başına geldiği gibi güçlenir. Yada Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra olduğu gibi bu konum üzerinde bir rakip olmaksızın birinci devlet haline gelir. Binaenaleyh devletlerarası siyaseti kolaylıkla anlamak için bunların tamamının dakik ve gelişen bir idrak ile idrak edilmesi kaçınılmazdır.

Devletlerarası Çatışmanın Etkenleri

Devletlerarası çatışma, tarihin doğuşundan bu yana ve kıyamet gününe kadar şu iki etkenden biri dışına çıkmaz: Ya egemenlik ve gurur sevgisi yada maddi çıkarların peşinde koşmaktır. Egemenlik sevgisi: Ya Nazi Almanya'sı ve faşist İtalya'nın durumunda olduğu gibi ümmetin ve halkın egemenliği sevgisi yada yaklaşık bin üç yüz yıl boyunca İslami Devlet'in durumunda ve kurulmasından yetmiş yıl sonra geçen asrın doksanlı yıllarının başında yıkılmasının öncesinde otuz yıllık ömrü boyunca komünizm devletinin durumunda olduğu gibi ideoloji ve ideolojiyi yayma egemenliği sevgisi şeklinde olur.

Gerek Napolyon'a gerek İslami Devlet'e gerekse Nazi Almanya'sına karşı bazı devletlerde olduğu gibi başka bir devletin gücünün büyümesini sınırlandırma etkeni ise egemenlik sevgisine girer. Çünkü bu, başkasının egemenliği karşısında durmaktır.

İslami Devlet'in ve Sovyet Devleti'nin yok olmasıyla tüm dünyaya hakim olan etken, maddi menfaatlerin peşinde koşmak oldu ve İslami Devlet, devletlerarası çatışmaya etki eden büyük bir devlet olarak yeniden hayat sahasına dönünceye kadar da bu şekilde devam edecektir. İslami Devlet'le birlikte ideoloji ve ideolojiyi yayma egemenliği sevgisi de dönecektir.

Devletlerarası çatışma etkenlerinin en tehlikelisi tüm şekilleriyle sömürgecilik etkenidir. Zira hem küçük savaşların hem iki dünya savaşının hem Körfez savaşının ve

Afrika savaşlarının hem Afganistan ve Irak savaşının sebebi hem de hala dünyadaki kargaşalara ve krizlere sebep olmaya devam eden sömürgecilik etkenidir.

Bugün Irak, Afganistan, Ortadoğu ve diğer devletlerarası meselelerle ilgili olarak Amerika, İngiltere, Fransa ve Rusya arasında açık ve gizli olarak yaşanan rekabet, husumet ve çatışma; sırf sömürgecilik ve menfaatler ile kaynaklara hakim olmak içindir. Bunun içindir ki kaynaklar üzerindeki anlaşmazlık, nüfuz üzerindeki çatışma, her türü ve şekli ile hakimiyet üzerindeki rekabet içeriğiyle şu anda devletlerarası çatışmaya tahakküm eden bizzat sömürgeciliktir.

Aslında büyük devletler arasındaki siyasi çatışmayı ortaya çıkaran bizzat maddi menfaatlerin peşinde koşmak özellikle de sömürgecilik açgözlülüğüdür. Bu çatışma da bilfiil yerel savaşların ve dünya savaşlarının çıkmasına yol açmıştır. Bu savaşların telafisi için de barış ve küresel barış denilen şey icat edildi ve güvenlik ile barışı koruma gerekçesi ortaya çıkarıldı.

Güvenliği koruma gerekçesi, dünyada yeni olan bir şey değildir. Bilakis miladi 19. asrın başlarından bu yana ortaya çıkmış olan kadim bir gerekçedir. Mesela o zaman büyük beş devlet arasında miladi 1818 yılında imzalanan Eklaşapel Sözleşmesi sadece güvenliği korumak için ortaya çıkarılmıştır. Bu anlaşma veya bu ittifak vasıtasıyla beş büyük devlet kendisini, devletlerarası toplumdaki güvenliğin ve düzenin hamisi yaparak güya ortada barışa veya düzene yönelik bir tehdit olduğu iddiasıyla diğer devletlerin işlerine müdahale ettiler. Bu gerekçe, yani

devletlerarası toplumdaki barışı ve düzeni koruma gerekçesi daha sonra büyük devletler tarafından bir müdahale ve savaş aracı olarak kullanıldı ve sömürgecilik ile nüfuzu korumanın bir aracı edinilen devletlerarası bir slogan haline geldi.

-Onların iddiasına göre- bu barış, büyük devletler arasındaki ittifak veya devletlerarası konferanslar yoluyla korunuyordu. Birinci Dünya Savaşı sonrasında ise devletlerarası örgütler yoluyla korunur oldu. Zira 1919 yılındaki sulh anlaşmalarına barışı korumak için Cemiyet-i Akvamın olduğu devletlerarası bir örgütün kurulmasına dair bir metin girtilirdi ve bu örgütün barışı koruması bekleniyordu. Ancak bu örgütü kuran devletler, örgütün yükümlülüklerini ihlal ettiler ve kuruluş gayesine muhalefet ettiler. Zira bu devletlerin sömürgelerinden vazgeçmesi, barışı koruma ve savaşları engelleme görevini bizzat örgütün üstlenmesi bekleniyordu. Ancak büyük devletler ne sömürgelerinden vazgeçtiler ne de durumlarını değiştirdiler. Aksine tek dertleri farklı güçler arasındaki dengeyi sağlamak ve çıkarları korumaktı. Buna bir de Almanya ile Osmanlı Devleti'nin mülklerini aralarında paylaşılmasını eklediler ve bundan aslan payını İngiltere aldı. Bu da hem uğrunda örgütün kurulduğu barışın ihlal edilmesine hem de İkinci Dünya Savaşı'yla son bulan pek çok savaşın çıkmasına yol açtı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra devletlerarası barışı ve güvenliği korumak için küresel bir örgütün kurulması girişimleri tekerrür etti. Zira İngiltere, Amerika, Sovyetler Birliği ve daha sonraları bunlara Fransa'nın da katıldığı büyük devletler, barışın istikrarını ve savaşın engellenmesini garanti edecek yeni bir yönde savaş sonrası bir dünyanın

inşa edilmesinin gerekliliğini ele aldılar. Buna farklı ve muhtelif örgütler arasındaki ekonomik yardımlaşmanın kolaylaştırılması ve insan haklarının korunmasını da eklediler. O günden itibaren Birleşmiş Milletler Örgütü, barışın hamisi oldu. Barış ve küresel barış kelimeleri de barışı korumak, diğer devletlerin kurtuluşunu ve sömürgecilik ilmiğinden kurtulmalarını engellemek için büyük devletler tarafından bir gerekçe edinilen herkesin dillendirdiği devletlerarası bir slogan olarak devam etti. Barışı koruma fikri, şu andaki halinde karar kılana kadar işte bu şekilde gelişti.

Barışın devletlerarası bir örgüt altında korunması meselesi ise silahsızlanma efsanesini ortaya çıkardı. Bunun üzerine Cemiyet-i Akvam, silahsızlanma konusuna göre hareket etmeye çalıştı, İngiltere bunu Fransa'yı zayıflatmanın bir aracı olarak kullandı ve Avrupa'da Almanya ile Fransa arasında bir denge oluşturmak için Almanya'yı silahlanmaya teşvik etti. Böylece silahsızlanma konusu başarısızlığa uğradı ve İkinci Dünya Savaşı çıktı.

Birleşmiş Milletler Örgütü ortaya çıktığında o da silahsızlanma konusuna göre hareket etmesine rağmen Cemiyet-i Akvam hususunda İngiltere'nin Fransa'ya yaptığı gibi herhangi büyük bir devlet şu ana kadar başka bir devleti aldatmayı başaramadığı gibi Birleşmiş Milletler Örgütü de bir etki ortaya koyamadı. Bunun içindir ki hala insanlar neredeyse ne ismen ne de cismen varlığını hissedebilmektedirler.

Büyük devletlerin birbirleriyle olan çatışması devletlerarası konferansların yanı sıra ittifaklar denilen şeyi

de ortaya çıkardı. Konferanslara gelince; bu hususta yapılan ilk konferans 1815 yılında yapılan Viyana Konferansı'dır. Daha sonra Birinci Dünya Savaşı öncesinde İslami Devlet'in varlığına son verilmesi ve mülklerinin paylaşımı üzerinde anlaşmak için yapılan Berlin Konferansı dahil pek çok konferans yapılmıştır. Yine İkinci Dünya Savaşı sonrasında Berlin, Cenevre ve Paris konferansları da dahil pek çok konferans yapılmıştır. Ancak Amerika ile Rusya'nın (Sovyetler Birliği'nin) anlaşması ve ikisinin küresel bir güç oluşturmamasından sonra Fransa, İngiltere, Rusya (Sovyetler Birliği) ve Amerika'nın olduğu büyük devletlerin temsilcileri, Ortadoğu krizi denilen hususu ele almak üzere Birleşmiş Milletlerin çalışmaları çerçevesinde bir konferans düzenledikleri miladi 1969 yılı dışında herhangi bir konferans yapılmamıştır. Ancak bunun bu devletlerin başkanları tarafından yapılmış olması bir konferans olarak isimlendirilmez. Çünkü bu, Birleşmiş Milletler Örgütü kapsamına girmektedir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise konferanslar, Doğu ile Batı blokları arasındaki mevcut sorunları ele almak için yapılmıyordu. Çünkü Doğu bloğu, Birleşmiş Milletler Örgütü içinde zayıftı. Bunun içindir ki Rusya (Sovyetler Birliği), dizginleri Batı bloğundan alma ve Amerika'yı birinci devlet konumundan etme teşebbüsünde bulundu. Zira sorunları Birleşmiş Milletler Örgütünden taşımak için çalışmaya başladı, Berlin Konferansı'nda İngiltere, Fransa ve Amerika arasındaki ihtilaf çatlağını genişletme, Cenevre Konferansı'nın yapılması kararının alınmasında ve Cenevre Konferansı'nda başarılı oldu. Dolayısıyla konferansların yapılması Amerika'yı zayıflatırken Rusya'yı (Sovyetler

Birliği'ni) güçlendiriyordu. İngiltere de sorunlarını Birleşmiş Milletler dışında çözmek için Amerika ile konferanslar yapmaya çalıştı. Mesela Bermuda Konferansı yapıldı ama bunda başarılı olamadı. Daha sonra Batı bloğu devletleri arasında herhangi bir konferans yapılmadı ve Amerika ile İngiltere arasındaki klasik görüşmelerle yetinildi. Amerika, konferansların Birleşmiş Milletler Örgütü dışında yapılmasının durumunu zayıflattığını ve devletlerarası konumunun zayıflamasına yol açtığını fark etti. Bunun içindir ki özellikle de 1961 yılındaki Viyana görüşmesi üzerine Rusya (Sovyetler Birliği) ile arasında anlaşma daha doğrusu ittifak yapılmasından sonra Birleşmiş Milletler dışında konferans yapılmasına muvafakat etmez oldu.

Devletlerarası ittifaklara gelince; oldukça kadim bir husus olup devletler bunu, diğer güç karşısında kendisini güçlendirmek veya aralarındaki dengeyi ihlal etmelerini engellemek için yapmaktaydılar. Mesela 1818 yılında yapılan Ekslaşapel Sözleşmesi, bir ittifaktan ibarettir. Yine İngiltere ile Fransa ve Avusturya ile Almanya arasında yapılan ittifaklar, güçlenme ve dengeyi koruma amaçlı ittifaklardır. Daha sonra Birinci Dünya Savaşı'nda Almanya'ya karşı Fransa ile İngiltere arasında yapılan ittifak ve İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'ya karşı Amerika, İngiltere, Fransa ve Sovyetler Birliği arasındaki ittifak büyük devlete karşı yapılan bir ittifaktır. İkinci Dünya Savaşı sonrası Rusya'ya (Sovyetler Birliği'ne) karşı yapılan NATO ittifakı ve İkinci Dünya Savaşı sonrası Batı bloğuna karşı yapılan Varşova ittifakı gibi ittifakların hepsi diğer güce karşı yapılmış ittifaklardır. Dolayısıyla devletlerarası konferanslar gibi ittifaklar da diğer güce karşı güçlenme veya dengeyi koruma

amaçlı araçlarından bir araç olmaktadır. İşte bunlar, devletlerarası çatışma araçlarından bir araç addedilen ittifaklardır.

Burada bir de büyük devletlerin küçük devletler arasında veya kendileri ile küçük devletler arasında yaptıkları ittifaklar veya muahedeler vardır. Bu ittifaklar, devletlerarası çatışmanın doğrudan olan araçlarından bir araç sayılmaz. Bilakis sömürgecilik araçlarından veya bunları çıkarmayı üstlenen büyük devletin güçlenme araçlarından sayılır. Mesela Irak ile Türkiye arasında yapılan ittifak ile Sadabat Paktı olarak isimlendirilen İkinci Dünya Savaşı öncesindeki ittifakın yapılmasını nüfuzunun bu ülkelerde yerleşmesi ve devletlerarası kefesinin Fransa ve Sovyetler Birliği gibi diğer büyük devletler karşısında ağır basması amacıyla İngiltere'nin öncülük ettiği ittifaktır. İngiltere'nin İkinci Dünya Savaşı öncesinde kendisi ile Irak ve Mısır arasında yaptığı muahedeler bizzat sömürgelerini yerleştirmenin birer aracı olup savaş amaçlı değildir. Bağdat Paktı gibi İkinci Dünya Savaşı sonrasında İngiltere'nin yaptığı ittifak veya Güneydoğu Asya Paktı gibi Amerika'nın yaptığı ittifak veya Amerika'nın Kuveyt, Pakistan, Mısır, Fas, Arjantin, Güney Kore, Bahreyn Avustralya, Yeni Zelanda, Filipinler, Tayland ve bunlara ilaveten "İsrail'i" NATO Paktı dışında stratejik müttefikler olarak isimlendirmesi bizzat birer sömürgecilik aracı ve nüfuz yerleştirmek için olup savaş amaçlı ittifaklar değildir. Aynı şekilde bu tip ittifaklar da devletlerarası çatışmanın doğrudan araçlarından sayılmaz. Bilakis bu araçlar, sadece büyük devletlerin birbirleri arasında yapılan ittifaklardır.

Sovyetler Birliği'nin ve Doğu bloğunun yıkılmasıyla NATO'nun rolünün son bulması gerekmesine rağmen Amerika, pakta devam ettirdi. Hatta genişletilmesi için çalıştı ve bunu fiilen de yaptı. Zira pek çok Doğu Avrupa devletini ona kattı ve diğer devletleri de katmak için çalışmaktadır. Bu da paktın gayesinin değişmesinden kaynaklanmaktadır. Zira artık o, Doğu bloğuna karşı güdümlenmiş sayılmazdı. Bilakis artık ona üye olan Batı bloğu devletlerine karşı güdümlenmiş bir hale geldi. Çünkü Amerika, Avrupalıların kendi pençesinden kurtulma girişimini hissedince onların kendi vesayeti altında kalmaları için pakta devam ettirdi. Hele ki pakta bizzat kendisi egemenken güvenlikleri ve savunmaları pakta bağlı olarak kalmalıydı.

Bugünlerde Amerika ile birlikte ikinci körfez savaşına ve Irak'ın işgaline iştirak eden ve müttefik devletler olarak isimlendirilen devletler, bölgede Amerikan nüfuzunu ve Amerikan yönetimindeki yalnızlaşma yönünü güçlendirmeyi amaçlayan ittifaklara dair birer örnek sayılır ki bu, modern Amerikan sömürgecilik araçlarından bir araçtır.

Hem genel olarak devletlerarası siyasetin hem de devletlerarası siyasete etki eden devletlerden her bir devletin siyasetinin üzerine dayandığı esas işte budur. Hem dünyada meydana gelen siyasi işleri anlamak hem de bu işleri hakikatle örtüşen vakiya mutabık veya buna yakın bir yorumla yorumlamak işte bu esas ışığında mümkündür. İster büyük isterse küçük devlet olsun bir devletin yaptığı siyasi işleri anlamak ancak bu esasla veya bundan dallanan yada bununla bağlantısı olan şeylerle mümkündür. Böylece işin ne olduğu, nerede meydana geldiği ve koşullarının ne

olduğu bilinir ve önceki esaslarından bir esasla ilişkilendirilirse işte o zaman hem işin ne olduğu hem de etkenleri idrak edilmiş olur. Hatta sonuçlarının bilinmesi bile mümkündür.

Dünyanın Büyük Meseleleri

Dünyada birçok meseleyle alakalı pek çok siyasi işler meydana gelmekle birlikte bu meselelerin en önemli olanlarını şu altı büyük meseleyle sınırlandırmak mümkündür: Avrupa meselesi, Ortadoğu meselesi, Orta Asya meselesi, Hint Yarımadası meselesi, Uzak Doğu meselesi, Afrika meselesi.

Bahsin bu altı meseleyle sınırlandırılması aşağıdaki sebeplerden ötürüdür:

Birincisi: Büyük devletler arasındaki çatışmanın veya rekabetin sadece bu bölgelerde meydana gelmesinden dolayı bunların dünyanın en önemli meseleleri olması gayet doğaldır.

İkincisi: Bu bölgelerdeki halklar galeyan ve aşırı bir kurtuluş hali içerisinde yaşamaktadırlar. Bunun içindir ki özellikle bu bölgelerin geneli İslami halklardan oluşup yöneticilerinden kurtulmak amacıyla buralarda İslami Devlet'in kurulmasını şiddetle arzuluyorlarken bu halkların durumlarının zapta geçirme girişiminde bulunulması kaçınılmazdır.

Üçüncüsü: Vakıa açısından dünyada meydana gelen siyasi olayların geneli bu bölgelerde dönmektedir. Dolayısıyla bu bölgeler, diğer siyasi meseleleri anlamak için iyi bir örnek oluşturmaktadırlar.

Dördüncüsü: Bu bölgeler kaynaklarla ve servetlerle dolup taşmaktadır. Bunun içindir ki sömürgeci devletler ve kartel şirketler buralara üşüşmekte, buralara hakim olmak ve

kaynakları ile servetlerini ele geçirmek için var güçleriyle çalışmaktadırlar.

Beşincisi: Çünkü Amerikan kıtasındaki bölgeler, Amerika'nın Monroe Doktrini gereği Avrupalı büyük devletlerinin Amerikan kıtasına müdahalede bulunmalarını ve bu kıtadaki Birleşik Devletler'in çıkarlarını tehdit etmelerini engellediği 1823 yılından bu yana çatışmadan nötralize edilmiştir. Bunun içindir ki bilinen anlamıyla bu kıtada devletlerarası çatışma mevcut değildir. Dolayısıyla buradaki Amerikan çıkarları, fiili tehditten uzaktır. Ama geçen asrın ellili yıllarının sonlarında ve geçen asrın altmışlı yıllarının başlarında Sovyetler Birliği'nin Küba ile olan ilişkileri sonucunda yaşananlara gelince; Birleşik Devletler, buna ses çıkarmamıştır. Çünkü Amerika, kendi bölgeleri ve Doğu Avrupa dışındaki yükümlülüklerini genişletmesi için Sovyetler Birliği'ni ayartmayı istiyordu ki Sovyetler Birliği Küba'yı Birleşik Devletler tehlikesinden korumak zorunda kalacak olması bakımından ekonomik ve askeri olarak sırtındaki yük ağırlaşacaktı. Dolayısıyla Sovyetler Birliği'nin Küba ile olan ilişkileri karşısında Birleşik Devletler'i sessizliğe iten şey Küba'yı korumakla Sovyetler Birliği'nin sırtındaki yükün artacak olmasıdır. Bunun içindir ki işler tırmanıp nükleer üs boyutuna dayanınca Birleşik Devletler, bu üssün Küba'dan sökülmesi için çaba harcadı.

Velhasıl Amerikan Kıtası, bilinen manada devletlerarası çatışmanın dışındadır. Dahası en fazla Birleşik Devletler'in uzak olmadığı iç huzursuzluklar çıkabilir.

Bunun içindir ki dünyanın büyük meseleleri bizzat bu altı meseledir. Bunlara değinmeden önce devletlerarası siyasete

etki eden büyük devletleri bilmemiz kayda değerdir. Çünkü herhangi bir meseleyi dünyanın büyük meselesi olarak tasnif etmek her şeyden önce bu meselenin etkin siyasi işlerin sahası olmasını gerektirir. Şöyle ki dikkate alınan siyasi işler bizzat büyük devletlerden hasıl olan işlerdir. O halde her asırdaki büyük devletleri bilmek kaçınılmazdır.

Büyük devletler, kendi dışındaki devletlere etki eden işlerde bulunup devletlerarası siyasete etkisi olan devletlerdir. Yoksa büyük devlet, nüfus sayısı artan veya zengin olan veya benzeri şeylere sahip olan devlet değildir. Bilakis söz konusu büyük devlet, devletlerarası siyasete ve diğer devletlere etki eden bir varlığa sahip olan devlettir. Buna göre şu andaki, yani hicri on beşinci [1425], miladi on birinci [2004] asırdaki birinci büyük devlet Amerika Birleşik Devletleri'dir. Çünkü devletlerarası siyasette en etkili olan Amerika'dır. Hatta neredeyse devletlerarası duruma tek başına tahakküm etmektedir. Onun dışındaki devletler ise Amerika'nın bu konumu üzerinde veya devletlerarası duruma tahakkümde Amerika ile rekabet edecek boyuta yükselememişlerdir. Ancak yıkılıncaya kadar büyük devlet sayılan Sovyetler Birliği'nin varisi Rusya ile İngiltere ve Fransa, İkinci Dünya Savaşı öncesinde büyük devlet olup bunlardan her biri hala devletlerarası siyasette kalmaya teşebbüs etmekte, her biri yalnız başına veya Avrupa yoluyla devletlerarası siyasete ve Amerika'ya etki edecek işler yapmaktadırlar. Her ne kadar bu etki bilinen manada devletlerarası siyasetteki Amerika'nın konumu ile rekabet edecek boyuta ulaşmayan zayıf bir etki olsa da bu üç devletin büyük devlet olarak tasnif edilmesi mümkündür. Bu da gerek İngiltere'ye devletlerarası siyasette varlık veya

kısmen varlık kazandıran siyasi işler yapması gerekse Irak savaşı krizinde olduğu gibi Fransa'nın yanı sıra Rusya'nın devletlerarası siyasette varlıklarını ispat etme girişimlerinde bulunmaları göz önüne alındığında isimlendirmede esnek/cömert olma kabilindedir.

Almanya'ya gelince; Alman halkı ve tarihteki Alman Devleti bakımından büyük devlet sayılmaktaydı. Ancak tıpkı Birinci Dünya Savaşı'nda hezimete uğradıktan sonra kaybettiği gibi İkinci Dünya Savaşı'nda da hezimete uğradıktan sonra büyük devlet olma itibarını kaybetmiştir. Bunun içindir ki Birinci Dünya Savaşı'ndan kısa bir zaman sonra yeniden büyük devlete dönüştüğü gibi zaman ne kadar uzarsa uzasın ikinci kez yeniden büyük devlete dönüşmesi mümkündür ve bazı devletlerarası meselelerde Fransa ile hareket etmesi de bunu göstermektedir.

Çin'e gelince; gerek 1,2 milyar nüfusuna gerek Rusya tarafından dikkate alınmasına gerekse Amerika'nın devletlerarası hesaba katmasına rağmen dünyada veya dünyanın pek çok bölgesinde bilinen manada devletlerarası siyasete etki eden büyük devletlerden saymak zordur. Büyük devlet olarak sayılmaması ise şu iki sebepten ötürüdür: Birincisi: Çin, hiçbir gün büyük bir devlet olmamış ve geçmişte hiçbir zaman devletlerarası siyasete de etki etmemiştir. Üstelik komünist devlet olmasından şu ana kadar komünizmi küresel olarak yaymaya ve dünyanın muhtelif bölgelerine etki etmeye hiç önem vermemiştir. Bilakis özellikle Afrika'da ve bazı Asya devletlerinde yürüttüğü siyasi girişimlerinde başarısızlığa uğradıktan sonra kendi bölgesine önem vermekle sınırlı kalmıştır.

Dolayısıyla bu faaliyetin hiçbir etkisi olmayınca devamını getirememiş ve asli muhitine dönmüştür.

Hindistan'a gelince: Her ne kadar Hindistan 950 milyonluk nüfusa ve nükleer silaha sahip olsa da devletlerarası siyasete etkisi neredeyse yok gibidir. Devletlerarası siyasete etkisinin olma olasılığı bulunmamasından dolayı büyük devlet olduğunun akıldan bile geçirilmesi doğru değildir. Japonya'ya gelince; İkinci Dünya Savaşı öncesi eksen günlerinde devletlerarası siyasete etkisi olsa da İtalya gibi geçici bir etkiydi. Bunun içindir ki ne o ne de İtalya büyük devletlerden sayılır.

İslami ümmete gelince; haçlı savaşlarına kadar büyük bir devletti. Ardından haçlı savaşlarını bitirmeyi başarmasından bu yana tekrar büyük devlet oldu ve miladi 19. asra kadar aynı şekilde devletlerarası siyasete etki etmeyi sürdürdü. Bunun ardından Birinci Dünya Savaşı sonrasında 20. asrın başlarında bu ümmetin devleti yok edilinceye kadar devletlerarası etkisi zayıfladı.

Ancak bu ümmet, hala büyük devlet dinamikleri potansiyeline sahiptir. Nitekim geçen asrın sonlarından bu yana öncül emareleri kımıldamaya başlamış ve şu anda fecri doğmak üzere olup Allah'ın izniyle yeniden büyük devlet hatta birinci devlet olarak dönecektir.

Bunun içindir ki dünyanın büyük meselelerine etki etmelerinden dolayı bu halkların ve devletlerin bilinmesi kaçınılmazdır:

Birincisi: İlk dört büyük devlet: Amerika, İngiltere, Fransa ve Rusya.

İkincisi: Büyük olan ve tekrar büyük devlet olmaya hazır olan devletlerin halklarıdır ki onlar şunlardır: İslami ümmet ve Almanya.

Üçüncüsü: Her ne kadar Japonya bilinen manada büyük devlet olmasa da devletlerarası olarak dünyanın büyük meselelerine büyük ekonomik etkisi olan ekonomik bir güç olmasından dolayı bu halklara ve devletlere Japon halkı da eklenebilir.

Çin'e gelince; her ne kadar büyük bir devlet olsa da bu, bölgesel muhiti için geçerlidir. Yani Çin'i bir bölgesel büyük devlet olarak tanımlamak mümkündür. Bunun içindir ki kendi bölgesel muhiti dışında dünyanın muhtelif bölgelerindeki devletlerarası meselelere etkisi zayıftır. Bu nedenle de ona, küresel olarak etkili olan devletleri ve halkları ele alırken değil de Çin'in bölgesel muhitindeki meselelerini ele alırken değineceğiz.

Şimdi bu devletlere ve halklara aşağıdaki şekilde değinebiliriz:

1. İslami Ümmet:

Bu ümmet, Allah Subhânehu'nun Resülü Muhammed [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'i insanları cahiliye karalığından İslam'ın nuruna çıkarması için İslam'la göndermesinden sonra ortaya çıkmıştır. Ardından Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in Medine-tul Münevvere'ye hicret etmesinden sonra bu ümmetin devleti, yani İslam Devleti ortaya çıkmıştır.

İslami Devlet, Resulullah [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'den sonra raşidi halifeler ve onlardan sonraki halifeler döneminde geçen asrın başlarında yok edilinceye

kadar fetihler gerçekleştirmeye, dünyanın dört bir tarafında hayrı yaymaya devam etmiş olup Allah'ın izniyle yakın bir zaman sonra dönmesi beklenmektedir.

İslam'ı ilk günlerde Araplar taşımıştır. Sonra İslam, dünyanın dört bir tarafına yayıldı, Arap olan ve olmayan pek çok insan türü İslam'a girerek takva dışında Acem ve Arap arasında hiçbir fark olmaksızın hepsi de İslam potasında erimiştirler.

İslam'ı ilk taşıyanlar Araplar olmasından dolayı özelde Arap halkını ardından genelde İslami ümmeti tanımak kaçınılmazdır.

Arap halkına gelince; gazvelerle iç içe yaşıyorlar ve savaşlara aşinaydılar. Bu yüzden Arap halkında asker ruhu ve başkalarına karşı sorumluluk bilinci denilen olgu oluşmuştur. Bunun içindir ki İslami risaleti Allah'ın indirdiği metotla -ki o davet ve cihattır, yani köleleştirmek için değil hayrı yaymak için maddi savaştır- taşımaya ehil olmuştur. Dolayısıyla halkları sömürmek ve onları köleleştirmek için değil de taşımakta olduğu İslami fikri yaymak için İslam'ı insanlara dikkat çekici bir şekilde tebliğ ettikten sonra onlarla savaşa girerlerdi. Böylece Arap halkında aydınlatmak için yanan bir kandil olma, başkalarına karşı sorumluluk bilinci taşıma ve kendisini onlara eşit görmenin en bariz sıfatı olma fikri oluştu.

İslam'a inanmasıyla birlikte İslami ümmetin hepsi tek bir halk gibi oldu, cihadın dinin zirvesi olmasından dolayı onda askeri-cihadi ruh denilen olgu oluşmuş ona, hidayeti insanlara yayma ve insanlığa yardım etme fikri kök salmıştır. Bunun içindir ki ne kadar inhitata uğrarsa uğrarsın,

inandığı ve metoduyla -ki o, davet ve cihattır- taşımış olduğu İslam'ın asıllarıyla arasındaki zaman ne kadar uzarsa uzasın İslami ümmetin tamamı, hala askeri-cihadi ruha, başkalarına karşı sorumluluk bilincine ve insanlara hidayeti yayma denilen olguya sahiptir. Yani İslami ümmetin durumu, her ne cins olursa olsun Müslüman olmuş halkları İslam potasında eritmesi bakımından İslam'ı ilk taşıyan Arapların durumu gibidir.

2. Alman halkına gelince; varlığı ve asaleti bakımından köklü bir halk olup çok inatçı, enerjik, dayanıklı, cesur fakat kendine fazlasıyla güvenen, başkaları üzerinde egemenlik hakkı olduğu iddiasında haddi aşan, askerliği ve savaş karakterlerinden bir karakter, yani fıtratındanmış veya kendisi ile birlikte doğan doğal özelliklerinden bir özellikmiş gibi görmektedir. İşte bu askeri yapısıyla Almanlar, komşularına özellikle de İngiltere, Fransa ve Rusya gibi büyük devletlere korku salmışlardır. Alman halkı, savaşlarda ve iç istilalarda uzun yıllar kat etmiş, Fransa gibi komşularıyla savaşlarda pek çok nesli yok etmiş, sanayiyle özellikle de gelişmiş harp sanayisiyle iç içe yaşamıştır. Bunun içindir ki nükleer silahtan yasaklanmışken dahi komşularını korkutmakta ve rakipleri ile düşmanlarına korku salmaktaydılar. Bunun içindir ki büyük devletlerin saflarında yer almak üzere harekete geçmesini engellemek amacıyla karşıt güçler çoğu zaman ona karşı komplo kurmuşlardır. Buna rağmen o, tekrar büyük devlet olma imkanına sahip diri bir halktır. Çünkü diri bir varlığın büyümesi genellikle engellere galip gelir. Alman halkı, diğer Batılı halklar gibi kapitalizme inandığında menfaatçilik hayatının bir parçası haline gelmiştir. Dolayısıyla Alman

halkının yurdu olan Almanya, sömürgeci bir devlet sayılır. Birinci Dünya Savaşı öncesinde sömürgelere sahipti ve kaybettiği sömürgelerini geri almak, diğer devletlerin sömürgelerini gasbetmek ve kendisine ait yeni sömürgeler oluşturmak niyetiyle İkinci Dünya Savaşı'na girmiştir. Dolayısıyla sömürgecilik sanıldığı gibi sadece Hitlerin politikası olmayıp Almanya'nın da politikasıdır. Günümüz Almanya'sı da sömürgecilikten pek uzak değildir. Zira her ne kadar Almanya, doğrudan geniş çaplı bir sömürgecilikten mahrum olsa da bugün o, ekonomik sömürgecilikte devletlerin öncülerindedir. İşte o, özellikle belirgin ekonomik bir hegemonya altında olan Doğu Avrupa ülkeleri bölgelerinde olmak üzere ekonomik olarak genişlemektedir.

Almanya'daki yönetim sistemine gelince; demokratik olduğu iddiasına rağmen yönetim sistemindeki otokratik yön açıkça bir fenomen olarak devam etmiştir. Zira bu, eski ve yeni Alman yöneticilerinin hepsinin davranışlarında ortaya çıkmaktadır.

Her ne kadar Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'ya ağır şartlar dayatılmış olsa da bu şartların üstesinden gelerek yeniden büyük devlet haline gelmeyi başarmış ve bu hususta ona şu iki faktör yardımcı olmuştur: Birincisi: Evlatlarında ortaya çıkan fikri ihsas olup bu da onları Almanya'yı yeniden büyük devlete dönüştürmek amacıyla çalışmaya teşvik etmiştir. İkincisi: İngiltere'nin, devletlerarası dengede kendisi ile Fransa arasında bir boşluk oluşturmayı istemiş olmasıdır ki böylece yeniden Fransa ile rekabet etmesi ve karşısında bir bostan korkuluğu şeklinde durması için Almanya'yı gizlice buna teşvik etmiştir. Bu da Almanya'nın yeniden büyük devlet olmayı başarmasına yol

açmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise yeniden büyük devlet olmasına yardım edecek herhangi bir faktör eline geçmemiştir. Zira istisnasız şekilde müttefiklerin hepsi Almanya'nın yeniden büyük devlet olmasını engelleyecek tüm kısıtlamaları getirmişlerdir ki şu ana kadar Almanya'nın yeniden büyük devlet olmasını engelleyen en önemli faktörler şunlardır: Birincisi: Evlatlarını harp sanayisi, dolayısıyla devletlerarası siyasete etki etmek yerine ekonomi ile meşgul etmek ve ilgilerinin ekonomik yöne çekilmesidir. Bu da devletleri etkin büyük bir devlet yapan harp sanayisi hakkındaki hissiyatları ile faaliyetlerini ve siyasi üretkenlik yönündeki başarılarını değiştirmiştir. İkincisi: Rusya'nın (Sovyetler Birliği'nin) Alman tehlikesi karşısında daima teyakkuz halinde olmasıdır. Zira Rusya, Alman tehlikesini bir an bile es geçmemiş, Almanya'ya karşı her türlü insaftan ve değerden yoksun olan acımasız katı bir politika benimsemiş ve Almanya'ya yönelik bu politikaya yalnızca Almanya'yı sonsuza dek ezmek hakim olmuştur. Bunun içindir ki Almanya'nın hareketlenmeye dönük her girişimini bertaraf etmiştir. Bundan dolayı hem 1955 yılı sonrasında Alman askeriyesini canlandırmayı benimseyen Amerika bunda başarılı olamamış hem İngiltere Almanya'yı yeniden birleştirmede başarılı olamamış hem de De Gaulle Avrupa Birliği ve bu birliğin Almanya'nın silahlanması ve yeniden birleşmesine yardımcı olması girişiminde bulunduğu Fransa bunda başarılı olamamıştır. Dolayısıyla Almanya'ya karşı katılıkta Rusya'yı (Sovyetler Birliği'ni) durdurmaya dönük hiçbir girişim başarılı olamamıştır.

Almanya'nın birleşmesine gelince; Alman siyasetçilerinin politikaları veya siyasi çalışmaları ve planlarının bir sonucu

değildir. Bilakis Sovyetler Birliği'nin yıkılışı boyunca Rusya'nın Amerika'ya verdiği tavizlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu da Birleşik Devletler'in ekonomik olarak zayıf olan Doğu Almanya'yı Almanya'ya ilhak ederek Avrupa Birliği'nin en büyük finansörü birleşik Almanya'ya ekonomik sorunlar çıkararak engellemek veya geciktirmek amacıyla Avrupa Birliği'ne birleşik Almanya yoluyla darbe vurmaya düşünmesinden kaynaklanmaktadır. Ancak Almanya, bu çıkmazı aşmayı başarmış ve olaylara etki etmek amacıyla olayların karesinde yer almak için Amerika'nın baskılarından kurtulmaya göz dikerek Avrupa'ya özellikle de Fransa'ya yönelmeye başlamıştır. Nitekim daha sonraları Avrupa Birliğine dönüşen Avrupa Ortak Pazarında etkin bir role sahip olmuştur. Ancak Almanya, ekonomik araçlar yoluyla bunun için çalışmayı sürdürmektedir ki bu, ekonomik destek yoluyla Avrupa'da özellikle de Doğu Avrupa devletlerinde nüfuz sahibi olacağı anlamına gelmesine rağmen devletlerarası siyasette rol sahibi olacağı anlamına gelmez. Çünkü devletlerarası siyasete etki etmek temelde siyasi planların uygulanmasına ve gerçekleşmesine götürecektir askeri güce ve siyasi eylemlere dayanır ki Almanya halen buna muhtaç durumdadır. Her ne kadar Fransa ile koordinasyon içerisinde bunun için girişimlerde bulunmuş olsa da bu girişimler ve eylemler birer tepkinin ötesine geçmeyen fiiller sayılırlar. Ancak bu tepkiler, gerek Irak'a yönelik Amerikan saldırılarında gerek daha sonra İngiltere'nin de katıldığı Almanya'nın Fransa ile birlikte NATO'dan ayrı Ortak Avrupa Savunma Gücü konusundaki girişiminde olduğu gibi Amerika karşısında etki derecesine tırmanmıştır. Zira bu konu, kurulma

aşamasında olsa da hala Amerika'yı rahatsız etmeye devam etmektedir.

İşte tüm bunlar, Almanya'nın devletlerarası siyasette rolünün olmasına göz dikmeye başladığını göstermektedir. Binaenaleyh zaman uzamış olsa da Almanya'nın yeniden bir kez daha büyük devlet olması muhtemel bir durumdur. Çünkü suni güçler diri bir halkın büyümesini engellemede ne kadar başarılı olurlarsa olsunlar bu başarıları sadece geçici bir süre içindir. Ancak sonunda diri bir varlığın, büyümesi önündeki tüm engelleyici faktörlere galip gelmesi kaçınılmazdır.

Velhasıl Almanya'nın mevcut politikasını aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

Almanya'nın Avrupa politikası, Avrupa pragmatizm temellerine dayanmaktadır. Zira Almanya, bir taraftan gelecekte birleşmiş Avrupa politikasının köşe taşı olması itibarıyla Fransız-Alman eksenini oluşturmada Fransa ile işbirliği yaparken diğer taraftan hem Avrupa'daki Amerikan çıkarlarını hem de İkinci Dünya Savaşı sonrasında Almanya'nın güvenliği için Amerikan koruma stratejisini gözetmekte olup Amerikan çıkarlarını riske atmayıp bunları daima öncelikleri sıralamasının en başına koymaktadır. Bir üçüncü yönden ise Alman politikası, ekonomik özelliği dikkate almakta olup Doğu Avrupa devletlerinin ekonomisinde yalnızlaşma ve bunu Avrupalı müttefiklerinin ortaklığı olmaksızın tek başına yutma girişiminde ortaya çıkmaktadır.

Son zamanlarda Alman politikasında küresel boyutta askeri ve siyasi yönlere artan şekilde bir ilgi başladığı

mülâhaza edilmiştir. Nitekim NATO'nun Afganistan, Bosna ve Kosova'daki faaliyetlerine katkılarının artması, nükleer santrallerinin ansızın denetlenmesi amacıyla ek bir protokolü imzalamayı kabul etmesi için baskı yapmak üzere üç bakanın İran'ı ziyaret etmelerinde olduğu gibi Alman dışişleri bakanının Fransız ve İngiliz meslektaşlarıyla siyasi aktivitelere katılması ve Yahudi varlığı ile Hizbullah arasındaki esir değişimi konusunda Almanya'nın başarılı arabuluculuğu hususunda Almanya'nın başarılı aktif bir rolü üstlenmesi de dahil buna dair örneklerdendir.

Böylece Almanya'yı sadece ekonomik yönlerle yetinir hale getiren eski izolasyonist rolünden çıkma hususunda Alman politikasında belirginleşen bir gelişmenin olduğunu görmekteyiz. Zira gözlemci bir kimse Fransız ve İngiliz rolüne eşit ve denk gibi görülüp yükselmekte olan bir Alman politikası rolünü mülâhaza etmeye başlamıştır.

Eğer Almanya hızlı bir şekilde yeniden büyük bir devlet olmayı istiyorsa harp sanayisine girişmesi ve bunu geleceğinin meselesi haline getirmesi gerektiği gibi Fransa ve İngiltere ile görüşmelerinde de siyasi uyanıklığa sahip olmalıdır. Zira bilindiği üzere Fransa ile İngiltere, Avrupa Birliğini devletlerarası nüfuzlarını desteklemek için kullanmakta olup Fransa Avrupa'da barizleşmek için Almanya ile güçlenirken İngiltere ise bizzat çıkarlarını gerçekleştirmek için Fransa ve Almanya ile görüşmelerinde siyasi dehasını kullanmaktadır. O halde Almanya, özelde Fransa ve genelde Avrupa Birliğinin diğer devletleriyle koordinasyon kurmayı sürdürmesine rağmen sırf başkalarının çıkarları için kullanılmaması ve devletlerarası durumu Avrupa yerine Alman gözüyle gözlemleyip Avrupa

tarihinden ders çıkarması için birlik içerisinde Alman siyasi ağırlığına sahip askeri bir güç olmak üzere bizzat kendisine bakmalıdır.

3. Japon Halkına Gelince; ticaret ve denizcilik üzerine yetişmiş ve dar bir ülkede yaşamış bir halktır. En belirgin karakterinin cesaret ve en önemli özelliğinin ise işleri itina ile yapmak olduğu görülür. Bunun içindir ki sırf sanayi devriminin ortaya çıkmasıyla hemen sanayiye koyulmuş ve ülkesinin hacminin küçüklüğüne rağmen büyük devletlerden sayılmaya başlamıştır. Çin'den bir parça koparmak için onunla savaşa girmekten hiç çekinmediği gibi kendisi için bir tehlike olarak görmesinden dolayı Amerika'ya saldırmakta da hiç tereddüt etmemiştir. Bunun içindir ki Japonya'ya hakimiyetini dayatmaya dönük Amerika'nın en önemli planı Japonya'nın sanayisini harp esası yerine ticaret ve ekonomik büyüme esasına dayanmasını sağlamaktır. Tüm bunlar da Japonya'nın devletlerarası alana açılmasını engellemek içindir. Şu anda Japonya, hakkında her türlü hesabın yapıldığı ekonomik bir güçtür.

4. Amerikan Halkına Gelince; muazzam servetleri olan bir ülkede ortaya çıkmış zengin bir halktır. Daha sonra kendisini sömüren Avrupa devletleriyle özellikle de İngiltere ile çetin bir çatışma içerisine girerek bilinç ve idrakten kaynaklanan silah gücüyle bağımsızlığını elde etmiştir. Bu durum Amerikalılarda en önemlisi pragmatizm, yani mazeretler felsefesi olarak bilinen bir takım karakterler oluşturduğu gibi Avrupa sömürgeciliğine direnmesi üzerine üstün değerler ve bunları beğenme meyli de oluşturmuştur. Ancak Amerikan halkı da diğer Nasrani dünyası gibi

kapitalizm ideolojisine inanınca onu şu iki faktör cezbetmiştir: Kanaat ve iffet faktörü ile menfaatçilik ve sömürgecilik faktörü. Nitekim Amerikan halkına birinci faktör tahakküm ederken İngiltere, savaşta ve ekonomide kendi lehine bir güç olması için Amerikan halkındaki birinci faktörü istismar ederek onu kullanmıştır. İkinci Dünya Savaşı ortaya çıkıp Amerikan halkı körfez petrolünde sömürgeciliğin tadına varır varmaz ona menfaatçilik ve sömürgecilik faktörü olan ikinci faktör galip geldi ve kapitalizm ideolojisi onu harekete geçirdi. Böylece halkları sömürmek, dünyayı hakimiyeti ve nüfuzuna boyun eğdirmek için uzletinden çıktı ve kuvvet zoruyla olmadıkça bir daha asla uzletine geri dönmeyecektir. Çünkü artık kapitalizm ideolojisi ona tahakküm etmiş, hayatını seyrettiren olmuş ve gidişatına yalnızca menfaatçilik tahakküm etmiş olmasının yanı sıra hayatını da gurur ve kibir doldürmüştür.

Amerika, Avrupa devletlerinin özellikle de İngiltere'nin sömürgesi olup birçok devlete bölünmüştü. Dolayısıyla önce İngiliz sömürgeciliğinin baskısını hafifletmeye koyulup sonra da İngiltere ile ülkesinden kovulmasıyla sonuçlanan güçlü bir kurtuluş savaşına girmiştir. Sonra bu devletler, aralarında bir birlik kurma ve bu birlikten de tek bir devlet oluşturma üzerinde anlaşarak bunu gerçekleştirmişlerdir. Sonra geriye kalan devletler bazen gönüllü bazen askeri güçle bu birliğe katılmaya başladılar ve mevcut şekildeki oluşumunu alıp şu andaki elli bir vilayet haline gelinceye kadar bunları devlet içerisinde birer vilayet yapmışlardır. Böylece güçlü bir devlet ortaya çıktı, devletlerarası sahada güçlü bir devlet olarak ilerledi, iki Amerikan kıtasını Avrupa

devletlerinin tasallutundan korumayı başardı ve muazzam servetlere sahip bir ülkede ortaya çıkan, canlı bir halka dayanan ve yeni dünya olarak bilinen başka bir dünya haline geldi. Amerika Birleşik Devletleri, kendisine ait bir yönetim sistemi kurmuş olup her ne kadar bu yönetim sistemi, demokratik sistemlerden olsa da yönetimin manasına yönelik derin bir düşüncenin ve pratik bir idrakin sonucunda ortaya konulmuş bir sistemdir. Beşeri bir yönetim olmasına ve bir takım insanlar tarafından idare edilmesine rağmen ideal yönetimi mantıksal bir tasavvurla tasavvur etmeyip onu pratik vakıasal bir idrakle idrak etmiştir. Nitekim bu husus, başkanın atanması keyfiyetinde, ona verilen geniş yetkilerde, devlet içerisindeki rolünde, devletin diğer organlarının yetkilerinin belirlenmesinde ve devlet içerisinde belirginleşip federal bir sistem olmasına rağmen üzerine dayandığı güçlü birlikte, devlet başkanı ve organlarını seçmede halka verilen geniş alanda iyi bir şekilde mülahaza edilmektedir. Bunun ise devletin gücü ve bu gücün müthiş bir hızla büyümesinde büyük bir etkisi vardır. Nitekim İkinci Dünya Savaşı öncesi uzletinden çıkmış, dünyanın idaresine ortak olmuş hatta bu idarede yalnız başına kalmaya çalışmış ardından 1961 yılından 1979 yılına kadar düşmanı Sovyet Rusya dünyanın idaresinde kendisine ortak olmuş ve diğer büyük devletlerin tamahlarına sınırlama getirmiştir. Amerika Birleşik Devletleri, Rusya (Sovyetler Birliği) ile uzlaşma ve ortaklık yoluyla maksatlarını gerçekleştirdiğini, bu ortaklığın kendisi için bazı olumsuz yönlerinin olduğunu, Avrupa devletlerinin kendisinden kurtulmaya ve Rusya (Sovyetler Birliği) ile ilişkiler kurmaya kalkıştığını, Amerika'nın politikalarından

bağımsız bir kutup olarak kendisini dayatmak için Sovyetler Birliği'nin başarılı olmasa da devletlerarası siyaset sahasına dalmak için cesur girişimlerde bulunduğunu görünce yeni bir soğuk savaşa geçit verecek şekilde Rusya (Sovyetler Birliği) ile gerginliğe geri dönme ve yeni bir silahlanma yarışmasına girme kararı almıştır. Böylece Rusya (Sovyetler Birliği)-Doğu bloğu ile hadaratsal fikri ve ekonomik bir savaşa girerek onu anlaşmalarla zincirledi ki bu da nihayetinde Sovyetler Birliği'nin yıkılmasına, Birleşik Devletler'in tek başına ve devletlerarası siyasete daha çok etki eden bir kutup olarak kalmasına yol açmıştır.

Amerika'da Demokrat Parti ve Cumhuriyetçi Parti olmak üzere başlıca iki parti vardır. Bir kimse, iki partinin yazılı programı hatta izledikleri politikaları arasında neredeyse büyük bir fark göremez. Zira hemen hemen iki parti aynı metoda göre hareket etmekte ve yönetimin iki parti arasında değişmesiyle dahili yada harici politikada olsun neredeyse hiç bir değişim meydana gelmemektedir. Değişim meydana geldiğinde ise bu, iki partinin programının farklılığından ziyade sadece şartların gerektirdiği değişimden kaynaklanmaktadır.

Demokrat Parti, halkın partisi olan köklü bir parti olup ezici bir halk çoğunluğuna sahiptir. Bunun içindir ki genellikle kongrenin çoğunluğu onun elindedir. Cumhuriyetçi Parti ise ortaya çıkışı bakımından Demokrat Partiye oranla daha yeni bir parti olup zenginlerin ve büyük servet sahiplerinin partisidir. Üyelerinin çoğunun büyük paralara ve kartel şirketlerine sahip olan kimselerden oluşması ve içerisinde büyük oranda aydınların olması, insan kitlelerini kazandığı ve kamuoyunu yanına çektiği

anlamına gelmez. Eğer başkanlık seçim sistemi ona yardımcı olmamış olsaydı kesinlikle başkanlığı almakta başarılı olamazdı. Dolayısıyla o, bir azınlık partisi olup çoğunluk partisi değildir.

Diğer kapitalist devletler gibi Birleşik Devletler'e de kartel şirketleri ve iş adamları hakim olup politikalarında etkili olanlar bizzat onlardır. Ancak ister seçim isterse muhasebe etme bakımından olsun her bir ferдин fiilen vatandaşlık hakkından faydalandığı ve yönetime etki ettiği göz önüne alındığında yönetiminde diğer kapitalist devletlerden daha çok halkın tamamının yönetimi olduğu görülür. Keza gerek bitmez tükenmez muayyen serveti gerek eğitimli, kültürlü ve aydın kimselerin bolluğu gerekse kendisine hakim olan (özgürlük) ve canlılık atmosferleri göz önüne alındığında Amerika'nın gücü sanal değil gerçek bir güçtür. Her ne kadar varlık itibarıyla köklü bir halk olmayıp farklı bölgelerin fertlerinden ve topluluklarından ibaret olsa da uyrukluk ve vatandaşlık onları gerçekten güçlü bir bağ altında bir araya toplamıştır. Hatta birkaç sene Amerika'da yaşayıp vatandaşlık alan ve vatandaşlık hakkına sahip olan yabancılar bile devlete, halka ve çıkarlarına asli vatandaşından daha bağlı bir hale gelmektedirler. Bu da ülkenin fertlerinde ve insanların arasındaki ilişkilerde sahip olduğu güçten kaynaklanmaktadır.

Amerika'nın harici politikasına gelince; zenginlerin ve kartel şirketlerinin politikasıdır. Yani -üstün değerlerin yer almadığı- sırf sömürgecilik politikasıdır. Kimi zaman politikacıları, harici politikada neredeyse aptalca saf gibi görünseler de dünyadaki pek çok lideri aşan şekilde derin düşünceye sahip kimseler olup değişim, üslup çeşitliliği ve

sorunları çözmeye hızlılığında müthiş bir güce sahiptirler. Muhtemelen yüksek kültürün yanı sıra sömürgecilik dürtüsünün de siyasi aktifliklerine etkisi olmalıdır ki onlar, dünyanın geri kalanına kendilerine ait bir çiftlik, büyük devletlerin sahip oldukları nüfuza laik olmadıkları, emekliye ayrılıp istirahata çekilmeleri zamanının geldiği ve dünyanın geri kalanının güçlülerin hakimiyetine boyun eğdikleri vakıalarına razı olmaları gerektiği nazarıyla bakmaktadırlar.

Amerika, bugün diğer nükleer devletlerin tamamının sahip olduklarını kat be kat aşan büyük bir nükleer cephaneliğe sahiptir. Nitekim Amerika'nın askeri harcamaları diğer büyük devletlerle karşılaştırıldığında bu devletlere olan Amerikan üstünlüğünün boyutu ortaya çıkar. Mesela Batılı büyük devletlerin 2002 yılındaki askeri harcamaları aşağıdaki şekildedir:

İngiltere	35 milyar dolar
Fransa	32 milyar dolar
Almanya	23 milyar dolar
<u>Toplam</u>	<u>90 milyar dolar</u>

Amerika ise tek başına üç yüz elli milyar (350) dolar harcamasının yanı sıra silahlanma bakımından da spesifik bir fark vardır ve bazı bilgili kimseler teknolojik ilerleme bakımından Amerika'nın Avrupa'dan onlarca yıl ileri olduğunu söylemektedirler. Birleşmiş Milletlere ve ondan kaynaklanan örgütlere hakim olup Dünya Bankası ile IMF'de en büyük mali fona sahiptir. Dolayısıyla Amerika, Dünya Bankası ile IMF'nin dünya devletlerine uyguladığı geniş çaplı siyasi bir nüfuza sahiptir. Ayrıca Amerika, Dünya Ticaret Örgütünü seferber eden ve ortak gümrük tarifesi

gerekçesiyle yerli pazarlara müdahale etmek için onu bir araç olarak kullanmaya çalışan küreselleşme politikaları yoluyla ticaretini güçlendirmeye uğraşmıştır ki böylece ticareti liberalleştirmek için de çalışmıştır. Gerek büyük ekonomik bir güce gerekse en fazla çok uluslu veya denizaşırı şirketlere sahip olmasının bir gereği olarak yarı kapalı veya Amerika'nın idare ettiği küresel açık ekonomiye entegre olmaya direnen pazarları açmada Dünya Ticaret Örgütünün Amerika için sağladığı yasal kılıftan faydalanmıştır.

Amerika'nın bu devasa askeri, siyasi ve ekonomik gücü onu, bugün dünyamızdaki mevcut devletlerin hepsine müdahale eder hale getirmiş ve dünyadaki devletlerin hepsinin yerel politikasının bir parçası yapmıştır. Dolayısıyla Amerika, gelişmiş veya geri kalmış devlet ayrımı olmaksızın istisnasız tüm devletlere hegemonya politikası uygulama girişiminde bulunmaktadır. Bazen bu hegemonyada başarısız olsa da hegemonya girişimini terk etmemektedir.

Dolayısıyla dünyadaki mevcut sorunların hepsinde Amerika'nın parmağı vardır ve alev alev yanan bölgelerdeki gerilim odağını tutuşturan bizzat Amerika'dır. Mesela şer ekseni ülkeleri, teröre sponsorluk yapan ülkeler veya müttefik yada kendisine tabi olan devletlerin bile zararından kurtulamadığı benzeri tasnifler gibi ülkelere yönelik yeni tasnifler getirmiştir. Hatta Amerika, dünyaya ya bizimlesiniz yada terörizmlesiniz, bizimle veya terörizmle olmamak diye bir şey yoktur söylemini dayatmıştır!

Amerika, krizler üretmekte, sorunları tahrik etmekte ve gerilimler çıkarmakta arından da bu krizleri idare etmekte

ve bunlara çözümler aramaktadır. Tüm bunları da dünyaya hegemonya kurma stratejisinin bir parçası olarak yapmaktadır.

O halde Amerika, askeri ve ekonomik gücünü siyasi işlerinde en beter şekilde kullanmıştır. Zira nüfuzunu genellikle klasik sömürgeci devletlerin durumunda olduğu gibi ekonomik ve ticari yönle sınırlandırmayıp eğitim, medya, toplum, düşünce, kültür ve güvenlikte nüfuzu olacak şekilde sivil hayatın tüm yönlerine yaymıştır.

Mesela eğitimdeki rolü ideolojik görüşleriyle uyuşacak şekilde müfredatların değiştirilmesinde net bir hale gelmiştir. Bunun içindir ki Suudi Arabistan, Kuveyt, Ürdün, Mısır gibi benzeri Arap ülkelerinin tüm dikkatlerini gelişim ve çağa uygunluk bahanesiyle eğitim müfredatlarını yeniden gözden geçirmeye yoğunlaştırdıklarını görmekteyiz. Mesela Suudi Arabistan, okul kitaplarındaki fasıllar içerisinde en önemli dini maddelerden biri olan “el-Vela Ve'l Bera” maddesini, Ürdün, Mısır, Kuveyt ve diğer ülkeler Yahudi ve Nasrani gibi saldırgan kafirlerle cihat edilmesine ve savaşılmasına ilişkin maddeleri ve buna benzer Amerika'nın hoşuna gitmeyen İslami fikirleri değiştirmişlerdir.

Medyanın Arap ve Müslüman kitleler üzerinde etkili olması için Amerika, medya sektörüne yüz milyonlarca dolar tahsis etmiştir. Mesela Arap beldelerindeki her eve zehrini akıtması için “Radyo Sawa” ve “el-Hurra” televizyon kanalını kurmuştur.

İçtimai alanda ise Amerika, kadını İslami değerlerden uzaklaştırmak için onun üzerine yoğunlaşmış, kadın konferansları yapılması için paralar tahsis etmiş,

hükümetlere baskı uygulamış, kadının hükümetlere ve parlamentolara sokulması için baskı yapmış, yeni şablon ve verilerle yeniden kadın özgürlüğü fikrini yaymıştır.

Düşünce ve kültür alanında ise Amerika, demokrasi ve çoğulculuk için düşünce kuruluşlarını seferber etmiş ve insan hakları örgütleri kurmuştur. Zira bu kuruluşlar ve örgütler, Batılı mefhumlardaki özgürlük fikirlerini Amerikan tarzında yaymaktadır. Bu örgütler ile kuruluşları, Arap ve Arap olmayan televizyon kanallarının genelinin yayınlarına hakim olan Hollywood filmleri ve ileri teknolojiye sahip ürünlerle desteklemiştir.

Güvenlik alanında ise Amerika, Arap ülkeleri ile İslami alemdeki mevcut ülkelerdeki istihbarat birimlerini özellikle CIA ve FBI birimleri olmak üzere kendi istihbarat birimlerine bağlamaya çalışmıştır. Hatta Amerikan istihbarat elemanlarının, Sudan, Yemen, Kenya, Tanzanya, Libya, Pakistan ve diğer ülkelerde olduğu gibi İslami ülkelerde tamamen özgürce ve kanun koruması altında dolaştıklarını görür olduk. Bu istihbarati bağlantı, Amerika tarafından arananların teslim edilmesini ve özel Amerikan kuvvetlerinin Amerika'nın terörist olarak isimlendirdiği kimselere karşı belirli askeri operasyonlar yapmasına izin verilmesini kapsamaktadır.

Böylece Amerikan eli, hem İslami beldelerdeki hem de İslami olmayan beldelerdeki toplumların günlük hayatının alanlarına uzanır hale gelmiştir. Dolayısıyla aynen Ortadoğu'da, Afrika'da, Güney Asya'da hatta Latin Amerika'da yaptığı gibi oralarda dilediği gibi fesat saçmaktadır. Zira Haiti'nin seçilmiş başkanı Aristide'yi

devirerek ülke dışına sürgüne göndermiş ve şu anda da Venezüella Devlet Başkanı Chavez'i devirmeye çalışmaktadır. Böylelikle Amerika, yöneticilerinin boyun eğmeleri ve kendisine teslim olmaları sonucunda zayıf devletlerin anahtarlarına hemen hemen sahip olmaktadır.

Ancak bu Amerikan hegemonyası yok olma yolunda olup uzun sürmeyecektir. Yer kürenin her köşesinde Amerikan varlığının görünmesine ve yöneticiler ile hükümetlerin bu varlıkla işbirliği yapmasına rağmen gururları, kibirleri, Yahudilerin yanında yer almaları, başkalarını sömürmeleri ve köleleştirmeleri nedeniyle halkların özellikle de İslami halkın Amerika'ya karşı olan kininin artması ve kahr ekseriyetin Amerikalılara olan nefretlerinin tırmanması sonucunda deriz ki: Bu kinin artması ve bu nefretin tırmanması, ister kendi kıtasında isterse kendi kıtasının dışında olsun her yerdeki Amerikan varlığına karşı mukavemet ve mücadele oluşturacaktır. Ayrıca bir de Amerika'nın kibri, menfaatlere yalnız başına sahip olması, sık sık hegemonya kurma girişiminde bulunmasının yanı sıra devletlerarası işlerin idaresini Amerikan tekeline alma girişimleri nedeniyle diğer büyük devletlerin çıkarları daralmaya ve darbe yemeye maruz kalmıştır.

Sömürgeciliğe ve başkalarının kanlarını emmeye dayanan kapitalizm ideolojisini benimseyen bir devletin varlığı ve dünyanın liderliği üzerinde kendisi ile rekabet edecek başka bir denge gücü olmaksızın bu devletin dünyanın tepesinde durması dünyayı sorunların üst üste ve krizlerin peş peşe geldiği bir mutsuzluğun içine sokmuştur. Nitekim Birleşik Devletler'in dünyayı ifsat etmesi ve peş peşe krizler

üretmesinin somut şekilde müşahede edilmesi bunu teyit etmektedir.

Kapitalist ülkelerden özellikle de Birleşik Devletler'den kaynaklanan dünyanın bu mutsuzluğu ve sefaleti Allah'ın, resulü [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'e alemlere rahmet olarak inzal ettiği azim İslam olan hak ideolojiyi tatbik edecek Hilafet Devleti kurulmadıkça asla yok olmayacaktır. İşte o zaman İslam'ın adaleti, kapitalizmin materyal fikrindeki ve sömürgecilik metodundaki iğrençliğini ifşa edeceği gibi İslam'ın lütufkar gücü Amerika'nın azgınlığını ve kibirliliğini yok ederek uzletine ve yeni dünyasına -ki eğer kalırsa- geri dönmeye icbar edecektir. Ardından dünyanın dört bir tarafına hayır yayılacak ve dünya çektiği uzun mutsuzluğun ve sefaletin ardından mutluluğu teneffüs edecektir.

5. İngiliz Halkına Geline; doğuşundan bu yana balık ve gemi endüstrisi ona baskın gelmiş ardından denizcilik ve ticaretle tanışmıştır. Dolayısıyla bu da İngiliz halkında menfaat ve fırsat avcılığı ile tacir tabiatı oluşturmuştur. Ülkesinin alanı küçük olmasından dolayı avcılarının denizde birbirleriyle yardımlaşmalarında ve denize nadiren yalnız başına çıkmalarında olduğu gibi başkalarıyla yardımlaşması kaçınılmaz olmuştur. Ardından kapitalizm ideolojisiyle tanışıp ona inanınca ona menfaatçilik kök salmıştır. Bunun içindir ki ister sömürdüğü bir ülke isterse yardımlaştığı bir devlet olsun ortaya çıkmasından şu ana kadar İngiltere'nin siyasi hayatının başkalarıyla yardımlaşmaya ve ne zaman bir şey avlamak istese yem hazırlamaya dayalı olduğu görülür. Dolayısıyla politikalarının tamamını, sömürgecilikte ittifaklara, örgütlere ve ortaklığa dayandırmıştır. Bundan

dolayı 19. asırda sömürgecilikte diğler devletlere katılmış ve kendi çıkarlarını savunmak amacıyla yanlarında yer almak için bazı ülkeleri sömürmelerinde onları serbest bırakmıştır. Bunun içindir ki bölgede bir tehlike çıktığında yanında durması ve tehlikelerin önüne atmak için İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Fransa'yı Ortadoğu'ya sokmaya çalışmıştır. Hatta denmiştir ki: İngiltere, son Fransız askerine kadar savaşır.

Böylece balık avcılığı tabiatı İngiltere'de, çıkarlarını gerçekleştirmek amacıyla başkalarıyla yardımlaşma karakterini oluşturmuştur.

Ayrıca İngiltere'nin meşhur olduğu hatta onun en önemli karakterlerinden biri olan başka bir karakter daha vardır ki o, geçmişe sınıksız bağlanarak geçmişini değiştirmede veya geliştirmede ifrata kaçmaması veya değişim kaçınılmaz olduğunda geçmişini yavaş yavaş değiştirmesidir. Dolayısıyla İngiliz halkı, kelimenin tam anlamıyla muhafazakar bir halktır. Eskiden şu ana kadar İngiliz halkına köklü aileler, zenginler ve büyük kapital sahipleri hakimdi. İngiliz halkı, demokrasiye göre hareket ettiğini ve demokratik bir halk olduğunu iddia etse de dikkatle incelendiğinde böyle olmadığı görülür ve yöneticilerin ortaya çıkarılmasında halkın hiçbir etkisi yoktur. Bilakis yöneticileri atayan köklü aileler ile kartel sahipleri olup halk değildir ve bu hususta eski ile yeni asır arasında da bir fark yoktur. Zira eskiden beri olduğu gibi şu ana kadar İngiliz halkının geleceğine halen köklü aileler ve kapitalistler tahakküm etmektedir. Eskiden beri İngiltere'de ortaya çıkan her halkçı hareket habis bir direnişle karşı karşıya kalmış ve aynı türden bir üslupla yok edilmiştir. Nitekim İngiltere'nin

kendisiyle övündüğü Cromwell devrimi halkçı bir devrim değildir. Bilakis köklü ailelerin halkçı devrime karşı gerçekleştirdiği bir devrimdir. Zira o zaman köklü aileler ile kapitalistlerin otoritesine son vermek isteyen bir halkçı devrim gerçekleşmiş ve neredeyse başarıya ulaşmak üzereyken köklü aileler buna karşı tuzak kurarak birtakım hakların talep edildiği bir devrim gerçekleştirmesi için Cromwell'i göndermişlerdir. Bunun üzerine pek çok kişi onun etrafında toplanmış ve kendisi için birtakım haklar elde etmiştir. Böylece halkçı devrim yok edilmiş ve beşiğinde öldürülmüştür. İngiltere'ye on yıllarca sadece Muhafazakar Parti hükmetmiştir. İşçi Partisi ise İngiltere'nin kendisine ihtiyaç duyduğunda veya Muhafazakar Parti'nin çözmekten aciz kaldığı bir mesele olduğunda çözümünde kullanmak üzere kendisine gidilen bir maşadan öte bir şey değildir. Görünen o ki son zamanlarda İşçi Partisi liderleri bu gerçeğin farkına varıp buna adapte olmaya çalışınca otoritenin iki parti arasında dönüşümlü olarak el değiştirmesi İşçi Partisi'nin muhafazakarların elinde bir maşa olmasından daha ziyade roller, muhafazakarlar ile işçi partililer arasında dönüşümlü olarak el değiştirmeye başlamıştır. Bunun içindir ki şu andaki İşçi Partisi lideri ve İngiltere Başbakanı Tony Blair'in, partinin yapısını kısmen değiştirdiğini, muhafazakarların partisinin politikalarına daha çok yaklaştığını ve siyasi görüntüde Muhafazakar Parti'nin erbaplarının görüntüsünden farklı olmayan bir metodun ortaya çıktığını görürüz. Hatta Blair, harici ve dahili politikada Muhafazakar Parti'nin eski lideri Margaret Thatcher'i örnek almıştır. Böylece İşçi Partisi'nin de Muhafazakar Parti'den pek farkı kalmamış ve İngiltere'deki

bu iki parti Amerika'daki Cumhuriyetçi Parti ile Demokrat Parti'nin ikiz kardeşleri haline gelmiştir.

Bizzat İşçi Partisi'nin içerisinde İngiltere'nin içinde bulunduğu köklü ailelerin ve kapitalistlerin tahakkümünün farkına varan şahıslar ortaya çıktığında bu şahıslar, partiye etki etmekten dolayısıyla siyasi etkiden uzaklaştırılmalarına yol açacak ortamlara konulurlar. Nitekim otuzlu yıllardan altmışlı yıllara kadar olan dönemdeki İşçi Parti üyesi Bevan ve altmışlı yıllardaki George Brown, İşçi Partisi'ne varıncaya kadar Muhafazakar Parti'nin tahakkümüne ve yönetime hakim gücün otoritesine son vermeyi isteyenlerin bitirilmesine dair en çarpıcı örnektir. Muhafazakar Parti'nin kendisi bile liderlerini seçimle getirmemişlerdir. Bilakis Mcmillan'ın Lord Home'u ve Margaret Thatcher'in John Major'u atamasında olduğu gibi lideri bir önceki başkan atamaktadır. Her ne kadar Heath ve Major seçimle gelmiş olsalar da bu sembolik bir seçimdir. Zira önce atanıp ardından da sembolik olarak seçim yapılmıştır. Bundan dolayı her ne kadar İngiltere'deki yönetim sistemi demokratik olarak isimlendirilse de gerçekte bir atama olup bu atama da muayyen bir sınıftan yapılmaktadır ve atamayı yapanlar bizzat köklü aileler, kapitalistler ve kartel sahipleridir.

İngiltere'nin deniz ortasında bir ada olması ve ada sakinlerinin maişetlerine yetmemesinden dolayı yaşamak için ada dışına çıkmaları kaçınılmaz bir durumdur. Her ne kadar onlar, ticaret için çıkmış olsalar da mal mübadelesinde bulunmak yerine halkların kanlarını emmek ve servetlerini yağmalamak amacıyla birer tüccar olarak değil sömürgeci olarak çıktılar. Çünkü ilk etapta mübadelede bulunacak

servete sahip değildiler. Dolayısıyla servet talebiyle çıktılar ve adadan dışarı çıkmalarından beri de bu durumdaydılar. Ardından kapitalizm ideolojisine ve ondan ayrılmaz bir parça olan menfaatçiliğe inandıklarında bu ideoloji onların tabiatlarına yanıt verdi. Böylece onlara sömürgecilik yönü yerleşti ve böylelikle birinci derecede sömürgeci devlet oldular. Fakat sayılarının az olması yüzünden kendilerini aşan güçler karşısında durmayı başaramadıkları için kendilerine yardım etmeleri amacıyla başka halkları ve devletleri kullanmaya tevessül ettiler. Bu yardımı da ittifaklar, konferanslar ve anlaşmalar gibi örgütlenmeler kalıbına soktular. Bunun içindir ki örgütlenme, onların politikalarından ayrılmaz bir parçadır. Her ne kadar diğer halklar gibi sıradan bir zekaya sahip olsalar da zekalarını son haddine kadar kullanırlar. Böylelikle hem işleri hem siyaseti anlamada hem de sorunları çözmede barizleştiler ve onlarda bariz bir şekilde sorunları çözme akliyeti oluştu. Şiddetle genişlemeye muhtaç olmalarından dolayı sanayilerini harp sanayisi üzerine bina ettiler. Bu da kelimenin tam anlamıyla siyasette ve yönetimdeki köklü dirayetlerinin yanı sıra savaş gücüne, savaş mekanizmasına, sanayi gücüne ve çoğu zaman habislikle karakterize bir dehaya sahip devlet olmalarına yol açtı.

Harici politikalarına gelince; sömürgecilik esasına dayanır. Ancak bunda şu iki husus ortaya çıkar: Birincisi: Devletlerarası dengeyi korumak. İkincisi: Her neye mal olursa olsun devletlerarası siyasetteki varlıklarını korumak. Bunun içindir ki onlar, bariz bir şekilde haçlı savaşlarına iştirak ettiler, kutsal ittifakta büyük devletlerin başındaydılar ve Napolyon fetihlere açıldığında onu bozguna uğratan ve

Fransa'yı olduğu yere geri döndüren kuvvetlerin başındaydılar. Yine Bismark döneminde Almanya harekete geçtiğinde İngiltere, Berlin Konferansı'na katıldı ve maksatlarından biri de Almanya'nın gücünü sınırlandırmaktı. Almanya'nın gücünde anormal bir büyüme olduğunu hissettiğinde ise ona karşı savaş açtı, iki dünya savaşında da onunla savaştı ve dünyanın haritasını değiştirmek ve o zaman uzlaşma döneminde dünyaya tahakküm eden iki devi zayıflatmak için tüm dünyayı küresel bir savaşa sürüklemeye çalıştı. İki devin anlaşması üzerine devletlerarası siyasetten uzaklaştırıldığında ise varlığını kaybeden bir kimse gibi oldu. Böylece asabice davranmaya başlayarak ölüme meydan okurcasına devletlerarası varlığa geri dönmek ve devletlerarası siyasete katılmak için çalıştı. İngiltere, devletlerle anlaşmalar yapmaya, adamlar devşirmeye, onları etkilemeye itimat eder, hasmıyla pazarlık yapma uğrunda ona büyük bir yem atmayı önemsemez, siyasette dost düşman tanımaz ve kendi çıkarından başka hiç bir şey bilmez. Devletlerarası ahlak denilen şeyi bir aldatma aracı olarak görür ve bunun varlığına da inanmaz. Kendisine güven oluşturmak için her ne kadar açığa vurmamış olsa da yalanı politikasında etkin bir silah olarak kullanır. Nitekim savaş konusunu ve Almanya'nın geleceğini görüşmek üzere Roosevelt ve Stalin ile yaptığı toplantıda İngiltere Başbakanı Churchill bütün çıplaklığıyla onlara şöyle diyordu: *"Şüphesiz ki savaşta gerçek, yalanlarla bile olsa tam bir hırsla korunulması kaçınılmaz ölçüde değerlidir."* Bu da yalanın İngiliz politikasında ne denli bir cevher olduğunu göstermektedir.

İngiltere'nin ve İngiliz siyasetinin vakıası işte budur. O halde ona, bu metodunu senelerin ve olayların değiştiremediği ve başarılı bir devrim bırakmayınca kadar yapılan halkçı devrimlere karşı hile yapıp halkını istismar etmiş sömürgeci bir devlet olması esasına binaen muamele edilmelidir. Yine araçları idrak edilip görünürdeki saf dehasıyla birlikte gizli üsluplarıyla açıkça mücadele edilmedikçe de sömürgeciliğine direnmek imkansızdır. Ülkesi içindeki gücü şairin şu sözünde yatmaktadır: *"Benim ilacım işte o hastalıktır."* Dışarıdaki gücü ise başkasını hatta kendisine direnenleri bile kendisi için kullanmasında yatmaktadır. Klasik siyasi silahlarından arındırılıp bir yardımcısı ve ortağı olmadan tek başına yüz yüze gelinmedikçe yenilmesine imkan yoktur.

6. Fransız Halkına Gelince; Avrupa'nın göbeğinde köklü bir devlet oluşturmuş bir halk olup diğer Avrupa devletlerine karşı özgürlük, adalet ve eşitlik gibi üstün fikirleri getirenin, siyaset ve fikirde eşsiz adamlar yetiştirmekle meşhur olanın Fransız halkı olmasıyla övünürler. Her şeye rağmen Fransız halkı, Fransızların karakterlerinden bir karaktere hatta tabiatlarından bir tabiata dönüşmüş bireysel üstün bir özellik olması vasfıyla özgürlük fikirlerinin kendisine etki etmesi bakımından başkalarına temayüz eden sömürgeci bir devlettir.

Fransız halkı, özgürlüğü bir fikir olarak benimsemesinden bu yana ona parçalanmışlık kök salmıştır. Böylece bir ümmet veya halk veya cemaat olmaktan daha ziyade fertler toplamı haline gelmiştir. Bunun içindir ki içerisinde güçlü hükümetlerin bulunması ve ona güçlü bir yönetimin egemen olması ender rastlanan bir durumdur.

Bundan dolayı İngiltere, Fransa'yı birçok kez peş peşe kolaylıkla kullanmıştır. Bunun içindir ki Fransa, Napolyon'un gidişinden De Gaulle dönemine kadar İngiltere'nin kervanında hareket etmiştir. Bunun sebebi ise onda kökleşmiş olan özgürlük fikridir. Hatta sömürgecilik için Amerika, Asya ve Afrika'ya açıldığında dahi kendisi ile güçlenmek için onu İngiltere çıkarmış ve iki devlet arasında rekabet başlamış olsa bile iki ülkenin sömürgecilik tarihinde bu rekabeti yüzeysel halde bırakan işte budur.

Binaenaleyh bir kimse, Fransız halkının özgürlük özelliğine artı olarak tek bir özelliğinin olduğuna hükmedemez. Özgürlük fikri; filozofları, şairleri, düşünürleri ve başkalarını ortaya çıkarmıştır. Siyasi özgürlük, şerefi, izzeti ve özgüveni ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla eşsiz kişilerden oluşan büyük bir topluluğu ortaya çıkarmıştır. Şahsi özgürlük Paris'i zina, fücür ve şehvetin peşinde koşulduğu bir yurda çevirmiştir. Yabancıları özellikle de İngiltere'nin sızması için Fransa'da geçitler oluşturan bizzat özgürlüktür. Bunun içindir ki mutlak manada özgürlük, Fransa'daki belaların başıdır.

Yine bir kimse, Fransa'da şöyle partiler vardır, falan parti şöyledir ve filan parti böyledir diyemez. Zira bu durumda olan bir halkın içerisinde partisel manada partilerin olması zordur dahası imkansızdır. Onun içerisinde sadece kendilerini birer parti olarak isimlendiren fertlerden oluşan topluluklar bulunur. Bundan dolayı onun içerisinde güçlü bir yönetimin veya istikrarlı yönetimin olması zordur. Zira her Fransız kendi başına bir yöneticidir ve her Fransız bir yönetici olmayı arzulamaktadır. Bundan dolayı bir kimse, Fransa'nın dahili politikası şöyledir ve harici politikası

böyledir diyemez. Zira dahili politika, yöneticilerin mizaçlarına ve özgürlük anlayışlarına göre ve harici politika Fransa'nın başkalarını sömürmek ve nüfuzunu onlara yaymak için başkalarına galip gelme gücüne göre olmaktadır. Fransa, kapitalizm ideolojisine inanmasından dolayı sömürgeci bir devlet sayılır. Dolayısıyla menfaatçilik, Fransa'nın hayatının esasi bir parçasıdır. Bunun içindir ki hem sömürgeciliğe hem de sömürgelerin bekasına aşırı düşkündür.

Fransa'nın harici politikası hakkında bir fikir verilmesi gerekirse politikasının, ister sömürgeler ister kültürel nüfuz isterse ekonomik nüfuz şeklinde olsun dışarıda kendisi için nüfuz oluşturma esasına dayalı olduğu mülâhaza edilir. Büyük devletlere karşı siyasi eylemleri ise sadece şahsiyetini ortaya koyma, zafer ve hakimiyete ortak olmayı elde etmektir. Fransa, dolambaçlı siyaseti beceremez. Bilakis çoğu zaman ona yüzleşme galebe çalar. Bunun içindir ki bu günlerde Fransa ile Amerika arasındaki çatışmanın varlığını keşfetmek kolayken başkasıyla özellikle de İngiltere ile olan çatışmasını keşfetmek zordur. Bu nedenle de Fransa'nın eylemlerine karşı koyulurken izlenecek yol, gururunu yaralamamak, dizginleri eline geçirmesine imkan vermemek ve devletlerarası siyasette büyük devletlerin verdiği değerinde ona büyük devlet olarak itibar etmemektir.

7. Rus Halkına Gelince; canlılığın ve güçlülüğün olduğu hareketli bir halk olmasına rağmen yüzeysellik ve basitliğe sahip olan bir halktır. Her ne kadar Rus halkı, önce kapitalizm ideolojine ardından komünizme ardından da tekrar kapitalizm ideolojisine inanmış olsa da Avrupa'dan geri kalmaya devam etmiş ve Avrupa halklarının düzeyine

ulaşamamıştır. Böylece Avrupalılara karşı Ruslarda aşağılık kompleksi sorunu oluştu ki bu kompleks gidişatlarına olumsuz etki yapmıştır.

Rus halkı, kendi ülkesi içerisinde cesur ve savaşçı bir halktır. Ülkesinin dışına çıkınca ise özelliklerini kaybetmektedir. Bunun içindir ki uzun bir dönemden beri Doğu Avrupa ülkeleri üzerindeki hakimiyetini kaybetmesi beklenmekteydi. Nitekim işte Sovyetler Birliği'nin onu kaybetmesiyle fiilen Rus halkı da onu kaybetmiştir. Tarihi gerçekler Rus halkının ülkesi dışında tarihi olayların tamamında hiçbir zafer kazanamadığını teyit etmiş ve küçücük bir ülke olan Çeçenistan'daki çıkmazı da bunu teyit etmektedir. Oysa düşmanları ülkesinin içerisine saldırdıkları sırada onlara karşı zafer kazanmıştır ki ülkesine saldırdıkları sırada Napolyon ile Hitlerin başına gelenler en meşhur zaferlerindedir.

Çarlık döneminde Rusya'daki yönetim sistemi hem komünistlerin döneminden hem de mevcut dönemden farklı olsa da her halükarda diktatörlüktür. Çar, özel şekilde feodaliteye dayanıyor, ileri gelen toprak sahipleri ileri gelen zenginlerle anlaşarak ülkeye mutlak hakimiyet kuruyorlar, dahili ve harici çarlık politikasına tam destek veriyorlardı. Bu kimselerin hepsi, iğrenç bir şekilde halkı istismar ediyorlardı ki bu da ülkenin inhitatına ve halkın geri kalmasına yol açmıştır.

Rusya, Birinci Dünya Savaşı öncesinde Avrupa'nın gerisinde kalmış olup bazı Avrupalı devletler tarafından istismar edilmekteydi. Mesela Rusya'daki başlıca sanayiler Fransa, İngiltere ve Belçika'nın elindeydi. Sayılı fabrikaların

en önemlileri Fransızların, Donetz havzasındaki kömür sanayisi yabancıların, petrol kuyularının yarısına yakını İngilizler ile Fransızların elindeydi ve Rus sanayisinin karlarının büyük bir kısmı yabancı bankalara özellikle de İngiliz ve Fransız bankalarına gitmekteydi. Dolayısıyla ülke, 1914 yılına kadar yönetim sisteminde, ekonomide, kültürde ve eğitimde geri kalmış olmasına rağmen Rusya, büyük bir devletti, devletlerarası olarak büyük devletlerden sayılıyordu ve devletlerarası siyasete etki ediyordu. Komünist parti yönetimi teslim aldığı anda üslup yönü dışında yönetimin durumu hiç değişmedi. Zira komünistler ülkeyi demir yumrukla, ölümlerle, kan akıtmakla, zulmetmekle, korkutmakla yönettiler ve yönetimlerini halkın kafatasları üzerine oturtular. Birinci devleti, kendisiyle mücadele etme düşüncesini kaldırıp atmaya icbar etmeyi başardılar, onun müttefiki veya yarı müttefiki olacak derecede onunla anlaşmalara girdiler. Böylece Rusya (Sovyetler Birliği), dünyanın idaresinde birinci devletin ortağı haline geldi. Hatta tüm dünyaya Rusya (Sovyetler Birliği) ile Amerika'nın olduğu iki dev tahakküm ediyordu. Rusya'nın komünizm siyaseti ise fikir esasına dayanmaktadır. Zira fikri, komünizmi yaymak, metodu ise tahrip etmek, yıkmak, yok etmek ve çelişkileri tahrik etmektir. Rusya, eline geçen her fırsatta komünizmi bazı devletlere sokmaya çalıştığı gibi yönetim sistemini komünizm sistemi yapan devletlere hakim olmaya da çalışmıştır.

Komünizmin çökmesinden sonra ise hem Rus halkı hem de liderleri kendilerinin çarlık Rusya'sından ve komünizm döneminden farklı yeni bir kimliğe ihtiyaç duyduklarını

gördüler. Dolayısıyla kapitalizme başvurdular ki adeta denize düşüp yılanı sarılan bir kimse gibi oldular. Böylece daha da fakirleşerek hem Rusya'nın görüntüsü hem de dünyadaki konumu sarsılmıştır.

Artık Rusya'daki yönetim sistemi, kapitalizme dönüşmüş ve komünizm dönemindeki bazı emareleri korumakla birlikte çarlık dönemine benzeyen bir hale gelmişti. Böylece kapitalist zümre ve devasa servet sahipleri tekrar varlık buldular ve çarlık döneminde olduğu gibi yönetimin tamamında etki sahibi haline geldiler. Ancak bu kez Rusya, çarlar yerine eski Sovyet istihbarat "KGB" elemanları ve derilerini değiştirerek yeni (modaya) göre kapitalist olan eski komünist siyasi kimseler tarafından yönetilmeye başlamıştır.

Harici politikasına gelince; harici politikaya dair küresel bir bakıştan yoksun sırf rolü olması esasına odaklı bir hale gelmiştir. Bundan dolayı devletlerarası sahadaki varlığı yok olarak sadece herhangi bir rolünün olması ve devletlerarası siyasetten nihai olarak marjinalize olmamanın derdine düşmüştür. Hem Rus halkının ideolojik fikri kimliğini yitirmesi hali hem de liderlik ve Rus halkı düzeyinde siyasi iflas hali, Müslümanlara Rusya'ya girme ve Ruslara da insan ilişkilerinde İslam'ı canlı görme imkanı veren Rusya ile ticari ilişkiler kurmak yoluyla Rusya'nın politikaları karşısında durma fırsatı vermiştir. Yine Rusya'nın devletlerarası siyasete etki etme girişimlerine fırsat verilmemesi ve onunla olan ilişkilerin ticari yönlerle sınırlandırılması yoluyla girişimlerine karşı koyma fırsatı vermesinin yanı sıra diğer kapitalist devletler gibi diğer alanlarda da karşı koyulmasına fırsat vermiştir. Çünkü her ne kadar sadece kendisine komşu

lkelerde ortaya ıkmiş olsa da harici politikası, istismar ve sömürgeciliğe dayanmaktadır.

Son dört halk, yani: Amerikan, İngiliz, Fransız ve Rus halkı kuvvet ve zayıflık bakımından aralarındaki farklılığa rağmen şu anda dünyanın muhtelif bölgelerinde devletlerarası siyasete hakim olma ve bunun üzerinde rekabet etme arzusuna sahip olup büyük devlet sayılan devletlerin halklarıdır. Miladi 21. yüzyıldaki devletlerarası siyasete etkilerinin incelenmesi sonucunda bu dört devlete dair genel siyasi hatları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

Amerika'ya gelince; Sovyetler Birliği Devleti'nin aniden yıkılmasından beri özellikle de arkasında bıraktığı boşluğa hiçbir büyük devlet dolduramamışken hızlı bir biçimde büyüdü ve etki bakımından dünyanın en güçlü dev bir devleti haline geldi. Hatta Amerika, tartışma götürmez şekilde dev bir devlet oldu ve şu ana kadar var olan büyük devletlerden hiç biri Sovyetler Birliği'nin doldurduğu ikinci devlet konumuna ykselemedi. Amerika'nın diğerlerine üstünlük kurmasına imkan veren devletlerarası durumdaki bu garip durum, Amerikalı siyasilerin başkalarıyla olan muamelelerinde gurur ve kibre meyletmelerini sağladı. Belki de Clinton dönemindeki Amerika Dışışleri Bakanı Bayan Madeleine Albright, bu durumu şu sözüyle ifade etmiştir: *"Amerika, (gerekli bir millettir), küresel sorumluluk sahibidir ve dilediği an her şeyi yapmaya hazırdır. Herkes bilmelidir ki biz, dilediğimizi yapar, dilediğimizi değiştirir ve yolumuzda engeller duramaz. Çünkü dünya, bizimdir. Dünya Amerikalılarındır."*

Amerikan politikasındaki bu gurur ve kibir, müttefiki olan Avrupalıları bile dünyaya karşı büyüklenmesine ve üstünlük taslayan Amerikan aksanlı bu açıklamalarına tahammülsüzlüğe itmiştir. Bundan dolayı Amerika'ya karşı duydukları rahatsızlıklarını dile getiren gazeteleri aracılığıyla ona tepki vermişlerdir. Mesela Fransız gazetesi (Le Monde Diplomatique) Albright'ın açıklamasına şu cevabı vermiştir: *“Amerikan hegemonyasının kaçınılmaz bir kader olması gerekmez. Amerika'nın bu günden itibaren sadece kendi çıkarları uyarınca kanunlarını beş kıtaya dayatamayacağını anlaması gerektiği gibi çatışma ve kriz bölgelerinde sonsuza dek (dünyanın jandarması da) olamayacaktır.”*

Bunun içindir ki Amerika, politikasında kendisinin bu dünyanın sahibi, ona daha laik ve ehil olduğu bakış noktasından hareket etmektedir! Nitekim 2004 ağustosundaki Amerikan eyaletlerine yönelik seçim gezisi sırasında Bush'un dediği gibi gece-gündüz kendisinin dünyanın lideri olduğunu ilan etmektedir. Aynı şekilde dünyaya ilişkin (Yeni Dünya), (Yeni Orta Doğu), (Büyük Orta Doğu)...vb projeler de ilan etmektedir. Ancak Amerika'nın bu kibrinin ve gururunun sonucu başına vebal olacaktır. Hatta bunun emareleri görünmeye başlamıştır bile. İşte Amerika, Afganistan ve Irak bataklığında boğulmaktadır. Sivillere yönelik rastgele bombalama cürümleri işlemesine rağmen heybeti aşağılanmış ve ayaklar altına alınmıştır. Hapishanelerde vahşi iğrenç işler yapmasına rağmen Afganistan ve Irak'ta öldürülmelerinden sonra askerlerinin cesetlerini vatanları Amerika'ya taşımaya başlamıştır. İnsana, ağca, taşa hatta eğitim müfredatına, medyaya, düşünceye... varıncaya kadar işledikleri

cürümlerinin iğrençliğinden dolayı bölge halkları onlara karşı öfkeyle dolmuştur.

Aynı şekilde servetlerini yağmalamak, sürekli ülkelere ve insanlara saldırmak ve dünyanın bölgelerinde sadece Amerika'nın hegemonyası için çalışmak gibi Birleşik Devletler'in yaptıkları Avrupa, Asya ve Afrika'yı da mağdur etmiştir.

Böylece Amerikan politikasını ayırt eden şey bir taraftan; gurur, kibir, cürüm işleme sanatı ve dünyaya kendi çiftlikleri olarak bakmak diğer taraftan ise; düşmanı yada dostu olsun dünya halkalarının tamamının onlardan şiddetle nefret etmesi ve tiksinişidir. Tüm bunlar, Amerika'nın acıklı sonunu ve yeryüzünün tüm zorbalarının yıkılması gibi korkunç yıkılışını göstermektedir.

İngiltere'ye gelince; bir ayağını Avrupa'ya diğerini ise Amerika'ya koymaktadır. Yani onu bir taraftan Avrupa'nın eğilimleri ve yönelimleri diğer taraftan ise Anglo-Sakson çektiirmektedir. Böylece o, iki taraf arasındaki dengeyi korumaktadır.

Bu denge hem Amerika hem de Avrupa ile olan ilişkilerinin esası olmuştur. Dolayısıyla İngiltere, iki ip üzerinde oynamakta ve iki taraftan faydalanmaktadır ki böylece aynı zamanda hem Avrupa hem de Amerika ile güçlenmektedir. Dolayısıyla da İngiltere, ne Amerika'yı terk etmeye ne de Avrupa'dan kopmaya muktedirdir. Ancak çıkarları onu daha çok Avrupa'ya meylettirmektedir. Bunun içindir ki gün geçtikçe Avrupa'ya daha çok yaklaştığını görmekteyiz ki Avrupa Birliğine girmesi de bunun bir göstergesidir. İngiltere, son olarak NATO'dan bağımsız

Avrupa ordusunun çekirdeğini oluşturmaya katkıda bulundu ve Amerika şiddetle karşı çıkmasına rağmen bunu Fransa ve Almanya ile yardımlaşarak yapmıştır. İşte İngiltere'nin Avrupa politikası budur ve Avrupa'daki siyasi eylemlerinin kendisinden hareket ettiği açı da budur.

Fransa'ya gelince; İngiltere'nin aksine, politikalarını sadece Avrupa esasına dayandırmakta ve Amerika'ya hiçbir önem vermemektedir. Fransa, Avrupa'nın siyasi gücünün birleşmesi, Amerika'dan tamamen kopması, sadece ekonomik veya sembolik siyasi işbirliği ile sınırlı kalmaksızın siyasi, ekonomik, askeri ve kültürel tüm yönlerden Amerikan gücüne denk ve eşit olması için hem Avrupa Birliği için hem de onun üzerinde egemenlik kurmaya çalışmaktadır.

Fransa, Almanya ile yakınlaşmasını bu politikayı gerçekleştirmenin köşe taşı olarak benimsemektedir. Zira Fransız-Alman eksenine birleşik Avrupa politikasının esası olarak itibar etmeye başlamıştır.

İşte Fransa'nın Avrupa politikası budur ki o, Fransa ile Almanya'yı Avrupa gücünün kalbi ve hareket ettiren dinamosu yapan açıkça meydan okuyucu bağımsız bir politikadır.

Rusya'ya gelince; Avrupa'ya yönelik mevcut politikası şu iki noktada ortaya çıkmaktadır:

Birincisi: Avrupa devletleri kulübüne girmek ve Avrupa'nın işlerinin ele alınmasında eşit ölçüde onlara ortak olmaktır ki bunda da kısmen başarılı olmuştur. Zira Avrupa Konseyine ve yedi sanayileşmiş ülke topluluğuna girmeyi

başarmıştır. Ancak Avrupa Birliğine girmeyi hatta ona girmeye aday olmayı bile başaramamıştır.

İkincisi: Daha önce Sovyetler Birliği'nin parçası olan ve kendi yörüngesinde dönen devletlerle daimi vesayet ilişkisi olacak şekilde ayrıcalıklı ilişkisini koruma girişimidir. Bu hususta ağır bir başarısızlığa uğramıştır. Zira Doğu Avrupa devletlerinin tamamı üzerindeki hakimiyetini tümüyle kaybetti ki bunlar, Bulgaristan, Romanya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Polonya, Macaristan ve parçalanan Yugoslavya devletleridir. Gürcistan, Azerbaycan, Ermenistan, Ukrayna, Beyaz Rusya, Moldavya ve Müslüman Orta Asya cumhuriyetleri üzerindeki hakimiyetini ise kısmen kaybetmeye başlamıştır. Kazakistan dışında tam egemen olduğu bir devlet kalmadığı gibi daha önce de Litvanya, Estonya ve Letonya'dan oluşan üç Baltık ülkesi üzerindeki hakimiyetinin hepsini kaybetmişti.

Rusya'nın Avrupa politikasının özeti şudur ki planladığı ve çalıştığı ölçüde Avrupa'ya layık olmayı başaramamıştır. Muhtemelen bunu başarmasına imkan vermeyen şey ise bir Avrasya, yani Asyalı Avrupa devleti olmasıdır. Dolayısıyla kendisinin tamamen Avrupalı olduğunu iddia edemeyecektir. Dolayısıyla da ne geniş Asya boyutunu görmezlikten gelebilmekte ne de Avrupalıların dışındakilerle olan ilişkilerinden ve büyük çıkarlarından vazgeçebilmektedir. Kaldı ki o, geniş hayati sahasını sınırlandırmakla meşguldür ve bu yüzden darmadağınık olup sadece Avrupa yönüne odaklaşmamaktadır.

Böylece Amerika, İngiltere, Fransa ve Rusya'nın yanı sıra büyük devleti Raşidi Hilafet'e kavuşmak üzere olan (İslami ümmetin) olduğu büyük devletlerin halklarını tanımamızın

yanı sıra zaman uzasa da tekrar büyük devlet olması beklenen Alman halkını da tanıdık. Ardından büyük ekonomik etkisinden dolayı Japon halkını da zikrettik.

Dünyanın büyük meseleleri yeniden incelendiğinde bu halkların devletlerarası siyasetten etkilenmeleri ve onu etkilemeleri ortaya çıkacaktır.

1. Avrupa Meselesi

Avrupa meselesi, uzun asırlardan beri dünyanın birinci meselesidir. Büyük devletlerle, bu devletler arasındaki dengeyle ve küresel sömürgecilik hakimiyetiyle alakalı bir meseledir. Askeri, ekonomik, siyasi ve kültürel boyutuyla en kadim ve küresel barış denilen şey için en tehlikeli meselelerden biridir.

En kadim mesele olmasına gelince; devletlerarası kanun denilen şeyin ortaya çıkmasına neden olan devletlerarası aile veya devletlerarası topluluk denilen şeyin dünyada ortaya çıkardığı bir meseledir. Zira Avrupa'nın İslam'ın karşısında durması için Avrupalı Nasrani devletlerden oluşan devletlerarası aile ortaya çıkmıştır. Napolyon'a darbe vurmak ve Fransa'nın genişlemesini önlemek için de kutsal ittifak denilen şey ortaya çıkmıştır. Ardından Almanya'nın Ortadoğu petrolünü ele geçirmesini engellemek ve gücünü sınırlandırmak için Birinci Dünya Savaşı olmuştur. Ardından Almanya'ya mukavemet etmek ve Avrupa'daki güçler dengesini ihlal etmesini engellemek için İngiltere, Fransa, Birleşik Devletler ve Sovyetler Birliği'nin olduğu dört büyük devlet, Almanya'yı ezme ve yeniden büyük devlet haline gelmesini engelleme üzerinde anlaşmışlardır. Avrupa'nın birleşmesini engellemek ve Almanya'nın

güçlenmesini önlemek için yıllarca Avrupa Birliğinin oluşumunu engellemesinin yanı sıra on yıllarca Almanya'nın birleşmesini de engelleyen siyasi manevralar olmuştur. Nitekim uzlaşma öncesi ve sonrasında iki dev tarafından bu maksatla çalışmalar ortaya konulmuştur. Başlangıçta bunda Fransa'nın da rolü olmasına rağmen daha sonra bundan vazgeçmiş ve Avrupa'yı Almanya ile güçlendirmek için çalışmaya başlamıştır. Her ne kadar Avrupa'nın birleşmesi için çalışıyor görüntüsü verse de İngiltere de bunda rol oynamıştır. Binaenaleyh Avrupa meselesi ve ilgili konuları meselelerin en kadimidir.

Avrupa meselesinin küresel barış denilen şey için en tehlikeli mesele olmasına gelince; hem Fransa, İngiltere ve Almanya'nın hem aralarındaki anlaşmadan önce Sovyetler Birliği ile Amerika'nın hem de aralarındaki anlaşma sonrasında yanı sıra aralarındaki uzlaşma döneminin sona ermesinden hatta Sovyetler Birliği'nin, doğu bloğunun ve Varşova Paktı'nın dağılmasından sonra iki dev Amerika ile Sovyetler Birliği'nin davranış ve tutumlarında ortaya çıkmaktadır. Fransa, İngiltere ve Amerika ise iki devin anlaşmasından önce batı bloğunu temsil ediyorlardı. Avrupa meselesi ise İkinci Dünya Savaşı'nın tasfiyesini temsil etmekte ve Batı Avrupa ile Almanya'nın geleceğini ele almada iki bloğun arasında ortaya çıkmaktaydı. Zira Batı bloğu, Sovyetler Birliği'nin karşısında durması için Avrupa'nın birleşmesini düşünürken Amerika ise Sovyetler Birliği'nin karşısında durması, Almanya, Fransa ve İngiltere arasında yeni bir dengenin oluşturulması için Alman askeriyesinin canlandırılmasına ve güçlü bir Alman askeriyesi oluşturulmasına özel önem veriyordu. Sovyetler

Birliđi ise Dođu bloğunu temsil ediyor ve kendisine karşı kesin tehlikenin ancak Avrupa'dan özellikle de Almanya'dan geleceğini dűřünüyordu. Bunun içindir ki Almanya'nın ve Avrupa'nın birleşmesi önünde ve Avrupa ordusu ile Almanya'nın yeniden silahlanması karşısında duruyordu. Nitekim soğuk savaş, siyasi çalışmalar ve diplomatik hareketlilik sayesinde başarılı olmuş ve Avrupa'nın on yıllarca kendi meselesinde tek bir adım dahi ilerlemesini engellemiştir.

İki devin ortaya çıkması ve Krushchev ile Kennedy arasında yapılan anlaşma sonucunda bu durum değişti. Zira Amerika ile Sovyetler Birliđi, Almanya meselesi karşısında görűş birliğine vardılar ve Avrupa meselesi karşısında tek görűş üzerinde anlaştılar. Bu da görűşmelerinin hemen ardından ortaya çıkmıştır. Zira Birleřik Devletler Başkanı John Kennedy o zamanki açıklamasında şöyle demiştir: *"Avrupa'nın kendisine karşı askeri bir saldırıda bulunmasından duyduğu korkular noktasında Sovyetler Birliđi'nin haklı gerekçeleri vardır. Rusya, tarihte Avrupa tarafından iki kez vurulmuştur. Bir defa Napolyon döneminde Fransa tarafından vurulmuştur. İkinci defa Hitler döneminde Almanya tarafından vurulmuştur. Bu nedenle Orta Avrupa'nın silahsızlandırılması gibi Sovyetler Birliđi'ne yönelik Avrupa tarafından bir tehlikenin olmamasını garantileyecek bir şeyin olması kaçınılmazdır."* Bu açıklama, Sovyetler Birliđi ile Amerika'nın Avrupa meselesi özellikle de Almanya meselesi karşısındaki görűşlerinin tek bir görűş olduğunu açık bir şekilde göstermektedir. Uzlařma sona erdiğinde ise Avrupa'nın bağımsızlık ve devletlerarası siyasetin çizilmesine ortak olma arzularının zaptedilerek darbe vurulması, eski nüfuz bölgelerine geri dönmesinin

engellenmesi, Güney Doğu Asya ve Körfez bölgesindeki nüfuzunun tasfiye edilmesi, NATO içerisinde Amerikan şemsiyesi altında kalmaya boyun eğdirilmesi ve kendisine has askeri bir güç inşa etmeye yönelik Avrupa'nın tüm girişimlerinin karşısında durulması gibi Amerika'nın Avrupa hakkındaki görüşü değişmemiştir. Çünkü Avrupa, hem uzlaşma sonrasında savaş endişelerinin yok olduğunu hem de tekrar iyileşip ekonomisinin güçlendiğini hissedince devletlerarası siyasetin çizilmesinde iki deve ortak olmaya ve Amerika ile olan politikasını uşaklık esası yerine ortaklık ve eşitlik esası üzerine inşa etmeye göz diker oldu. Ayrıca Avrupa özellikle de İngiltere ve Fransa, eski sömürge bölgelerine geri dönmek için çalışmaya başladı ki bu da Amerika'yı Avrupa'nın hareketlerini dikkatle izlemeye itmiştir. Amerika, doğu bloğunun yıkılması ve Varşova Paktı'nın dağılmasından sonra Avrupa Birliği'nin önünü kesmek özellikle de Almanya'nın doğuya doğru genişlemesini engellemek için de Doğu Avrupa devletleri içinde bundan doğan boşluğu onlarla ilişkiler kurarak doldurmaya koşmuştur. Aynı şekilde Amerika, NATO'yu olduğu gibi bıraktı ve NATO'dan ayrı Avrupa askeri gücünün inşasına karşı çıktı ve halen de çıkmaktadır. Sovyetler Birliği'ne varis olan Rusya ise Avrupa Birliği'nin doğuya doğru genişlemesi karşısındaki korkularını gizlemekte ve bir takım güvenceler elde etmek için çalışmaktadır. Ancak Sovyetler Birliği'nin ve doğu bloğunun yıkılmasından kaynaklanan devletlerarası durum ve Amerika Birleşik Devletleri karşısındaki zayıflığını hissetmesi nedeniyle Doğu Avrupa dosyası hususunda uzlaşmaya varmak için Avrupa Birliği devletleri ile

koordinasyon kurmaktan bir kaçış bulamadığı gibi küresel siyasette etkili olmak için de bazı Avrupa Birliği ülkeleri ile koordinasyon kurmaya çalışmaktadır. Bu da onu, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında, uzlaşma dönemi sırasında ve bunun kısa bir zaman sonrasındaki durumun aksine Avrupa Birliği ve devletlerine karşı daha yumuşak bir tavır takınmaya sevk etmiştir.

Fransa ise De Gaulle'un yönetime gelmesinden sonra Birleşik Devletler'i ziyaret edip 1969 Mart ayında Nixon ile görüşmesine kadar Avrupa'nın birleşmesi ve onu iki bloğun arasında üçüncü bir güç yapmak için çalışmaktaydı. Bunun içindir ki Fransa için bir tehlike olmayacak derecede Almanya'nın güçlenmesi, Fransa'nın egemenliğini garantilemekle birlikte Avrupa devletleri arasında bir konfedere birlik oluşturmak için çalıştı ve tarihin doğuşundan beri İngiltere'nin klasik politikasının her türlü vesileyle Avrupa'nın birleşmesini engellemek olduğuna inandığından dolayı onu Avrupa'dan uzaklaştırmak için var gücüyle gayret gösterdi. Ancak De Gaulle'un 1971'de istifa etmesi ve bundan bir yıl sonra da ölmesinin ardından Fransa Cumhurbaşkanı Pompidou, 1971 yılında İngiltere Başbakanı Edward Heath ile uzun ve yoğun müzakereler altında bir araya geldi ve bunun üzerine İngiltere'nin üyeliğine muvafakat etti.

Özellikle Fransa ile Almanya, Avrupa'nın ortak dış politikasını geliştirme uğraşlarını sürdürmektedirler. Özellikle Almanya, bir Alman gücü olarak ortaya çıkmasına ne denli karşı çıkıldığının farkındadır. Dolayısıyla Avrupa Birliği çerçevesinde bir güç olarak ortaya çıkmak için Fransa ile koordinasyon kurmaya çalışmaktadır ki böylece doğuya

doğru genişlemek gibi özel hedeflerinin çoğunu gerçekleştirmiş olsun. Nitekim iki devlet, 2003 yılındaki Irak'a yönelik savaş boyunca savaş karşıtı ortak bir tavır sergilemede başarılı olmuşlardır. Bu da Fransa ile Almanya'nın, Avrupa'nın ortak dış politikasının çekim eksenini olması için atmosferler oluşturmuştur. Nitekim iki devletin yeni bir Avrupa anayasa taslağı ve NATO'dan ayrı ortak Avrupa askeri erkanını oluşturmaya çalışması, sırf Avrupa'yı devletlerarası siyasette etkin küresel bir güç yapmak içindir.

İngiltere ise uzlaşma döneminde Almanya ile bağınu kuvvetlendirmek, Almanya'nın gelişmesine ve güçlenmesine karşı Amerika ile Rusya'nın (Sovyetler Birliği) komploları hususunda onu bilgilendirmek için çalışmaktaydı. Daha sonra İngiltere'deki yoğun iç muhalefete rağmen 1971 yılında Pompidou ile Edward Heath arasında yapılan uzun ve yoğun görüşmenin üzerine Avrupa Ortak Pazarına katılma kararı aldı. İngiltere, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından önce de sonra da iki deve karşı koymada Avrupa ile güçlenmeye çalışmıştır. Ancak Amerika'nın karşısında alenen düşmanca bir tavır takınmamıştır ve bu da geçici gereklilikten kaynaklanmaktaydı. Avrupa, küresel bir güç olmada daha yolun başında olup yolu tehlikelerle doludur. Bilhassa Amerika, Fransa ile Almanya'nın hedefleri karşısında uyanık olup sürekli çalışıyor ve Fransız-Alman planlarını boşa çıkaracak ölçüde devletlerarası arenanın en güçlüsü ve eline geçen her fırsatta bunu yapmaya ehil kılacak imkanlara sahipken Avrupa, bu arzusunu başarıyla taçlandıramayabilir. İngiltere'nin bugünkü politikası, herhangi uygun bir yerde bulduğu menfaatleri avlamak

üzere bir ayağını Avrupa'ya, diğer ayağını da Amerika'ya koymaya dayanmaktadır.

Avrupa devletleri özellikle de büyük devletleri arasındaki bu farklı (milliyetçi) vakıa, devletlerarası siyasete hep birlikte etki eden güçlü birleşik bir Avrupa'nın oluşması önünde engel teşkil etmektedir. Nitekim bu kitabın hazırlandığı sırada yirmi beş devletten oluşan Avrupa Birliğinin 18.06.2004 tarihinde Dublin'de düzenlenen toplantısının birlik başkanının seçilmesi üzerinde ittifak edemeden bir sonraki toplantıya erteleyerek dağıldığını öğrenmemiz bunu teyit etmektedir. Bununla birlikte milliyetçilik faktörü ile birlik devletlerinin inandığı kapitalist menfaatçiliğin Avrupa'nın gerçek birliğini engelleyen iki faktör olmasına rağmen Avrupa Birliği, hem Amerikan ekonomisi gücü ile rekabet eden devasa ekonomik güç teşkil etmeye hem de euro devletlerarası işlem hacminde dolarla yarışmaya başlamıştır. Ayrıca hem devletlerarası siyasi etkinin çıkarları farklılaştırmasına hem de özellikle 01.05.2004'te yeni katılan Doğu Avrupa devletleri olmak üzere Amerika'nın, bazı devletleriyle olan güçlü ilişkileri yoluyla birlik devletlerine sızmasına rağmen birlik belirli ölçüde Amerika'nın ekonomik planları karşısında ezici bir baskı teşkil etmeye başlamıştır.

Özetle şunu söyleyebiliriz ki eğer Avrupa Birliği, birbirine kenetlenmiş olsaydı kesinlikle ekonomik, siyasi ve belli ölçüde askeri açıdan devletlerarası nüfuz üzerinde Amerika ile yarışabilirdi. Ancak tutarsız bir birliktir ki bu da gücünü oldukça zayıflatmaktadır. Birliğin yapısı işte budur. Yani öyle bir birlik ki birlikten doğacak bir güce muhtaçtır.

Avrupa Birliği, Amerika'nın var gücüyle budamak için çalıştığı onu kaygılandıran ekonomik bir devdir. Çünkü o, ekonomik alanda Amerika'nın gerçek bir rakibidir. Nitekim AFP Haber Ajansı, 19.04.2003'te şu haberi aktarmıştır: *"Birleşik Devletler, Washington'da özel bir araştırma enstitüsü olan Uluslararası Ekonomi Enstitüsü Direktörü Fred Bergsten'in açıklamalarına göre 2000 yılı itibarıyla 500 milyar doları aşan büyük cari açığı dengelemek için büyük ölçüde Avrupa Birliğinin yatırımlarına bel bağlamaktadır."* Yine yaklaşık bir sene sonra 2004 mayıs ayının başında on devletin Avrupa Birliğindeki önceki on beş devlete katılımı için 16.04.2003'te Atina'da imza atılması da Avrupa'yı 450 milyon nüfusu ile dünyanın en büyük ticari alanı haline getirmiştir.

Avrupa Birliği, siyasi ve askeri alanda Amerika'ya oranla zayıftır ve Amerika, bir takım faktörler sayesinde onu zayıflatmayı başarmıştır ki bunlardan bazıları şunlardır:

a- Dağılan Sovyetler Birliği liderliğindeki Varşova Paktının ortadan kalkmasından beri son bulması gereken NATO'nun varlığını sürdürmesidir. Ancak Amerika, Avrupa devletlerini Rusya'dan ve gerektiğinde başkalarından koruma gerekçesi altında NATO'nun varlığını sürdürmekte ısrar etmektedir ki böylece Amerika'nın Avrupa üzerindeki askeri hegemonyası devam edecektir. Nitekim Avrupa Komisyonu Başkanı Romano Prodi, 19.04.2003'te (AFP) Haber Ajansı'na şöyle demiştir: *"Avrupa Birliği, sesini NATO içerisinde dinletmelidir. İşte o zaman Avrupa ve Amerikan payandalarına dayanan bir pakta sahip olacağız."* Ve şöyle eklemiştir: *"İşte bu, sadece Birleşik Devletleri'ne icabet eden alışageldiğimiz pakt yerine gerçek NATO olacaktır."* Ve şöyle

demıştır: *“Hazineden sorumlu Avrupa'yı teslim edemeyiz ve güvenlik çantasını Amerika'ya terk edemeyiz.”*

b- Kendisini Avrupa Birliği içerisinde eritmek sonra da Lüksemburg gibi bir devlet olmak istemeyen İngiliz politikasının bir sonucudur. Bunun içindir ki İngiltere, bir ayağını Avrupa Birliğine, diğerini de Amerika'ya koymaktadır. Dolayısıyla kendi çıkarları ile Amerika'nın çıkarları Avrupa Birliğini zayıflatma noktasında birleşmektedir: Yani birleşik bir güç olsa dahi Avrupa'nın Amerika ile rekabet edememesi için İngiltere, Avrupa içinde söz sahibi olarak kalmalıdır.

c- 2004 yılı mayıs ayının başında Avrupa Birliğine katılmak üzere 16.04.2003'te imza atan on devletin geneli Amerika'nın nüfuz bölgesidir veya 19.04.2003'te Prodi'nin dediği gibi: *“Avrupa Birliğinin bazı yeni devletlerinin güvenlik meselelerine ilişkin hususlarda Birleşik Devletler ile sağlam ilişkileri vardır.”*

d- Petrol kaynakları üzerindeki Amerikan hegemonyasının artması Amerika'ya petrole muhtaç Avrupa Birliği devletlerinin üzerindeki hegemonyasını arttırma fırsatı vermesidir. Aynı şekilde üçüncü dünya yöneticileri üzerindeki Amerikan hegemonyasının artması da karlı ticaret anlaşmalarına etki etmesini ve bu dünyanın servetlerini yağmalamasını sağlamaktadır ki bu da Avrupa devletlerini bu kazanımlardan mahrum etmektedir.

Bundan dolayı deriz ki; Avrupa güçler dengesi birbirine kenetlenmiş değildir ve neredeyse ortada tek bir Avrupa gücü diye bir şey yoktur. Bilakis Avrupa Birliği, başlarında kendisiyle birlikte diğer Avrupa devletlerinden oluşan bir örgüt oluşturmak dolayısıyla bir Avrupa gücü oluşması için çalışan Fransa olmak üzere Avrupa içerisindeki güçlü

devletlerden ibarettir. Diğer taraftan ise güçlü bir Avrupa örgütü oluşmasını önemsemeyen dahası Avrupa'da nüfuz sahibi bir İngiltere vardır.

Böylece Avrupa meselesinin yansımaları, kendi içerisindeki veya kendisi ile Amerika veya diğer sıcak meseleler arasındaki devletlerarası ilişkileri olmak üzere işte bu yansımalar, hala Avrupa'dan arta kalanları devletlerarası açıdan oldukça önemli bir hale getirmektedir. Avrupa içerisindeki denge farklılığı, çıkarlar ve ilişkiler çatışması ister Avrupa'nın istikrarı isterse istikrarsızlığı açısından olsun onu küresel barış denilen şey için tehlikeli bir mesele haline getirmektedir.

Bunun içindir ki Avrupa meselesinin diğer beş meseleye etkisinin, onlarla etkileşiminin ve ortamlarının iç içe girmesinin göz ardı edilmesi imkansızdır. Binaenaleyh Avrupa meselesine, Avrupa'nın birbiriyle çatışan devletler olmasından Ortak Ekonomik Pazara dönüşmesine ardından dünyada kendine özgü bir ağırlık oluşturmaya çalışan Avrupa Birliği haline gelmesine kadar olan vakasıyla ve tehlikeleriyle örtüşen bir nazarla bakılması kaçınılmazdır. Bu ise diğer meselelerin ve Avrupa'nın bunlarla olan ilişkisinin yeniden incelenmesiyle ortaya çıkacaktır.

2. Ortadoğu Meselesi

İslam ve İslam'ın Batı için tehlikesi, stratejik konumu, Avrupa, Afrika ve Asya bağlantı noktalarını kontrol etmesi, Yahudi varlığı ve Batılı çıkarların ön savunma hattı olması, sömürgecilik, maddi menfaatler özellikle de petrol ile alakalı bir meseledir. Dolayısıyla İslam'la, stratejik konumuyla, Yahudi devletiyle, sömürgecilikle ve petrolle alakalı olan bir

meselenin sadece bölge halkı ve Müslümanlar açısından değil tüm dünya açısından oldukça önemli bir mesele olduğunda şüphe yoktur.

İslam'a gelince; Amerika ve Batı açısından en büyük tehlike teşkil etmeye devam etmektedir. Ortadoğu bölgesi ise İslami davetin dünyaya açılımının doğal hareket noktasıdır. Bunun içindir ki sosyalizmin çökmesinden sonra Amerika'nın İslam'ı tek ve baş düşman edinmesi, terör, köktendincilik ve radikalizm sloganlarını da İslam'a ve bölgedeki Müslümanlara yönelik saldırısı için bir kılıf olarak kullanması hiç şaşırıcı değildir. Zira Amerika, var gücünü kullanarak bölgedeki kendisine bağlı ajan hükümetlerin izlediği baskı, zulüm, işkence ve sindirme üslupları yoluyla İslami siyasi hareketleri yönetimden uzaklaştırmak için çalışmaktadır. Bush, açıkça bunun Müslümanlara yönelik yeni bir haçlı savaşı olduğunu ilan etmiştir. Nitekim Amerikan Adalet Bakanı John Ashcroft şöyle diyordu: *"Açıkçası terör, sadece kendisine inanan bir takım kimselerde değil bizzat İslam'ın kendisinde yatmaktadır."* Ve -iddiasına göre de- Allah'ın Kur'an'da teröre teşvik ettiğini ifade etmiştir.

Ortadoğu'nun stratejik konumuna ve bağlantı noktalarını kontrol etmesine gelince; bunun önemi, üç eski kıtanın; Afrika, Avrupa ve Asya kıtalarının kesiştiği bir bölgede yer almasından ve Cebelitarık, İstanbul, Aden, Hürmüz boğazlarını, Süveyş Kanalı'nı, Akdeniz'i, Karadeniz'i, Kızıl Deniz'i, Basra Körfezi'ni kontrol etmesinin yanı sıra üç kıta arasındaki ham madde ve emtia yollarının kavşak noktası olmasından kaynaklanmaktadır. Ortadoğu'nun stratejik önemi, uzlaşma öncesinde Batı bloğu ile Sovyet bloğu arasında kritik bir noktayı teşkil etmekteydi. Çünkü

Ortadoğu, eski Sovyetler Birliği'ne karşı belirlenmiş askeri bölgedeki Batı şeridini teşkil etmekte ve bu şerit Ortadoğu ile Afrika hususunda Sovyetler Birliği'ne karşı koymada Batının ön savunma hattıydı. Bunun içindir ki Ortadoğu'da nükleer üsler de dahil askeri üsler inşa edildi, devletlerini askeri paktlara bağlamak için pek çok girişimlerde bulunuldu, stratejik öneme sahip bir çok havaalanları ve otoban denilen geniş yollar inşa edildi. Ancak 1961 yılında iki devin anlaşmasından sonra Ortadoğu'nun bu stratejik önemi kalmadı. Bunun içindir ki Ortadoğu'daki askeri paktlar hususu ihmal edildi, nükleer üsler kaldırıldı, iki dev İngiliz üslerini kaldırmak için adım attılar, Aden, Libya ve Doğu Süveyş'teki üsleri kaldırmayı başardılar ve Kıbrıs'taki üslerini kaldırmaya çalıştılar. Böylelikle o zaman Ortadoğu'nun stratejik önemi kalmadı. Ancak soğuk savaşın sona ermesi ve Sovyetler Birliği'nin ortadan kalkmasıyla Ortadoğu özellikle Rusya ile Avrupa karşısında Amerika açısından stratejik önemini yeniden kazandı. Bundan dolayı Amerika, yeniden Körfez'de askeri üsler oluşturmaya döndü, Afganistan ile Irak'ı işgal etti, Bahreyn'den sonra Pakistan ve Kuveyt'i de stratejik ortak olarak ilan etti.

Ardından son olarak Ortadoğu'yu Birleşik Devletler'in güvenliğinin ileri savunma hattı addetti, ona yönelik "Büyük Ortadoğu Projesi" adını verdiği bir proje hazırladı ardından bunu "Ortadoğu ve Kuzey Afrika Projesi" olarak değiştirerek 2004 haziran ayında Sea Island bölgesinde düzenlenen Sekiz Sanayileşmiş Ülke zirvesine sundu.

Her halükarda denilebilir ki batıda Atlas Okyanusu'ndan doğuda körfez üzerindeki İran ve Irak'a, kuzeyde Türkiye'den güneyde büyük Afrika çöllerine kadar uzanan,

yani tüm Arap ülkelerinin yanı sıra Türkiye ile İran'ı da kuşatan Ortadoğu'nun önemli konumu, sadece bu dönemde değil bilakis haçlı savaşlarından günümüze kadar sahip olduğu nakil ve ulaşım konusundaki müthiş öneminden dolayı onu sömürgecilerin kiblesi ve tamahkarların uğrak yeri haline getirmiştir.

Filistin'e dikilen Yahudi varlığı açısından olana gelince; Ortadoğu meselesinin eksenini ve sadece Ortadoğu'da değil tüm dünyada istikrarsızlığın sebebi haline gelmiştir. Bu da Batıyı uykusuz bırakan İslami alemin sorunlarının %90'nunun Filistin'deki, yani İslami alemin merkezindeki Yahudi devletinin varlığı sorunundan kaynaklandığını ikrar eden Batılıların bizzat kendi itirafıdır.

Sömürgecilik açısından önemine gelince; başına belayı saran, büyük bir devlet ve küresel bir güç olması vasfıyla onu yok eden ve onu Batılı devletlerin sömürge ve nüfuz yayma üzerinde birbirleriyle rekabet ettikleri Batılı bir sömürgeye dönüştüren işte budur. Zira dünya petrolünün yarısından fazlası ile Ürdün, Irak, Suriye, Türkiye, İran ve diğer ülkelerdeki ham maddenin burada olması Avrupa ve Amerika'nın toplam servetinin on katına denk gelen muazzam bir serveti oluşturmaktadır. Bunun içindir ki devletler, onu sömürmek için birbirleriyle yarışmakta ve onun için birbirleriyle çatışmaktadır. Nitekim ona hakim olmaya yönelik Amerika'nın Körfezdeki savaşları apaçık ortadadır.

Dolayısıyla bu dört eksenin; İslam, petrol, stratejik konum ve "İsrail'in" aynı meselede toplanması bu meseleyi düğüm noktası ve sorunların sorunu olacak ölçüde en tehlikeli ve en karmaşık meseleye dönüşmesinin garantörü

mesabesinde. Dolayısıyla bu sorun, büyük devletlerin çözmesinden daha karmaşıktır ve kuşatmalarından daha büyüktür. Bunun içindir ki Ortadoğu meselesi, büyük güçlerin kendisine dair bir çözüme sahip olmadıkları son derece karmaşık dikenli bir sorundur ve İslami Devlet (Hilafet) kurulmadıkça da asla çözülmeyecektir.

Ortadoğu, 18. asrın ortalarına kadar İslam ve İslami Devlet'in hükmü ve nüfuzu altındaydı. Berlin Konferansı'ndan, yani 18. asrın sonlarından bu yana Avrupalı büyük devletler, ona saldırı girişimlerine başlayarak Fransa, İngiltere ve İtalya'dan her biri ona saldırmıştır. Saldırıları, Osmanlı Devleti yok edilip Hilafet'in ortadan kaldırılmasıyla İslami Devlet yok edilinceye kadar peşe peşe devam etmiştir. Böylece Ortadoğu, İngiltere'nin sömürgeci, hakimiyeti ve nüfuzu altına girdi. İngiltere'nin nüfuzu, ülkelerinin hepsini hatta Türkiye ve Afganistan gibi sömürge olmayanları bile kapsadı. Fransa'ya ise Lübnan olarak isimlendirilen güneybatı sahili de dahil Suriye olarak isimlendirilen Şam beldesinin kuzey kısmıyla sınırlı olan az bir kısımdan başka bir şey kalmadı. İkinci Dünya Savaşı sona erinceye kadar bu durum böyle devam etti. Fransa buradan kovuldu ve İngiliz sömürgeciliği buranın taksim edilmesi ve her bir kısma bir devlet ismi verilmesine odaklanması şeklinde farklı yeni bir üsluba dönüştü. Bunun içindir ki İkinci Dünya Savaşı sona erdi ve Ortadoğu'nun tamamı Batı sömürgeci yada daha doğrusu bir İngiliz sömürgeci sayıldı. Bunun içindir ki özgür dünya ile Batı bloğunun bir parçası sayılmakta ve orada Doğu bloğunun herhangi bir varlığı bulunmamaktaydı. Ortadoğu'yu yalnız başına sömürmede İngiltere'ye şu iki faktör yardımcı oldu:

Birincisi: Fransa'nın siyasi, ekonomik ve devletlerarası açıdan zayıf olup Ortadoğu'nun sömürülmesinde İngiltere'ye ayak uyduramaması ve onunla rekabet edememesidir. İkincisi: Amerika'nın Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra uzlet politikasını izlemede ısrar etmesidir. Bunun içindir ki İngiltere, 19. asır boyunca hatta 20. asrın ortalarına kadar Ortadoğu'nun sömürülmesinde yalnız başına kaldı. Ancak 1950 yılından sonra durum farklılaştı ve köklü bir şekilde değişti. Zira İngiltere ile Amerika arasında savaflara, darbelere, manevralara ve komplolara sahne olan sömürgecilik çatışması ortaya çıktı. Bazen şiddetlenen bazen dinen bu çatışma, Amerika'nın Ortadoğu'da dizginleri eline geçirmeyi başarmasına kadar devam etti. Böylece İngiltere, alenen Amerika'ya cephe alamayacak derecede zayıfladı. Ancak gücü yettiğince sömürgelerini korumak için teşebbüslerine devam etti ve Irak işgalinde olduğu gibi projelerinde Amerika'ya ortak olmak yoluyla kısmen de olsa bölgede kendisine ait bir varlık olmasına hırs gösterdi.

Binaenaleyh İkinci Dünya Savaşı sonrasında Amerika ile İngiltere arasında Ortadoğu üzerindeki çatışmanın faal olarak aşağıdaki şekilde yoğunlaştığını söylemek mümkündür:

İkinci Dünya Savaşı sona erdikten sonra Ortadoğu meselesi hakkındaki Amerikan ve İngiliz politikaları, ortak yolda hareket edip iki devlet, politikaları hakkında görüşüyorlar, müzakere ediyorlar, aralarında planlar ve üsluplar hazırlıyorlardı. İngiltere, özellikle Arap Yarımadası petrolü olmak üzere Amerika'nın bazı menfaatleri oburca yutmasına izin vermesine ve kimi zamanlar onunla hareket

etmesine rağmen çıkarlarına zarar verici olarak gördüğü hususlarda onun karşısında durmaktaydı.

Filistin'de Yahudi meselesi ortaya atıldığında Amerika, bölgeyi sömürmenin bir aracı olarak kullanmak için Filistin'de bir Yahudi devleti oluşturmayı düşünmekteydi. İngiltere ise Yahudi devletinin kurulması hususunda karar veremedi ki Filistin'in Yahudilerin veya Yahudi devletinin tahakküm edeceği bir yapı olmasında tereddüt ediyordu ve bunu diğer Arap beldelerindeki sömürgeleriyle koordine etmek istiyordu. Bunun içindir ki karar vermedi ve meseleyi Birleşmiş Milletlere havale etti. Birleşmiş Milletler ise Amerika'nın etkisiyle Yahudi devletinin kurulmasına karar verince İngiltere, sessiz kaldı ve kararı zamana bıraktı: Bölge, Müslümanların arasında bir Yahudi devletinin varlığını hazmedebilecek mi yoksa bu İslami bünye onu kaldırıp atacak mı? Böylece Yahudi devlete yönelik politikasını zamanın neye karar vereceğini bekleme esasına binaen yürüttü.

Amerika ise "İsrail'in" yerleşmesi ve bu yerleşmeye karşı çıkılmasına son verilmesi yönünde adım atılmasına teşvik etmeye başladı. İngiltere ise gizlice olmasına rağmen bu hususta onunla ters düşmekteydi. Dolayısıyla Yahudi devletinin varlığı hakkında İngiltere ile Amerika arasında sert bir çatışma ortaya çıktı.

Bunun yanı sıra Amerika, Ürdün-Suriye-Lübnan üzerinden Akdeniz'e petrol boru hattının uzatılması girişiminde bulununca İngiltere, bölgede köklü geçmişe sahip olup ajanları olmasından dolayı bölge yöneticilerinin hepsine etki etmeye muktedir olduğu halde boru hattının güzergahına karşı çıktı. Bunun üzerine Amerika, bölgenin

durumunu değiştirmenin yegane aracı Güney Amerika'da uyguladığı politikanın uygulanması olduğunu gördü. Dikkat edin! O, askeri yöneticiler oluşturmak ve darbeler yapmaktır. Böylece Suriye'deki Hüsnü Zaim'in gerçekleştirdiği ilk askeri darbesini yaptı ve o, petrol boru hattının uzatılması hususunda Amerika'ya imtiyazlar verdi. Böylece boru hattı döşendi ve bu sorunun üstesinden geldi. İngiltere, Amerika'nın bölgeyi sömürmek ve kendisinden almak istediğini hissedince şiddetle Amerika'ya mukavemet göstermeye başladı. Ancak bunu siyasi üsluplar, manevralar ve bölge halkı yoluyla yaptı.

Hüsnü Zaim'in darbesinden, İngiltere'nin Amerikan projelerinin tamamına karşı mukavemetinin şiddetlenmesinden ve iki devlet arasındaki mevcut gizli çatışmanın yarı açık çatışmaya dönüşmesinden sonra Amerika'nın Ortadoğu'daki diplomatik temsilcileri, Amerika'nın bölgedeki askeri ve ekonomik çıkarlarının tehdit edildiğini gördüler. Böylece Amerikan politikasının İngiliz politikası ile yan yana durmasının, Amerika'nın İkinci Dünya Savaşı öncesinde olduğu gibi bölgede durması ve savunması için küçük bir yem verilmekle yetinen, bölgenin tüm servetlerinden mahrum eden ve bölgenin tamamını yalnızca kendi hakimiyetinde bırakan İngiltere'nin kullandığı bir maşa olarak kalması anlamına geldiğini gördüler. Arap toplumu nezdinde güvenilir Amerikalı diplomatlar bunu görünce Washington politikasının istikametinde ölkelerin halklarıyla işbirliğini bu politikanın geliştirilmesi ve entegrasyonuna temel yapacak şekilde bir takım temel değişikliklerin yapılmasının ve yeniden revize edilmesinin kaçınılmaz olduğuna kanaat getirdiler. Ancak

aynı zamanda bizzat onlar, "İsrail'in" kurulması ve Müslümanların buna karşı besledikleri kin ve nefretin boyutunun yanı sıra büyük bir sorun yığını ile karşılaştıklarını gördüler. Bunun içindir ki ciddi olarak düşünmezden ve bölgeyi bir İngiliz üssünden bir Amerikan üssüne dönüştürmeye başlamazdan önce bu sorunların çözülmesinin kaçınılmaz olduğunu gördüler. Bu nedenle onlardan bazıları bu konunun ele alınması için bir konferans yapılması çağrısında bulundular. Böylece 1950 kasım ayında İstanbul'da ilk konferanslarını yaptılar, konferans başkanlığı görevini Orta Doğu ve Kuzey Afrika İşlerinden Sorumlu Amerika Dışişleri Bakanlığında yardımcı olan Mr. George Maggie'i üstlendi ve bu konferans aralıksız beş gün devam etti. Bu gizli konferansta bölgeye ilişkin siyasi, stratejik ve ekonomik en bariz konuları ele aldılar.

Böylece Ortadoğu fiilen bir Amerikan üssüne dönüştürülmek isteniyor ve ülkelerin halklarıyla işbirliği bu bölgenin dönüştürülmesi üsluplarından bir üslup olarak kullanılacaksa Amerikan politikasının İngiliz politikası ile bağlantılı kalmasının mümkünatı olmadığı görüşünde karar kıldılar. Suriye'deki Cumhurbaşkanı Şükrü el-Kuvvetli'nin petrol boruları için imtiyaz vermekten imtina etmesi ve bunu Hüsnü Zaim'in yaptığı darbe yoluyla almaları olayını da - özellikle de İngilizler aynı yıl içerisinde, yani 1949 yılında geri dönmüş ve Hinnavi'nin Hüsnü Zaim'i devirerek yaptığı darbeyi gerçekleştirmişler ve Suriye tekrar İngilizlerin eline geçmişken- görüşlerinin doğruluğuna dair bir delil olarak aldılar. Aynı şekilde bu, Amerika bölgede çalışmak istiyorsa Amerikan politikasının İngiliz politikasından ayrılmasının gerekliliğine dair görüşlerinde kendilerine yardımcı oldu. Bu

konferans, Arap sahasında Amerikan diplomasisini yönlendirme araçlarından en önemlisi sayılır. Beyaz Saray, Dışişleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı ve Denizcilik Bakanlığundan her birine önerilerde bulunuldu ve bu önerilerin yanı sıra aşağıdaki şekilde özetlenebilecek önemli bir fezleke sunuldu:

Son İkinci Dünya Savaşı tecrübeleri Ortadoğu bölgesinin, Sovyetler Birliği'ne karşı savaşa girilmesi için gerekli unsurların hepsini bir araya toplayan bir ana üs olduğunu, Kafkasya'daki Rus petrol kuyularına saldırarak Sovyet savaş araçlarını en zengin petrol kaynaklarından mahrum etme düşüncesinin sadece Türkiye ile askeri işbirliği yoluyla başarıya ulaşmasının büyük bir şansı olmadığını, bilakis bunun Irak ile Mısır'ın Bakü ve tüm Kafkaslardaki Sovyet petrol sahalarını kuşatmayı ve iptal etmeyi hedefleyen herhangi bir saldırı planına insan, silah ve gıda tedariki sağlayan büyük bir depoya dönüşmesi koşuluyla Suriye, Lübnan ve Filistin'de düzenli hava üsleri oluşturmayı gerektirdiğini ispat etmiştir.

Ayrıca 1941'den 1944'e kadar devam eden dönem boyunca Yunanistan, Sicilya ve İtalya'ya yönelik askeri saldırılar da müttefik kuvvetlerinin savaşına zaferi ve düşman ordularını Avrupa kalesine hapsedilmesini garanti eden bu tür belirleyici savaş operasyonlarına erzak ve teçhizat tedarikinde Ortadoğu'nun önemini tartışma götürmeyecek şekilde ortaya koymuştur.

Sonra fezleke, tüm katılımcıların muvafakatiyle hazırlanan şu dört öneriyle son bulmuştur:

Birincisi: İngiltere ile Arap dünyası arasında ele alınan ilgili meselelerin tamamında İngiliz politikasından ayrılmak.

İkincisi: Arap milliyetçiliği taleplerinin desteğini Ortadoğu'daki Amerikan politikasına temel yapmak.

Üçüncüsü: Mısır'ı İngiltere'den talepleri noktasında desteklemek ve Irak'ta da bu tür bir hareketin gelişmesine teşvik etmek.

Dördüncüsü: "İsrail'i" diplomatik ve ekonomik olarak desteklemekten vazgeçmek ve Birleşmiş Milletleri Filistin'in Arap ve Yahudi olmak üzere iki devlete taksim edilmesi projesini ve Güvenlik Konseyinin Arap mülteciler meselesinin yurtlarına geri döndürülmeleri ve geri dönmek istemeyenlere tazminat verilmesi esasına binaen çözülmesine ilişkin devletlerarası kararlarını uygulamaya teşvik etmek.

Denildi ki onlar, Mısır'a ilişkin özel bir tavsiyede bulundular. Zira tarihin Mısır'ın Ortadoğu bölgesinin kapısı olduğunu kanıtlamasından ötürü Amerika'nın Mısır'ı İngiltere'den almasının, İngiltere'yi oradan çıkarmasının ve orada bölgenin tamamının liderliğini üstlenecek güçlü bir yönetimin ikame edilmesinin zorunluluğu tavsiyesinde bulundular.

Bu öneriler, Birleşik Devletler'deki iktidar organına sunulduğunda Amerika'daki yönetimi elinde bulunduran Demokrat Parti'ydi. Demokrat Parti ise genellikle İngiltere'ye nezaket göstermeye meyliyordu ki Birleşik Devletler'in Başkanı Truman idi ve Truman ise yönetime şu iki faktörün teşvikiyle gelmiştir: Birincisi, Yahudi nüfuzu ve ikincisi bazı Amerikan ortamlarındaki İngiliz nüfuzudur. Truman, İngiltere'nin yanı sıra Yahudiler karşısında birçok yükümlülükler altına girmiştir. Bunun içindir ki her ne kadar Eisenhower döneminde bu kararlara ilgi gösterilmiş

olsa da Truman, bunlara diplomatların beklediği ilgiyi göstermemiştir.

Her halükarda Amerikan politikası, diplomatların mezkur konferansından sonra Ortadoğu'da aktifleşmiştir. Zira Amerika, Arap devletleri ile "İsrail" arasında sulh oluşturmak ve İngiltere'yi Ürdün ile Irak'tan çıkarmak için cesur girişimlerde bulunmuştur. Zira Amerikan diplomasisi, Kral Abdullah ile temas kurarak onunla bir anlaşma yapmak için müzakerede bulundu ki bu anlaşmanın özeti ise Kral Abdullah, İngiltere'yi bırakarak Amerika ile birlikte hareket edecek, "İsrail" ile barış yapması karşılığında Irak ve Hicaz'ı kendisine katarak Ürdün, Irak ve Hicaz'dan oluşan bir devlet oluşturup Suriye ile Lübnan'ı da bu devlete ilhak etmesi hususunda Amerika onun elini serbest bırakacak ve ekonomik olarak bu yeni devletin canlandırılması için gerekli olan kredi ve yardımları verecekti. Bunun üzerine Kral Abdullah, buna muvafakat etti ve ardından da bu projeyi gerçekleştirmek için çalışmaya başladı. Zira Irak'a giderek orada Abdililah ve Nuri es-Saîd ile görüşerek konuyu onlara açtı ve onlardan kendisiyle beraber hareket etmelerini istedi. Bunun üzerine onlar Bağdat'taki İngiliz büyükelçisi ile temas kurmaktan başka bir şey yapmadılar ve Kral Abdullah'ın projeleri hususunda onu bilgilendirdiler. İngiltere ise onunla hareket etmelerini engelledi. Bunun içindir ki Kral Abdullah'ın söylediklerini ne kabul ettiler ne reddettiler ve meseleyi askıda bıraktılar. Bunun üzerine Ürdün'e dönerek proje hususunda kendisi ile birlikte hareket etmesi ve kendisine yardım etmesi için Riyad es-Sulh'a haber gönderdi. Riyad es-Sulh ise bunu hemen kabul etti ve görünen o ki Amerikalılara dönmüyordu.

Bunun üzerine İngilizler, Amman'dan Beyrut'a dönmek üzere havaalanına giderken Riyad es-Salih'i öldürme girişiminde bulundular. Bundan bir hafta sonra ise Kral Abdullah, Glop Paşa'nın tezgahladığı açık bir komplo sonucunda Kudüs'te Mescid-il Aksa'da öldürüldü. Oysa Amerikan büyükelçisi, öldürülmesinden bir gün önce komplolar ve sefere çıkması hususunda onu uyarmıştı. Böylece bu proje ölmüş oldu. Aynı yıl içerisinde, yani 1952 yılında Amerika'da başkanlık seçimleri yapıldı, Cumhuriyet Partisi, Eisenhower'ın şahsında başkanlığı kazandı ve 1953 yılının başında yönetimi devraldı. Yönetimi teslim almasıyla İngiltere ile Amerika arasındaki çatışma şiddetlendi. Çünkü Eisenhower, askeri ve devletlerarası açıdan Amerika'nın üstün çıkarını Yahudi ve İngiliz baskısının önüne geçirmesiyle bilinmekteydi. Bunun içindir ki iki devlet, yani Amerika ve İngiltere arasındaki çekişme keskin bir şekle büründü ve bunun en önemli tezahürü Amerika'nın Mısır'ı İngiltere'den alması sonra da oradan kovmasıdır. Bunun öncesinde de Amerika, Suriye'de bir darbe gerçekleştirerek ajanı Edip Çiçekli'yi yönetime getirmişti. Böylece Mısır ve Suriye Amerika'nın oldu. O tarihten beri Arap ülkelerinin hepsi, Anglo-Amerikan çatışmasının engin sahası haline geldi. Bu engin sahada Amerika'nın ayağından İngiltere'nin ayağına İngiltere'nin ayağından Amerika'nın ayağına geçen ve bu şekilde devam edip giden, âdeta Arap ülkelerini bir topa çeviren pek çok eylem yapıldı. Bu ise Mısır, Suriye, Ürdün, Irak, Suudi Arabistan ve Yemen'i kapsayıp düğüm noktası olması ve genel olarak Arap ülkelerinin hepsini etkilemesi vasfıyla çoğu Suriye'de olmak üzere pek çok eylemde ortaya çıktı. Bunun içindir ki Suriye'de pek çok

siyasi eylem meydan gelmiştir ve bunların en belirginini de darbelerin çok oluşudur. Zira Hüsnü Zaim öldürülür öldürülmez İngilizlerin ona olan kını ortaya çıktı ve yönetimi sona erdi. Hatta İngiltere, hem Suriye'de yönetimi demokratik esasa göre yerleştirmek hem de Verimli Hilal'i oluşturmanın bir adımı olarak Suriye'yi Irak'a ilhak etmek için çalışmaya başladı. Bilfiil Suriye'de seçimler yapıldı, ülke için bir anayasa belirlendi, Halk Partisi ile Vatan Partisi yönetime hakim oldu ve programlarında Irak ile birleşmeyi ilan ettiler. Amerika ise İngiltere'nin çabalarını engellemeye çalışmasına rağmen yönetime Edip Çiçekli gelinceye kadar uygun bir fırsat bulamadı. Böylece önce perde arkasından sonra aleni bir şekilde yönetime hakim olup kendisini cumhurbaşkanı olarak atayınca Suriye, Amerika'nın eline geçti ve İngiliz ajanlarının Irak'ın desteği ile Çiçekli'yi devirdiği 1954 şubatına kadar onun elinde kaldı. Böylece Suriye tekrar İngilizlerin eline geçti ve tekrar temsili yönetime dönüldü. Bu sırada İngiltere, Bağdat Paktı'nı hayata geçirmeye başladı ve 1955 yılına girilir girilmez bölge, Anglo-Amerikan çatışmasında keskin bir şekilde sert bir döneme girdi. Zira Amerika, Mısır yoluyla özgürlük, birlik ve sosyalizm oyununu oynamaya başladı ve Abdunnasır da Amerika adına İngiltere ile sert bir çatışmaya girdi. Amerika'nın telkiniyle Doğu bloğu ile büyük bir silah alım anlaşması yaptı ve halklara kendisinin "İsrail" ile savaşmak ve onu yok etmek için geldiği imasında bulundu. Bu da tüm Arap halkı içerisinde müthiş bir yankı uyandırdı, Arap milliyetçiliğini benimsedi, Mısır'ın Arapçı olduğunu ilan etti, bunu Mısır devletinin anayasasına kaydetti, sosyal adalet ve birliğe çağırır oldu. Dolayısıyla bu eylemleri, Arap

halkının etrafında toplanmasına ve Arap ülkelerinin bir kutbu haline gelmesine yol açtı. Amerika'nın İngiltere'ye darbe vurmak ve ülkelerin halkları arasında kargaşa çıkarmak için izlediği üslup da bu hususta ona yardımcı oldu. O zamanki Amerika ile Rusya (Sovyetler Birliği) arasında köklü düşmanlığa rağmen bölgede Rusya'yı (Sovyetler Birliği'ni) kışkırtarak onu hem bölgede devletlerarası bir unsur hem de İngiltere'ye karşı devletlerarası bir unsur haline getirmek için vesileler edildi. Amerika, komünizmle savaşmasına rağmen Mısır yöneticisi Cemal Abdunnasır'ı sosyalizme ve ona davet etmeye ikna etti. Mısır'ın komünist bloktan silahlar satın alması da Rusya'yı (Sovyetler Birliği'ni) bölgeye sokan bir unsur oldu. Abdunnasır'ın milliyetçiliğe çağrıda bulunması, öldükten sonra veya ölmek üzereyken Arap milliyetçiliğinin canlanmasında temel faktör olurken sosyal adaletten hareketle sosyalizmi benimsemesi ise solculuğun yayılmasına ve bölgedeki kamuoyuna baskın hale gelmesinde etkin faktör oldu. Ardından Mısır'ın yabancı paktlara özellikle de Bağdat Paktı'na saldırmayı benimsemesinin Abdunnasır'ın Amerika'nın ajanı olduğu şüphesinin ortadan kaldırılmasında büyük etkisi oldu. Hele ki o, Amerikan sömürgeciliğine saldırıyordu. Bunun içindir ki Cemal Abdunnasır'ın Allah'ın bu ümmeti sömürgeci kurtarmak için gönderdiği en büyük kurtarıcı olduğu hususunda Arap halkı nezdinde kesinlikle en ufak bir şüphe kalmadı. Bunun içindir ki onu ifşa etmeye çalışan ve ona saldıran bir gurup dışında bütün insanlar ona bağlandı. Ancak bu gurup, ne az ne de çok bir kısma etki edemedi ve kamuoyuna tamamen hakim bir şekilde devam etti. Bu

hakimiyet sonucunda birer yönetici olmaları vasfıyla Ürdün ve Irak'taki İngiliz ajanları sarsıntılı bir konuma düşerken Suriye ve Lübnan'daki İngiliz ajanları ise popülerlik açısından kötü bir konuma düştüler. Böylece bölge halkları, gerçekleşen eylemlerin İngiltere'nin yerine Amerikan nüfuzunu bölgeye sokmak için olduğunu fark etmeksizin Amerika'nın İngiltere'yi tasfiye etmeye çalışması için harika bir iklim oluştu. Oysa onlara düşen birini diğeri ile değiştirmek yerine iki devletin, yani Amerika ve İngiltere'nin sömürgesini tasfiye etmek için çalışmanın vacip olduğunu fark etmeleri idi.

Bu sırada Suriye'de bir takım iç gelişmeler meydana geldi ki Abdunnasır'ın halkın kendi etrafında toplanmasını elde etmesinin bu gelişmeleri tetiklemede etkisi oldu. Zira Baas Partisi, Arap Sosyalist Partisi ile birleşti. Dolayısıyla bu birleşme, Baas Partisi için orduda bir varlık oluşturdu. Ardından iki parti, (birlik, özgürlük ve sosyalizm) sloganını yükselttiler. Böylece yönetim üzerinde etki sahibi olarak fiilen ona ortak oldular ve Abdunnasır ile onun davet ettiği şeylerde halkı kendi etraflarında toplamak, belirgin adımlar atmak istedikleri birlik ve sosyalizme göre hareket etmek üzere kendileri için bir fırsat buldular. Böylece Suriye, şerrinden sakınmak ve insanlar arasında popülaritesi olduğu vehminden kaynaklanan korkuyla Baas Partisi'nin hakim olduğu hükümetlere mahkum oldu. Bunun içindir ki Suriye, gerçekte İngilizlerle birlikte olmasına rağmen kamuoyu üzerindeki etkilerinden dolayı ona birlik ve sosyalizm fikirleri hakimdi. Ardından Abdunnasır, Süveyş Kanalı'nı kamulaştırdı ve Mısır'a yönelik üçlü saldırı meydana geldi. Böylece Abdunnasır'ın popülaritesi tavan yaptı. Bunun

içindir ki İngiliz ajanları, sahneye çıkmaya cüret edemediler ve hiç kimse fark edemeyecek kadar seslerini kısıtılar.

1957 ağustos ayında bir kısım subay, bir araya gelerek kendi aralarında Suriye'deki yönetimin Batı ile hareket etmesini ve Batı nüfuzunun ona sızmasını görüştüler. Bunun üzerine yönetimin devam etmesi, yani devlet başkanı ile bakanların yerlerinde kalması ve kendilerinin, yani subayların işleri yürütmesi ve yönetim işlerinde tasarrufta bulunmaları şartıyla otoriteye el koymaya karar verdiler ve Suriye'yi bilfiil Batı sömürgeciliğinden kopardılar. Suriye, Batı sömürgeciliğinden kopmadan önce gerçekte İngilizler ile birlikte olmasına rağmen görünürde Amerika'ya bağlı sayılırdı. Çünkü hakim olan fikirler, bizzat Abdunnasır'ın çağrıda bulunduğu özgürlük, sosyalizm, birlik fikirleriydi ve kamuoyunda tek söz sahibi olan Baas Partisi ise Abdunnasır'ın dostu ve müttefikiymiş gibi görünüyordu. Bunun içindir ki Suriye'nin Batıdan koparılması, gerçekte Amerikalılardan daha ziyade İngilizlere karşı hedeflenmiş olsa da Amerika'ya karşı hedeflenmiş sayılırdı. İngilizler, bu kopmayı sessizlikle karşıladılar ve hiçbir şey yapmadılar. Amerika ise adeta çılgına dönerek subaylara darbe vurmaya ve Suriye'yi tekrar Batının ambarına döndürmek için çalışmaya başladı. Bunun için de başarısızlıkla sonuçlanan pek çok girişimde bulundu. Amerika'nın sorunu çözmekten aciz kalmasının üzerine Abdunnasır, sorunu çözmeye koyularak Mahmud Riyad'a haber gönderdi. Bunun üzerine o, Mısır ile Suriye arasında Mısır'ın Suriye'deki yönetim dizginlerini teslim alacağı bir birlik oluşturmaya çalıştı. Böylece Amerika, dizginleri eline geçirdi ve İngiltere'yi Irak ile Lübnan'dan kovmak için çalışmaya koyuldu. 1958 yılına

girilir girilmez ise Lübnan devrimi sonra da Irak devrimi oldu. Böylece Suriye, Irak, Lübnan ve Mısır Amerika'nın eline geçti ve İngiltere'nin elinde sadece Ürdün kaldı. Abdunnasır, Ürdün'de de onun peşine düşmüştü. İngiltere ise bölgenin tamamından tasfiye edilmek üzere olmasına rağmen ümitsizliğe kapılmadı ve kendi üssü olan Ürdün'de çalışmaya başladı. 1961 yılı girer girmez Suriye'de çalışan bir güce sahip oldu ve tüm siyasi güçleri, Halk Partisi'ni, Vatan Partisi'ni, Baas Partisi'ni veya (Baas ve Sosyalist Arap Partilerini) Abdunnasır'a ve birliğe karşı bir araya topladı. Böylece Suriye Mısır'dan koptu ve İngiliz ajanları yönetime hakim olmak için tekrar döndüler. Ancak Amerika, kendisine olan ajanlığını terk edip komünistlerle beraber hareket etmesinin üzerine Abdulkerim Kasım'ı Irak'taki yönetimden düşürdü. Böylece Irak'ta Baas Partisi'nin üstlendiği bir Amerikan yönetimi ortaya çıktı ve Suriye ile Ürdün'ü Irak'a ilhak etmek amacıyla bu iki ülkedeki durumları değiştirmek için çalışmaya başladı. İngiltere'nin bundan korkması üzerine Şam'daki ajanları suni bir darbe yaptı ve Baas Partisi'ni yönetim için bir perde yaptılar. Ancak Hafız Esad'ın Mısır'a gitmesi ve dörtlü birliğe girmesinden sonra 1971 yılında Mısır'dan gittiği yüzden farklı bir yüzle Suriye'ye döndü. Zira Mısır'da Nusayri Alevisi olmasına rağmen Suriye Arap Cumhuriyeti'nin devlet başkanı olmasının mümkün olduğuna ikna edilmişti. O zaman bunun arkasında Amerika'nın olduğu, kendisi ile birlikte hareket ettiği sürece onu destekleyeceği gibi Mısır'ın da oradaki gurubunun onu desteklemesini sağlayacağı, Mısır ve arkasındaki Amerika'nın, kendisinin Alevi olması Suriye'deki insanların Alevi değil de Müslüman bir kimseyi

cumhurbaşkanı olmasını kabullenecek olmalarından dolayı cumhurbaşkanı olarak atanmasının önündeki engelleri kaldırmak için çalışacakları ortaya çıktı. Böylece Amerika, kendisiyle birlikte hareket etmeye muvafakat etmesinin üzerine onun için zemin hazırladı ve zorlukların üstesinden geldi. Bunun uygulanması için harekete geçildiği ve cumhurbaşkanı olması için aşamalı olarak çalışılmaya başlandığı görüldü. Zira kuzeyi ziyaret etti ardından halkçı temaslarda bulunup halkın yönetici ile birlikte hareket ettiğini ve görünen bir muhalefet olmadığını görünce bunun için pratik olarak çalışmaya koyuldu. Ardından Hafız Esad, Suriye Arap Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığına aday gösterildi ve 12.03.1971 günü referandum tarihi olarak belirlendi. Ardından Hafız Esad, Suriye Cumhurbaşkanı oldu ve Suriye, yeniden Amerika'nın pençesine düştü ve bugüne kadar da bu durumda devam etmektedir.

İşte bunlar Suriye'deki Anglo-Amerikan çatışmasından örneklerdir ve Suriye çatışmasının en belirgin tezahürüdür. Diğer Arap devletlerine gelince; Ürdün, İngiliz hakimiyeti altında kaldı. Çünkü Ürdün halkının üçte biri, çoğu Birleşmiş Milletlerin kimliği ve Ürdün dışında çalışan evlatlarının maaşı ile geçinen Filistinlilerdir. Diğer üçte biri ise çoğu ordu içerisindeki evlatlarının maaşı ile geçinen doğu Ürdün bedevilerinden oluşmaktadır. Bunun içindir ki Amerika, Suriye'de bulduğu verimli zemini Ürdün'deki halk içerisinde bulamadı. Dolayısıyla Bağdat Paketi karşıtı gösteriler ve Abdunnasır'ın bazı ajanlarını ülkeden kovmak için 1957 yılında Kral Hüseyin tarafından yapılan suni darbe girişimleri dışında Ürdün'de devletlerarası çatışmanın ortaya çıktığı herhangi bir siyasi eylem meydana

gelmemiştir. Bundan dolayı Ürdün, her ne kadar sahip olduğu yer altı ve yer üstü müthiş servetinden dolayı Amerika ile İngiltere arasında üzerinde çatışmanın yaşandığı en büyük yerlerden biri olsa da çatışmayla ilgili önemli siyasi eylemler meydana gelmiş sayılmaz.

Irak'a gelince; Baasçıların yönetimde bıraktığı Abdusselam Arif, Abdunnasır'ın kervanında hareket etmesine rağmen siyasilerden ve ordu subaylarından oluşan İngilizlerin ajanları, harekete geçmek için önlerinde uygun bir fırsat buldular ve az bir çabayla orduya ve ekonomik faaliyetlere hakim oldular ve Irak tekrar İngilizlerin eline geçti. Amerika'nın Abdurrahman Arif döneminde Irak'a yeniden dönmesine rağmen Baasçılar ile başkalarından oluşan İngilizlerin adamları 1968 yılında yönetime hakim oldular ve İngilizlerin Irak'taki nüfuzu, Irak'ın Amerikan işgali altına girmesiyle Bağdat'ın düştüğü ve Irak'taki Saddam Hüseyin rejimi ile Baas yönetiminin devrildiği 09.04.2003'e kadar devam etti.

Mısır'a gelince; Abdunnasır'ın yönetime oturmasından bu yana Amerika'nın büyük üssü oldu ve şu ana kadar da önemli bir Amerikan üssü olarak devam etmektedir. Abdunnasır'ın ölümünden kısa bir zaman sonra meydana gelen olaylar dışında Mısır'da çatışmaya müdahil olacak herhangi önemli siyasi bir eylem meydana gelmemiştir. Zira Mısır'ı tekrar İngiltere'ye döndürebilecek şu üç unsur gerçekleşmiştir:

Birincisi: Abdunnasır'ın bıraktığı boşluğu doldurmak bir yana Mısır'da kendisini korumaktan bile aciz olan zayıf bir yönetimin kurulması.

İkincisi: Mısır ordusu ve halkı içerisinde savaş, Rusların (komünistlerin) kovulması ve tam bağımsızlık çağrısında bulunan hareketlerin ortaya çıkması.

Üçüncüsü: İngiltere Dışişleri Bakanı Douglas Hume'nin, Abdunnasır'ın cenazesine katılma gerekçesi altında Mısır'ı ziyaret etmesiyle başlayıp Libya'nın aracılığı sayesinde bazı İngilizlerin bir dizi ziyareti ile devam eden ardından sadece Muhammed Hüseyin Heykel'in ziyareti ile değil bilakis resmi müzakereler ve Mısır'dan İngiltere ile arasındaki ilişkilerini güçlendirmesinin istenmesi sayesinde resmi hale gelen İngiltere ile Mısır arasındaki temaslardır. Böylece yönetiminin ilk günlerinde Sedat'ın kaygılandırıcı konumundan dolayı Mısır'ın İngiltere'ye dönmesi bir çaba meselesi olmaktan daha ziyade sadece bir an meselesi haline geldi. Ancak Amerika, buna rağmen Sedat'ı yönetimde pekiştirmeyi başardı ve "İsrail" ile barışa zemin hazırlamak için 1973 yılında suni bir savaş çıkarttı. Böylece Sedat'ı kahraman yaptı ve işlerin dizginlerini almasına imkan sağladı. Böylelikle de Mısır içerisindeki devletlerarası çatışma gözlerden kayboldu ve şu ana kadar Amerika'nın en büyük ve en önemli bir üssü olarak kaldı.

Kuzey Afrika devletlerine gelince; Fas, Muhammed el-Hamis zamanında bağımsızlığını kazandığında Amerika'nın hakimiyeti altına girdi ve Cezayir, Ahmed İbn-u Bella sayesinde Amerikanlaştı ama bu uzun sürmedi. Zira Muhammed el-Hamis öldü ve yönetimi oğlu Hasan devralınca İngilizlerle birlikte hareket etti. İbn-u Bella'ya gelince; İngilizler, Kral Hasan ve Muhammed Haydar yoluyla ona karşı bir darbe hazırladılar. Tahir Zübeyir ile Eba Medyen'i de kendilerine çektiler. Ardından onlar da bir

darbe yaparak Ahmed İbn-u Bella'yı devirdiler. Böylece Amerika, Cezayir'den çıkartıldı ve İngiltere orada nüfuz sahibi oldu. Libya ve Tunus'a gelince; Amerika ne bunların herhangi birine girebildi ne de herhangi birinde herhangi siyasi bir eylem yapabildi. Bilakis İngiliz nüfuzu bu ikisinde istikrarlı olarak kaldı. Bunun içindir ki Anglo-Amerikan çatışmasına müdahil olmadılar. Yemen ve Körfez devletlerine gelince; (Suudi Arabistan) dışında hepsi İngiliz nüfuzuna boyun eğmektedir ve İngiliz nüfuzunun Amerika'nın sıkıştırılmalarına ve gelgitlere maruz kaldığı Yemen dışında bunların içerisinde bilinen manada bir çatışma yoktur. Suudi Arabistan'a gelince; Amerika, kraliyet ailesinden bazı fertleri cezp etmeyi başardı. Kraliyet ailesi içerisinde aynı şekilde İngiliz adamları da kaldı. Oradaki Amerikan-İngiliz çatışması, aile fertleri yoluyla dönmektedir. Mesela Fahd Bin Abdulaziz'in yönetime ulaşmasıyla Suudi Arabistan Amerikan politikası çizgisinde hareket etmeye başladı, şu anki veliaht Abdullah gibi İngiliz adamlarından birinin yönetime gelmesiyle durum değişirse Hicaz ve Necd İngiliz nüfuzuna dönecektir. Her ne kadar Amerika, 11.09.2001 patlamalarından sonra aile fertlerinin tereddüt korkusu olmadan yürürlükte olan yönetim tarzında değişim yaparak Suudi Arabistan'daki nüfuzunu pekiştirmeye girişmiş olsa da bu şekilde dönüp duracaktır. Görünen o ki bu, haberlerin aktardığına göre Washington'daki politika üreticilerinin araştırması altındadır.

Arap ülkelerindeki Amerikan-İngiliz çatışması geçen asrın ellili ve altmışı yılları boyunca en şiddetli şekilde devam etti ve Filistin meselesi bu çatışmanın özü olarak

kalmıştır. Zira 1964 yılında İngilizler, bölgenin dıştan gelen yabancı bir devleti hazmedemeyeceği, Filistin'de Yahudi bir devletin kurulması tecrübesinin başarısız bir tecrübe olduğu, 1939 yılında bir İngilizin belirlediği ve meselenin çözümü için esas yaptığı Beyaz Kitap Projesi'ni canlandırmaya dönerek Lübnan devleti tarzında laik bir devletin kurulmasının daha iyi olacağı şeklinde bölge hakkında bir kanaate vardılar. Yahudi liderleriyle bunu müzakere ettiler ve onlar da bu fikre ikna oldular. Böylece Tunus yöneticisi Burgiba, Mısır, Ürdün, Lübnan, Kuveyt ve Suudi Arabistan'ı ziyaret ederek mezkur İngiliz projesini Arap liderlerine ve bazı Filistinli adamlara sundu. Projeye dair genel bir muvafakat aldı ve İngiltere bunu uygulama girişimine başladı. Ancak Amerika, ajanı Abdunnasır'ın şiddetli muhalefeti sayesinde projeyi boşa çıkarmayı başardı.

Tüm bunlardan da ortaya çıkmaktadır ki Amerika'nın sömürgecileri kovarak Birleşik Devletleri oluşturmasında, Çin'in Japon sömürgecilerini ve yabancı nüfuzu kovarak ikinci dünya savaşı sonrasında dünyada konumu olan bir komünist devlet kurmasında ve yerel imkanların yabancı nüfuzdan kurtulup kendisine devletlerarası ağırlığa sahip bir devlet kurma fırsatı verdiği her devlet için tabii bir durum olmasında olduğu gibi Ortadoğu meselesi de devletlerarası açıdan bölge halkı ile sömürgeci devletler arasındaki bir çatışma meselesi olması gerekirdi. Ancak -ne üzücüdür ki- Ortadoğu meselesinin durumu böyle olmamıştır. Bilakis devletlerarası mesele, bölge halkının sırf kurtulmayı ve serbest kalmayı düşünmesini engelleyen yeni sıkı sınırlamalar oluşturmak için Amerika ile İngiltere arasında bölgenin sömürülmesi ve istismar edilmesi

üzerinde keskin bir çatışma olmuştur. Geçen asrın yetmişli ve seksenli yıllarında daha hafif şiddetli olsa da Amerika ile İngiltere arasındaki çatışma devam etmiştir.

Geçen asrın doksanlı yıllarının başında Sovyetler Birliği'nin yıkılması ve Amerika'nın Irak'ı işgal etmeyi ve Kuveyt ile Körfez bölgesine hakim olmayı başarmasıyla birlikte dünyadaki güç dengeleri değişmiş ve böylece Amerika, bölgenin yeni haritasını çizmeye başlamıştır. Bunun bir gereği olarak da İngilizler, ikinci derecede bir aktöre dönüştüler, artık Amerika ile güreşecek güçleri kalmadı, seviyeleri düştü ve ağırlıkları azaldı. Böylece hem zayıf desiselerle ve hilelerle çalışmak hem de Amerika etrafında toplanmaya çalıştıkları Oslo anlaşmaları gibi aslen birer solgun plan olan planlarını yürütmek için Avrupa birliğine bel bağlamak zorunda kaldılar. Ancak Amerika, bunları kendi hedeflerine hizmet eden farklı süreçlere dönüştürmeyi başardı. Daha sonra İngiltere'yi laik devlet şeklinde temsil edilen projesinin başarısız olduğunu itiraf etmeye zorladı. Böylece projesinin sona erdiğini ve Yahudi devletinin yanı sıra bir Arap Filistin devletinin kurulmasını öngören Amerikan projesini kabul ettiğini ilan etti. Filistin Kurtuluş Örgütü Lideri Arafat da 1988 yılında Cezayir'de yapılan Filistin Vatani Kongresi'nde laik devlet fikrinden resmen vazgeçti ve o tarihten bu yana devletlerarası mahfillerin tamamında iki devletli çözüm fikrini kabul ettiğini resmen ilan etti. Aynı şekilde Kral Hüseyin de istemeyerek Ürdün Nehrine kadar Batı Şeria ile Doğu Şeria arasında idari ve kanuni ayrımı ilan etmek zorunda kaldı ve Filistin devletinin kurulmasının gerekliliğini itiraf etti.

Böylece laik devlet projesi pratikmen ve resmen çöktü ve geriye sadece "İsrail'in" yanı sıra Filistin devletinin kurulması olan Amerikan projesi kaldı. Bu proje, Amerika'nın yanı sıra Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve Rusya'nın benimsediği devletlerarası bir talep haline geldi ve Bush'un yol haritası adındaki vizyonunun sunumu çerçevesinde "İsrail'in" yanı sıra Filistin devletinin kurulması fikrinin desteklenmesi için de bu dört taraftan devletlerarası dördümlü oluşturuldu. Şu anda ise Amerika, yol haritasının tatbikinde ciddi değildir. Çünkü 2004 yılı onun için seçim yılıdır. Bu dönemde sadece bölgeyi meşgul etmek istemekte ve çıkarlarını gerçekleştirmek için uygun zaman gelinceye kadar bölgeyi proje üstüne projeye meşgul etmekte ısrar etmektedir. İşte o zaman Amerika, Yahudilerden projelerini uygulamalarını ciddi olarak talep ettiğinde Amerika'nın emrine boyun eğeceklerdir. Zira onlar, Amerika'nın bölge için sunulan projeler üzerinden çıkarlarını gerçekleştirmeyi hedeflerken aynı zamanda Yahudi devletinin çıkarını da gözettiğinin farkındayken emirlerini ciddi bir şekilde kendilerine yönelttiğinde bunu reddedemeyeceklerdir.

İngiltere, Filistin devleti fikrinde Amerika ile birlikte hareket etmek zorunda kaldığı gibi Amerikan nefesini ensesinde hissetmesi koşuluyla büyük bir devletin geride bıraktığı bazı kazanımları korumak için Irak'ın işgalinde ve ajanı Saddam Hüseyin'in devrilmesinde de Amerika ile birlikte hareket etmek zorunda kalmıştır.

Amerika, İngiliz nüfuzunun yanı sıra yoğun şekilde nüfuzunu Körfez devletlerinin tamamına, Yemen'e ve Ürdün'e sokmayı başardığı gibi Kuzey Afrika ve

Türkiye'deki İngiliz ve Fransız nüfuzlarıyla rekabet etmeyi de başarmıştır. Böylece Amerika, yirmi dört devleti aşan Ortadoğu bölgesi devletleri üzerinde gerçek egemen olurken İngiltere ise birtakım kısımlar elde etmek için Amerika'nın peşinden koşmak ve geçmiş durumunda olduğu gibi bölgedeki Amerika'nın projeleriyle yarışan kendisine has projelerini alenen sunmaya cesaret etmeksizin perde arkasından ona baş kaldırmak zorunda kalmıştır. Böylece iki devlet arasındaki aleni çatışmanın geçen asrın sonlarından bugüne kadar artık sona erdiğini ve ortaklık ile anlaşmalar üslubuna dönüştüğünü söylemek mümkündür. Bölgenin başkomutanı, yani anlaşmanın büyük sahibi olarak Amerika taç giyerken İngiltere ise aydınlıkta kalabilmek için hizmetçi rolünü oynamaktadır. Dolayısıyla şu andaki gücüyle İngiltere'nin dahası bir bütün olarak Avrupa Birliği gücünün bölgeye çözüm projeleri dayatması zayıftır. Bunun içindir ki İngiltere ve Avrupa Birliği ülkelerinin, Amerika'nın projelerini kapıştıklarını ve bunlara göre hareket ettiklerini görmekteyiz. Ne İngiltere ne de Avrupa Birliği, Amerika'nın aktif bir rolü olmadan hiçbir şeyi uygulamamaktadırlar. Bununla birlikte İngiltere'nin bölgedeki rolünün artık sona erdiğini söylemek mümkün değildir. Bilakis (büyüklük) ve büyük bir devlet olduğu hisleri halen mevcut olup siyasi dehası sönmemiştir. Aynı şekilde geride kalan ajanları da hala (nefes almaktalar), yani İngiltere'nin gücü hala zaman zaman hareket eden bir potansiyel olarak devam etmektedir.

Fransa ise Fas ve Moritanya'daki nüfuzunu tamamen kaybettikten sonra Cezayir, Tunus ve Lübnan'da Fransız kültürüyle kültürlenmiş bazı kimselerin varlığı sayesinde bir

nebze de olsa bu ülkelerde nüfuzunun olması için mücadele etmektedir.

"İsrail" ise özellikle oğul Bush yönetimindeki yeni muhafazakarlar döneminde olmak üzere politikalarını Amerikan çıkarlarına göre düzenledi, tamamen bu çıkarlara entegre etti, ateşli ve hızlı bir şekilde bunları savunma dalgasına kapıldı. Dolayısıyla Amerika da bölgesel büyük bir devlet olarak onun bölgedeki konumunu korudu, "İsrail'in" varlığını savunmayı bizzat Amerika'yı savunma olarak addetti ve babasını kızdırmak istemeyen şımartılmış bir çocuk olarak kaldı.

Arap ülkelerinin yöneticileri ise kölelik boyutuna varacak şekilde Amerika'ya hizmet etmekte ısrar ettiler. Böylece halkları nezdinde geriye kalan inanırlılıklarını da yitirdiler. Efendileri onları hafife aldı, onları aşağılamada ve daha fazla tavizler vermelerini istemedi haddi aştılar. Böylece Saddam Hüseyin'in başına geldiği ve muhtemelen diğerlerinin de başına geleceği gibi düşmanlarının ellerinde kolayca değiştirilen birer maşa haline geldiler, halklarının desteğini kaybettiler, efendilerinin desteği sayesinde ve bu efendilerin merhameti altında yönetim koltuğunda kaldılar. Böylelikle konumları öncekinden daha da zorlaştı. Çünkü onlar halklarının ateşi ve efendilerinin ateşi olmak üzere iki ateşin arasında kaldılar. Dolayısıyla da halklarının örsü ile efendilerinin çekici arasında kaldılar. Böylece Ortadoğu bölgesi, her an patlamaya hazır bir bölge olup artık doğum emarelerinin açık ve net şekilde görülmeye başladığı gerçek İslami bir devleti doğurmaya yönelik büyük bir kabiliyete sahiptir.

3. Uzak Doğu Meselesi

Uzakdoğu'daki durum, Ortadoğu meselesinden farklıdır. Zira bir strateji ve sömürgecilik meselesi olsa da Uzak Doğu'daki durum tamamen farklıdır. Eğer Hint Yarımadası'nın yeni asırda tek başına bir mesele oluşturmasının mümkün olduğunu kabul edersek Uzakdoğu'da geriye şu beş halk kalır: Çin halkı, Japon halkı, Kore halkı, Çin-Hindi halkı ve Endonezya halkı. Bunlardan her bir halkın da bir meselesi vardır. Uzak Doğu'nun cüzi meselelerine değinmeden önce genel olarak meselesini özetleyeceğiz. Hem Birleşik Devletler hem de Rusya açısından stratejik bir öneme haizdir. Uzak Doğu, Büyük Okyanus açısından Birleşik Devletler'in sınırları üzerinde sayılır. İçerisinde Amerika'nın yanı sıra Rusya için de tehlike teşkil edebilecek iki büyük güç vardır ki bunlar Çin ile Japonya'dır. Dolayısıyla bu açıdan stratejik bir mesele sayılır. Bunun içindir ki Amerika, Uzak Doğu'da gücünün olmasına ve var olarak kalmaya hırs göstermiştir. Hatta İkinci Dünya Savaşı'nda Japonya tarafından Pearl Harbor Limanı'nın vurulmasından önce de sonra da Uzak Doğu, stratejik açıdan Amerika için önemli bir bölge olmuştur. Bunun içindir ki Amerikan savaş gemileri ve uçakları sürekli şekilde gidip gelerek bölgede kalmaktadır. Filipinler, İkinci Dünya Savaşı öncesinden şu ana kadar bir Amerikan üssü sayılır. Dolayısıyla Amerika, kendisini oradaki potansiyel tehlikeye karşı korumak için bu bölgeye son derece önem vermektedir. Rusya'ya gelince; Birleşik Devletler'in durumunda olduğu gibi aralarını okyanusların ayırmadığı bir şekilde bölgeye komşu olmasından dolayı Çin ile olan sınırlarını güçlendirmiş ve Çin ile Japonya arasındaki

ilişkilerinin daima dostane ilişkiler olmasına çalışmış olsa da bölgeye karşı askeri önlemler almamıştır.

Sömürgecilik açısından ise eskiden hemen hemen İngiltere, Fransa, Hollanda ve Portekiz'in tekelindeydi. Zira her ne kadar Amerika, Filipin'e hakim olmuş ve kendisine ait bir sömürge veya yarı sömürge haline gelmiş olsa da sömürgecilik dalgası 19. asra egemen olduğunda yeni dünyanın dışındaki sömürgeciliğe katılmamıştı. Bunun içindir ki Uzak Doğu'yu sömürmeye başlayan devletlerin birinci derecede İngiltere, Fransa, Hollanda ve Portekiz'in de küçük bir parçada onlara ortak olduğunu söylemek mümkündür. İngiltere'ye gelince; güney Çin'in Doğu sahilindeki Hong Kong Adası, Malaya, Singapur, Borneo Adası'nın kuzey kısmını, Burma ve Seylan'ı sömürgeleştirmesinin yanı sıra Hindistan'ı da sömürgeleştirmişti. Politikasının tamamı bu sömürgeleri koruma esasına dayanmaktaydı. Batı bloğu, iki dev anlaşmadan önce tek bir bütün iken İngiltere'nin Uzak Doğu hakkındaki politikası sömürgelerini korumada kendisine yardımcı olması için şiddetle Amerika'ya muhtaç olmasına rağmen Amerika'nun politikasından farklıydı. Zira İngiltere, Çin'e ticareti için bir pazar yeri olarak bakıyordu. Bunun içindir ki Doğu bloğu ile birlikteliğinin Uzak Doğu'daki varlığı için bir tehlike teşkil edeceğini düşünmemişti. Bundan dolayı Çin'e saldırmayı ve bölgede ona tuzak kurmayı meşrulaştıracak bir şey görmeyip bölgenin sükunet ve istikrar içinde kalması için çalışmıştır. Çünkü bu bölgede ortaya çıkacak herhangi bir hareket, sömürgeler açısından endişelenmesine neden olacaktı.

Bunun içindir ki Hollanda'nın kovulması için mücadele eden Endonezya hareketlerine karşı mukavemet gösterdi, komünist Çin'i övdü, onu tanıdı, onunla ticaret kapısı açtı ve Uzak Doğu politikasında Amerika'nın karşısında durdu. Bunların hepsi de sömürgeleri korumak içindi. Çünkü bu sömürgeler, sadece emtiaları için birer pazar değildi. Bilakis bu sömürgeler, sadece İngiltere'nin işlettiği, yerleştiği ve eskiden beri istismar ettiği ham madde zengini ülkelerdi. Bunun içindir ki Uzak Doğu'daki konumu, herhangi bir sömürgecilik şekliyle bu ülkeleri sömürmek ve bölgedeki nüfuzunun bekası etrafında dönmekteydi.

Fransa'ya gelince; İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Vietnam, Laos ve Kamboçya'nın olduğu Çin-Hindini geri aldı. Bu sömürgeler en değerli ve en büyük Fransız sömürgeleri sayılırdı. Zira bu ülkeler ham madde bakımından zengin olmasından dolayı Fransa'nın en büyük servet kaynaklarından biriydi. Ancak Fransa, bu sömürgeleri koruyamadı. Zira bunlara bir taraftan Çin diğer taraftan Amerika musallat oldu. Böylece sömürgelerin hepsini terk etmek ve onlardan çıkmak zorunda kaldı. Çin'e gelince; Vietkong olan eski Vietnam Kurtuluş Hareketi'ni ortaya çıkarıp onu destekledi ve bu devrim hareketi Fransa'ya galip gelmeyi başardı. Hatta Fransa'yı Vietnam'daki beldelerin çoğundan çekilmek zorunda bıraktı. Böylece nihai olarak sömürgeci derecede askeri ve siyasi olarak hezimete uğradı. Amerika'ya gelince; Çin-Hindi sömürgeci Fransa'dan almak istiyordu. Dolayısıyla bir taraftan Fransa'ya yardım ediyor gibi görünürken diğer taraftan gizli üsluplarla ona karşı devrimi teşvik ediyordu. Böylece Fransa, Batı bloğunun özellikle de Amerika'nın yardımı

sayesinde kalma ümidi ile devrime karşı zafer kazanma ümitsizliği arasında kaldı. Sonunda Cenevre Konferansı yapıldı ve Çin-Hindi meselesini ele aldı. Konferans sonuçlarından biri de Fransa'nın oradan çıkması, Laos, Güney Vietnam, Kamboçya'da yerini Amerika'nın ve Kuzey Vietnam'da yerini Çin'in almasıydı. Yani ülkeyi bağımsızlaştıran Kuzey Vietnam Devleti'nin arkasından (daha sonra Güney Vietnam'ı da ilhak etti) Fransa bölgeden nihai olarak tasfiye oldu.

Hollanda'ya gelince; Amerika, Endonezyalıları Hollanda'ya karşı devrim yapmaya teşvik edince ezici bir devrim yaptılar. Rusya (Sovyetler Birliği) ile Amerika aralarındaki çelişkiye rağmen bunu desteklerlerken İngiltere, Endonezyalıları karşı Hollanda'nın yanında yer aldı. Sonunda Endonezyalılar, askeri açıdan Hollanda'ya karşı zafer kazandılar, meseleyi Birleşmiş Milletlere taşıdılar, Amerika da onlara destek verdi ve Birleşmiş Milletler Endonezya'nın bağımsızlığına karar verdi. Böylece Hollanda, Endonezya'dan çıktı ve kendisine sadece Batı Ariana kaldı. Ancak Endonezya, Amerika'nın desteğiyle Hollandalıları takip etti ve oradan çıkarıncaya kadar onların peşinden gitti. Böylece Hollanda, bölgenin tamamından çıktı ve hiçbir sömürgeci varlığı kalmadı.

Portekiz'e gelince; Hindistan'daki (Goa'yı) sömürüyordu ve Hindistan Hollanda'nın bölgeden çıkarıldığını görünce Portekiz'i çıkarmak için cesaretlendi. Bunun üzerine İngiltere ve Amerika'nın teşvikiyle (Goa'yı) işgal etti, Portekiz'i oradan kovdu ve burası Hindistan'ın bir parçası oldu.

Böylece bölgede İngiltere ile Amerika'nın dışında hiçbir sömürgeci devlet kalmadı. İngiltere, iki devin (Amerika

Birleşik Devletleri ile eski Sovyetler Birliği'nin) anlaşmasından evvel bekasından emin idi. Ama anlaşmalarından ve devletlerarası durumun değişmesinden sonra İngiltere, sömürgeleri için endişelenmeye ve tehlike onu tehdit etmeye başladı. Çünkü Amerika, sömürgeciliğin bitirilmesi ve halklara bağımsızlıklarının verilmesi fikri altında yeni sömürgecilik üslubuyla İngiltere'yi bölgeden çıkarıp yerine geçmek için çalışmaya başladı. Birleşmiş Milletlerin benimsediği bu fikir, İngiltere'yi sıkıştırmaya ve halklara bağımsızlıklarını vermesi için ona baskı yapmaya başladı. Bunun üzerine İngiltere, Borneo Adası'nın kuzeyi, Sarayak, ve Sabah ile Malay ve Singapur arasında bir birlik oluşturup buna göre Malezya adını verdiği bir federal devlet kurarak buna karşı bir hile yaptı. Böylece sömürgeciliğin şeklini değiştirdi ve beldeleri sömürmeye devam etti. Dolayısıyla Amerika'nın Borneo Adasının kuzeyini istemesi için Endonezya'yı İngiltere'ye karşı tahrik etmekten başka çaresi kalmadı. Bunun üzerine Endonezya, devrimcilerin saldırıları yoluyla Borneo, Malezya ve Singapur'a saldırmaya ve halkı da İngiltere'ye karşı devrime teşvik etmeye başladı. Böylece Endonezya ile Malezya arasında cepheleşme politikası adı verilen yarı savaş hali ortaya çıktı ve bu durum birkaç sene bu şekilde devam etti. İki dev anlaşıp üzerinde anlaşmaları konular içerisinde dünyadaki askeri üslerin kaldırılması ve İngiltere'nin Uzak Doğu'dan tasfiye edilmesi yer alınca Uzak Doğu'da İngiltere üzerindeki baskı arttı. Bunun üzerine İngiltere, Singapur üssünü terk etmeye, Süveyş'in Doğusu ile Uzak Doğu'daki askeri kuvvetlerini geri çekmeye karar verdi ve Endonezya'daki ajanları vasıtasıyla cepheleşme politikasının liderliğini yapan

Sukarno'ya karşı direnişini aktifleştirdi. Bu durumda Amerika, Sukarno yüzünden Endonezya sahnesini boşaltmaya ve başta Suharto olmak üzere ordu içerisindeki ajanlarından başka adamları getirmeye razı oldu. İngiltere'nin Singapur üssünden çıkmasından sonra Singapur Malezya'dan ayrıldı ve Malezya, Kuzey Borneo, Sarawak, Sabah ve Malay yüzünden bir sorun olarak kalmaya devam etti.

Bu operasyonlardan sonra bölge biraz sakinleşti ve çalışmalar Çin'i vurma hazırlıklarına hasredildi. İki devin Uzak Doğu'daki planının cümlesinden İngiltere'nin nihai olarak bölgeden tasfiye edilmesi ve ona ait hiçbir varlığın bırakılmaması olduğu ortaya çıkar. İki dev, Çin dosyasını kapattıktan sonra oradaki İngiliz varlığına son vermek için çalışmaları beklenmekteydi. Ancak olayların hızlı gelişmesi, Vietnam savaşı biter bitmez Amerika'nın Sovyetler Birliği ile gerginliğe dönmesi, Çin'in iki devin taleplerine boyun eğmesi ve Amerika'nın Malezya'yı ekonomik projeler ile bölgesel örgütlere sokmasının Malezya'da İngiltere'nin yerini almasına imkan vereceğini zannetmesi bunu şu ana kadar engellemiştir. Buna göre İngiltere, hala Uzak Doğu'da nüfuz şansına sahiptir.

Amerika'ya gelince; Mısır, Ürdün, Irak ve diğerlerinden her birini İngiltere'ye bağlayan sömürgecilik anlaşmalarına oldukça benzeyen sömürgecilik anlaşmalarıyla Filipin'i kendisine bağlıyordu. Dolayısıyla Filipin, teorikte bir Amerikan sömürgesi olmasa da fiilen bir sömürgeci. Amerika, Hollanda'yı Endonezya'dan çıkarmayı başardıktan sonra onun yerine geçmeye çalışmasına rağmen Endonezyalılar, uzun yıllar ona direndiler ve diğer bir sömürgecinin girmesi için başka bir sömürgecinin

çıkarılmasına karşı çıktılar. Bunun üzerine Amerika, Endonezya'nın önüne engeller koymaya, ona karşı devrimler yapmaya başladı, İngiltere'nin ajanları yoluyla Endonezya'ya sızma girişimlerine sessiz kaldı ve Çinlileri Endonezya'ya göç etmeye teşvik ettiği gibi komünizmin Endonezya'ya sokulmasını da teşvik etti. Bu sıkıştırmalardan dolayı Endonezya yöneticileri baskıya boyun eğip Amerikan kredilerini ve askeri yardımları kabul ettiler. Böylece Endonezya, Amerikan nüfuzu altına girdi ve Sukarno döneminden bu yana Amerika'nın tabilerinden biri sayılır. İki devin (Amerika Birleşik Devletleri ile eski Sovyetler Birliği'nin) anlaşmasından sonra ise Amerika'nın Endonezya'daki konumu güçlendi. Böylece özellikle ordu ve ülke ekonomisi üzerindeki hakimiyeti olmak üzere Amerika, Endonezya'ya hakim hale geldi ve bu durum bugüne kadar devam etti.

Amerika, Endonezya'nın yanı sıra Fransa'yı kovmasının ardından Çin-Hindi'nin genelini, Kore savaşının ardından Güney Kore'yi de ele geçirdi ve İngiltere'yi Uzak Doğu'dan çıkarttıktan sonra oradaki sömürgelerinde ona halef olmaya çalışmaktadır. Eğer bunu başarırsa Uzak Doğu meselesi, devletlerarası bir meseleden bir Amerika çiftliğine dönüşecektir.

İşte genel şekliyle Uzak Doğu'daki durum budur. Uzak Doğu halkları meselesine gelince; fikri açıdan bu halklar, Ortadoğu halklarının seviyesinin altındadır. Ancak İkinci Dünya Savaşı öncesi ve sırasında dünyada yayılan ve sonrasında yayılması artan sömürgecilikten kurtulma fikri Ortadoğu halklarından daha çok bu bölgenin halklarına etki etmiştir. Çünkü bu fikri komünistler getirmişti ve

komünizmin kapitalizme karşı mücadelesinin bir parçasıydı. Bunun içindir ki bu fikir, Rusya'dan (Sovyetler Birliği'nden) Çin yoluyla güçlü bir şekilde Uzak Doğu halklarına sızarak bu halklara etki etmiştir. Bundan dolayı Çin-Hindi halkının İkinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında Fransa'ya, Endonezya halkının İkinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında Hollanda'ya karşı ayaklandığını, Kore halkının komünizm fikrine inandığını ve ona etki ettiğini hatta Malaya, Kuzey Borneo ve Singapur'daki halkların İngiltere'ye karşı ayaklandığını, bu ayaklanmalar yüzünden Endonezya'nın bağımsızlığını elde ederek Hollanda'yı kovduğunu, Kuzey Vietnam'ın güçlü bir devlet itibarı elde ettiğini, İngiltere'nin Malezya federasyonunu kurmak zorunda kaldığını ve tüm bunların da bölgeye egemen olan sömürgecilikten kurtulma fikri sayesinde olduğunu görürüz.

Amerika ile İngiltere bu durumun farkına vardılar. Bunun içindir ki bölgedeki nüfuzlarına klasik sömürgecilik özelliği yerine ekonomik, siyasi, kültürel ilişkilerin ve benzeri anlaşmaların galebe çalması için çaba harcadılar ki böylece nüfuzları birer sömürgecilik dayatması değil de birer devletlerarası ilişki şeklinde görünsün.

Geriyeye Uzak Doğu meselesinde şu iki mülâhaza kalmıştır:

Birincisi: Birleşik Devletler'in Kuzey Kore ve nükleer silahlardan arındırılmasına ilişkin tahrikleri.

İkincisi: Bölgede özellikle de Endonezya ve Malezya'da büyüyen İslami yükseliş.

Kuzey Kore konusuna gelince; Amerika, Çin sınırında sıcak bir sorun çıkarmak amacıyla bu konuyu tahrik etmektedir. Zira Amerika'nın bölgeye yönelik sabit politikası, Amerika'nın çıkarlarına nüfuz ve etki etme

rekabeti korkusuyla dışarıya bakmaması için Çin'i güçlü devletlerle veya kendi kendine meşgul edecek sıcak sorunlarla çevrelemektir. Şayet Amerika'nın, Vietnam'da olduğu gibi Kore'yi tekrar birleştirme imkanı olsaydı Çin'e karşı Hindistan'a yaptığı gibi Çin'in etrafında güçlü devletler oluşturmak için bundan bir an bile geri durmazdı.

Bunun içindir ki muhtemelen Amerika, sadece kendi sorunu olmayıp Çin'in de meşgul olacağı bir sorun olması koşuluyla sakinleşmeksizin tutuşmuş şekilde kalması için meseleyi tahrik etmeye devam edecektir. Bundan dolayı bölge ülkelerinin Kore sorununa ortak olmasına hırs göstermekte olup Amerika; Kuzey Kore, Çin, Rusya, Japonya ve Güney Kore'nin katıldığı altılı şekilde toplantılar yapmaktadır.

Çin içerisinde veya sınırlarında sıcak sorunlar çıkarmak, Amerikan politikası açısından sabit bir çizgidir ve bunun için uygun bir zaman seçerek bazen bunu Hindistan yoluyla veya insan hakları adı altında içsel bir tahrikle veya Kore ile Çin sınırı üzerindeki atmosferleri ısıtırmakla veya benzeri yollarla harekete geçirmektedir. Amerika, bu yönde uygun olan her fırsatı istismar etmektedir. Zamanlama açısından artık Amerika için uygun bir fırsat doğmuştur; çünkü Amerika, Irak'a saldırıyı planlıyor ve bunu Afganistan'da boşa çıktıktan sonra uygulamak istiyordu. Irak'a karşı saldırı gerekçesi ise iki Müslüman ülkesi Irak ve İran'ın da suçlandığı kitle imha silahlarıdır. Bu arada Amerika, başkalarında olduğu halde kılını dahi kıpırdatmamasına rağmen Müslümanların mülkiyetinde olduğunda kitle imha silahlarına karşı olduğu görüntüsü vermemek için Bush, Kuzey Kore'nin silahları konusunu hareketlendirmek için

uygun bir fırsat buldu ve iddiasına göre kitle imha silahlarına sahip olan Müslüman bir ülke olmasından dolayı Irak'a saldırıyor suçlamasını ortadan kaldırıp Amerika'nın İran ve Irak ile birlikte diğer komünist ülkeleri de şer eksenine koyduğunu göstermek için 2002 ocak ayındaki açıklamasında geçtiği üzere İran ve Irak'la birlikte onu da şer eksenine koydu. Oysa saldırının maksadı Bush'un şer eksenindeki konuşmasından iki hafta sonra Colin Powell'in kongreye yaptığı konuşmasında geçtiği gibi Irak'tı. Nitekim İran ve Kuzey Kore hakkında şöyle diyordu: *"Bu ülkelere karşı savaşa başlamak için ortada bir plan yok... Ne Kuzey Kore ile savaşmak ne de İran ile sürtüşmeye girmek için bir planımız bulunmamaktadır."*

Bunun içindir ki Amerika'nın Kuzey Kore'deki kitle imha silahları konusunu çözmek için silahlı eylemlere varacak kadar durumu tırmandırmaya yeltenmesi beklenmemektedir.

Büyüyen İslami yükselişe gelince; özelde Amerika ve genelde Batı olmak üzere büyük devletleri kaygılandıran bir durumdur. Özellikle iki yüz elli milyon küsur Müslümanın bu bölgede yaşadığını bildiğimizde onların bu kaygıları, onları İslam ve İslami uyanışta ortaya çıkan tehlikeyi hisseder bir şekilde bırakmaktadır. Mesela Endonezya, en büyük İslami ülke olup nüfus bakımından dünyanın dördüncü büyük ülkesidir. Yani Çin, Hindistan ve Amerika'nın hemen arkasından gelmektedir.

Dolayısıyla Endonezya ile Malezya; İslam'ı, bir ideoloji ve hayat nizamı olarak benimsediklerinde bölgeye etki eden büyük güçlerden geri kalmayacak şekilde bölgede vurucu bir güç oluşturabilecekleri gibi iletişim ve ulaşım

teknolojisindeki bugünkü bilimsel gelişmenin varlığıyla birlikte İslami alemin geri kalan kısmına ulaşma imkanları da sahiptirler.

Bu da Uzak Doğu'yu devletlerarası bir mesele haline getiren gerekçeleri teyit etmektedir.

4. Orta Asya Meselesi

Orta Asya meselesine gelince; onun durumu Uzak Doğu ve Ortadoğu'dan farklıdır. Bu da coğrafi olarak Ortadoğu'ya bitişik olup Uzak Doğu'dan ayrılması mümkün olmasa da oradaki sömürgecilik ve nüfuz türünün farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı çatışmanın türü ve hedeflerinde de farklılık göstermektedir. Ayrıca Orta Asya bölgesi, Sovyetler Birliği yıkılıncaya kadar onun bir parçasıydı ve Orta Asya ile Kafkasya üzerindeki çatışma, ancak Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra başlamıştır. Bundan dolayı çatışmanın tarafları Ortadoğu ve Uzak Doğu'dakinden farklıdır. Çatışmanın hedeflerindeki farklılığa gelince; Amerika'nın bu çatışma yoluyla Rusya'yı nüfuz bölgelerinden çıkarmayı ve Kafkasya ile Orta Asya ülkelerinden çıkararak hayati alanını daraltmakla onu minimize etmeyi hedeflemesinden kaynaklanmaktadır.

Binaenaleyh bu mesele, Sovyetler Birliği'nin dağıldığı ve enkazı üzerinde on beş yeni cumhuriyetin kurulduğu 1991 yılından sonra ortaya çıkmıştır. Bunlar arasından beş cumhuriyet, Orta Asya'da yer almakta ve nüfusunun çoğunluğu Müslümanlardan oluşmaktadır ki bu cumhuriyetler şunlardır: Bunlardan dördü Özbekistan -ki o, bunların en büyüğü ve en önemlisidir-, Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızistan olup Türkçeye yakın dilleri

konusmaktadırlar. Beşinci cumhuriyet ise Tacikistan'dır ve Farsça konuşmaktadır.

Bu beş cumhuriyet, coğrafi ve beşeri bağlantıları oluşturmaktadır. Çin'e bitişik olan (İslami) Batı parçasıyla birlikte bunların hepsi Türkistan (Çin kısmı için Doğu Türkistan ve Orta Asya kısmı için Batı Türkistan) olarak isimlendirilmektedir. Bu beş cumhuriyet, Hazar Denizi'nin doğusu ile kuzeyine düşmektedir. Doğuda Doğu Türkistan bölgesinin bir parçasını işgal eden Çin'e, kuzeyde Rusya'ya, batıda Hazar Denizi ile Rusya'ya ve güneyde Afganistan ile İran'a sınırı vardır.

Çatışmanın detaylarına girmeden önce Orta Asya ile Kafkasya'nın stratejik önemine bir göz atılması kaçınılmazdır. Stratejik açıdan bölge, Asya içerisinde hatta Ortadoğu'ya kadar Rusya'nın uzantısı sayılır ve hiçbir tabii sınır dolayısıyla deniz ve okyanus onu Rusya'dan ayırmamaktadır. Çin açısından da durum böyledir. Zira bölge, Çin'in arka kapısı sayılır. Bölge nüfusunun geneli Müslümanlardan oluşmasından dolayı Çin, kendi içerisinde yer alan Doğu Türkistan bölgesindeki Müslümanları etkilemelerinden korkmaktadır. Bu stratejik önemden dolayı Amerika, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından beri bir taraftan bölgeye girmek ve Rusya'yı minimize etmek diğer taraftan ise Çin'i kuşatarak civarına nüfuz etmesini engellemek için planlar belirlemiştir.

Nitekim Amerika, bazı hedeflerini gerçekleştirmeyi başarmıştır. Zira yöneticisi Kerimov'u zelil ve aşağılık bir şekilde kendisine boyun eğdirdikten sonra Özbekistan'da askeri üsler kurdu. Terörizme karşı savaş adı altında Tacikistan'la askeri koordinasyon, Kırgızistan'la ekonomik

ve kültürel işbirliği oluşturmayı başardı. Bunu Kazakistan'a kadar yaymaya çalışmakta olup bölgenin diğer devletlerine sızma ve onları Rusya'dan alma çabasını sürdürmektedir. Kafkasya'da Şavernadze'yi devirerek Tiflis'te kendisini dost edinen bir hükümet getirmeyi başardı ki bu, Rusya'yı derinden tehdit eden güçlü bir darbeydi. Bu da Gürcistan'da kendisini dost edinen bir hükümetin varlığı sonucunda NATO'nun Türkiye'deki üsleri ile Rus sınırı arasındaki ayracın kalkmasından kaynaklanmaktadır.

Sömürgecilik açısından ise Orta Asya özellikle de Hazar Denizi bölgesi, petrol zengini olduğu gibi altın gibi pek çok değerli maden zenginliğine de sahiptir. Orta Asya, Orta Doğu gibi tabii kaynaklar ve servetler bakımından dünyanın en zengin bölgelerinden sayılır. Bu da Amerikalı kapitalistlerin ağzının salyasını akıtmakta ve dev şirketleri yatırım adı altında bölgeye sokmak için ellerinden gelen her çabayı harcamaya sevk etmektedir. Ortadoğuda olduğu gibi sömürgecilik, başındaki belanın en önemli sebeplerinden biri olup üzerindeki çatışmanın temel sebebini oluşturan da budur.

Orta Asya ve Kafkasya'daki sömürgeciliğe gelince; 18. asırdan bu yana Avrupa emperyalizmin en iğrenç dönemine başlamıştır. Zira Rusya, Orta Asya ve Kafkasya'daki bu geniş alanları Osmanlı Devleti ile Safevi Devleti'nden kopararak zorla Çarlık Rusyası'na ilhak etmiştir. Bolşevik devriminden sonra Rusya, Orta Asya ile Kafkasya'yı demir yumrukla elinde tutmaya devam etmiş ve diğer devletlerin buralara müdahale etmelerine hiç fırsat vermemiştir. Ancak Sovyetler Birliği yıkılıp Rusya'ya zayıflık arız olur olmaz Amerika, bölgeye girmek için cesaret kazanmış dahası Rus nüfuzunu

kovmak için peş peşe girişimlerde bulunmuştur. Bu da Sovyetler Birliği mevcutken İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kendisini Batı sömürgeciliğinin varisi olarak gördüğü gibi Sovyetler Birliği'nin yıkılması ve Doğu bloğunun yok olmasından sonra da Amerika'nın kendisini dünyanın tek varisi olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Böylece Sovyetler Birliği yıkılınca aynı şekilde kendisini onun varisi olarak gördü ve Amerika, gurur ve kibre kapılınca dünyaya en layık olanın kendisi olduğunu düşündü. Bunun içindir ki Rusya da dahil büyük devletleri sömürgelerinden ve nüfuz bölgelerinden çıkararak tüm dünya devletlerini kendi nüfuzuna boyun eğdirmek için yoğun uğraş vermektedir.

Rusya, Sovyetler Birliği'nin Orta Asya'da ve Kafkasya'da varisi olmaya çalışmıştır. Bundan dolayı yıkılışının hemen ardından Bağımsız Devletler Topluluğunu veya eski Sovyetler Birliği devletlerini ilhak ettiği "Bağımsız Devletler Birliğini" kurarak Sovyetler Birliği cumhuriyetlerinin iskeletini yeniden inşa etmeye koştı. Ayrıca Çeçenistan, İnguşetya, Dağıstan ve benzerleri gibi Kafkasya'nın geniş parçalarını hakimiyeti altında tutmak için Rusya'nın federasyon biçimini devam ettirmiştir.

Amerika'nın gerek Özbekistan'daki ve Gürcistan'daki girişimlerini başarıyla taçlandırmasına gerek Orta Asya'ya doğrudan komşuluğu olan Afganistan'ı işgal etmeyi başarmasına, Asya'daki stratejik müttefikler stratejisini açıklayıp Irak'ı işgal etmesinden sonra Pakistan'ın Orta Asya'daki durumunu desteklemek için hazırlık yapan stratejik bir müttefik olduğunu ilan etmesine ve Amerikan şirketlerinin Orta Asya ile Kafkasya'daki petrolün ve madenlerin çıkartılmasında uzun eli olmasına rağmen nüfuz

üzerindeki siyasi çatışmanın başlangıcı sayılır ve çatışmanın Amerika lehine sonuçlanması için hala biraz zamana ihtiyaç vardır. Çünkü her ne kadar bölge Amerika için hayati olsa da Rusya'nın nefes aldığı ciğeri ve dünyanın diğer bölgelerine açılan kapısıdır. Bunun için Rusya'nın buradan çekilmesi o kadar kolay olmayacaktır. Binaenaleyh Rusya'nın görünür gelecekte bölgenin tamamını terk etmesi beklenmemektedir.

Amerika'nın Orta Asya stratejisini anlamak için Amerikalı yetkililerin, bölgedeki ve civarındaki ajanlarının açıklamalarına değinmek gerekir:

İçinde bulunduğumuz 2004 yılının başında Pervez Müşerref, ülkesinin Orta Asya, Güney Asya (Hindistan) ve Batı Asya'nın (Ortadoğu) ortasındaki konumundan istifade edilerek bu üç bölgenin arasındaki ticaretin ve enerji nakil hatlarının geçidi olması fikrini sundu... İslamabad, modern ağlarla Afgan sınırına kadar uzanan Amerikan tarzı karayollarıyla bağlantılı Arap Denizi üzerinde bir dizi devasa limanlar inşa etti.

Nitekim Powel, 27 Mart 2004'te Amerikan Senatosuna bağlı Özel Askeri Harcamalar Komisyonuna yaptığı açıklamasında, *"Kafkasya, Orta Asya, Asya'nın Batısı ve Güneyi, ticari ve ulaşım ağıyla birbirine bağlandığında büyük fırsatlar sunacaktır. Ancak bu, barışı ve güvenliği sağlamayı başarmamız halinde mümkün olacaktır."* derken bu projeler hakkında bir kesit sunarak şöyle eklemiştir: *"Pakistan, bu hususu göz önünde bulundurmakta ve kendi yapısı ile limanlarını yeniden şekillendirmiştir. Suudi ve Japon ortaklarımızın yardımıyla Afganistan'daki yol ağlarının inşasını sürdüreceğiz."*

Amerikan diplomatik hamlesi, stratejik ittifaklar haritasının merkezinde yeniden çizmeye zemin hazırlamak için Pakistan-Afgan sınırından başlayıp Tahran ve Kabil'den geçen (askeri, siyasi veya ekonomik) ittifakların oluşturulması suretiyle bölgenin ikna edilmesine işaret etmektedir. Nitekim İslamabad'daki siyasi kaynaklar, Washington ve İslamabad'daki askeri kurumların terörizme karşı savaşın ötesine geçen yeni bir ittifakın içerisine gireceği olasılığını ifade eden tahminlerde bulundular. Ayrıca Birleşik Devletler'in liderlik edeceği ve Washington'un bölgedeki klasik müttefiklerinin yanı sıra Özbekistan, Türkmenistan, Kazakistan ve Azerbaycan'daki yeni müttefiklerini de kapsayacak Avrupa "NATO'su" benzeri bir Asya "NATO'sunun" kurulmasına yönelik Amerikan düşüncelerinin olduğuna dair söylentiler de dolaşmaktadır. Bundan maksat ise enerji nakil hatları ağının güvenlik ve askeri korumasını sağlayacak ardından herhangi bir Çin veya Rus hegemonyasının ortaya çıkmasını engelleyecek bölgesel bir sistem oluşturmaktır.

Ayrıca eski Sovyet cumhuriyetleriyle ilgili sorunlar konusunda Washington'un tutumu ile Moskova'nın tutumu arasında çatışma vardır ve bu çatışma, Amerikan Dışişleri Bakanı Colin Powell'in 26.01.2004'teki Moskova ziyareti sırasında ortaya çıkmıştır. Zira Moskova'daki Amerikan büyükelçisi, ziyaretin hemen öncesinde Powell'in Rus tarafıyla eski Sovyet cumhuriyetleriyle ilgili sorunları ele almaya niyetli olduğunu açıklayarak ziyaretin en önemli hedeflerinden birinin eski Sovyet uzayı hakkında Rus ve Amerikan tarafları arasındaki "buluşma noktalarının" ele alınmasında ortaya çıkacağını belirtmiştir. Böylece Amerikan

büyükelçisi, bu bölgede iki taraf arasındaki ilişkilerin uzlaşmasının karşı karşıya kaldığı “belirli sorunların” varlığını itiraf etmiştir. Moskova, bu bölgedeki nüfuzun paylaşımı için iki taraf arasında “anlaşma” şeklinde nitelendirilen bir hususun varlığını yalanlarken Amerikan kaynaklar ise bu dosyaya yaklaşımda iki ülke ilişkilerinin karşılaştığı “sorunlara” dikkat çekmiştir.

Bu husustaki tartışmanın tırmanması Batılı medya organlarının bunun, eski Sovyet bölgesindeki nüfuz paylaşımını hedefleyen Rus-Amerikan “anlaşması” yapılmasına dönük düzenlemeler olduğunu niteleyen bilgiler sızdırmasıyla eş zamana denk gelmiştir. Rus analistler ise Moskova'daki Amerikan büyükelçisinin sözünü, iki taraf arasındaki bir anlaşmaya işaret etmek olarak gördüler.

Bilindiği üzere Moskova, Bağımsız Devletler Topluluğunun bir kısmında Amerikan nüfuzunun artması özellikle de Orta Asya cumhuriyetleri ve Gürcistan'daki Amerikan askeri varlığıyla ilgili olarak kaygısını dile getirmesinin yanı sıra bunu, Gürcistan gibi devletlerdeki dahili durumların düzenlenmesi hususunda doğrudan bir Amerikan müdahalesi olarak tanımlamıştır.

Powel'in ziyareti sırasında Rus siyasetçiler, Amerikan bakanıyla bu dosyanın ele alınmasını istediler ve Rus Parlamentosu Dışişleri Komitesi Başkanı Konstantin Couttsacheov, bölgedeki Amerikan askeri varlığı dosyasının ziyaret çalışma takvimine alınmasına çağrı yapmıştır.

Yukarıda geçenler, Amerika'nın Orta Asya'da ve Kafkasya'da hala yolun başında olduğunu ve Amerikan planlarının daha ilk adımı bile atmadığını göstermektedir.

Bu da bölgedeki çatışmanın hala yeni olmasından ve yakın zamana kadar da bölgenin Sovyetler Birliği'nin tekelinde görülmesinden kaynaklanmaktadır. Ancak bölge üzerindeki çatışmanın hem Rusya'nın hayati çıkarları için tehdit ve Çin için bölgesel tehditler içermesi hem de dünyada yegane büyük güç olarak kalması için planlarını gerçekleştirmede Amerika için stratejik bir çıkar temsil ediyor olması Rusya'nın nüfuz bölgelerinden kovulmasını ve Çin'in minimize edilmesini gerektirmektedir. Tüm bunlar bu meseleyi, üzerindeki çatışmanın bölgesel sınırları aşan devletlerarası önemli meselelerden biri haline getirmektedir.

Ayrıca bu bölgeyi, bölgesel ve devletlerarası açıdan etkili devletlerin ilgi odağı haline getiren başka bir faktörün varlığı da onu devletlerarası bir mesele haline getirmektedir. Bu faktör, yaklaşık yetmiş seneyi bulan komünizm dönemi içerisindeki zorlayıcı engellemenin ardından bölgenin, İslamına dönmesidir. Zira insanlar, dikkat çekici bir güçle ve hızla İslamlarına koşuştular. Bu da sadece ibadetler olmayıp bilakis dikkat çekici bir şekilde hem İslam ile yönetimi hem de Hilafet nizamını özler hale gelmişlerdir. Hatta "**Hizb-ut Tahrir'in**" "**Hilafet'e**" daveti, birkaç yıl içerisinde onlardan kadın-erkek binlerce gurubu cezp etmiştir ve Allah'tan başka hiçbir kınayıcının kınamasından korkmaksızın zorluklara dalan şaşırtıcı bir imanları vardır.

Ancak güçlü şekilde köklere avdet edilmesi geçmiş döneme mensup yöneticilerini sevindirmede. Bundan dolayı kendi halklarına zulüm ve baskı uyguladılar ve siyasi İslam'ın yönetime dönmesini engellemek için Ruslardan, Amerikalılardan, İngilizlerden hatta Yahudilerden bile yardım istediler. Yerel istihbarat birimleri, bu ülkelerdeki

ezici İslami yükselişi durdurmak için harekete geçerek Rus, Amerikan ve İngiliz istihbarat birimleriyle işbirliği yaptılar. Baskı ve zulüm üsluplarını kullandıkları gibi İslami fikre karşı şüphe uyandırıcı ve çözücü, laik fikir için ise süslü ve esnek üslupları kullandılar. Ancak İslam, artık onların nefislerine yerleşmiş olup gündün güne güçlenmektedir ve bu şeytani üsluplar insanları İslamlarından ve imanlarından döndürememiştir. Batı, İslam'ın bu halkların kalplerine yer ettiği ve onları yanan bir kora dönüştürdüğü hakikatini fark etmiştir. Nitekim üçüncü dünya işlerinde uzman olan Amerikalı Robert D. Kaplan şöyle demektedir: *"Asya'nın ortalarında... Dünyanın bu parçasında İslam, ezilmişlere ve mazlumlara olan mutlak desteği nedeniyle daha cazip gelecektir. Dünya çapında yayılan bu istikrarlı din, yerleşmeye ve mücadeleye hazır tek dindir."*

Bölge, İslam'ın kalelerinden önemli bir kale haline gelmiştir ki o, Güney Doğu Asya'daki Endonezya ve Malezya'dan uzanan ve Ortadoğu'ya varan İslami yayın en tepesini oluşturmaktadır. Ayrıca bölgenin coğrafi olarak Pakistan ve İran'a bağlanabilirliği, uçsuz bucaksız bu geniş bölgede büyük ve nükleer bir İslami Devlet'in kurulabileceğine dair Ruslar ile Amerikalılara tehlike uyarıları göndermektedir. Bunun içindir ki Amerika'nın Afganistan'ı işgal etmesinin nedenlerinden biri de özellikle buradaki yöneticiler ümmetin cinsinden olmayıp akıbetleri yok olmakken bu bölgeyi yakından gözetlemektir.

Bu ülkelerdeki İslami akımların yükselmesinden kaynaklanan durumun tehlikesi, bu bölgeden kaynaklanan riskleri bertaraf etmek için hem Rusya hem de Çin'in bu devletlerle periyodik konferanslar yapmasına neden olmuş

ve bunların en önemlisi İslami köktendincilik ve İslami hareketler diye isimlendirdikleri şeyi risk önceliği sıralamasına koyan Şanghay Konferansı'dır.

Böylece Rusya ve Çin açısından bölgenin muazzam servetleri ile stratejik konumu ve Amerika'nın tamahlarının yanı sıra bölgede büyüyen İslami uyanış gibi bu hususların hepsi Orta Asya'yı devletlerarası önemli bir mesele haline getirmek için birbirini desteklemektedir.

5. Hint Yarımadası Meselesi

Hint Yarımadası meselesi, kadim bir meseledir. Ancak bugün olduğu gibi geçmişte de bariz halde olmayıp dünyanın başlıca meselelerinden büyük bir mesele değildi. Bu meseleye ciddiye kazandıran ve onu büyük bir meseleye dönüştüren, şu üç husustur: Keşmir meselesiyle patlama yapan İslami yükseliş, Çin'in bölgede büyüyen gücü ve Hindistan ile Pakistan'ın nükleer devletler kulübüne katılması.

İslami yükseliş açısından olana gelince; bunu kontrol etmek kolay olmayacaktır. Bunun için Afganistan'ın Amerika tarafından işgal edilmesinin sebeplerinden biri, özellikle Müslümanların gücü, İslami milislerin Pakistan'ın desteği ile Keşmir tepelerindeki Pakistan-Hint sınırı üzerindeki Kargil Tepelerine saldırıp -Amerika'nın emirlerine itaat ederek taarruz kuvvetlerini geri çeken eski Pakistan Başbakanı Nevaz Şerif ile o zamanki Genelkurmay Başkanı Pervez Müşerref'in hıyaneti olmasaydı- Hindistan ordusunu hezimete uğratmak ve Keşmir'i kurtarmak üzere oldukları 1990 yılında açıkça ortaya çıktığı sırada Keşmir

Müslümanlarınca desteklenen İslami hareketlere darbe vurmaya yönelik yeni bir haçlı seferi düzenlemektir.

Bölgede Müslümanların gücünün büyümesi karşısında bin türlü hesap yapmalarına neden olan özellikle bu olay, Amerikalılar nezdinde alarm zillerini çalmıştır. Bunun için Keşmir'de Hindistan'a karşı savaşanların Pakistan'dan çıktıkları ve terörist oldukları gerekçesi altında Pakistan'daki askeri kamplara darbe vurması ve dağıtması için mevcut ajanları Pakistan Devlet Başkanı Müşerref'e baskı yaptılar.

Amerika, İslami Keşmir meselesini destekleme noktasında siyasi taviz vermeye sevk etmek amacıyla Müşerref'e ikinci kez baskı yaptığında bu Amerikan talebine de yanıt verdi ve Keşmir halkının self-determinasyon hakkından vazgeçtiğini duyurdu. Böylece İslamabad'da Hindistan Devleti ile Pakistan Devleti arasında ikili olarak Keşmir meselesini tasfiye etmek için fiili müzakereler başladı. Müzakereler, Pakistan'daki yönetimin Hinduların Keşmir'de hakkı olduğunu kabulü noktasından hareket etmiştir böylece Hindu işgalini Keşmir'den çıkarmak yerine bu hakkı meşrulaştırmak için müzakerelere girdiler.

Amerika'nın Keşmir meselesi hususunda ajanı Pervez Müşerref'e baskı yapmaktan maksadı, sadece Pakistan'da büyüyen İslami güce darbe vurmak değildir. Aynı zamanda bölgeyi dengelemektir ki böylece Hindistan, Pakistan ile olan anlaşmazlıkla meşgul olsun dolayısıyla da Çin bölgede tek güç haline gelmesin. Bilakis Amerika, Pakistan ile olan Batı sınırından emin bir halde Hindistan'ın Çin'e karşı koyması için Hindistan ile Pakistan arasındaki olayların sakinleşmesini istemektedir. Bundan dolayı Hindistan ile Pakistan, Güney Asya İşbirliği Teşkilatına (SAARC) dahil

edilmiş ve böylece layıkıyla Çin karşısında durabilecek büyük bir güç ortaya çıkmıştır. Ancak Hindistan ile Pakistan arasındaki çatışma devam etmesi halinde Hindistan, özellikle büyüyen ekonomik bir güç haline gelen, dünyanın birinci demografik gücü ve Güvenlik Konseyinde daimi bir koltuğa sahip eski nükleer devlet Çin'le başa çıkamaz veya onunla dengeyi sağlayamaz. Yani Çin, bütün ölçüleriyle yükselen bir güç sayıldığı gibi Rusya'nın düştüğü hataya da düşmemiştir. Yani Çin, iç uyumunu korumuştur. Nitekim Mao Tse-Tung'dan sonra Çin'i modernize eden güçlü lideri Deng Xiaoping şöyle demiştir: *"Gorbaçov'un içine düştüğü en büyük hata ekonomiyi yenilemeden önce siyasi özgürlüğe izin vermesidir."*

Böylece Amerika, Çin'in büyümesi karşısında hesap yapmakta, karşısında duracak bir güç oluşturarak bölgede onu meşgul etmek istemekte ve dolayısıyla kendini Çin'e vermesi için Hindistan ile Pakistan arasındaki anlaşmazlığı bitirmeyi önemsemektedir. Bu da Amerika'nın hem Hindistan'ın hem de Pakistan'ın nükleer silaha sahip olması karşısında sessiz kalıp buna rıza göstermesinin dahası Hindistan'ın özel bir şekilde gelişmiş silahlara sahip olmasına olanak sağlamasının ve eksik olan silah teknolojisini elde etmesini kolaylaştırmasının nedenini açıklamaktadır. Bunun kanıtı ise Amerika, "İsrail'in" Çin'e gelişmiş radar sistemlerine sahip Falcon uçaklarını satmasını engellerken bu uçakları Hindistan'a satmasına izin vermiştir. Bunun yanı sıra Amerika, bizzat Hindistan ile stratejik ortaklık anlaşmalarına girmiştir. Yani Amerika, ne Batılı bir devlet ne de anglo-sakson bir devlet olmasına rağmen ona "İsrail'e" muamele ettiği gibi muamele etmeye başlamıştır.

Bu meselede en bariz olan hususlar bunlardır ki onlar, İslami yayılım, Çin yayılımı ve nükleer yayılımdır. Bunun içindir ki Amerika, bölgedeki stratejisini İslami ve Çin yayılımını durdurma, bölgeyi sakinleştirip çatışma gerekçelerini ortadan kaldırarak Çin'in gücünü dengeleme esası üzerine belirlemiştir ki böylece Çin'in gücüne muadil ve onunla dengeli uyumlu büyük bir güç olmaya uygun olsun.

6. Afrika Meselesi

Afrika meselesi, ancak 1960'dan sonra devletlerarası alanda ortaya çıkmış yeni bir mesele olup sadece sömürgecilik meselesinden ibarettir. Afrika, fikri olarak geri kalmış bir belde olup ham madde, zirai ve hayvansal servet gibi muazzam zenginliklere sahiptir. Sömürgeci devletler, 18. ve 19. asrın sonlarında sömürgecilik için harekete geçtiğinde Afrika kıtası, işgal ettikleri yerler arasındaydı, her devlet ondan kendi payına düşeni sömürmeye başladı ve sömürülmesi üzerinde devletler arasında güçlü bir sürtüşme ortaya çıkmadı. Sömürgeci devletlerin çoğu oraya yerleşti ve kıtanın hepsi Avrupa'nın bir sömürgesi oldu. Orada İngiltere, Fransa, İspanya, Hollanda, Almanya, İtalya, Portekiz ve Belçika'nın sömürgeleri bulunmaktadır. Oradaki aslan payına İngiltere sahip olup ardından Fransa, ardından Belçika, ardından da Portekiz takip etmektedir. Bu sekiz sömürgeci devlet, Afrika'daki sömürgeleri üzerindeki hakimiyetlerini İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar sürdürdüler. Birleşmiş Milletler sözleşmesi konulduğunda bu sözleşmeye Afrika'daki sömürgeciliğin sona erdirilmesine ilişkin bir takım maddeler dahil edilmiş ancak

bu maddeler, sömürgeciliği aşamalı olarak tasfiye edecek şekilde konulmuştur. Bunun içindir ki büyük devletler, Afrika'daki sömürgeciliğin tasfiye edilmesini ancak 1960'dan sonra ele aldılar. Bunun öncesinde İtalyan sömürgeleri gibi bazı sömürgeler, oradaki sömürgeciliğe son verilmesinin bir başlangıcı olarak mandacılık altına alındı ve sömürgeciliğe son verilmesinin ön hazırlık adımları olarak siyasi eylemler ortaya çıktı. Siyasi eylemlerin en önemlileri, olumlu tarafsızlık fikri, olumlu tarafsızlık konferansları ve bağlantısızlıktır. Olumlu tarafsızlık fikrine gelince; aslen İngiltere Başbakanı Churchill'in İngiliz ajanı Nehru'ya verdiği, Hindistan'ın politikası olarak ilan etmesini ve Asya'daki devletler içerisinde bunun için çalışmasını istediği bir İngiliz fikridir. İngiltere'nin bu fikri Nehru'ya vermesinin sırrı ise İngiltere'nin Uzak Doğu ve Asya'daki sömürgelerinin tamamının Amerika ve Rusya (Sovyetler Birliği) yüzünden tehlikeye düştüğünü görmesidir. Zira bu sömürgeler, özellikle Endonezya'da yaşananları görmesinden sonra Rusya'nın (Sovyetler Birliği) ülke insanlarını sömürgeci kurtulmaya tahrik etmesi yüzünden tehlikeye düşmüşlerdir. Amerika'nın sömürgelere bağımsızlığını vermesi için İngiltere'ye baskı yapması daha sonra da krediler ve uzmanlar yoluyla bu sömürgeleri kendisine çekmesi yüzünden tehlike içerisinde oldukları. Bağımsızlık fikrine gelince; İngiltere, bağımsızlığı sömürgecilik üslubunu değiştirmenin bir aracı olarak kullanma noktasında köklü geçmişe sahiptir. Zira bazı sömürgelerine bağımsızlığını vererek onları birer devlet haline getirdi ve onlardan İngiliz Devletler Topluluğu adında bir topluluk oluşturdu. Bunun içindir ki İngiltere,

bağımsızlık fikrini onayladığı ve ona göre hareket ettiği halde buna pek de önem vermemektedir. Çünkü sömürgeciliğini pekiştirmek için bunu nasıl kullanacağını bilmektedir ancak İngiltere, Amerika'nın krediler, yardımlar ve uzmanlar yoluyla bağımsız devletlere musallat olmasından korkuyordu. Bunun içindir ki olumlu tarafsızlık fikrini getirdi ve Amerika ile Rusya'nın (Sovyetler Birliği) karşısında durması amacıyla buna göre hareket etmesi için onu Nehru'ya verdi. Nehru da olumlu tarafsızlık fikrine fiilen çağrıda bulundu ve gözle görülür bir şekilde bu hususta aktifleştirdi. Rusya (Sovyetler Birliği) ise bu fikrin maksadını fark etti, onu onayladı ve istismar etmek için çalışmaya koyuldu. Çünkü herhangi bağımsız bir devletin tarafsızlık üzere kalması demek onun Batıdan koparılmasına dair bir ümidin olması demektir. Amerika'nın siyasetçileri ise bu fikirde ihtilaf ettiler. Zira kimileri bu fikrin Amerika'ya bağımsız devletlerin kredileri ve hibeleri kabul etmeleriyle kendisine çekme imkanı vereceğinden dolayı bunu onaylarken kimileri ise komünizmin bu devletlere girmesine imkan vereceğinden dolayı buna karşı çıktılar. Her şeye rağmen Nehru, olumlu tarafsızlık fikrine davet için harekete geçti ve fikri temsil eden somut eylemler gerçekleştirmek istiyordu. Dolayısıyla Çin'le bağlantı kurdu ve onu bağımsız devletlere yönelik bir konferans yapma fikrine davet etti. Çin buna hemen muvafakat etti ve konferansı organize komisyonu oluşturdu. Komisyon, sömürgeyken bağımsızlaşan bazı devletlerle bağlantı kuruyor ve onları olumlu tarafsızlık konferansına çağırıyordu. Nitekim Endonezya bu komisyondaydı ve bu sırada henüz Amerika'nın peşine sürüklenmemişti. Ancak o,

bunun komünizmle birlikte hareket etmek olmasından korktu. Görünen o ki Endonezya, Amerika'nın görüşüne başvurma teşebbüsünde bulununca yönetimde tarafsızlık fikriyle konuşan Eisenhower varken onu teşvik etti. Bunun içindir ki Endonezya, bu fikir için harekete geçti ve konferansın Endonezya/Bandung'da yapılmasını önerdi. Bunun üzerine komisyonun hepsi buna muvafakat etti ve konferans fiilen 1954'de Bandung'da yapıldı. Hem Rusya (Sovyetler Birliği) hem Çin hem İngiltere hem de Amerika konferansı istismar etmeye çalıştı. Ancak konferans, Rusya (Sovyetler Birliği), Çin ve Amerika'nın razı olduğu ve İngiltere'nin razı olmadığı bağımsızlığa çağıran kararların alınmasıyla sona erdi. Çünkü İngiltere, sadece olumlu tarafsızlığın ele alınmasını veya konferansa olumlu tarafsızlığın galebe çalmasını istiyordu. Ayrıca Amerika, konferansı korkunç şekilde istismar etmişti. Zira Tito, Sukarno ve Abdünnasır, bu konferansı ve bu fikri güçlü bir şekilde benimsediler, fikrin asıl sahibi İngiliz ajanı Nehru'ya yapıştılar, bunu sömürgecilikten bağımsızlığa ve sömürgeci devletlere karşı hamlenin bir aracı edindiler ve çabalarını birinci derecede Afrika'ya yoğunlaştırdılar. 1960 yılı gelir gelmez fikir, Afrika'da rolünü aldı ve orada Amerika için ajanlar bulundu. O günden itibaren çatışma, Afrika'ya intikal etti ve Amerika sömürgeci devletleri Afrika'dan çıkarmak ve onların yerini almak için ciddi olarak teşebbüse geçti. Bunun içindir ki sömürgelelere bağımsızlıkların verilmesi için bu devletlere baskı yaptı. Bunun öncesinde de özellikle 1954 senesinde Cezayir'de devrim ateşini tutuşturmayı benimsemiş, kendisi için ajanlar çıkarmış ve Mısır ile Arap ülkelerinin de bu devrimi desteklemesini sağlamıştı.

Dolayısıyla bu devrimin sömürgelerini bırakmaları için sömürgeci devletlere son derece etkisi olmuştu. İngiltere'ye gelince; bağımsızlığın verilmesi manasında bir uzmandır. Bunun içindir ki kısa bir zaman içerisinde birçok sömürgelere bağımsızlığını verdi. Böylece Zengibar, Tanganyika, Nijerya, Uganda, Kuzey Rodezya Birliği, Güney Rodezya ve Nyasaland Federasyonu ve benzeri devletler ortaya çıktı. Fransa ise geç kaldı. Ancak De Gaulle, dünyada durumun hızla nasıl döndüğünü görmesinden sonra İngiltere'nin takip ettiği planı takip ederek birçok devlete bağımsızlık verdi. Böylece Fas, Tunus, Cezayir, Senegal, Gabon ve benzeri devletler ortaya çıktı. Belçika ise Kongo'yu sömürüyordu. Kongo, Afrika'nın hazinesidir ve nükleer bomba yapımında temel madde olan en büyük uranyum potansiyeline sahiptir. Bunun için İngiltere, Kongo vilayetlerinden biri olan Katanga'daki madenleri işleten şirketlere hakimken Kongo'ya bağımsızlığını vermek kolay olmamıştır. Bu nedenle de Kongo'ya bağımsızlığının verilmesi büyük bir sorun oluşturmaktaydı. Ancak Amerika, Kongo'ya bağımsızlığını verinceye kadar Belçika üzerindeki baskıyı şiddetlendirdi. Böylece bağımsız bir devlet oldu. Bu noktada İngiltere, deliye döndü ve ajanı Moise Tshombe görevlendirdi ve o da Katanga'nın bağımsızlığını ilan etti. Bunun üzerine Amerika, meseleyi Birleşmiş Milletlere taşıdı. O da Katanga'yı döndürmek için devletlerarası bir güç gönderdi ve o zaman Genel Sekreter olan Mr. Hammarskjöld oraya gitti. İngiltere, ona karşı bir komplo düzenleyerek onu öldürdü. Böylece Amerika ile İngiltere arasındaki anlaşmazlık şiddetlendi ve Amerika ülkeye galip gelerek kendisine bağlı bir hükümet kurup Tshombe'yi kovuncaya

kadar birkaç sene devam etti. Böylece bir süreliğine de olsa Kongo meselesi sakinleşti. Bu sırada İngiltere, Kuzey Rodezya, Güney Rodezya ve Nyasaland Federasyonu için korktu ve hemen bu federasyonu dağıttı. Böylece Nyasaland'a bağımsızlığını verip "Malawi", Kuzey Rodezya'ya bağımsızlığını verip "Zambiya" olarak isimlendirdi ve Güney Rodezya'yı sömürmesini emniyete alacak bir statüye koymak için teşebbüste bulundu. Çünkü Amerika, Güney Rodezya hususunda İngiltere'nin peşini bırakmadı. Böylece İngiltere, daha sonra Zimbabwe olarak bilinmek üzere ona bağımsızlığını verdi.

Amerika, Afrika boynuzu devletleri ile büyük göl devletleri Uganda, Raunda ve Burundi'yi Fransa'dan koparmayı başardı. Ancak doksanların sonunda Çad'ı ondan koparmayı başaramadı ve durum, istikrarsız bir dostluğu olan Hüseyin Habre'nin kuvvetlerini yenmesinden sonra Fransa'nın ajanı İdris Debi'nin kuvvetleri lehine sonuçlandı. Zira Hüseyin Habre, Fransa'yı dost edinirken daha sonra Amerika onu cezbetti ki bu da Fransa'nın ajanı İdris Debi'nin kuvvetini desteklemeye iterek onun yönetimi ele geçirmesini sağladı.

Albay İdris Debi, Habre'nin adamlarından ve onun güçlü bir müttefiki olup 1989 yılı Nisan ayına kadar Çad Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığı makamında oturmaktaydı. 1983 yılındaki (Faya-Largeau) muarekelerinde Habre'nin kuvvetlerine komutanlık eden ve Libya ordusunu Çad'dan çıkarmayı başaran oydu. Ancak kabilevi bir anlaşmazlık, 1989 yılı nisanında görevinden azledilmesinden sonra başarısız bir darbe girişiminde müttefiki Hasan Camus'a katılmasına öncülük etti. Bunun üzerine Sudan'a kaçarak

orada Devlet Başkanı Harbe hükümetine karşı çıkan ve Çad-Sudan sınır bölgelerinde oturan Zağave ve Hicare kabilelerinin ittifakını kapsayan Vatani Kurtuluş Hareketi'ni kurdu.. Albay Debi'nin Fransa ile güçlü bir ilişkisi olup Fransız askeri kurumunun çocuğudur ve 1958 yılında Paris'te harp okulunda askeri kursa tabi olmuştur. Onun için Debi'nin zaferi ve Habre'nin hezimetini Amerikan nüfuzu için bir darbeyken Fransız nüfuzu için bir takviye olmuştur. Zira Fransa, onun sayesinde büyüyen Amerikan nüfuzu önündeki yolu keserek dizginleri geri almıştır.

Birleşik Devletler'de yönetime yeni muhafazakarların gelmesiyle birlikte Amerika, Afrika Kıtası'nı işgal etmek için yeni üsluplar benimsedi. Zira Avrupa devletlerinin ajanlarını kovup Afrika devletlerindeki yönetime kendi ajanlarını getirebilmek için sadece iç savaşlar ile krizler çıkarmak ve isyancı hareketleri desteklemekle yetinmeyerek Amerikan yönetiminin savunma ve harici politikasında olduğu gibi bu üsluplara doğrudan askeri müdahale üslubunu da ekledi. Böylece diğer üslupların yanı sıra doğrudan Amerikan askeri müdahalesinin gelecek dönemde Afrika üzerindeki çatışmada başrol oynayacağı sinyali veren teröristlere karşı savaş adı altında kuzey, batı ve orta Afrika devletlerinin birçoğuyla askeri ilişkiler ve anlaşmalar oluşturma girişiminde bulundu. Bundan dolayı önümüzdeki dönemin Afrika'da çok şiddetli bir çatışmaya tanıklık edeceğini söylemek mümkündür. Nitekim Amerika, Avrupa devletlerini özellikle de İngiltere'yi geriye kalan sömürgelerinden çıkartma yolunda isyancı hareketlere destek sağlayıp yerel hükümetlere karşı bir baskı aracı olması amacıyla Afrika'nın kuzeyinde, doğusunda ve

batısında askeri üsler oluşturdu ve oluşturma çabasına devam etmektedir. Ancak Afrika'daki Avrupa çıkarlarının iç içe geçmesi nedeniyle özellikle de Afrika'da maddiyat ile tabii servetlerin yağmalanmasından başka bir itibar edilmezken bu dönem Afrika'da kanlı ve sert geçecektir. Bundan dolayı Afrika'daki çatışma, sömürgeci devletler arasındaki bir çatışmadır. Dolayısıyla Afrika meselesi, devletlerarası bir mesele olmuş ve hala da devletlerarası bir meseledir. Bunun içindir ki Afrika meselesi devletlerarası meselelerden sayılır.

Böylece Afrika kıtası üzerinde büyük devletler arasındaki çatışma 20. asrın altmışlarından bu yana şiddetlendi. Bunun üzerine Avrupalı sömürgecilerin nüfuzunun yanı sıra kıtada Amerika ile Rusya'nın (Sovyetler Birliği) da nüfuzu ortaya çıktı. Rusya'nın (Sovyetler Birliği'nin) zayıflığı ve Afrika'da eski sömürgeci kalıntısı olmamasından dolayı geçen asrın seksenlerinde Angola'dan çıkmasıyla ondan çıkmak zorunda kaldı. Aynı şekilde diğer küçük Avrupalı sömürgeci devletler de Afrika'dan çıktı, geriye sadece İngiltere ile Fransa kaldı ki bu ikisi, İngiliz Milletler Topluluğu ve Fransızca Konuşan Ülkeler Topluluğu örgütleri çerçevesi altında nüfuzlarını devam ettirdiler. Amerika, Afrika'ya hakim olmak için bütün ağırlığıyla İngiltere ve Fransa ile hummalı bir rekabete girdi. Bu durum, İngilizler ile Fransızları, tutumlarını koordine etmek ve iki devletin dışişleri bakanlarının Afrika kıtasının muhtelif devletlerine ortak ziyaretler düzenlemek yoluyla Afrika'daki Avrupa çıkarlarını savunmalarına davetiye çıkardı.

Afrika'daki çatışma hala bu üç devlet arasında dönmekte olup yirmiyi geçen iç savaşta ortaya çıkmaktadır. Şu ana

kadar bu çatışmanın en belirgin sahaları Sierra Leone, Liberya, Fildişi Sahilleri, Somali, Uganda, Kongo, Ruanda, Brundi ve Sudan'dadır.

Bu sömürgecilik çatışması yüzünden bu kara kıta, son senelerde otuzun üzerinde devletin katıldığı 26'yı geçen sayıda kanlı silahlı çekişmeden muzdarip oldu. Bu suni anlaşmazlıklar, kıtanın borç yükünün 370 milyar doları aşmasına yol açmıştır, bu da kıtanın toplam milli gelirinin [GSYİH] %65'ni oluşturmaktadır. Yine bu suni anlaşmazlıklar yüzünden 18 devlete tüm dünyada döşenen kara mayınlarının dörtte birinden fazlasını oluşturan 30 milyondan fazla mayın döşenmiştir.

Kayda değerdir ki Afrika üzerinde Batılı sömürgeci devletler arasındaki bu çatışma, Güney Sudan'ın kuzeyinden ayrılması üzerine Amerikan-İngiliz ve Fildişi Sahilleri'nde Amerikan-Fransız uzlaşmasında olduğu gibi zaman zaman büyük devletler arasında anlaşmalara ve uzlaşmalara dönüşmesine rağmen bu devletler arasındaki ekonomik ve siyasi rekabet çatışmaya galebe çalan emare olarak kalmıştır.

Böylece devletlerarası sömürgecilik çatışması Afrika'ya da intikal ederek Afrika meselesi devletlerarası bir mesele haline gelmiş ve devletlerarası bir mesele olarak sürmektedir. Çünkü her ne kadar İngiltere, Amerika ve Fransa'dan her biri, Afrika'yı önce Afrika Konferansı Örgütü ardından Afrika Birliği olarak isimlendirdikleri bir birlik altında toplama formülü üzerinde ittifak etmiş olsalar da dünyanın Doğu ve Batı bloklarına bölünüp Amerika'nın da Avrupa devletlerini özellikle de İngiltere'yi Afrika'daki son sömürgesine varıncaya kadar çıkarmaya yönelmesiyle devletler arasındaki özellikle de Amerika ile İngiltere

arasındaki çatışma bu konferansın ve birliğin içinde ve dışında devam etmektedir. Görünen o ki Amerika, bu devletlerin ordularıyla bağlantı kurmak için terörizme karşı savaş adı altında Afrika devletlerine sızmaya çalışmaktadır. Nitekim Amerika, Avrupa devletlerini özellikle de İngiltere'yi kalan sömürgelerinden çıkartma yolunda isyancı hareketlere destek sağlayıp yerel hükümetlere karşı bir baskı aracı olması amacıyla Afrika'nın kuzeyinde, doğusunda ve batısında askeri üsler oluşturmuş ve oluşturma çabasına devam etmektedir. Ancak Afrika'daki Avrupa çıkarlarının iç içe geçmesi nedeniyle özellikle de Afrika'da maddiyat ile tabii servetlerin yağmalanmasından başka bir şeye itibar edilmeksizin bu dönem Afrika'da kanlı ve sert geçecektir.

Görüldüğü üzere, Afrika meselesi devletlerarası bir meseledir.

Siyasi işlerin meydana geldiği büyük meseleler işte bunlardır. Ancak bu demek değildir ki siyasi işler sadece bu meselelerde meydana gelir. Sadece devletlerarasındaki çatışmanın en önemli tezahürleri bu meseleler demektir.

Barış hallerinde devletler arasındaki çatışma, sadece siyasi işlerle olup bazen geçmişte Vietnam ve yeni olarak Ortadoğu'da (Kuveyt, Irak ve Afganistan'da) olduğu gibi askeri eylemler eşliğinde bazen de geçmişte Afrika'da Rodezya ile Güney Afrika'da ve yeni olarak Tunus ile Libya'da olduğu gibi askeri eylemler eşliğinde olmaz. Madem bu çatışma ancak bir takım sorunlar veya meseleler için meydana gelmekte ve bu altı mesele de devletler arası sürtüşmenin ortaya çıktığı en önemli hususlardandır o halde bunları siyasi işlere dair birer örnek olarak getirdik. Yoksa siyasi işler, bu meseleler dışında da olabilir. Hatta bir

çatışma olmaksızın da olabilir. Madem ortada birbiriyle rekabet eden ve birbirine tuzak kuran bir takım devletler vardır o halde ya diğer devletin düşmesi için devletlerarası tuzak kurmaları ya diğer devleti zayıflatmak ya kendisini güçlendirmek ya da başka bir şey için birbirlerine karşı siyasi işlerde bulunmaları kaçınılmazdır. Buna dair örnekler sayılamayacak kadar çoktur. Mesela silahsızlanma fikri Milletler Topluluğuna getirildiğinde İngiltere, bunu Fransa'yı zayıflatmanın bir aracı olarak kullandı ve bu fikri uygulaması için Fransa'ya baskı yapmaya başladı. Böylece kendisini silahlarını azaltıyor gibi gösterince Fransa buna inandı ve fiilen silahlarını azaltmaya ve silahlı faaliyetlerini sınırlandırmaya başladı. İşte bu, hem kendisi hem de Almanya açısından Fransa'yı zayıflatmak için İngiltere'nin bir tuzağıydı. Bunun içindir ki o, yani Fransa, İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya karşısında direnemeyerek hızlı ve ağır bir şekilde çöktü ki silahları azaltma fikrini benimsemesinin bunda büyük etkisi olmuştur.

Mesela İkinci Dünya Savaşı çıktığında Rusya (Sovyetler Birliği), Çin'de aktifleşerek böylece güçlü komünist bir parti oluşturup Çin'de yönetimi alması için ona destek verdi. Amerika ise oradaki mevcut yönetimi desteklerken daha sonra Chiang Kai-shek'i desteklemeye başladı ve evvel-il emirde komünistlerin ona ortak olmasını sağladı. Böylece onlar güç ve ağırlık sahibi olup sonra ondan ayrıldılar ve onunla savaşmaya başladılar. Amerika ise hem Chiang Kai-shek'i açıkça destekleyip sınırlı da olsa onu para ve silahla destekliyor hem de komünist partisini gizlice teşvik ediyor, Chiang Kai-shek'in faaliyetlerini sınırlandırıyor, gizli adımlarla hareket etmesine rağmen komünistlerin zafer

kazanmasına yol açacak adımlarla hareket ediyordu. Onlar Çin'in tamamında yönetimi alınca Chiang Kai-shek'i kovdu ve (şu andaki Tayvan) olan Formoza adasına hapsetti. Chiang Kai-shek ise bunu mülhaza edip şaşırıyor ve Amerika'nın Çin'i komünist bir devlet yapmak için çalışmasına bir anlam veremiyordu. Ancak o, bunu Amerikan cehaletine ve onların durumu anlamamalarına bağlıyordu. Ancak daha sonra Amerika'nın hem Rusya'nın (Sovyetler Birliği'nin) karşısında durması hem doğu bloğunun dağılıp parçalanması için Çin'i komünist bir devlet yapmaya dönük bir plan belirlediği ortaya çıktı. Her ne kadar başarısı yaklaşık yirmi yıl sonra gerçekleşse de Amerikan planı fiilen başarılı oldu. İşte bu, Amerika'nın gerçekleştirdiği ve devletlerarası büyük tuzaklardan sayılan siyasi bir iştir. Mesela İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa, Rusya (Sovyetler Birliği) tarafından tehdit edilmiş şekilde parçalanmış ve fakirleşmiş olarak çıkınca kendisini Amerika'nın kucağına attı ve kendisini kurtarması için ondan yardım istedi. Bunun üzerine Amerika hemen yardımına koştu, Marshall Planı'nı ortaya koydu ve Amerikan yardımları Avrupa'ya akmaya başladı. Ancak bu yardımlar ekonomik ürünlerden, silahlardan ve uzmanlardan oluşmaktaydı. Bu yardımlar yoluyla şirketlere ortak olarak girdi, aydın kimseleri Amerika'ya göç etmeye teşvik etti ve Avrupa'nın ekonomisini Amerika'nın ekonomisine endeksledi. Derken birkaç sene içinde Avrupa Amerika'ya bağımlı bir hale geldi, onun kanatları altına girdi ve Avrupa'nın ekonomisi genel olarak Amerikan şirketlerinin mülkü oldu. Dolayısıyla Amerika'nın Avrupa'ya yönelik yardımları hem onu kendisine bağlamak

hem aydınlarını almak hem de ekonomisine ortak olmak için bir tuzaktı.

Mesela Almanya, İkinci Dünya Savaşı'ndan ağır yaralı ve endüstrisi tahrip olmuş şekilde çıkınca Amerika hemen yardımına koştu. Amerika, devletlerin sanayilerini inşa etmeleri hususunda önemli bir noktanın farkındaydı. Bir devlet, harp sanayisini sanayisine temel yapıp sanayisinin tamamını da harp sanayisi esası üzerine bina etmedikçe devletlerarası manada bir sanayi devleti olamaz. Almanya da sanayisini tekrar bu esas üzere bina etmesi halinde hızlı bir şekilde bir kez daha tekrar büyük devlet haline gelecekti. Bunun içindir ki Amerika, Almanya'dan önce davrandı ve sanayisinin (programlamasını) inşa etti. Sanayisini harp ve harp sanayisi esası yerine ekonomi ve kalkınma esası üzerine kurdu. Amerikan şirketlerini Almanya'ya soktu ve sanayisini Amerikan parasıyla kurdu. Böylece Almanya, askeri bir devlet olarak darbe yemiş oldu. Almanya'da devasa fabrikalar ortaya çıktı ve sanayi açısından Almanya'nın ekonomisi iyileşti. Ekonomik açıdan İkinci Dünya Savaşı'nda sahip olduğundan daha çok servet sahibi oldu ve Almanya'nın sanayisini müthiş bir hızla nasıl geri kazandığı dünya tarafından görüldü.

Ancak gerçekte Almanya, böyle bir sanayi ile intihar etmiştir. Sanayisini gözden geçirip kökten temizleyerek harp sanayisi esası üzerine kurmadıkça yeniden ayağa kalkamayacaktır ve Amerikan şirketleri ile Amerikan paralarını ülkeden çıkarmadıkça ekonomik olarak ilerleyemeyecektir. Amerika'nın Almanya'ya yönelik bu şekildeki yardımı, devletlerarası tuzaklardan sayılan siyasi

bir iştir ve Almanya'ya yardım etmek yerine ona darbe vurmuştur.

Mesela Küba lideri Castro, doğu bloğu ile bağlantı kurup Rusya'dan (Sovyetler Birliği'nden) yardım aldığıında Monroe Doktrini tüm devletlerin Amerika'ya saldırmayı düşünmesini yasaklamasına rağmen Amerika bundan rahatsız olmadı. Yine Rusya (Sovyetler Birliği), Castro'ya silah tedarik etmeye başladığında bu durum bu devletlerin örfünde doğrudan Amerika'ya silahla müdahale etmek olmasına rağmen Amerika buna sessiz kaldı. Bu sessizlik ne Amerika'nın korkmasından ne de Küba birkaç adım ötesindeyken bundan bihaber olmasından kaynaklanmaktaydı. Bilakis bu, Rusya'yı Rus yayılımını korumaktan aciz bırakacak, konumunu zayıflatacak ve Amerika'yı Rusya'ya karşı muktedir kılacak şekilde genişletmek için onu (Sovyetler Birliği'ni) yeni dünyaya çekmeyi amaçlayan bir tuzaktı. Bunun içindir ki pek çok siyasetçi hatta bazı Ruslar bile Rusya'nın (Sovyetler Birliği'nin) Küba'da yaptıklarının ahmaklık olduğunu ve iki dev arasında Viyana'da gerçekleşen anlaşma olmasaydı kesinlikle Rusya'nın (Sovyetler Birliği'nin) Amerika'daki genişlemesinin başına bela olacağı görüşündeydiler.

Amerika, bundan rahatsız oldu ve Ruslar (Sovyetler Birliği) aklını başına alıp Küba'ya yerleştirdikleri nükleer füzeleri geri çekmemiş olsalardı neredeyse bu yüzden bir savaş çıkacaktı denilemez çünkü Küba'daki füzelerden dolayı Kennedy'nin Rusya'yı (Sovyetler Birliği'ni) tehdit etmesi ve Khrushchev'in de bundan dolayı füzeleri geri çekmesi sadece iki tarafın anlaşması sonucundaki suni bir süreçtir. Çünkü Khrushchev ile Kennedy arasında meydana

gelen anlaşmalardan biri de hem Türkiye'deki mevcut Amerikan nükleer üssün hem de Küba'daki mevcut nükleer üssün kaldırılmasıdır. Amerika Türkiye'deki üssünü gürültüsüz bir şekilde kaldırabilirdi. Çünkü Türkiye, bunun kaldırılmasından etkilenmez ve kaldırılması Türkiye ile Amerika arasında bir yanlış anlamaya neden olmazdı. Ancak Küba'daki nükleer üssün Rusya'nın (Sovyetler Birliği'nin) iradesiyle kaldırılmasının manası Küba'yı savunmaktan vazgeçmek demektir. Bu ise tüm komünist devletleri özellikle de Küba'yı etkiler ve Rusya (Sovyetler Birliği) ile Küba arasında yanlış anlamaya yol açar. Bunun içindir ki bu üssün komünist devletler karşısında Rusya'yı (Sovyetler Birliği'ni) etkilemeyecek bir üslupla kaldırılması kaçınılmazdı. Bu yüzden de bu üssün kaldırılmasına yol açacak devletlerarası bir gerilim oluşturması için Amerika'nın bir gerekçe üretmesi üzerinde anlaşılır. Kennedy bu üslup için kendi lehine istismar edeceği bir zamanlama belirlerdi. Kennedy, İngiltere'nin Mısır ordusunu Yemen'den kovmak için Yemen'e müdahale etmek amacıyla kuvvetlerini Aden ve Bayhan'a yığdığını, fiilen Mısır ordusunu tahrik ettiğini ve Bayhan üzerinden ona saldırmaya çalıştığını görünce Küba'daki nükleer füzeler meselesini tahrik ederek İngiltere ile Fransa'nın bir dünya savaşı çıkmasından korkacakları derecede devletlerarası bir gerilim oluşturdu. Bu durumda İngiltere, Yemen'e müdahale etmekten vazgeçti, Khrushchev geri adım atacağını gösterdi ve Amerika Türkiye'deki üssünü geri çektiğinde kendisinin de üssünü geri çekmeye hazır olduğu görüntüsü verdi. Böylece Kennedy, bunu ele alacağını gösterdi ve Türkiye'deki nükleer üs kaldırıldı. Meselenin vakası işte

budur. Dolayısıyla bu, Rusya'nın (Sovyetler Birliği'nin) Küba'daki üssünü kaldırmasını meşrulaştırmak ve İngiltere'yi korkutmak amacıyla bir araç olarak kullanılmış suni bir iştir.

Amerika'nın Rusya'nın (Sovyetler Birliği'nin) Küba'da kendisi için nükleer bir üs inşa etmesine sessiz kalmasının bir hile ve devletlerarası bir tuzak olduğuna dair delil ise İkinci Dünya Savaşı sonrasında Yunanistan'da komünizm devrimi patlak verdiğinde yaşananlardır. Zira Tito, Stalin'e Yunanistan'a karşı Yugoslavya'ya müdahale etmesini ve Yunanistan'da doğu bloğuna ilhak edilecek komünist bir devlet kurmasını önerdi. Ancak Stalin, bu önerinin taşıdığı risklerin farkına vararak Tito'ya açıkça şöyle dedi: *"Dünyanın en güçlü ve en zengin devletine karşı Akdeniz'de bir üs kurmanızı mı istiyorsun?! Bu üssü koruyabilir miyiz? Amerika'ya karşı yapabileceğimiz tek şey sadece karışıklık çıkarmaktır. Yunanistan'ı Amerika'dan almak bizim yapabileceğimiz bir şey değildir ve böyle bir şeyi asla düşünmeyiz."*

Mesela İkinci Dünya Savaşı çıktığında Hitler, Türkiye'nin İngiltere'nin yanında, yani müttefiklerin yanında savaşa girmesinden korktu. Zira Hitler, Türkiye'deki hakim zümrenin Halk Partisi olarak bilinen Mustafa Kemal'in zümresi, yani İngilizlerle birlikte hareket eden ve onların kendine üstünlüğünü itiraf eden bir zümre olduğunu biliyordu. Onları kendi yanlarında savaşa sokmanın İngilizler için ne kadar kolay olduğunu da biliyordu. Bu yüzden Türkiye'nin Almanya'ya karşı savaşa girmesinden korktu ve onu tarafsız bırakmak istedi. Çünkü Hitler, biliyordu ki Türkiye'nin kendisine karşı savaşa girmesi şu üç yönden kendisine zarar verecekti: Birincisi; Türk halkı cesur

bir halk olup hem İngilizlerden hem Fransızlardan hem de Ruslardan daha cesurdur. Dolayısıyla savaşa müttefiklerin yanında girmesi onlara savaşta ağırlığı olan bir güç kazandıracaktır. İkincisi; Türk halkı, Müslüman bir halktır. Dolayısıyla savaşa girmesi, Arap olsun olmasın Müslümanların duygularını Almanya'nın aleyhine çevirecek demektir ki bunun da küresel propagandada etkisi olacaktır. Üçüncüsü; Türkiye seçkin stratejik bir konuma sahiptir. Zira onun tarafsız kalması, hem kuzey-batı cephesi önünde bir kale olacaktır ki böylece müttefiklerin Avrupa'ya girmesini engelleyecek hem de Almanya'yı arkadan gelecek saldırıya karşı koruyacak engelleyici bir barikat olacaktır. Bu yüzden Almanya, Türkiye'nin tarafsız kalması için hırs gösterdi. Bunun içindir ki Türkiye'yi tarafsız bırakma ve müttefikler yanında savaşa girmesini engelleme misyonunu yerine getirmesi için dehaca en büyük adamı olan Von Papen'i Türkiye'ye Almanya'nın elçisi olarak gönderdi. Çünkü ne müttefiklere karşı savaşa girmesi söz konusuydu ne de böyle bir ümit vardı. Bunun içindir ki Hitlerin derdi, Türkiye'nin Almanya'ya karşı müttefiklerin yanında savaşa girmemesini güvence altına almaktı. Dolayısıyla bu misyon için en dahi adamını gönderdi. Ancak Hitler, maksadını gizlemek için Von Papen'in misyonunu Türkiye'yi Almanya'nın yanına çekmek ve onu müttefiklere karşı Almanya'nın yanında savaşa girmeye ikna etmeye çalışmak olarak belirledi. Bunun içindir ki müttefikler, kendi açılarından Türkiye'yi tarafsız bırakmak için hırs gösterdiler ve elçileri ciddiyetle bu gaye için uğraşmaya başladılar. Von Papen ise görünürde Türkiye'yi Almanya'nın yanına çekmek için uğraşıyordu. Dolayısıyla bu, müttefikleri bütün hırslarıyla Türkiye'yi

tarafsız bırakmak için hürs göstermeye sevk etti. Bu siyasi oyun ve Von Papen'in sayesinde Hitler, Türkiye'yi savaş boyunca tarafsız bırakmayı başardı. Oysa Türkiye'yi kendi yanlarında savaşa sokarak Türkiye tarafından Almanya'ya saldırmaları müttefikler için çok kolaydı. Ancak onlar, bu cepheyi açmaktan korktukları ve bu cepheyi tarafsızlıkla korumak amacıyla Türkiye'nin tarafsız kalmasına hürs gösterdikleri için bunu yapmadılar. Dolayısıyla bunun gibi siyasi bir iş, savaş halinde etkili işlerden sayılır.

İşte bunlar, devletlerarası çatışmada ve devletlerarası hayatta ya devletlerarası bir tuzak kurmak ya diğer devletleri zayıflatmak ya siyasi manevralarda bulunmak yada benzeri şeyler yapmak için devletlerin birbirlerine karşı yaptıkları devletlerarası siyasi işlere ilişkin birer örnektir. Bu işler, devletlerarası genel hayatta meydana gelebileceği gibi 6 meseledeki mevcut çatışmada da meydana gelebilir. Ancak bunlar meydana geldiğinde tek bir nokta, iki devlet arasında ve birbiriyle çatışan devletlerle sınırlı kalır. Ancak bunların genel olarak meydana gelmesi daha çok etkisini devletlerarası sahada gösterir. Bundan dolayı siyasi bir kimse zihnini önemli meseleler ve bunlar içerisinde meydana gelen siyasi işlerle sınırlandırmamalıdır. Bilakis bakışını, herhangi büyük bir devletten hasıl olan her siyasi işi ele alacak şekilde geniş tutmalıdır. Burada ele alınması gereken bir husus vardır ki siyasi bir kimse, siyasi işlere baktığında bakışını soyutlamadan ve genellemeden uzak tutmalı ve her işi onu kuşatan durumlar ve çevreleyen koşullarla ilişkilendirmelidir. Zira ne işi, durumlardan ve koşullarından soyutlanmış olarak ele alması ne konuyu kapsamlı şekilde genelleştirmesi ne de tek bir işi diğer işlere

kıyas etmesi doğrudur. İşleri mantıki olarak düzenleyerek mantıksal sonuçlara da ulaşmamalıdır. Bilakis bundan sakınmalı ve uzak durmalıdır. Siyasi anlayış için mantık ile kıyastan daha tehlikeli bir şey yoktur. Çünkü hayat işleri, farklı ve muhtelif olup birbirine benzemez. Bilakis her işin kendine ait durumları ve koşulları vardır. Bunun içindir ki siyasi bir kimse, işi ona ilişkin siyasi malumatlarla ilişkilendirmeli ve durumları ile koşulları ortamında ele almalıdır. İşte o zaman onu doğruya daha yakın bir anlama ile anlamış olur. Buna dair örnekler sayılamayacak kadar çoktur. Zira devletlerarası hayatta ve büyük devletlerin siyasi işlerinde meydana gelen günlük olaylar örneklerle doludur. Bununla birlikte her iş, devletin politikası veya devletlerarası durum veya devletlerin durumları ile ilgili aslına bağlıdır ve her işin başkalarının katılamayacağı kendisine özgü durumları ve koşulları vardır. Mesela 1969 yılı nisan ayında Kuzey Kore'nin Uzak Doğu'da bir Amerikan casus uçağını vurması olayı meydana geldi. Bunun üzerine Amerika, sarsıldı ve Ulusal Güvenlik Konseyi toplandı. Sonra Devlet Başkanı Nixon, Birleşik Devletler'in uçağın vurulmasından dolayı intikam almaya niyetli olmadığı kararı aldı. Bu konu sadece casus uçaklarının ve casus gemilerinin saldırıya karşı kendisini savunduğu şeylerin bekçiliğini yapmasıdır. Oysa Kuzey Kore, 1968 yılında casusluk yapan bir gemiyi rehin alınca Amerika sarsıldı, Ulusal Güvenlik Konseyi toplandı, Başkan Johnson tehdit ve gözdağı içerikli demeçler verdi ve Pasifik Okyanusu'ndaki Yedinci Filosunu Kore'ye doğru harekete geçirdi. Amerika, tehdidin ve sınır savaşının etkili olmadığını görünce geminin mürettebatı serbest

birakılıncaya dek müzakere ve nezaket araçlarına başvurdu. Bu iki olay, aynı türdür ki o, Kore gibi küçük bir devletin uçağını vurmak, bir uçak mürettebatını öldürmek, gemilerini ve gemisini rehin almak yoluyla Birleşik Devletleri gibi büyük bir devlete saldırmasıdır. O halde ne diye her iki olay karşısında farklı bir tavır takınmıştır? Bu, şahısların farklılığından mı kaynaklanmaktadır? Bu olabilir. Yoksa tehditler bir işe yaramadı mı? Bu da olabilir. Ancak görünen o ki geminin durumu, sıradan veya buna benzer bir durumdur ve o sırada Çin de kültürel devrimle meşguldü. Bunun içindir ki tehdit, olası bir tehlikeye yol açmamıştır. Uçağın durumu ise sıradan bir durum değildir. Zira Rusya (Sovyetler Birliği), Orta Avrupa'da büyük çaplı kara ve hava gücü yığınağı yaptığı gibi Akdeniz'de de deniz gücü yığınağı yapmaktaydı. Çin ise kültürel devrim uzletinden sonra kendisini dünyaya kanıtlamak isteyen bir konum içerisinde olup kendisini kanıtlamak için Rusya'yı (Sovyetler Birliği'ni) provoke etmekteydi. Dolayısıyla Nixon, Kore'yi tehdit etmiş olsaydı muhtemelen Çin, Amerika'ya karşılık verecekti ki bu da bir sürtüşmeye ve gerilimin artmasına yol açabilirdi. İngiltere de bunu Doğu bloğuna karşı bir tahrik aracı olarak kullanabilirdi. Bunun içindir ki Amerika'nın herhangi bir tehditte bulunması ve sinir savaşına girmesi doğru olmazdı. Bu nedenle de Nixon sessiz kalmıştır.

Bu iki işin durumu farklıdır. Dolayısıyla da bunlara ilişkin uygulamaların da farklı olması kaçınılmazdır.

Mesela Nixon'un başkanlık görevini teslim alır almaz Avrupa'yı ziyaret etmesi ve Ortadoğu krizi için Rusya (Sovyetler Birliği) ile temasa geçmeden önce görüşlerini almak amacıyla müttefiklerine danışmak istediğini iddia

etmesidir. Eğer ortada gerekçe olmaya daha yakın başka bir durum olmasaydı bu sözünü doğrulamak mümkündü. Ancak dakik bir inceleme sonucunda görülür ki İngiltere, Doğu bloğuna karşı küresel bir savaşıa yol açsa bile Ortadoğu krizi hususunda Avrupa devletlerini kendi etrafında toplamak ve onları Rusya'ya karşı kendi yanında durmaya ikna etmek istediği için onlarla temaslarda bulunuyordu. Dolayısıyla bu durum, riskli bir durumdur ki başkanlık görevini teslim alır almaz herhangi bir şey yapmadan önce Nixon'u Avrupa devletlerini ziyaret etmeye sevkeden şey işte budur. Dolayısıyla Avrupa ziyaretinin maksadı, Avrupa devletlerini İngiltere'den ayırmaktır.

Mesela Rusya (Sovyetler Birliği), 1968 yılı sonlarında Çekoslovakya'ya saldırdı ve onu Varşova Paktı'na katınca Romanya dışında hepsi pakta katıldı ve pakt orduları, komünizmi, komünist devleti ve komünist partiyi olası Batılı saldırılarına karşı koruma gerekçesi altında Çekoslovakya'ya girdi. Bu saldırı, bundan kaynaklanan bir şey olabilir. Ama komünist parti liderlerinin komünizmi yorumlama içtihatlarının dışında hiçbir şey yokken komünist partisinden ve komünizmi korumaktan daha tehlikeli bir durum vardır ki o da bu olayın içerisinde meydana geldiği durumdur. Durumların dakik şekilde incelenmesi sonucunda ortaya çıkar ki Mısır sahillerindeki Rus (Sovyet) donanması, artık İngiltere tarafından tehdit edilmeye başlamıştı. Zira İngiltere, kuvvetlerini Akdeniz'e yığarken "İsrail" de Mısır'a saldırabilir dolayısıyla Rusya (Sovyetler Birliği), komünizmi korumak gerekçesiyle müdahale etmek zorunda kalabilirdi. Bu durumda ise İngiltere, Rusya'yı (Sovyetler Birliği'ni) vurmak için harekete geçebilirdi.

Dolayısıyla savaş hazırlığı yapmak ve ikmal araçları hazırlamak kaçınılmaz oldu.

Savaş halinde ikmal maddelerinin Rusya'dan (Sovyetler Birliği'nden) Cebeli Tarık Boğazı yoluyla gelmesi kolay olmamasının yanı sıra uzun bir yoldur. Bunun içindir ki Mısır'a yakın olan Akdeniz üzerinde bir geçit oluşturmak kaçınılmaz oldu. Bu maksatla da Rusya (Sovyetler Birliği), Orta Avrupa'ya iki milyon asker, üç bin uçak ve nükleer silah yığınağı yaptı ve Varşova Paktı'nı da savaşa katılmaya hazırladı. Bunun üzerine pakt, Rusya'nın (Sovyetler Birliği'nin) İngiltere ile savaşa girmesi halinde Akdeniz'e ulaşmak amacıyla Yugoslavya ile Arnavutluk'un içine girmeye hazır olduğu kuvvetlerini Orta Avrupa'ya yığmak yoluyla İngiltere'yi korkutmak için açıkça Çekoslovakya'ya girdi. Dolayısıyla komünist devleti koruma gerekçesiyle Çekoslovakya'ya girmesinin maksadı, İngiltere'yi tehdit etmek, savaşa hazırlanmak ve Varşova Paktı'nı savaşa girmeye hazır hale getirmektir.

Siyasi işler asıllarıyla işte bu şekilde ilişkilendirilmeli, kendi durumları ve şartları içine konulmalı, bir gün içinde hatta bir saat içinde meydana gelen gelişmeler ve değişiklikler mülahaza edilmesiyle meydana gelen olaylara bir sonraki gün değil aynı gün içerisinde anlaşılmalıdır. Bir saat hatta bir dakika öncesi dahi olsa kişinin geçmiş zamanda kalması doğru değildir. Bilakis zamanın akışı ile birlikte hareket etmeli, meseleleri ve işleri son dakikaya -ki bu sırada iş ve eylem meydana gelebileceğinden ötürü- göre anlamalıdır.

İşte bunlar dünyanın büyük meseleleri ve devletlerarası siyasete etki eden büyük devletlerdir. Aynı şekilde siyasi

204 *Hizb-ut tahrir'in Siyasi Mefhumları*

---

işlerin asıllarıyla ilişkilendirilmesi, kendi durumları ve şartları içine konulması, olayların hızlı şekilde değişmesi ve hareket etmesinden dolayı bunların gününde hatta saatinde anlaşılması keyfiyetinin beyanı da böyledir.

Dünyanın Mutsuzluğunun Sebepleri

Birer büyük devlet olmaları vasfıyla dünyaya tahakküm etmelerinden beri dünyanın büyük devletler yüzünden mutsuzlaştığında şüphe yoktur. Hem devletlerarası aile veya devletlerarası toplum fikrini ortaya çıkarmaları hem de kapitalizm ideolojisinin ortaya çıkmasından, yani sömürgeciliğin ortaya çıkmasından beri sömürgecilik yüzünden dünya mutsuzlaşmıştır. Devletlerarası toplum veya devletlerarası aile efsanesi var olduğu, büyük devletler dünya ve dünyaya tahakküm etme üzerinde rekabet ettikleri, şekli ve üslupları ne kadar değişirse değişsin sömürgeciliğin varlığı devam ettiği sürece de dünya mutsuz olmaya devam edecektir. Bunun içindir ki dünyadaki bu üç sorun çözülmedikçe, yani devletlerarası aile efsanesi, büyük devletlerin tahakküm ve tasallutu, sömürgecilik ile tekelliliğin varlığı olan bu üç faktör yok edilmedikçe dünyanın içine düştüğü mutsuzluktan kurtulması ve mutluluk yoluna koyulması imkansızdır.

Devletlerarası aileye gelince; aslı bakımından ve bu durumun ortaya çıkmasından beri üzerine kurulduğu esas, batıl bir esastır. Her şeyden önce İslami Devlet karşısında duracak bir örgüt oluşturmak için Batı Avrupa'daki Nasrani devletler ailesi esası üzerine kurulmuş daha sonra da Doğu Avrupa'daki Nasrani devletler ona ilhak edilmiştir. Böylece Avrupa'daki Nasrani devletlerin ailesi haline gelmiş ve 16. asırdan, yani İslami Devlet'in Avrupa'yı silip süpüren bir güç haline gelmesinden 19. asrın ikinci yarısına, yani İslami Devlet'in hasta adam şeklinde isimlendirilecek derecede

zayıfladığı, mirasın paylaşımına, yani mülklerinin paylaşımına dönük komponun yapılmaya başlandığı 1856 yılına kadar bu şekilde devam etmiştir. Dolayısıyla bu süre, yani yaklaşık üç asır boyunca devletlerarası aile, bir "Nasrani ailesini" ve İslami Devlet düşmanlığını ifade etmektedir.

Hem sadece Nasrani devletlerine hem de sadece Avrupa'daki Nasrani devletlerine ait bir aile olup Nasrani olmayan devletlerin ona girmesi yasak olmasına rağmen onu devletlerarası ve devletlerarası toplum olarak isimlendirdiler. Bu da ona devletlerarası nitelik kazandırdı ve devletlerarası işlerin ele alınması başkalarına intibak etmeyecek şekilde sadece ona intibak ettirdi. Eğer bu Nasrani ailesi, bir Nasrani topluluğu ile sınırlandırılmış ve İslam'ın karşısındaki bir Nasrani topluluğu haline getirilmiş olsaydı mesele daha da kolay olacaktı ama ona devletlerarası bir nitelik kazandırdılar. O da devletlerarası niteliğiyle bunu ebedileştirmek için çalıştı. Devletlerarası aile fikri, Nasrani devletler esaslı üzerine sınırlandırılmış ve tespit edilmiştir. Hem devletlerarası durum hem de devletlerarası meseleler bu aileyi ifade eder hale getirildi. Bunun düzenlenmesi ve ebedileştirilmesi için de daha sonra devletlerarası kanun olarak isimlendirilen klasik kurallar konuldu. Nasrani devletler arasında yapılan devletlerarası anlaşmalara ve birer topluluk olmaları vasfıyla Nasrani topluluklar arasında egemen olan örfelere başvurarak bunlardan devletlerarası kurallar veya devletlerarası kanun denilen şey haline getirdikleri kurallar oluşturdular.

Dolayısıyla devletlerarası aile veya devletlerarası toplum aslında devletlerarası Avrupalı Nasrani ailesi esasına

dayanmıştır. Devletlerarası kanun ise aslında Nasrani devletler arasında yapılan muahedeler ve Avrupalı Nasrani topluluklara egemen olan örfdür. Sadece Avrupalı Nasrani devletlere devletlerarası aile isminin verilmesi bir hile ve saptırma sayılır. Çünkü dünya, sadece devletlerarası Avrupalı Nasrani aileden ibaret değildir. Sadece Nasrani devletlerin muahedelerine ve örflerine devletlerarası kanun isminin verilmesi bir yalan ve hiledir çünkü devletlerarası kanun olmaya elverişli fikirler, sadece Avrupalı Nasrani devletlerin muahedeleri ve örfleri değildir. Bilakis buna elverişli fikirler, tüm dünyadaki mevcut topluluklar arasındaki mevcut örfler toplamı ile tüm dünyadaki beşeri topluluklar arasında yapılan anlaşmalar ve muahedelerdir. Devletlerarası aile mefhumunun kuruluşunda hata olduğu gibi devletlerarası kanun mefhumunun kuruluşunda da hata vardır. Bu devletler, dünyanın diğer devletlerini itiraf etselerdi mesele telafi edilebilirdi ancak gerçekte bu aile, kendisi dışındakileri tanımayı kesinlikle kabul etmedi. Sadece Nasrani olan devletlerin kendisine katılmasını kabul etti. 19. asrın ikinci yarısında devletlerarası aileden sayılması için Nasrani olmayan bazı devletlerin katılımını kabul etmesine rağmen bu ailenin Avrupalı Nasrani devletler olması esasına göre belirledikleri klasik kurallardan başkasını kabul etmedi. Bunun içindir ki Osmanlı Devleti'nden devletlerarası işlerinde İslam'ın hakemliğini terk etmesini talep etti, bunu ona şart koştu ve bu şartı kabul edip Avrupalı Nasrani devletlerin klasik kurallarına boyun eğmedikçe girmesine muvafakat etmedi. Bu da demektir ki bu aile, bazı devletlerin ailesine girmesine izin vermesine rağmen kendi kuralları ve örfleri dışında başka bir şeyin

devletlerarası ilişkilerde varlığının olmasına kesinlikle izin vermemiştir. Bu durum Birinci Dünya Savaşı sona erip İslami Devlet ortadan kalkıncaya kadar bu şekilde devam etti. Madem ki devletlerarası ailenin uğrunda ortaya çıktığı ve devletlerarası kuralların mukavemet etmesi için ortaya çıktığı düşman artık yok oldu o halde bu durum telafi edilebilirdi ancak durum böyle olmadı. Zira bu devletler, devletlerarası ailenin ve devletlerarası kuralların kendisine binaen ortaya çıktığı esasa sınıksız sarıldılar. Devletlerarası aileyi temsil eden devletlerarası bir örgütün kurulması üzerinde ittifak ettiler. Fakat bu örgütü bütün devletlere ait genel bir örgüt haline getirmeyip muayyen devletlere tahsis ettiler. Böylece Nasrani ve Avrupalı olmayan bazı devletleri bu örgüte kabul ettiler. Fakat Avrupalı Nasrani devletlerin klasik kuralları dışında başka bir şeyi kabul etmediler ve dünyanın diğer devletlerinin örfleri ile fikirlerine hiç önem vermediler. Bunun da ötesinde Avrupalı Nasrani devletler ailesine ve örgüte giren devletler, devletlerarası Nasrani aileye kabul edildiği anlamına gelirken sonra Birleşmiş Milletler ortaya çıkınca ona üyeliğin Almanya'ya karşı savaşa giren devletlerle yani Nasrani devletler ve onlara bağlı devletlerle sınırlandırılması isteniyordu. Ancak Amerika, nüfuzunu dünyaya yaymak ve dünyadaki devletleri kendi çatısı altına sokmak amacıyla Birleşmiş Milletler üyeliğini genişletti ve dünyadaki devletlerin ona girmesine izin verdi. Ancak onlar -yani Amerika ile diğer Nasrani devletler- hiçbir kuralın devletlerarası kanuna ve Birleşmiş Milletlerin bu sistemine girmesine izin vermediler. Bilakis bizzat devletlerarası kanun ve Birleşmiş Milletler sistemi olan Nasrani devletlerin kuralları, devletlerarası

kanunda esas olarak kalmaya devam etti. Hatta Rusya liderliğindeki Doğu bloğu, kapitalizm nizamı ve Nasrani devletlerin üzerine olduğu kurallarla çelişen komünizm akidesine inanmasına rağmen ne devletlerarası sistemin esasından bir şeyi değiştirebildi ne de bir fikrini bu sisteme sızdırabilirdi. Nasrani devletlerin veya kapitalist devletlerin klasik kuralları, diğer devletlerin örfleri ile fikirlerini hiçe sayarak tek başına tüm dünyadaki mevcut beşeri topluluklara tahakküm etmeye devam etti. Aynı zamanda pek çok devletin girmesi kabul edilmesine rağmen devletlerarası aile de vakıasıyla Nasrani devletler ailesini veya diğer bir ifadeyle kapitalist devletleri ifade etmeyi sürdürdü. O nedenle hem devletlerarası aile ve devletlerarası toplum mefhumunun hem de devletlerarası kanunun anlamının yeniden gözden geçirilmesi kaçınılmazdır.

Çamuru balçığa çeviren şey ise bu Avrupalı Nasrani devletlerin veya kapitalist devletlerin, daha sonra devletlerarası kanun haline gelen klasik kuralları uygulama işini, devletlerarası örflerde olduğu gibi manevi faktöre bırakmamış olmalarıdır. Daha doğrusu sadece bu kurallara uyanlara uygulanır diye bırakmadılar. Aksine bunları, uygulanmasına bağlı kalsın kalmasın dünyadaki devletlerin tamamına silah zoruyla uygulanır hale getirdiler. Eskiden büyük devletler, kendilerini devletlerarası toplumdaki güvenliğin ve nizamın koruyucu örgütü yaparlar ve her ne zaman barışa yönelik bir tehdit veya nizama yönelik ihlalin olduğunu görürlerse diğer devletlerin işlerine müdahale ederlerdi. Onları herhangi bir devlete müdahale etmekten, yani üzerinde anlaştıkları klasik kuralları uygulamaktan

çaydıracak bu devletin gücünden ve onların bu güce karşı koymaktan aciz kalması dışında başka bir şey yoktu. Birinci Dünya Savaşı öncesinde hatta Cemiyet-i Akvam'ın kurulmasından sonra bile bizzat Avrupalı Nasrani devletler, devletlerarası nizamın uygulanması için gerek toplu gerekse münferit olarak kendilerini dünyadaki devletlerarası bir jandarma yaptılar. Birleşmiş Milletler Örgütünün kurulmasından sonra kapitalist devletler, kanunun ve nizamın uygulanması için kendilerini dünyada devletlerarası bir jandarma yapmayı sürdürdüler. Nitekim Lübnan'a Amerikan askerleri ve Ürdün'e İngiliz askerleri indirilmesi yoluyla 1958 yılında bu iki devletin Ortadoğu'ya müdahale etmesi ve 2003 yılında Irak'a saldırması, devletlerarası kanunun veya devletlerarası nizam dedikleri şeyin uygulanması için bu kapitalist devletlerin kendilerini devletlerarası bir jandarma yapmalarına dair örnekten başka bir şey değildir. Dolayısıyla bu iş, en iğrenç işlerden olup Avrupai mefhumuyla devletlerarası aile ile devletlerarası kanun denilen şey yüzünden dünyanın mutsuzluğuna neden olan sebeplerden biridir. Dünyanın selameti ve bu mutsuzluktan kurtulması için bu meselenin çözülmesi kaçınılmazdır.

Bu meselenin çözümüne gelince; madem devletlerarası toplum içerisinde devletlerarası bir topluluğun oluşturulması kaçınılmazdır o halde devletlerarası toplum normal bir topluma kıyas edilmemelidir. Zira normal bir toplumda zulümleri kaldıracak, husumetleri giderecek ve insanlar arasındaki anlaşmazlıkları halledecek bir varlığın olması kaçınılmazdır. Bunun içindir ki her toplumun hem bir devleti hem bir otoritesi hem bir kanunu hem de insanlar

üzerinde zorunlu bir uygulayıcının olması kaçınılmazdır. Devletlerarası topluma gelince; aralarında ilişkilerin ortaya çıktığı beşeri topluluklardan ibaret olup aralarında ilişkilerin ortaya çıktığı fertler değildir. Bu topluluklardan her bir topluluğun sınırsız mutlak egemenlik ve irade hakkı vardır. Dolayısıyla bu topluluğa veya bu devlete yönelik herhangi harici bir zorlama egemenliği onlardan gasbetmektir ki bu da bizzat kölelik olup sömürgecilikte, hakimiyet dayatmasında ve kuvvet yoluyla zorlamada ortaya çıkar. Bu topluluğun veya bu devletin aldığı kararları uygulamasına yönelik her türlü engelleme, onu zincire vurmak, sakat ve felç etmek demektir. Bunun içindir ki beşeri topluluklar üstünde tek bir topluluğun otoritesi gibi bir otoritenin olacağı bir gücün bulunması doğru değildir. Diğer bir ifadeyle devletlerarası toplumun, otoritenin kendisine dayandığı işleri gütmeye yetkisine sahip bir topluluk olması doğru değildir. Yani birçok devlete tahakküm eden küresel bir devletin bulunması doğru olmadığı gibi birçok beşeri topluluk üzerinde otorite sahibi küresel bir devletin bulunmasına izin verilmesi de doğru değildir. Bilakis beşeri topluluklar, kendisine ait bir varlığı, egemenliği ve iradesi olan topluluklar olarak kalmalıdır. Madem bu topluluklardan devletlerarası bir topluluk oluşturulması kaçınılmazdır o halde bu topluluk küresel bir devlet olmamalı ve muayyen mefhumlara veya kendisi dışındakilerin gücünü aşan bir güce sahip muayyen bir devlet tarafından değil gönüllü olarak içerisinde yer almak isteyen kimseler tarafından kurulmalıdır. Küresel bir devlet olması da doğru değildir. Bilakis bu devletlerarası topluluk, mefhumlarının türüne, güçlerinin oranına ve nüfuzlarının

boyutuna bakılmaksızın bunu gönüllü olarak isteyen herkes tarafından kurulmalı, kurulmasına katılmayan her devlet dilediği herhangi bir zamanda devletlerarası topluluğa katılmada serbest bırakılmalı, kurucuların sahip olduğu haklar ile yükümlülükler onlar da sahip olmalı, herkesin dilediği herhangi bir zamanda bu devletlerarası topluluktan ayrılma özgürlüğü olmalı ve alınan kararların uygulanması hiçbir kimseye zorla dayatılmamalıdır. Böylece devletlerarası topluluk, gerçekten devletlerarası bir topluluk olup ne yalan dolanla devletlerarası bir aile olarak isimlendirilen muayyen devletlerarası bir aile ne de yalan dolanla Birleşmiş Milletler Örgütü olarak isimlendirilen küresel bir devlet olur.

Bu, devletlerarası aile bakımındandır. Kanun bakımından olana gelince; devletlerarası topluluğun ve dünya devletlerinin devletlerarası kanunu olması doğru değildir. Devletlerarası topluluğun sadece idari işlerini düzenleyen, işlerinin idare keyfiyetini açıklayan çoğunluğun görüşünün üzerinde ittifak ettiği, vakıya ve vakıanın gerektirdiklerine göre çoğunluğun değiştireceği ve düzenleyeceği usul kanunu olur.

Devletlerarası kanun denilen şeye gelince; bulunması da konulması da doğru değildir. Çünkü kanun, sultanın emridir ve küresel bir devlet veya küresel bir sultan diye bir şey yoktur. Bilakis tüm devletler üzerinde bir otorite olacak küresel bir devletin bulunması doğru değildir. Çünkü hem bunun varlığı imkansızdır hem de bunun varlığını iddia etmek kanlı savaşların ve anlaşmazlıkların bulunması demektir. Bunun için küresel bir devletin veya küresel bir otoritenin bulunması doğru değildir. O halde devletlerarası

bir kanunun bulunması veya devletlerarası bir kanunun konulması doğru değildir. Bu da şu üç sebepten dolayıdır: Birincisi: Kanun sultanın emridir. Dünyanın tüm devletleri ve devletlerarası toplum üzerinde sultan diye bir şey yoktur. O halde ne devletlerarası kanun diye bir şey vardır ne de bu devletlerarası kanuna ihtiyaç vardır. İkincisi: Kanunun uygulanması vaciptir. Dolayısıyla onu uygulayacak bir otoritenin varlığı kaçınılmazdır. Oysa dünyanın tüm devletlerine kuvvet yoluyla emirlerini uygulayacak küresel bir otoritenin bulunması doğru değildir. Çünkü bu, kanlı savaşlara ve anlaşmazlıklara yol açar. Üçüncüsü: Kanun; ilişkileri, yani beşeri topluluklar arasında isteyerek ortaya çıkan ilişkileri düzenler. Dolayısıyla herhangi iki yada daha fazla devlet, ilişkileri kendi aralarında maslahatlarına ve rızalarına göre düzenlerler. Böylece diğer devletler arasındaki mevcut diğer ilişkilerden başka olur. Böylelikle de burada ilişkileri düzenleyen şey kanun değil anlaşmalar olur. Fiilen vaki olan ilişkiler de ancak anlaşmalarla düzenlenir. O halde tüm devletler arasındaki ilişkileri düzenleyen devletlerarası kanun diye bir şey yoktur. Tüm bunlardan dolayı da devletlerarası kanunun bulunması doğru değildir.

Ayrıca Batıda bile insanların çoğu, devletlerarası genel bir kanunun varlığını reddetmekte ve devletlerin herhangi devletlerarası bir kanuna zorlanmalarını, yani onu uygulamaya icbar edilmelerini kabul etmemişlerdir. Devletlerarası kanun düşüncesinin ortaya çıkmasından beri Batılı hukukçular arasında kurallarının yapısı hakkında ihtilaf baş göstermiş ve pek çok kişi bağlayıcılığı gücünde şüphe etmiştir. Mesela Almanya'da Kant ve Hegel,

İngiltere'de Hubbes, Osten ve tabileri devletlerarası genel bir kanunun bulunmasını reddetmişlerdir. Batılı hukukçuların çoğu da bu görüştedirler. Hatta devletlerarası kanun esasının var olduğunu söyleyen Batılı hukukçular bile bunun varlığının, uygulanması zorunlu bir kanun gibi olduğunu söylememekteler. Bilakis ona muhalefet edilmesinin herhangi bir hukuki sorumluluğu olmadığı sırf ahlaki bir kuraldan ibaret olduğunu söylemektedirler. Hatta devletlerarası kanunun yasallığının anlamını yorumlamak için bahaneler bulmaya çalışanların bu yorumları bile devletlerarası kanunun olmadığını, var olanın sadece devletlerarası örf olup devletlerarası kanun olmadığını göstermektedir. Bunun içindir ki devletlerarası genel bir kanunun olduğunu söyleyen Batıdaki çok az düşünürün bile varlığını ispat ettiği şey sadece devletlerarası örf olup başkası değildir.

Beşeri topluluklar arasında üzerinde ittifak edilen örfler vardır. Bunlardan bir kısmı devletler arasında elçilerin öldürülmemesi veya sefirlerin dokunulmazlığı denilen husus gibi eskiden şu ana kadar beşeri toplulukların hepsi nezdinde var olan genel örfdür. Bir kısmı da bir kimsenin Beyt-il Haram'ı ziyaret etmesinin engellenmemesinin Araplar nezdinde maruf olduğu gibi muayyen topluluklar arasındaki özel örfdür. Dolayısıyla bu örflerin var olduğunda hiçbir şüphe yoktur. Bunlar kanun olmayıp sadece herkes veya özel topluluklar tarafından muayyen hadiselerin tekrür etmesinden dolayı üzerinde ittifakın gerçekleştiği ıstılahlardır. Binaenaleyh devletlerarası örf vardır ama devletlerarası genel kanun diye bir şey yoktur.

Geriyede devletlerarası kanunun kuvvet yoluyla insanlara uygulanması meselesi kaldı ki kuvvet yoluyla uygulamanın veya uygulamaya zorlamanın olması doğru değildir. Çünkü bu uygulama, eğer küresel bir otorite, yani küresel bir devlet tarafından olursa bu imkansızdır. Çünkü küresel devlet diye bir şey yoktur. İki yada daha fazla sayıda büyük devletin toplamı tarafından olursa bu da bir saldırı olup kanunun uygulanması değildir. Kanunu uygulayan iki veya daha fazla devletten biri kanuna muhalefet ederse bunu diğer devletlere uygulaması imkansızdır, çünkü bu savaş demektir. Kanunu uygulayan iki devlet veya devletler toplamı, kanuna muhalefet ederlerse bu kanunu onlara kim uygulayacaktır? Tabii ki hiç kimse. Güçlü devletlerin, kanunu küçük veya zayıf devletlere uygulaması bir saldırı olup devletlerarası kanunun uygulanması değildir. Böylelikle açıkça ortaya çıkmaktadır ki devletlerarası genel kanunun tüm devletlere uygulanması diye bir şey yoktur. Dolayısıyla devletlerarası kanunun kuvvet yoluyla uygulanması fikrini düşünmek doğru değildir çünkü bu, saldırıdan başka bir şey değildir.

Tüm bunlardan da ortaya çıkmaktadır ki devletlerarası kanunun bulunması doğru değildir. Hatta pratik olarak varlığı imkansızdır. Var olan şey sadece devletlerarasında meydana gelen anlaşmalar ve beşeri topluluklar arasındaki anlaşmalar, savaş ve barış ilişkileri hususunda üzerinde ittifak ettikleri örflerdir. Binaenaleyh madem devletlerarası bir topluluğun ortaya çıkarılması kaçınılmazdır o halde bu topluluğun sadece idari bir kanunu olur. Bu topluluğun görevi devletlerarası örflere, bunlara muhalefet edilmesine bakmak ve yapılması, uygulanması, bunlardan çekilmek gibi benzeri

hususlar bakımından devletlerarası anlaşmalar hususundaki örflere müdahalede bulunmak olur. Ancak devletlerarası örflerin tamamını da almamalıdır. Bilakis kendisinden devletlerarası topluluğun oluştuğu devletlerarası toplumda ortaya çıkan örfleri almalı ve bu örflerin ortaya çıkışı da devletlerin belirledikleri kararlarla olmamalıdır. Zira bu yanlıştır ve tamamen zararlıdır. Bilakis bunların ortaya çıkması, devletlerin yerleşmesi uzun zaman alan bu örflere uymaları ve devletlerin kişisel bir dürtüyle bu örflere uyulmasının gerekli olduğuna inanmalarıdır. Devletlerin bunlara uymaları konusuna gelince; örf olarak itibar edilen kuralın veya emrin veya mefhumun tekerrür etmesiyle olur. İnsanların sırf bir şeyi yapması veya bir şey üzerinde ittifak etmeleri ile örf oluşmaz. Genel bir örf olması için bunun tekerrür etmesi kaçınılmazdır. Devletlerarası topluluğun, devletlerarası anlaşmazlıklara, devletlerden hasıl olan ve çıkan muhalefetleri değerlendirirken bakacağı şey işte bu genel örfdür. Gerçek manada devletlerarası örf, devletlerarası anlaşmazlıklar giderilirken dikkat edilecek noktadır. Bu devletlerarası örfün devletlere zorla uygulanacağını düşünmek doğru değildir. Kamuoyu ve manevi faktör yoluyla uygulanmalıdır. Zira devletlerarası topluma katılan devletler, falan kuralın veya filan emrin devletlerarası bir örf olduğuna ancak örf haline gelmesinden sonra karar verebilirler. İşte o zaman bu devletler, bu örfе uyulmasının gerekli olduğuna inanırlar ve buna bağlı olarak zorla uygulamaya gerek kalmaz. Üstelik örfе muhalefet eden devlete karşı kamuoyu gücü, devletleri gönüllü ve istekli olarak, fiziksel dış zorlamadan daha çok zorlar ve beşeri topluluğun genel örfе muhalefet etmesi nedeniyle

ayıplanmaktan korkması fiziksel uygulamadan korkmasından daha etkilidir. Onun için devletlerarası topluluğun kararlarını uygulama görevi, kamuoyu ile manevi faktöre bırakılmalı ve bunların uygulanma metodu bu olmalıdır.

Dünyanın büyük devletler yüzünden mutsuz olmasına gelince; bu durum, büyük devlet olmalarından kaynaklanan bir husus değildir. Sadece bu devletlerin örgütlenmelerinden ve çıkarlar ile menfaatlerin paylaşılması üzere bir araya toplanmalarından kaynaklanan bir durumdur. Yani belanın kaynağı bizzat bu örgütlenmedir. Bunun içindir ki çözüm, devletlerin büyük olmasına değil de bizzat büyük devletlerin örgütlenmesine odaklanmalıdır. Mesela büyük devletler tarafından ortaya çıkarılan ilk örgütlenme kutsal ittifak, hem çıkarların ve menfaatlerin bu devletler arasında paylaşımı hem anlaşılan kralların tahtlarını savunmak, bu krallardan herhangi birine veya üzerinde anlaştıkları işlere karşı girişilen herhangi bir devrim hareketini bastırmak, barışı veya düzeni tehdit ettiği gerekçesi altında dünyadaki herhangi bir devlete karşı müdahalede bulunabilmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla bu örgütlenme, dünyanın özellikle de Avrupa'nın başına bir bela olmuştur. Avrupa halklarının bu örgütlenmenin etkisine darbe vurduğu, gücünü felç ettiği, devrimler gerçekleştirdiği ve kararlarını bozduğu doğrudur. Ancak çıkarların ve menfaatlerin paylaşımı için büyük devletlerin örgütlenmesi fikri, günümüze kadar dünyaya tahakküm etmeye devam etmiştir. Mesela Fransa, harekete geçerek krallığı kaldırdı ve cumhuriyeti ilan etti. Belçika harekete geçerek Hollanda'dan ayrıldı ve bağımsızlığını elde etti. Alman halkı, parçalara

ayrılan devletçikleri bitirmeyi ve Alman birliğini kurmayı başardı. İşte tüm bunlar, beş kralın örgütlenmesine karşı yapılmıştı. Ancak sistemlerinin değişmesinden sonra bizzat bu büyük devletler, devletlerarası örgütlenme fikrine sınıksız sarılmaya devam ettiler ki gerek Birinci Dünya Savaşı'na gerekse İkinci Dünya Savaşı'na yol açan bu örgütlenmedir.

Amerika ile Rusya'nın (Sovyetler Birliği'nin) birlikte anlaşarak küresel iki örgütlenmeyi, yani komünist ve kapitalist bloğu kaldırdıkları ve Kennedy ile Khrushchev'in 1961 yılında Viyana'da anlaşmalarından sonra üçüncü dünya savaşı tehlikesini uzaklaştırdıkları doğrudur. Ancak bunu kendilerinden oluşan yeni bir örgütlenme ile yaptılar. Bundan dolayı büyük devletlerden oluşan örgütlenme fikrini çözmüş sayılmazlar. Bilakis bu örgütlenmeyi, kendi çıkarları için kendilerinden oluşan yeni bir örgütlenmeye dönüştürdüler ve yeni bir tehlike ortaya çıkardılar ki o, devletlerarası duruma daha zararlı olacak şekilde dünyanın iki büyük devlet arasında paylaşılmasıdır. O yüzden devletlerarası örgütlenmeyi çözmek yerine daha da çözümsüzleştirdiler, daha sağlam bir örgütlenme haline getirdiler, sorunların çözümünde iki devletin ihtilafından küçük devletlerin faydalanma olanağını ortadan kaldırdılar ve iki devletin örgütlenmesi sonucunda devletlerarası siyaset için daha büyük bir tehlike ortaya çıktı.

Böylece ister büyük yada küçük olsun ister klasik bir örgüt şeklinde olsun, yani devletlerinin ganimetleri kendi aralarında (eşit şekilde) paylaştığı bir örgüt olsun isterse mevcut şekilde bir örgütlenme olsun, yani birinci büyük devletin -ki o bugün Amerika Birleşik Devletleri'dir- örgütün diğer devletlerini birinci derecede kendi çıkarlarını

gerçekleştirmek için kullanması ve ganimetin hepsine veya bir kısmına sahip olup örgütün diğer fertlerine çok az bir kısmın dışında başka bir şey bırakmayan bir örgütlenme olsun ortaya çıkarılması bakımından örgütlenme, barış için hatta diğer devletler için tehlike teşkil etmektedir. Tıpkı Irak'ın Kuveyt'i işgal edip ardından da Amerika'nın geçen asrın 90'larının başında Irak'a vahşice saldırdığı zaman yaklaşık otuz devletin onunla (örgütlendiği) ikinci körfez savaşında devletlerarası ittifakta olduğu gibi. Aynı şekilde 2003 yılının başlarında Amerika'nın farklı isimlendirmeler altında kendisiyle birlikte yaklaşık otuz devleti soktuğu Irak'a saldırmada olduğu gibi.

Her ne şekilde olursa olsun örgütlenmelerin tamamı, devletlerarası sahnede salgın bir şer oluşturmaktadır. Binaenaleyh tarafları ister büyük devletler olsun isterse büyük devletlerle birlikte küçük devletler olsun acilen devletlerarası örgütlenmeler fikrinin çözülmesi kaçınılmazdır.

Bu çözümün ne olduğuna gelince; bu çözümün ancak mefhumun esastan değiştirilmesiyle gerçekleşeceği düşüncesindeyiz. İnsanın hayattaki süluku ancak hayat hakkındaki mefhumlarına göre olur. Dolayısıyla öncelikle büyük devletlerin oluşturduğu devletlerarası örgütlenme fikrine inanan halklardaki bu mefhumun değiştirilmesi sonra da devletlerarası örgütlenmelerin ortadan kaldırılmasına geçilmesi kaçınılmazdır. Bu mefhum değişmediği sürece dünya büyük devletler yüzünden mutsuz olmaya devam edecektir. Hatta belki de bu mutsuzluk ikiye katlanacaktır. Mefhumu değiştirmenin yolu ise örgütlenmelere karşı devletlerarası bir kamuoyu

oluşturmaktır ki bunun en etkili çözümü budur. Bunun delili ise 19. asırda zayıf halkları sömürme fikri küçük büyük olmak üzere tüm Avrupa devletleri nezdinde övünç ve gurur konusuydu. İngiltere ile Hollanda, Almanya ile Belçika ve Fransa ile İspanya arasında fark olmaksızın halkları ve milletleri sömürmek için çılgınca birbirleriyle yarıştılar. Böylece tüm Avrupa devletleri, halkları sömürmek için yola çıktılar. Birinci Dünya Savaşı sonrası Rusya'da komünist devlet kurulunca sömürgecilikle savaşma fikrini benimsedi, şiddetli ve hırslı bir şekilde buna saldırdı, dünya halklarını sömürgeciliğe karşı mukavemet etmeye teşvik etti ve onları sömürgeciler aleyhine kışkırttı. İkinci Dünya Savaşı çıkar çıkmaz dünyada sömürgecilik karşıtı ezici bir kamuoyu oluştu. Bunun içindir ki Birleşmiş Milletler sözleşmesine dünyada sömürgeciliğin sona erdirilmesine ilişkin bir takım maddeler konuldu ve kurtuluş fikri yayıldı. Böylece sömürgeci devletler sömürgecilik hususunda geri adım attılar ve her ne kadar bazı devletler sömürgeciliğin şeklini değiştirmek için bunu bir üslup olarak kullanmış olsalar da küresel kamuoyu baskısı altında sömürülen halklara kurtuluşlarını ve bağımsızlıklarını vermek zorunda kaldılar. Her şeye rağmen kamuoyu, sömürgecilik fikrine bakışı değiştirmeyi başardı. Büyük devletler açısından veya daha doğru bir ifadeyle büyük devletlerin örgütlenmesi fikri açısından da durum böyledir.

Büyük devletlerin örgütlenmesi yüzünden mutsuzluk ve ıstırap çekmiş ve çekmekte olan halklara düşen tek şey ortadan kaldırıncaya kadar büyük devletlerin örgütlenme fikrine hırsla mukavemet etmeye dönük ciddi girişimlerde bulunmalarıdır. Ancak bu fikrin nihai olarak ortadan

kaldırılması bu fikri benimseyen güçlü bir devleti gerektirir. Madem mevcut büyük devletler, kendi çıkarlarına hizmet etmesi için farklı açılardan bu fikri desteklemektedirler o halde örgütlenmeler fikri yüzünden acı çeken halklar, bu fikri benimseyen güçlü bir devlet kurmayı başaramadıkları sürece onu ortadan kaldırmayı başarmaları zordur. Görünen o ki İslami Devlet'in kurulması bu fikirden kurtulma hususunda zayıf halkların tek ümididir.

Geriye halkların servetlerinin sömürülmesi veya yağmalanması ve zellileştirilmeleri meselesi kaldı. Her ne kadar dünya, bu fikre karşı koyma hususunda kayda değer bir adım atmış olsa da şüphesiz zayıf halkların mutsuzluğuna neden olan yerel ve küresel istikrar için en tehlikeli iş olarak kalmaya devam etmektedir. Nitekim yıllarca süren ve şu ana kadar da bir sömürge bölgesi olarak kalan Kongo ve mevcut Ortadoğu krizi, sömürgeciliğin istikrar için bir tehlike olduğuna dair örneklerden sadece bir tanesidir. Bunun içindir ki sömürgecilik sorununun çözülmesi son derece zaruridir.

Sömürgecilik, kapitalizm ideolojisinin ayrılmaz bir parçasıdır, fikrini uygulama metodudur. Bunun içindir ki kapitalizm ideolojisine mukavemet edip onu ortadan kaldırmak dışında sömürgeciliğin başka köklü bir çözüm yolu yoktur. Bu nedenle de kapitalizm ideolojisini kaldırmak ve yok etmek için çaba harcanması kaçınılmazdır. Doğrusu komünizm, sömürgeciliğin çözümü ve kapitalizm ideolojisine mukavemet edilmesi hususunda belirli bir ilerleme kaydetmiş ama hatalı bir fikre göre aksak bir mukavemetle hareket etmiştir. Zira dini devletten ayırma akidesine karşı maddi evrim akidesi ile mukavemet etmiştir.

Oysa maddi evrim akidesi hatalı bir akidedir ve insan fıtratına muhaliftir. Kapitalist toplumlar nezdinde kabul görmemesinin yanı sıra kapitalizme inanan fertlerin hayattaki süluklarına da hiç etki etmemiştir. Çünkü maddi evrime inanan bir kimsenin dini devletten ayırmayı uygulaması kendisine zarar vermez. Zira Allah'ın varlığını ikrar eden bir kimsenin de Allah'ın varlığını inkar eden bir kimsenin de dini devletten ayırma fikrine inanması mümkündür. Çünkü bu, ne imansızlık ne de iman anlamına gelmeyip sadece dinin devlet işlerinde hakem kılınmaması anlamına gelmektedir. Bu da maddi evrim akidesine inanan bir kimsenin sülukuna etki etmez. Bundan dolayı komünizm akidesinin kapitalist toplumlara etki etmediğini ve onda hiçbir değişim meydana getirmediğini görmekteyiz. Komünizmin kapitalizme mukavemeti Karl Marx ve ondan sonra gelen komünist filozofların fikirleriyle başlamıştır. Böylece bu fikirler inanan fertler ve topluluklar oluşturmasına rağmen sırf etüt ve araştırma sayesinde bunlara tamamıyla inanan halklar oluşturmayı başaramamıştır. Bunun da ötesinde bu fikirleri bir varlıkta, yani komünist bir devlette cisimleştirme metodu hatalı ve hayali bir metottur. Devleti, sömürgeciliği külliyen ilga etmeye ulaşmanın metodu yapması açısından yanlıştır. Hayali bir metottur; çünkü sanayice gelişmiş halklardan başlayıp sonra dünyayı kapsayacak küresel bir devrim yapmak istemiştir. Lenin, yorumlama gerekçesi altında buna muhalefet etmek zorunda kalmıştır. Böylece komünist devleti Rusya'da oluşturdu. O zaman sanayi açısından Avrupa'dan gerideydi ve bunu sadece Rusya'da oluşturdu. Yüzyılın üçte birinden sonra en büyük sömürgeci devletle -

Amerika'yı kastetmekteyiz-, ittifak etmek üzere Lenin'in halefleri geldi. Yani sömürgecilikle ittifak kurdular. Bu ittifakın sonunda komünizm nihai olarak yıkıldı ve ilk komünist devlet ortadan kalktı böylece hedeflerini gerçekleştirmede başarısız oldu. Bunun içindir ki kapitalizme mukavemet etmenin ve sömürgeciliği yok etmenin başka bir çözümünü araştırmak kaçınılmazdır ki İslam'dan başka buna güç yetirecek bir şey yoktur. Dahası sömürgeciliği yok etmenin ve kapitalizmi yıkmanın tek çözümüdür. İslam'ın çözümü kainat, insan ve hayat hakkındaki külli fikri, küresel tartışma sahasına sunup bunu devletlerarası örfü gönüllü ve istekli olarak uygulamaya dayalı devletlerarası topluluk sözleşmesine sokma esasına dayanmaktadır. Mefhumları değiştirecek, hatalı mefhumları kaldıracak ve devletler arası örfü ıslah edecek olan kainat, insan ve hayat hakkındaki bu küresel tartışmadır. Sömürgecilik, hayat hakkında muayyen bir bakış açısıdır ve bu bakış açısı değişmedikçe asla sömürgecilik yok edilmeyecektir.

Dünyada oluşan sömürgecilik karşıtı devletlerarası kamuoyunun ona etki ettiği doğru olmasına rağmen ne onu yok etmiş ne de zayıflatmıştır. Olan tek şey üslubundaki değişimdir. Oysa Afrika, Asya ve Latin Amerika'da sömürgeleştirilen ülkeler bağımsızlık üslubu altına girdirilmiş olsalar da hala sömürgeciler ve bu sömürgeciler ancak devrimlerle, yerel ve devletlerarası savaşlarla kurtulacaktır. Dünyadaki mevcut büyük devletler, sömürgeciliğe bir fikir olarak inandıkları ve güçlerini onun için seferber ettikleri müddetçe hayat hakkındaki bakış açıları olması vasfıyla sömürgecilik fikrini ona inananların

nefislerinden yok etmek dışında sömürgeciliğin dünyadan yok edilmesinin başka bir yolu yoktur. Sömürgeciliğe karşı maddi mukavemet gösterilmesi, ona karşı kamuoyunun sürmesi ve bu yolda çabaların ikiye katlanması gerektiği doğrudur. Ancak kesin çözüm bu değildir. Kesin çözüm, tüm halklar ile milletler tarafından ele alınması, tüm devletler arasında özellikle de devletlerarası toplulukta bir devletlerarası araştırma ve tartışma konusu yapılması amacıyla İslam'ın kainat, insan ve hayat hakkında külli bir fikir olarak küresel tartışma sahasına sunulmasıdır. Sömürgeciliğin tek etkin çözümü işte budur ve devletlerarası sahnede güçlü İslami bir devlet olmadıkça bunun pratik tatbiki imkansızdır.

Dünyanın mutsuzluğuna neden olan ve saadet yolunda yürümesini engelleyen üç husus işte bunlardır. Bu üç belanın çözüm keyfiyeti de işte budur. Bunların çözümü savaşların, kargaşaların ve huzursuzlukların engelleneceği anlamına gelmediği gibi devletlerarası tuzakların, siyasi manevraların ve habis desiselerin sona ereceği anlamına da gelmemektedir. Sadece kendisinden kurtulmanın zor olduğu kolektif ağır kabusun yok olması demektir. Yoksa devletlerarası anlaşmazlığın olması, devletlerin savaşlara başvurması, manevraların ve desiselerin yapılması tabii bir durumdur. Ancak bunlar, münferit veya sınırlı hususlar olacaktır. Dolayısıyla geçen iki dünya savaşında olduğu gibi dünyanın tamamı savaşa sürüklenmeyecek ve şu anda olduğu gibi devletler düşüncelerini halkların kanlarını emmekle sınırlandırmayacaklardır. Bilakis dünyada hidayet ile dalalet, hayır ile şer ve hüsn ile kubuh gibi beşerin tabiatında olan şeyler olacaktır. Dolayısıyla dünyada o da bu

da olacaktır ve büyük devletlerin örgütlenmesi, devletlerarası aile ve sömürgecilik fikrinin ortaya çıkmasından şu ana kadar olduğu gibi tümüyle şer olmayacaktır. Hem asırlardır dünyaya egemen olan bu şerre bir sınır konulması hem de bunu yapmaya muktedir devleti -ki o, İslami Hilafet Devleti'dir- ortaya çıkarmak kaçınılmazdır.

Küresel Siyaseti Etkileme Keyfiyeti

Şöyle denilebilir: Fertlerin küresel siyasete etki etmesi nasıl olacaktır? Dahası devletlerin bu gidişatı artık kökleşmiş bir role bürünmüş ve asırlardır devam etmişken partilerin bu gidişata etki etmesi nasıl olacak? Bunun cevabı şöyledir: Fertler ve partiler, siyasi işleri takip ederlerken ve devletlerarası siyaseti anlarlarken ne akli zevk ve fikri zenginlik ne de öğrenmek ve malumat arttırmak için takip etmeleri doğrudur. Bunları ancak dünyanın işlerini gütmek ve dünyaya etki edecekleri yolu düşünmek, yani birer siyasetçi olmak için takip etmelidirler. Siyasi bir kimse en büyük akıllardan olsa dahi akli zevki hedeflemekten kaçınmalıdır, en derin aydınlardan olsa bile fikri zenginliğe meyletmekten sakınmalıdır. O halde o, akil veya aydın değil de sadece siyasi bir kimse olmasından dolayı siyaseti takip etmeli, devletlerarası durumu anlamalı ve devletlerarası siyaseti takip etmelidir. Siyasi olmasının anlamı dünyanın işlerini gütmek, yani devletlerarası siyasete etki etmek için çalışır olması demektir. Bu bir yönüyledir. Diğer yönden ise bir fert olduğunu düşünerek değil bilakis ümmetin bir parçası ve bir varlık içinde, yani bir devlet içinde olması vasfıyla çalışmalıdır. Her ne kadar o, siyaseti belirleyen veya onu uygulayan kimselerden olmasa da belirleyen veya uygulayan veya belirleyenler ile uygulayanları muhasebe eden kimselerden olmayı arzu eden kimselerdendir. Böylece karar alma veya uygulama yetkisi olmayan bir fert olarak kalsa bile devletlerarası açıdan etkiler. Ne zaman ki böyle olursa etkileyen olur. Çünkü varlığı içinde yer aldığı devlet

kendisi gibiler sayesinde etki eder veya kendisi ve kendisi gibiler devleti, devletlerarası siyasete ve devletlerarası duruma etki eder hale getirmek için çalışırlar. Bundan dolayı siyasi mefhumların semerelerinden kastedilen şey ortaya çıkar ki o, dünyada özellikle de büyük devletlerden hasıl olan siyasi işleri idrak eden siyasi uyanıklığa sahip fertler oluşturmak yoluyla devleti devletlerarası siyasete ve devletlerarası duruma etki eder hale getirmektir. Devletlerarası siyasete ve devletlerarası duruma etki etmenin ilk adımı, siyasi mefhumların billurlaşması ve ilk tuğlası da fertleri siyasi işleri takip etmeye ve devletlerarası siyaseti anlamaya teşvik etmektir. Yani küresel siyaset hakkında siyasi kimseler oluşturmaktır. Böylece tabii olarak devletin devletlerarası siyasete ve devletlerarası duruma etki etmesi ortaya çıkacaktır. Siyasi mefhumların ne denli zaruri olduğu, bu mefhumların ne kadar değerli olduğu bu şekilde ortaya çıkmaktadır. Ancak bilinmelidir ki bir devletin diğer devletlerle ilişkisi olmadıkça devletlerarası varlığa sahip bir devlet olmaz. Mesela toplum içerisindeki bir ferdin diğer fertler ve başkalarıyla ilişkisi olmadıkça kendi toplumunda varlığa sahip olmaz. Toplum içerisindeki ve insanlar arasındaki konumu da bu ilişkilere ve insanlar arasındaki ilişkilere olan etkisine göre olur. Devlet de böyledir, devletin varlığı ancak devletlerle ilişkisinin bulunmasına göre olur ve konumu devletlerle olan ilişkisine ve devletlerarası ilişkilere etki etmesine göre yükselir ve düşer. İslami Devlet, ideolojik bir devlettir ve onun asli işi, yani görevi İslami daveti dünyaya taşımaktır. O halde devletlerarası bir konuma sahip olması ve devletlerarası ilişkilere etki etmesi onun için kaçınılmazdır hatta oluşumunun bir parçasıdır. Siyasilerin

sahip olduğu siyasi mefhumların, yerel veya bölgesel siyasi mefhumlar değil de devletlerarası siyasi mefhumlar olması kaçınılmazdır. Yani İslami vasıflarıyla siyasi kimseler, sadece yerel veya bölgesel değil devletlerarası açıdan da siyasi mefhuma sahip olmalıdır. Devletin İslami bir devlet olması açısından mütakamil siyasi bir uyanıklığa sahip olmaları kaçınılmazdır. Kendilerinin Müslüman olmaları, devletlerinin de asli ve temel görevi İslami daveti dünyaya taşımak olan İslami bir devlet olması siyasi bir uyanıklığa sahip olmalarını ve bu siyasi uyanıklığın da mütakamil olmasını onlar için kaçınılmaz kılmaktadır.

Siyasi Uyanıklık

Her ne kadar siyasi durumlar veya devletlerarası durum veya siyasi olaylar veya devletlerarası siyaset veya siyasi işleri takip etmek siyasi uyanıklığın mükemmelliği için gerekli olsa da bunlar karşısında uyanık olmak siyasi uyanıklık demek değildir. Siyasi uyanıklık, dünyaya özel bir açıdan bakmaktır ki o, bizler için İslami akide açısından, yani [**“Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed Allah'ın resulüdür.”** ve [

] “Allah'tan başka ilah yoktur deyinceye kadar insanlarla savaşmakla emrolundum. Bu sözü söyledikleri zaman kanlarını ve canlarını ancak İslam'ın hakkıyla benden korumuş olurlar.” açısından bakmaktır. Siyasi uyanıklık işte budur. Dolayısıyla dünyaya özel bir açının dışından bakmak siyasi uyanıklık değil yüzeysellik sayılır. Keza yerel sahaya veya bölgesel sahaya bakmak siyasi uyanıklık değil bir düşüklüktür. Siyasi uyanıklık, ancak şu iki faktör bulunduğu gerçeğe ister muayyen bir ideoloji ister muayyen bir fikir ister muayyen bir maslahat isterse başka bir şey olsun aç her ne olursa olsun bu bakışın tüm dünyaya olması ve sınırlı özel bir açıdan hareket etmesidir. Bu da aynen siyasi uyanıklığın vakıası bakımındandır. Tabii ki Müslüman açısından bu muayyen bir açıdır ki o, İslami akidedir. Siyasi uyanıklık işte budur. Madem siyasi uyanıklığın vakıası budur o halde doğal olarak siyasi bir kimsenin, her yerde insan olması

bakımından insanda hayata dair muayyen bir mefhum oluşturma yolunda mücadeleye girmesi kaçınılmazdır. Bu mefhumun oluşturulması, siyasi olarak uyanık olan bir kimsenin omzuna binen ilk sorumluluktur ki bunu yüklenmek ve eda etmek için çaba harcamadıkça rahatlığa erişemez.

Siyasi uyanıklık onu, kendi yönüyle çelişen yönlerin ve kendi mefhumlarıyla çelişen mefhumların hepsine karşı mücadeleye girmesini kaçınılmaz kıldığı gibi aynı zamanda mefhumlarını terkiz etmek ve istikametini pekiştirmek için de mücadeleye girer. O, mücadelede biri diğerinden kıl payı kadar ayrılmayan aynı anda iki yönde hareket etmektedir; çünkü bunların ikisi tek bir şeydir. O, parçalar ve kurar, yıkar ve bina eder. Yani karanlığı dağıtır ve ışığı yakar. Dolayısıyla o, şöyle denildiği gibidir: "O, fesadı yakan bir ateş ve hidayet yolunu aydınlatan bir nurdur." Mefhumların terkiz edilmesi ve yönlerin pekiştirilmesine, fikirlerin vakıaya indirgenmesi, soyutlama ve mantıktan uzak durulması dahil olduğu gibi yönlere karşı mücadeleye hayat hakkındaki mefhumlarına saldıran hakaretlere, çökmüş asırlardan gelen derin mefhumlara, düşmanların fikirler ve şeyler hakkında yaydığı saptırıcı etkiye, yüce gayeleri cüzi gayelere ve uzak hedefleri anlık hedeflere hasretmeye karşı da mücadeleye girer. Dolayısıyla siyasi olarak uyanık bir kimse dahili ve harici olmak üzere iki cephede mücadele etmektedir, yıkma ve bina etme olmak üzere iki yönde mücadele etmektedir, siyasi ve fikri olmak üzere iki sahada çalışmaktadır. Kısacası o, hayat sahasına en yüksek ve en yüce sahalarda atılmaktadır. Vakıaya, insanlara ve hayatın sorunlarına temas ederlerken uyanık kimselerin sorunlara

çarpması kaçınılmazdır. Bu hususta yerel dahili saha ile devletlerarası küresel saha arasında bir fark yoktur. Benimsediği mefhuma göre taşıdığı risaleti ve dünyaya baktığı özel açıyı, hem esas ve hakem hem de peşinde koştuğu gaye ve gerçekleştirmeye çalıştığı hedef haline getirme becerisi işte bu çarpışmada ortaya çıkar. Ancak özel bir açığa bağlanması, muayyen bir algılaması olması, fitri yada ideolojik muayyen meyillere sahip olmasından dolayı kendisine karşı uyanık değilse hakikatleri kendi istediği renkle boyamasından, fikirleri istediği şekilde yorumlamasından ve haberleri ulaşmak istediği sonuca göre anlamasından korkulur.

Bunun içindir ki meyillerinin görüşlere ve haberlere musallat olmasından sakınmalıdır. Zira nefsin kişisel veya partisel veya ideolojik bir şeye rağbet etmesi yalan olduğu halde bir görüşü doğruymuş gibi yorumlamasına veya doğru olduğu halde yalanmış gibi zannetmesine neden olabilir. Uyanık kimsenin, söylenen sözü ve yapılan işi açıklaması kaçınılmazdır. Eşyalar yada olaylar olsun vakıalar açısından bunları, hissi ve mantıki idrak ile idrak etmelidir. Ama olmasını istediği ve sevdiği gibi değil de olduğu gibi hissetmelidir. Fikirler açısından ise vakıalarını olduğu gibi anlamalıdır. Ardından kendi zihninden dışarıya, yani zihnin dışına intikal etmeli, fikri ifade eden vakıayı kendi basireti ile görmeli ve bu fikri kendisine delalet eden vakıaya bakışına göre istediği ile örtüşen gibi değil de olduğu gibi anlamalıdır. İfadenin bazen mecaz bazen istiare bazen kinaye bazen de kendisinden meydana gelen lafızlar değil de cümle olması manasıyla bir cümle olabileceği doğrudur. Ancak bu dışarıya intikal etmesine, lügatin

deleatine ve dilbilimcilerinin manası hakkında söylediklerine göre ifadenin delalet ettiği vakıayı görmesine mani değildir. Dolayısıyla siyasi olarak uyanık bir kimse hakla birlikte ancak kesin ve yakinen benimsediği bakış açısına göre yürümeli ve hakikatleri olduğu gibi ancak hissi veya fikri bakışına göre görmelidir. Böylece kendisinde tedebbür araçlarını karşılayan uyanıklık tamamlanmış olur. Görüş, idrak, hissetme ve anlama gibi ondaki her şeyin esası devam etmelidir ki o, dünyaya özel bir açıdan bakmaktır.

Burada şöyle bir soru varit olabilir: Hakka bağlanması ve hakikatleri olduğu gibi görmesi bakımından siyasi olarak uyanık bir kimsenin üzerine olduğu soyutlanma ile dünyaya özel bir bakış açısından bakışının örtüşmesi nasıl olacaktır? Bunun gibi bir soru, meselelere yüzeysel bakıştan dolayı varit olabilir. Konuda derinleşen bir kimse böyle bir soru sormaz. Çünkü eşyaların vakıası ile bunlara hüküm verilmesi arasında fark vardır. İnsanlar eşyaların vakıasında ihtilaf etmezler. Mesela gözün görmesi ile alakalı olduğu zaman gözü olan herkes aldatma ve saptırma olmadıkça eşyayı olduğu gibi görür. Hissetmekle alakalı olduğunda ise ihsasa sahip olan herkes, ister acıyı ve tatlıyı tatmak gibi ister sert ve yumuşak gibi dokunmak ister sesler gibi işitmek ister kokular gibi koklamakla olsun şeyi hisseder. Ne kadar farklılık olursa olsun insanlar, eşyayı olduğu gibi hissederler. İnsanların ihtilaf ettiği husus eşyaya hüküm vermektir. Zira dünyaya özel bir açıdan bakmak eşyaya ve fillere hükmetmekle alakalıdır. Hakikatleri olduğu gibi görmek ise ihsas ve idrak ile alakalıdır. O nedele hem hakikatlerin olduğu gibi görülmesi ve hak tarafına

bağlanılması hem de dünyaya, olaylara ve şeylere özel bir açıdan bakılması kaçınılmazdır.

Bunun küresel siyasete nasıl intibak edeceğine gelince; bazı örneklerin incelenmesiyle siyasi olaylara özel açıdan bakışın nasıl seyrettiği görülecektir. O halde hem Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in siyasetinden hem orta çağlardaki siyasetten hem de muasır siyasetten bazı örnekler getirmeliyiz. Mesela Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'in dünyaya baktığı özel açı daveti yaymaktı. Çünkü Kureyş, yarımada büyük devlet ve davetin karşısında durmada küfrün başıydı. Dolayısıyla o, gözlerini siyasi ve harbi işlerini Kureyşle sınırlandırmaya odakladı. Onu gözetlemesi için casuslar gönderiyor, ticaretine saldırıyor ve savaş meydanlarında onunla çarpışıyordu. Diğer devletleri, yani kabileleri ise izlemekle veya söyledikleri gibi tarafsız kalmalarıyla yetiniyordu. Dolayısıyla siyasi ve askeri eylemleri, dünyaya özel bir açıdan bakmasından kaynaklanıyordu. Resul [Sallallahu Aleyhi ve Sellem], Hayber'in Medine'ye saldırmak, Muhammed [Sallallahu Aleyhi ve Sellem]'i yok etmek ve İslam'ı söküp atmak amacıyla aralarında bir anlaşma yapmak için Kureyş ile müzakere yaptığını öğrenince çalışma açısını Kureyş ile barış veya sulh yapıp Hayber'i söküp atmaya yönelmekle sınırlandırdı. Bu bakış açısından dolayı gayesini gerçekleştirmek için hareket ettiği sürece barış politikasını gelecekteki işleri için esas yaptı. Zira umreye gitmesi, Kureyş'in kendisine yüz çevirmesine rıza göstermesi, Kureyş'in inadı karşısında yumuşaklığı, ashabına muhalefet etmesi ve benzerleri gibi bu dönemdeki tüm işleri, barış politikasına göre seyretmeye başladı. Dolayısıyla üzerinde

odaklandığı düşmanına karşı siyasi işlerine bakışı özel bir açıdan kaynaklanıyor ve kendisini bu özel bakış açısının gerekliliklerine göre ayarlıyordu.

İşte bunlar, Resul [SallAllahu Aleyhi ve Sellem]'in işlerinden iki örnektir: Birincisi genel bir iştir ki o, özel bir bakış açısına binaen düşmanlarının başı olan büyük bir devlete odaklanmaktır. İkincisi özel bir iştir ki o, muayyen bir hedefe odaklanıp onu özel bir açı haline getirerek siyasi ve askeri eylemlere bu özel açıdan bakmasıdır. Böylece hem özel bir açıdan siyasi olaylara bakışın işlere ve davranışlara nasıl hakim olduğu hem de bu özel açıdan bakış olmasaydı işlerin nasıl hiçbir anlamının olmadığı gözlemlenmektedir.

Berlin Konferansı'ndan sonra büyük devletlerin hepsi, Osmanlı Devleti'ni bitirmek yerine Osmanlı Devleti'nin olduğu İslami Devlet'in mülklerini yağmalamayı kendilerine özel bir bakış açısı edindiler. Oysa iki hususu birlikte ele almalarına ve ikincisi üzerinde ittifak etmelerine rağmen onu özel bir bakış açısı olarak benimsemediler. Bunun içindir ki tüm işlerini bu özel bakışa göre ayarladılar ve birbirleriyle bir asırdan fazla süren siyasi bir çatışma içerisine girdiler. Her ne kadar bu çatışma İslami Devlet'in yok olmasıyla sonlansa da bu, bu devletlerin siyasi olaylara ve işlere baktığı özel açı olmamıştır. Kendisinden baktıkları özel açı, politikalarına ve siyasi işlere bakışlarına hakim olan şeydir.

Amerika, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünyanın bir şirket olduğunu, bu şirkette en çok paya Amerika'nın sahip olduğunu dolayısıyla bu şirketin yönetiminin kendi elinde olması gerektiğini söyledi ve bu söylemi kendisiyle dünyaya baktığı özel bir bakış açısı olarak benimsedi. Böylece işlerini

bu açığa göre ayarlamaya ve dünyada meydana gelen siyasi işlere bu açıdan bakmaya başladı. Sovyetler Birliği ile anlaşmasını hatta ittifak etmesini ve İngiltere ile Fransa'yı dışlamasını sağlayan bizzat bu açıdan bakıştır. Sovyetler Birliği'nin çökmesinden sonra ise bakışı değişti ve artık sadece İngiltere ile Fransa'yı dışlamakla kalmayıp bilakis tüm dünyayı dışladı. Bu hususta dünya devletlerinin üzerinde ittifak ettiği devletlerarası anlaşmaları inkar edecek şekilde ileri gitti. Kyoto Sözleşmesi'nden çekildi, kara mayınlarının temizlenmesi, uluslararası ceza mahkemesi ve benzeri anlaşmalara girmeyi reddetti. Böylece dünyaya baktığı özel açı, eşit olarak ittifak ettiği ortakları olmaması esasına dayanmaya başladı. Böylelikle de yalnızlaşmaya meyletti ve diğer büyük devletlere egemenlik ve üstünlük üslubuyla muamele etmeye başladı.

İster daveti yaymayı harici politikanın esası, yani kendisiyle dünyaya bakılan özel açı yapılması gibi genel bir açı olsun isterse düşmanlığın kendisine galip gelmemizin dünyaya açılmaya imkan vereceği muayyen bir devlete hasredilmesi gibi özel bir açı olsun isterse diğer devletlere siyasi mücadelemizden bir model göstermek için muayyen siyasi bir muarekede çarpışmak gibi bundan daha özel bir açı olsun dünyada meydana gelen siyasi olaylara özel açıdan bakışın üzerine olduğu keyfiyet işte budur. Özel bir açıdan bakışın siyasi işlere ve olaylara intibak etmesi kolay bir iş olup fiilen siyasetle iştilal etmekten başka bir şeyi gerektirmemektedir. Anlayışında siyasi olayları derinlemesine incelemesi yeterlidir. Siyaseti takip etmek ve siyasi mefhumları idrak etmek siyasi uyanıklığı oluşturmaya götürmeli ve siyasi uyanıklık siyasi çalışma için kaçınılmaz

bir husus olmalıdır. Dahası siyasi olaylara etki etmek için kaçınılmazdır.

Madem ki büyük devletlerde siyasi uyanıklık apaçık bir hal almış ve devletlerarası siyasi uyanıklığı bilmek siyasilerin günlük yiyeceği haline gelmiştir o halde İslami ümmetin -ki onlar İslami Devlet'in evlatlarıdır- evlatlarının ilk bezenmeleri gereken siyasi mefhumun siyasi uyanıklık olması, bunu siyasi işlerinin esası yapmaları, insanlar arasında yaygınlaşması, toplum içinde besbelli hale gelmesi ve siyasilerin günlük yiyeceği olması için çalışmaları zorunludur. Onların büyük görevi ve asli vazifeleri İslami daveti dünyaya taşımak ve hidayeti insanlar arasında yaymaktır. Bu da siyasi kimseler olmadıkları, dünyaya özel bir açıdan bakmadıkları ve mütekamil siyasi uyanıklığa sahip olmadıkları sürece gerçekleşmez.

Siyasi uyanıklık işini gözlerinde büyütmemeleri ve zekiler ile kültürlüler dışında başka bir kimsenin sahip olamayacağı büyük bir şey olduğunu sanmamaları için siyasi uyanıklığın bütün insanlar için hatta okuma yazma bilmeyen sıradan insanlar için dahi son derece kolay ve basit bir iş olduğunu bilmelidirler. Çünkü siyasi uyanıklık, İslam'ın tamamına vakıf olmak veya dünyaya bakmak için özel bir açının benimsenmesi gerekir demek değildir. Dünya hakkındaki bilgileri az yada çok olsun sadece bakışın dünyaya bakış olması ve bu bakışın özel bir açıdan olması demektir. Tek siyasi bir iş dahi olsa bunda önemli olan küresel bakıştır ve bu küresel bakışının sınırlı özel bir açıdan olmasıdır. Dolayısıyla sırf dünyaya bakışın özel bir açıdan olması, siyasi uyanıklığın olduğunu göstermek için yeterlidir.

Gerek dünya ve siyasi olaylar hakkındaki bilgilerin gerekse özel açI hakkındaki bilgilerin farklılığına göre siyasi uyanıklığın kuvvetli ve zayıf olabileceği doğrudur. Ancak bunların hepsi de siyasi uyanıklık olup ne kadar farklılaşırsa farklılaşsın sonuca götürür ki bu, siyasette yüzeysellikten ve işlere bakışta düşüklükten yükselmektir. Buna göre siyasi uyanıklık sadece siyasi kimselere veya aydınlara has olmadığı gibi siyasi kimselere ve aydınlara has olması da doğru değildir. Bu uyanıklık geneldir ve genel olmalıdır. Bunu akademisyenler ve öğrencilerde icat etmek mümkün olduğu gibi okuma yazma bilmeyen ve sıradan insanlarda icat etmek de mümkündür. Bilakis genel olarak ümmetin tamamında icat edilmesi gerekir. Çünkü ümmet, içerisinde adamların yetiştiği bir topraktır. Dolayısıyla adamları yetiştirebilmesi, yöneticileri muhasebe edebilmesi, adamları takdir edebilmesi ve harici tehlikelere doğru bir uyanıklıkla karşı koyabilmesi için bu toprağın siyasi uyanıklık toprağı olması kaçınılmazdır.

Fertlerde ve ümmette siyasi uyanıklığı icat etmenin metoduna gelince; ister İslam'ın fikirleri ve hükümleriyle kültürlenmek isterse siyasi olayları takip etmekle olsun siyasi manada siyasi kültürlenmedir. Dolayısıyla İslam'ın fikirleri ve hükümleri ile birer mücerret teoriler olmaları itibarıyla değil bilakis vakıaya indirgemek için kültürlenmelidir. Keza siyasi olayları takip etmek, gazetecinin haberleri öğrenmek ve öğretmenin de bilgiler edinmek için takibatı gibi değil bilakis bunlar hakkında gördüğü hükmü vermek veya bunları diğer olaylar ve fikirlerle ilişkilendirmek veya önünde meydana gelen siyasi işlerin vakıasıyla ilişkilendirmek amacıyla bunlara özel bir

açından bakmak için olmalıdır. İşte ideoloji ve siyaset yoluyla gerçekleştirilen bu siyasi kültürlendirme ümmette ve fertlerde siyasi uyanıklığı oluşturmanın metodudur. Keza İslami ümmetin esasi görevini ve asli vazifesini üstlenmesini sağlayacak olan şey de budur. Dikkat edin! O, daveti dünyaya taşımak ve hidayeti insanlar arasında yaymaktır. Dolayısıyla ümmette ve fertlerde siyasi uyanıklığı oluşturmanın metodu bizzat siyasi kültürlenmedir. İslami ümmet içerisindeki siyasi kültürlendirmenin en geniş çapta olması kaçınılmazdır zira ümmette siyasi uyanıklığı oluşturacak ve onun üretken büyük siyasi bir topluluğu yetiştirmesini sağlayacak olan bizzat budur.

H. Cumade's Sani 1425

M. Ağustos 2004